

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**AZERBAYCAN CUMHURİYETİ'NİN ULUSAL EĞİTİM, BİLİM VE
TEKNOLOJİ POLİTİKALARINDA BİLGİ YÖNETİMİNE YAKLAŞIM:
BİR STRATEJİ GELİŞTİRME VE UYGULAMA MODEL ÖNERİSİ**

Eda Peri ERBAŞ

Doktora Tezi

Ankara, 2026

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ'NİN ULUSAL EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ
POLİTİKALARINDA BİLGİ YÖNETİMİNE YAKLAŞIM: BİR STRATEJİ GELİŞTİRME
VE UYGULAMA MODEL ÖNERİSİ

Eda Peri ERBAŞ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2026

KABUL VE ONAY

Eda Peri ERBAŞ tarafından hazırlanan ‘‘Azerbaycan Cumhuriyeti’nin Ulusal Eğitim, Bilim ve Teknoloji Politikalarında Bilgi Yönetimine Yaklaşım: Bir Strateji Geliştirme ve Uygulama Model Önerisi’’ başlıklı bu çalışma, 19.12.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. H. İnci Önal (Başkan)

Prof. Dr. Bülent YILMAZ (Danışman)

Prof. Dr. Tülay Oğuz (Üye)

Prof. Dr. Fahrettin Özdemirci (Üye)

Doç. Dr. Tolga Çakmak (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

[İmza]

Eda Peri ERBAŞ

¹ “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun olarak elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı verileri bilimsel etik çerçevesinde sunduğumu, verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı ve kullandığım kaynaklara uygun şekilde atıfta bulunduğumu beyan ederim. Tezim, belirtilen kaynaklar dışında özgün olup, **Prof. Dr. Bülent YILMAZ** danışmanlığında tarafımdan hazırlanmış ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine uygun olarak yazılmıştır.

[İmza]

Eda Peri ERBAş

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanması sürecinde bana rehberlik eden, bilgi, deneyim ve akademik birikimiyle yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Bülent YILMAZ'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez konusunu belirleme aşamasından son düzenlemelere kadar gösterdiği sabır, titizlik ve destek, çalışmamı başarılı bir şekilde tamamlamamda belirleyici olmuştur.

Tez çalışmam boyunca değerli görüş ve önerilerini benimle paylaşan Prof. Dr. Fahrettin ÖZDEMİRCİ, Doç. Dr. Tolga ÇAKMAK hocalarıma teşekkür ederim. Onların sağladığı akademik katkılar ve yönlendirmeler, çalışmama önemli katkılar sağlamıştır.

Bu sürece katkıda bulunan, bilgi paylaşan ve farklı bakış açıları kazandıran hocalarım Prof. Dr. H. İnci ÖNAL ve Prof. Dr. Tülay OĞUZ'a teşekkür ederim. Onların destekleri, akademik çalışmamı olumlu yönde etkilemiştir.

ÖZET

ERBAŞ, EDA, P. *Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Ulusal Eğitim, Bilim ve Teknoloji Politikalarında Bilgi Yönetimine Yaklaşım: Bir Strateji Geliştirme ve Uygulama Model Önerisi*, Doktora Tezi, Ankara, 2026.

Bu çalışma, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşımını incelemeyi; mevcut gereksinimleri ortaya koymayı ve bilgi yönetimini bu politikaların ayrılmaz bir unsuru olarak ele alan bir strateji geliştirme modeli önermeyi amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklilikleri doğrultusunda bilginin hızla artması, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında etkin, sürdürülebilir ve bütüncül bilgi yönetimi politikalarının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Azerbaycan, bilginin toplumsal yaygınlığını artırmayı, bilgiye erişimi kolaylaştırmayı ve bilgiye dayalı kalkınmayı desteklemeyi öncelikli hedefleri arasında değerlendirmektedir.

Araştırma kapsamında, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından 2025 yılına kadar yayımlanmış anayasa, kanun, kararname, strateji belgeleri, yönetmelikler ve resmi raporlar bilgi yönetimi kavramı çerçevesinde incelenmiştir. Çalışma betimleme yöntemiyle yürütülmüş; veri toplama teknikleri olarak doküman ve içerik analizi ile literatür taraması kullanılmıştır. İnceleme sürecinde bilgi toplumu, bilgi hizmetleri, bilgi kaynakları, bilgi sistemleri ve altyapı unsurları temel analitik çerçeveyi oluşturmuştur.

Araştırma bulguları, Azerbaycan'ın eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin önemli düzenlemeler ve uygulamalar bulunduğunu; ancak bu unsurların ortak, bütüncül ve uzun vadeli bir ulusal strateji altında yeterince bütünleştirilmediğini göstermektedir. Dijitalleşme, bilgi güvenliği, elektronik kamu hizmetleri, ulusal veri sistemleri ve bilimsel altyapının güçlendirilmesine yönelik yatırımlar bilgi yönetimi kapasitesini artıran olumlu gelişmeler olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bilgi üretimi, paylaşımı, güvenliği ve etik boyutların tek bir politika çerçevesinde ele alınmadığı, politika belgeleri arasında dönemsel farklılıklar bulunduğu ve yönetim modelinin tam anlamıyla kurumsallaşmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda, Azerbaycan'ın bilgi yönetimini eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının merkezine yerleştiren stratejik, bütüncül ve sürdürülebilir bir ulusal yaklaşım geliştirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda, strateji geliştirme komisyonunun oluşturulması, strateji belgesinin hazırlanması, uygulanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve güncellenmesi aşamalarını içeren kapsamlı bir strateji geliştirme modeli önerilmiştir. Önerilen modelin hayata geçirilmesi, kurumlar arası eşgüdümü güçlendirecek, politika tutarlılığını artıracak, kaynak kullanımını optimize edecek, karar alma süreçlerini iyileştirecek ve Azerbaycan'ın bilgi temelli, rekabetçi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler

Bilgi Yönetimi, Eğitim-Bilim-Teknoloji Politikaları, Bilgi Politikaları, Azerbaycan Cumhuriyeti.

ABSTRACT

Erbaş, Eda, P. *Approach to information management in the national education, science and technology policies of the Republic of Azerbaijan: A strategy development and implementation model proposal*, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2026.

This study aims to examine the approach to information management in the national education, science, and technology policies of the Republic of Azerbaijan; to identify existing needs; and to propose a strategy development model that considers information management as an integral component of these policies. In line with the requirements of the information age, the rapid growth of knowledge necessitates the development of effective, sustainable, and holistic information management policies in the fields of education, science, and technology. Azerbaijan prioritizes the dissemination of knowledge throughout society, the facilitation of access to information, and the promotion of knowledge-based development as key national objectives.

Within the scope of the research, the Constitution, laws, decrees, strategy documents, regulations, and official reports published between 1991 and 2025, following the Republic of Azerbaijan's independence, were examined within the framework of the information management concept. The study was conducted using the descriptive research method, and data were collected through document and content analysis as well as a literature review. The analytical framework of the study was structured around the concepts of the information society, information services, information resources, information systems, and information infrastructure.

The research findings indicate that while significant regulations and practices related to information management exist within Azerbaijan's education, science, and technology policies, these elements have not been sufficiently integrated under a common, comprehensive, and long-term national strategy. Investments in digitalization, information security, electronic public services, national data systems, and the strengthening of scientific infrastructure emerge as positive developments that enhance information management capacity. However, despite these advancements, it has been identified that information production, sharing, security, and ethical dimensions are not addressed within a single policy framework; that policy documents exhibit periodic variations, and that a long-term governance model has not yet been fully institutionalized.

As a result of the study, it is concluded that Azerbaijan needs to develop a strategic, holistic, and sustainable national approach that places information management at the center of education, science, and technology policies. Accordingly, a comprehensive strategy development model is proposed, encompassing the establishment of a strategy development commission, the preparation of the strategy document, implementation, monitoring, evaluation, and updating processes. The implementation of the proposed model is expected to strengthen inter-institutional coordination, enhance policy coherence, optimize

resource utilization, improve decision-making processes, and contribute to Azerbaijan's achievement of information-based, competitive, and sustainable development goals.

Keywords

Information Management, Education-Science-Technology Policies, Information Policies, Republic of Azerbaijan.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
GRAFİKLER DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: KONUNUN ÖNEMİ.....	2
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, HİPOTEZİ VE KAPSAMI.....	9
1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	10
1.3. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ.....	12
1.4. YARARLANILAN KAYNAKLAR	13
2. BÖLÜM: EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ BAĞLAMINDA BİLGİ YÖNETİMİ.....	15
2.1. EĞİTİM.....	15
2.2. BİLİM	22
2.3. TEKNOLOJİ.....	29
2.4. BİLGİ TOPLUMU	35
2.5. BİLGİ YÖNETİMİ	45
2.6. POLİTİKA VE STRATEJİ.....	50
2.7. ULUSAL DÜZEYDE BİLGİ YÖNETİMİ POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASI VE UYGULAMA SÜREÇLERİ.	53

3. BÖLÜM: AZERBAJCAN CUMHURİYETİ'NİN ULUSAL EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI: GENEL KAPSAM	56
3.1. AZERBAJCAN HAKKINDA GENEL BİLGİ	56
3.2. AZERBAJCAN'DA EĞİTİM, BİLİM, TEKNOLOJİ VE BİLGİ TOPLUMU SÜRECİ.....	58
4. BÖLÜM: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	70
4.1. EĞİTİM VE BİLİMLE İLGİLİ BULGULAR	73
4.2. BİLGİ POLİTİKASI VE BİLGİ TOPLUMU İLE İLGİLİ BULGULAR ...	81
4.3. TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ALANINDAKİ BULGULAR.....	88
4.4. EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ ALANLARINA YÖNELİK BULGULAR.....	100
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
KAYNAKÇA	134
EK1 ORJİNALLİK FORMU	159
EK 2 ETİK KURUL MUAFİYET FORMU (YA DA İZİNİ).....	161

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AC: Azerbaycan Cumhuriyeti

BİT: Bilgi ve İletişim Teknolojileri

BM DBTZ: Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi

OECD: Organization for Economic Co-Operation and Development / Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma Kapsamında Ele Alınan Bilgi Yönetimi Kavramları	6
Tablo 2. Eğitim ve Toplum Arasındaki İlişki Sistemi	17
Tablo 3. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Yasal Belgeler	70
Tablo 4. Araştırma Kapsamında İncelenen Belge Türleri	72
Tablo 5. Eğitim ve Bilimle İlgili Yasal Belgeler	73
Tablo 6. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi eğitim politikası kapsamındaki yasal belgeler.....	74
Tablo 7. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi bilim politikası kapsamındaki yasal belgeler.....	77
Tablo 8. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi bilgi toplumu ve bilgi politikası kapsamındaki yasal belgeler.....	81
Tablo 9. Diğer Konularla İlgili Yasal Belgeler.....	83
Tablo 10. Eğitim/Bilim İle İlgili Yasal Belgeler.....	84
Tablo 11. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi teknoloji ve bilgi yönetimi politikası kapsamındaki yasal belgeler.....	88
Tablo 12. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim bilim ve teknoloji alanlarını kapsayan yasal belgelerin yıllara göre dağılımı.....	100
Tablo 13. Politika Belgelerinde Bilgi Kaynakları Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları.....	104
Tablo 14. Politika Belgelerinde Bilgi Hizmetleri Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları.....	105
Tablo 15. Politika Belgelerinde Bilgi Sistemleri Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları.....	105
Tablo 16. Politika Belgelerinde Bilgi Altyapısı Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları.....	106
Tablo 17. Politika Belgelerinde Bilgi Yönetimi Bileşenlerine İlişkin Alt Kavramların Geçiş Sıklıkları Genel Tablosu.....	108

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Bilginin Yaşam Döngüsü.....	23
Şekil 2. Bilginin Yönetim Süreçleri.....	33
Şekil 3. Verinin Yaşam Döngüsü.....	47
Şekil 4. Ulusal Bilgi Politikası Açısından Ülke Türleri.....	52
Şekil 5. Ulusal Bilgi Politikası Oluşturma Süreci.....	54
Şekil 6. Azerbaycan Cumhuriyetinin Haritası.....	56
Şekil 7. Strateji Geliştirme ve Uygulama Modeli Süreci için Genel Çerçeve.....	121
Şekil 8. Azerbaycan Ulusal Bilgi Yönetimi Stratejisi Geliştirme ve Uygulama Modeli.....	128

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Eğitim, Bilim ve Teknoloji Alanındaki Yasal Belgelerin Yıllara Göre Dağılımı	103
Grafik 2. Yasal Belgelerde Konuyla İlgili Geçen Kavramlar	107

GİRİŞ

Bilgi çağının hız kazanan dönüşüm süreci, bilginin üretilme, paylaşılma ve yönetilme biçimlerini köklü biçimde değiştirmiş; eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında bilgi yönetimini stratejik bir politika alanı hâline getirmiştir. Günümüzde bilginin yalnızca üretilmesi değil, etkin biçimde yönetilmesi, korunması ve toplumsal faydaya dönüştürülmesi ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda bilgi yönetimi, ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının temel bileşenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti, bağımsızlığını kazandığı 1991 yılından itibaren bilgiye dayalı kalkınma anlayışını benimseyerek eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında önemli reformlar gerçekleştirmiştir. Bilginin toplumsal yaygınlığının artırılması, dijital dönüşümün desteklenmesi ve bilimsel altyapının güçlendirilmesi devlet politikalarının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Kamu ve özel sektörde bilgi kaynakları, bilgi hizmetleri, sistemler ve altyapılar geliştirilmekte; bilgi yönetimi faaliyetleri giderek daha merkezi ve stratejik bir nitelik kazanmaktadır. Ancak bu gelişmelere rağmen, bilgi yönetiminin söz konusu politika alanları içinde nasıl konumlandığı ve ne ölçüde bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı tartışmaya açık bir konudur.

Bu çalışma, Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi yaklaşımını analiz etmeyi ve bu alandaki yapısal gereksinimleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel problemi, bilgi yönetimine ilişkin düzenleme ve uygulamaların farklı politika belgelerinde yer almasına karşın, bu unsurların ortak ve uzun vadeli bir ulusal strateji çerçevesinde yeterince bütünleştirilememiş olmasıdır. Bu doğrultuda çalışma, bilgi yönetimini eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının merkezine yerleştiren bütüncül bir stratejik yaklaşımın gerekliliğini savunmaktadır.

Araştırma, betimleme yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup, 1991–2025 dönemine ait anayasa, yasa, strateji belgeleri, yönetmelikler ve resmi raporlar doküman ve içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma, bilgi toplumu yaklaşımı çerçevesinde bilgi hizmetleri, bilgi kaynakları, sistemler ve altyapı bileşenleri temel alınarak yapılandırılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Azerbaycan için bilgi yönetimine dayalı bir ulusal strateji geliştirme modeli önerilmektedir.

1. BÖLÜM KONUNUN ÖNEMİ

XXI. yüzyılda yeni teknolojilerin yaygınlaşması tüm alanlarda olduğu gibi bilimsel alanlarda da hızlı değişimlere neden olmaktadır. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu çağda özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri çok daha etkili duruma gelmektedir. Bilim ve teknoloji alanında yaşanan yenilikçi dönüşümler, belirli riskleri beraberinde getirmesine rağmen, toplumların geçmişten beri karşı karşıya kaldığı sorunların giderilmesi için stratejik fırsatlar yaratmaktadır.

1991 yılında bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti'nin, 21. yüzyıl bağlamında eğitim, bilim, teknoloji ve bilgi yönetimi alanlarındaki gelişmeleri yakından takip ederek bu alanlarda gelişim sağlamayı hedeflediği ifade edilebilir. Söz konusu gelişmelerle birlikte bilginin toplumsal olarak yaygınlaştırılması ve ulusal gelişim açısından stratejik bir unsur hâline getirilmesi, devlet politikalarının temel hedeflerinden biri olmuştur. Bu doğrultuda, bilgi kaynakları, bilgi hizmetleri, bilgi sistemleri ve bilgi altyapılarını kapsayan bilgi yönetimi alanındaki güncel gelişmeler izlenmekte ve sürekli iyileştirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Böylece bilgi yönetimi konusunda hem kamu kurum ve kuruluşları hem de özel sektör çabaları devletin yönlendiriciliğinde ve ortak noktalarda birleştirilerek idare edilmektedir. Tüm bunlar teknolojik altyapının ve bu alanda gerekli bilgi/becerilerin elde edilmesi ve daha da önemlisi eğitim, bilim, teknoloji ve bilgi yönetimi alanlarında ulusal politikaların oluşturulması ve hedeflerinin belirlenmesi ile gerçekleşebilir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin teknoloji kullanımını ve aynı zamanda bilginin hızla yaygınlaştığı günümüzde bilgi yönetiminin uluslararası standartlarını da temel alarak eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında politikalar ve devlet programları oluşturma ve destekleme konusundaki durumunu ortaya koymak büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşımı ortaya koymak, bu konuda yeni stratejiler geliştirebilmek için öncelikle gereksinimleri belirlemek için bilgi yönetimini eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının bir parçası olarak ele almak gerekmektedir.

Sanayi devrimi ile birlikte bilim ve teknolojinin tüm dünyada yaygınlaşması sonucu bu alana olan ilgi de her geçen gün artmaktadır. Fakat bilim ve teknoloji alanında gelişimi gerçekleştirebilmek için her ülkenin ulusal bilim ve teknoloji politikalarının

oluşturulması gerekir (Yılmaz ve Dalkıran, 2012, s. 58). Böylece bilim, toplumsal kalkınmanın önemli güçlerinden biri olabilir. Bilim ve teknoloji alanındaki tüm bu yenilikçi hizmetler, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kalkınması, toplumun eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve dünyadaki yeniliklere uyumu açısından çok önemli görünmektedir. Küreselleşmenin bir parçası olarak ekonomik, politik, bilim-teknoloji vs. alanlarda rolü gün geçtikçe artan bilginin yönetimi stratejik konulardan biri haline gelmektedir.

1990 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ve Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını (1991) kazanmasından sonra diğer alanlarda olduğu gibi eğitim, bilim-teknoloji alanında da yeni reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ülkenin kalkınması devletin eğitim, bilim, teknoloji ve bilgi yönetimi alanlarında devlet programları, kanunlar, genelgeler, kararnameler, ulusal strateji belgeleri, uluslararası işbirliği anlaşmaları ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

2003-2012 yıllarını kapsayan Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kalkınması için Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ulusal Stratejisi'nin 17 Şubat 2003'de kabul edilmesiyle Azerbaycan'da "e-devlet" uygulaması başlamıştır. Bu kapsamda kamu kurumlarında şeffaflığın sağlanması ve bilgi yönetiminin geliştirilmesi olumlu adımlar olarak nitelendirilebilir. E-devlet uygulamalarının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin ve altyapıların oluşturulması, vatandaşların kamu kurumlarıyla etkileşimini daha etkin hâle getirmektedir. 2003-2012 yıllarını kapsayan Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kalkınması için Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ulusal Strateji Belgesi Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) konusunda devlet politikasını, hedeflerini ve önceliklerini belirlemektedir (Azerbaycan Cumhuriyeti Dijital Kalkınma ve Ulaştırma Bakanlığı, 2022). Bu belge, Azerbaycan'ın bilgi ve iletişim teknolojileri alanına olan ilgisini göstermekte ve gelişimini desteklemektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti bilim alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin etkinliğini artırmak için ülke içinde ve dışında faaliyet gösteren diğer bilim kurumları ve üniversitelerle farklı alanlarda işbirlikleri yürütmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilimin gelişmesi, devletin ekonomik, siyasi, sosyal, hukuki, manevi, kültürel ve ulusal güvenliğini kapsayan politikalarının en öncelikli alanlarından biridir. Bu kapsamda devletin bilim siyasetinin temel hedefleri şu şekildedir:

- Ülkede bilimle ilgili faaliyet gösteren kuruluşların teknik altyapısını yenilemek ve güçlendirmek,
- Bilim alanında hukuki altyapıyı yenilemek ve geliştirmek,
- Bilim alanında nitelikli kadrolar yetiştirmek,
- Azerbaycan biliminin uluslararası bilim alanına uyumunu güçlendirmek (Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, 2022).

Literatürde, ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yönelik strateji ve eylem planı önerilerini ele alan ve Türkiye bağlamında yürütülen çalışmalar bulunmaktadır; ancak Azerbaycan özelinde benzer kapsam ve derinlikte çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir (Yılmaz ve Dalkıran, 2012; Ekici, 2021; Ekici ve Yılmaz, 2020; Karadeniz ve Yılmaz, 2016; Karadeniz ve Yılmaz, 2020; Karadeniz, 2019 vb.). Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilgi, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarına yönelik çok sayıda politika belgesi ve ulusal strateji bulunmakla birlikte, bu belgelerde bilgi yönetiminin kapsamı, uygulanma biçimi ve kurumsal bütünlüğüne ilişkin yaklaşımın açık ve sistematik bir çerçeve içinde sunulmadığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında Azerbaycan'da ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşım ele alınacaktır. Bu çerçevede Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikaları incelenecek, bu konudaki durum gözden geçirilerek, bir strateji ve uygulama modeli önerisi geliştirilmektedir.

Eğitimin modernleşmesi ve günün koşullarına uyum sağlayabilmesi için eğitim hayatında elde edilen bilgi ve beceriler önemlidir. Bilindiği gibi modern eğitim sistemi artık bilim ve teknoloji alanında gelişmelerle birlikte şekillenmekte olup, öğrencilerin 21. yüzyılın becerilerini (öğrenme, yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, üretkenlik, sosyal/kültürel beceriler vs.) kazanmış bir birey olarak mezun olmaları zorunlu görünmektedir (Kasap, 2020, s.1038). Eğitim süresi boyunca kazanılan bilgi ve beceriler sadece bunlarla sınırlı kalmayıp aynı zamanda sosyal hayatta bilinmesi gereken etik değerler, her öğrencinin ileride topluma layık bir birey olabilmesi için gerekli koşulları ve ülkesi için örnek vatandaş olarak yetişmesini sağlar.

Bilgi çağı olarak adlandırılan bu dönemde teknoloji bireysel ve toplumsal alanda teknoloji hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Gelişmiş teknolojiler sayesinde

bireyler eğitim ve bilim alanlarında elde ettikleri bilgiyi/veriyi teknolojik aletlerle kaydetmekte, saklamakta ve böylece gelecek kuşaklara aktarmaktadır. Kısaca sosyal, kültürel ve bireysel açıdan insanların yaşamboyu gelişimlerine katkı sağlayan eğitim, bireysel ilgi alanlarına göre şekillenerek o alanda elde edilen bilgi birikiminin birey ve toplumları değiştirmesi ve evrenselleşerek bilime dönüşmesidir. Bu süreçte bilgi elde etmek için verilerin toplanması, düzenlenmesi ve sunumu bilgi yönetimi aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Bilgi, herhangi bir konuda elde edilen olgu, gerçek ve ilkeler bütünüdür. Bilgi toplama ve depolamada teknoloji araçlarının kullanımı elde edilen bilgilerin kuşaktan kuşağa aktarımını kolaylaştırmaktadır (Uçak, 2010, s.707). Davenport ve Prusak (1998, s. 23) ise bilginin veri ve enformasyondan öte bir kavram olduğunu, bağlam, deneyim ve değerlerle zenginleştiğini belirtmektedirler. Bu bakış açısı, bilgi yönetimi süreçlerinde yalnızca teknik çözümlerin değil, insan faktörünün ve kurum kültürünün de kritik olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma ayrıca, bilgi paylaşımının kurum içi güven ve iletişim ortamına bağlı olduğunu belirtmiştir. Kısaca bilgi, insan zihni tarafından üretilen her türlü kavram ve olgulardır. Bilgi yönetimi ise, çeşitli kurum ve kuruluşların iş akışı süresi boyunca ürettikleri bilgilerin düzenlenmesi, erişimi ve kullanımını bütünlük bir şekilde gerçekleştiren bir yaklaşımdır (Sungur, 2014, s.670). Bilgi yönetimi elde edilen bilgilerin kaydedilmesi, işlenmesi, depolanması, analiz edilmesi ve raporlanmasını kapsamaktadır. Fakat hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde her geçen gün artan bilginin verimli ve güvenli bir şekilde işlenmesi yenilikçi teknolojilerle gerçekleşebilmektedir. Bunun için hem güçlü teknolojik altyapıya hem de teknik bilgilere sahip olmak gerekmektedir. Bilgi yönetimi 4 temel unsur kapsamında ele alınabilmektedir (Montviloff, 1990, s.7). Buna göre bilgi yönetimi unsurları şunlardır:

- Bilgi kaynakları: Yazılı, basılı, elektronik ortamda bulunan bilgiler/veriler;
- Bilgi hizmetleri: Bilginin/verinin farklı sistem ve ağlar aracılığıyla sağlanması, düzenlenmesi ve yayılması için sunulan hizmetler;
- Bilgi sistemleri: Bilginin toplanması, korunması ve yaygınlaştırılması amacıyla birlikte çalışabilen ve birbiri ile ilişkili sistemler;

- Bilgi altyapısı: Bilgilerin/verilerin elektronik sistemler aracılığıyla işlenmesi, depolanması, taşınması ve erişimini sağlayan her türlü donanım, yazılım ve standartlar.

Çalışmamızda Montviloff (1990, s.7), Ekici (2021, s. 4) ile Ekici ve Yılmaz (2020, s. 513, 514)'ın çalışmalarına dayanarak bilgi yönetimi unsurları ve bu kapsamda ele alınan kavramlar Tablo 1'de gruplandırılmıştır:

Tablo 1. Araştırma kapsamında ele alınan bilgi yönetimi kavramları

Temel Unsurlar	Bilgi Yönetimi Kapsamında ele alınacak kavramlar
Bilgi kaynakları	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi/veri (bilgi üretimi, bilimsel yayınlar); • Bilgi kayıt ortamları (kitap, dergi, gazete, veri tabanı vs. kaynaklar; e- kaynaklar (kitap, dergi vs.); • Bilgi özgürlüğü (düşünce/ ifade/basın özgürlüğü);
Bilgi Hizmetleri	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi/veri toplama, bilgi depolama, bilgi düzenleme; • Bilgi/açık erişim, e-hizmetler; • Bilgi merkezleri, bilgi toplumu, bilgi yönetimi/yöneticisi; • Eğitim, bilgi okuryazarlığı, okuma alışkanlığı/kültürü;
Bilgi Sistemleri	<ul style="list-style-type: none"> • Bilişim sistemleri/bilişim standartları; • Bilgi sistemleri, yönetim bilgi sistemleri, kütüphane bilgi sistemleri; • Portal, web sitesi, e-uygulamalar vb.
Bilgi Altyapısı	<ul style="list-style-type: none"> • Basılı/elektronik yayıncılık; • Bilgi teknolojileri/altyapısı (bilgi ve iletişim teknolojileri, yazılım, bilgi ağı/altyapısı, internet, bilişim altyapısı vb.); bilgi güvenliği; • Telekomünikasyon teknolojileri/altyapısı/hizmetleri (radyo, televizyon, 4.5/5G vb. uygulamalar ve iletişim sistemleri); • Modern teknolojiler (endüstri 4.0, dijital/sayısal teknolojiler, yapay zekâ, nesnelerin interneti, bulut bilişim altyapısı, akıllı uygulamalar, mobil cihazlar);

Çağımızda bireyler bilgiyi elde etmek ve elde edilen bu bilgileri kullanmak için teknolojiden yararlanmaktadırlar. Teknoloji çağında bilginin makineler aracılığıyla kaydedilerek topluma sunulması bilgi yönetiminin teknolojik araç gereçlerle daha kolay yolla gerçekleştirmesini desteklemektedir (Ekici, 2021, s.58,62). Böylece teknolojik araç gereçler sayesinde farklı zaman dilimlerinde ve farklı dallarda üretilen bilgiler toplanarak bir ağ üzerinden topluma aktarılmaktadır.

Alavi ve Leidner (2001, s.107) tarafından yapılan çalışma, bilgi yönetim sistemlerinin birimler arası iş birliğini güçlendirerek, yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesini desteklediğini göstermektedir. Bu bulgu, bilgi yönetim sistemlerinin ayrı ve yalnızca teknik bir unsur olarak değil; teknolojik altyapı, örgütsel dinamikler ve sosyal etkileşimleri bütünleştiren çok boyutlu bir yapı olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

OECD/Eurostat (2018, s. 35) *Oslo Kılavuzu*, inovasyon verilerinin toplanması, raporlanması ve kullanılması için uluslararası bir referans kaynağı olan bu kılavuz, inovasyonun yalnızca ürün geliştirme ile sınırlı olmadığını; aynı zamanda süreç, organizasyon ve pazarlama alanlarını da kapsadığını vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, ülkelerin inovasyon performanslarını karşılaştırmalarına olanak tanırken, politika tasarımı da önemli bir rehberlik sağlamaktadır. Ayrıca, bilgi yönetimi süreçlerinin inovasyonun temel itici güçlerinden biri olduğu vurgulanmaktadır.

UNESCO (2018, s. 33), *Öğretmenler için BİT Yeterlilik Çerçevesi* yaklaşımı ile öğretmenlerin dijital araçları kullanma becerilerinin ötesinde, pedagojik entegrasyon kapasitelerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Çerçeve, öğretmenlerin öğrencilerde eleştirel düşünme, yaratıcılık ve dijital okuryazarlık gibi 21. yüzyıl becerilerini geliştirmedeki rollerini güçlendirmektedir. Bulgular, BİT entegrasyonunun öğrencilerin akademik performansını artırmakla kalmayıp, öğrenme süreçlerini daha esnek ve erişilebilir hâle getirdiğini göstermektedir.

Bilgi yönetiminin eğitim, inovasyon, veri yönetimi ve dijital dönüşümle birlikte ele alındığında çok boyutlu bir etki yarattığı görülmektedir. Bilgiye dayalı karar alma süreçlerinin daha şeffaf ve sürdürülebilir hale geldiğini göstermekte; ayrıca dijitalleşme ve teknoloji stratejilerinin başarısının güçlü bir bilgi yönetimi altyapısına bağlı olduğunu anlaşılmaktadır.

Devlet yönetiminin yeniden yapılandırılmasının yalnızca idari süreçlerin etkinliğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının uygulanmasında bilgi yönetimi süreçlerini güçlendirdiği görülmektedir. Modern kamu yönetimi yaklaşımı, bilgi akışının etkin yönetilmesini gerektirmekte ve bu da eğitim kurumları ile bilimsel araştırma merkezlerinde veriye dayalı karar alma

mekanizmalarının güçlenmesini sağlamaktadır. Devlet yönetiminin yeniden yapılanması, eğitim ve bilim alanlarında stratejik bilgi yönetimi uygulamalarının yaygınlaştırılmasına olanak tanımakta, böylece eğitim politikalarının şeffaf, hesap verebilir ve sürdürülebilir biçimde uygulanmasına katkıda bulunmaktadır (Rehimli, 2020, s. 600). Sonuç olarak çalışma bulguları, Azerbaycan'ın eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi anlayışının kurumsallaşması ve etkin bir şekilde uygulanması açısından kritik bir temel oluşturduğunu göstermektedir.

E-devlet uygulamalarının yalnızca vatandaşların devlet kurumlarıyla etkileşimini kolaylaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda kamu kurumlarının bilgi yönetimi süreçlerini modernize ederek veri toplama, işleme ve paylaşma mekanizmalarını güçlendirdiği anlaşılmaktadır. Bu sistemler, şeffaflık ve hesap verebilirliği artırarak, politika oluşturma ve karar alma süreçlerinin etkinliğine doğrudan katkı sağlamaktadır. Ayrıca, dijital altyapının geliştirilmesi ve bilgi yönetimi süreçlerinin standartlaştırılması, kurumlar arası koordinasyonu güçlendirmekte ve yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılmasını mümkün kılmaktadır (Rahmanov, Suleymanov ve İbrahimova, 2020, s.282,285). Sonuç olarak, e-devlet uygulamaları, Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi anlayışının kurumsallaşmasına ve sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasına önemli bir zemin hazırlamaktadır.

Bu doktora çalışmasının, Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin yaklaşımın belge analizi yoluyla değerlendirilmesine ve alandaki tartışmalara kavramsal düzeyde katkı sağlamasına yönelik bir çerçeve sunması amaçlanmaktadır. Bu tez, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının daha etkin şekilde uygulanmasına ve sürdürülebilir biçimde geliştirilmesine yol gösterici bir çerçeve sunarak politika düzeyinde stratejik katkılar sağlayabilecektir. Çalışma, bilgi yönetimi temelli bir strateji modeli önererek kamu kurumları, özel sektör ve eğitim-bilim kuruluşları arasında bilgi paylaşımını, eşgüdüm ve karar alma süreçlerini güçlendirmeyi amaçlamakta; bu yönüyle kurumsal faydayı öncelemektedir. Aynı zamanda ulusal düzeyde bilgi yönetimi ile politika geliştirme arasındaki ilişkiyi bütüncül ve sistematik bir bakış açısıyla ele alması, literatüre özgün bir katkı sunma olasılığını artırmaktadır. Tezde sunulan strateji modeli, Azerbaycan'ın mevcut toplumsal, kurumsal ve teknolojik ihtiyaçlarına yanıt veren uygulanabilir bir yol

haritası olarak hem eğitim ve bilim politikalarına hem de kurumların kendi gelişim süreçlerine pratik faydalar sunacaktır. Bununla birlikte, yenilikçi bilgi yönetimi yaklaşımlarının benimsenmesi yoluyla insan kaynağının niteliklerinin artırılması ve küresel rekabet gücünün yükseltilmesi mümkün hale gelmekte, bu da çalışmanın uzun vadede Azerbaycan'ın uluslararası alanda bilimsel ve teknolojik gelişimine ivme kazandıracak önemli etkiler yaratabileceğini göstermektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, HİPOTEZİ VE KAPSAMI

Bir ülkedeki bilgi yönetimi alanının o ülkenin eğitim, bilim ve teknoloji politikaları bağlamında ortaya konması hem söz konusu alanlara katkı hem de genel olarak toplumsal refahın önemli bir parametre ile ortaya konması anlamına gelmektedir. Bu çerçevede, bu araştırmanın **amacı**, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yönelik yaklaşımın özelliklerini ortaya koyarak, bu konuda bir strateji geliştirme model önerisi oluşturmaktır.

Bu amaca kaynaklık eden araştırma **problemi**, "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin özelliklerin stratejik ve bütüncül olmamasıdır." şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma problemi çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Bilgi yönetimi olgusu Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında hangi bağlamlarda ele alınmaktadır?
- Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi unsurları arasında bağlantı ve bütünsellik ilişkisi var mıdır ve nasıldır?

Söz konusu amaç, problem ve araştırma soruları bağlamında araştırmanın **hipotezi**, "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin olarak stratejik, bütüncül ve tutarlı bir yaklaşıma gereksinim duyulmaktadır" biçiminde oluşturulmuştur.

Araştırmada eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının yanı sıra eğitim, bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmelerin yarattığı bir toplum yapısı olması nedeniyle bilgi toplumu

kavramı da ele alınmaktadır. Çalışmanın diğer bir ana kavramı olan bilgi yönetimi de Montviloff (1990)'un yaklaşımı çerçevesinde bilgi hizmetleri, kaynakları, sistemleri altyapısı alt bileşenleri/unsurları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Azerbaycan için ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin bir strateji ve uygulama modeli önerisi hazırlama kapsamında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını kazandığı dönemde (1991-2025) yayımlanmış ve ulaşılabilir olan resmi politika belgeleri (anayasa, yasalar, kararnameler, ilgili yönetmelikler, resmi raporlar, vb.) incelenmiştir.

Tez sonunda Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşım çerçevesinde strateji ve model önerisi oluşturmak hedeflenmiştir. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine bütünsel yaklaşımın nasıl bir stratejik model ile mümkün olduğu;
- Ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikaları kapsamında bilgi yönetimine ilişkin farklı ülkelerde olan ve Azerbaycan yasalarına uyum sağlayabilecek örneklerin neler olduğu;
- Azerbaycan'da eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının bilgi yönetimine yaklaşımın nasıl ve hangi düzeyde olduğu;
- Azerbaycan'da ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi politikalarının olumlu veya olumsuz yönlerinin neler olduğu;
- Azerbaycan için eğitim, bilim ve teknoloji politikaları bağlamında bilgi yönetimi yaklaşımının ne olması gerektiği;

Araştırmanın sonunda öneriler bölümünde Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşım kapsamında bir strateji belgesi geliştirme model önerisi sunulacaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikası belgelerinde bilgi yönetimine yaklaşımı saptamak için **betimleme yöntemi** kullanılmıştır. Betimleme yöntemi, olay, grup veya değişkenlere ilişkin mevcut durumu ortaya koymakla birlikte bu durum, koşul ve özelliklerin ne olduğunu açıklamaktadır

(Kaya ve Şahin, 2013, s.5). Bu bağlamda betimleme yöntemi, araştırmanın temelini oluşturarak, incelenen belgelerde bilgi yönetimine dair mevcut durumun anlaşılmasına, politika belgelerinde ortaya konulan yönelimlerin sistematik biçimde değerlendirilmesine ve çalışmanın konusuna dair kapsamlı bir çerçeve oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın veri toplama tekniği doküman analizidir. Doküman analizi, basılı ya da elektronik ortamda yer alan belgelerin sistematik bir şekilde incelenerek değerlendirilmesidir (Kıral, 2020, s.173). Bu kapsamda Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarına ilişkin resmi belgeler, programlar, strateji planları, devlet programları, genelge, kanun, yönetmelik, kararname, uluslararası işbirliği anlaşmaları incelenmektedir. Doküman analizi, bu belgelerdeki bilgi yönetimi yaklaşımlarını ortaya çıkarmak, benzerlik ve farklılıkları belirlemek ve mevcut politikaların bütüncül bir niteliğe sahip olup olmadığını anlamak için uygun görünmektedir.

Bunun dışında, araştırma kapsamında ele alınan konuların kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla çalışmada ilgili literatürden yararlanılmıştır. Literatür taraması, çalışılacak konuyla ilgili tespit edilen kaynakların incelenerek bulgular elde edilmesi olarak değerlendirilmektedir (Köroğlu, 2015, s.61). Literatür taraması, çalışmaya yalnızca kavramsal bir zemin kazandırmakla kalmamış, aynı zamanda bilgi yönetiminin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarındaki yeri hakkında karşılaştırmalı bir perspektif sunmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen belgelerin içerik özelliklerini belirli ölçütler doğrultusunda incelemek amacıyla içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, yazılı ya da elektronik ortamdaki belge ve materyallerde yer alan ifadelerin, önceden belirlenen temalar çerçevesinde sistematik ve nesnel biçimde sınıflandırılarak analiz edilmesini sağlayan bir yöntemdir (Koçak ve Arun, 2006, s. 23). Bu çalışma kapsamında içerik analizi, belgelerde bilgi yönetimine ilişkin kavram, strateji ve yönelimlerin hangi temalar altında ve ne sıklıkta ele alındığını ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, belgelerin genel anlatımı değil, belirlenen temalar bağlamında içerik düzeyindeki yansımalarıyla ele alınmıştır. "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Devlet Bağımsızlığı Hakkında" Anayasası 18 Ekim 1991'de kabul edilmiş (Azerbaycan Tarihi,

2023), Anayasanın 28 Mayıs 1918 tarihli Bağımsızlık Bildirgesi ve Azerbaycan Cumhuriyeti Yüksek Kurulunun 30 Ağustos 1991 tarihli "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Devlet Bağımsızlığının Yeniden Kurulması Hakkında" Bildirisine atıfta bulunularak Azerbaycan Cumhuriyeti Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin halefi olduğu belirlenmiştir. Böylece, "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Devlet Bağımsızlığı Hakkında" Anayasasına göre, Azerbaycan halkı 18 Ekim 1991'de bağımsızlığını yeniden kazanmıştır (Bağımsızlık Günü Hakkında Kanun, 2021). Bu nedenle Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Sovyetler Birliği'nin dağıldıktan sonra bağımsızlığını yeniden kazandığı döneme (1991 ve sonrası) ait ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikaları ve bilgi yönetimine ilişkin belgeler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada 1991-2023 yıllarına ait ilgili politika belgeleri (anayasa, eğitim, bilim ve teknoloji ile ilgili kanunlar, plan, program, strateji belgeleri ve hükümet programları, genelgeler, kararnameler, yönetmelikler, tüzükler, uluslararası işbirliği belgeleri) analiz edilmiştir.

1.3. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Tez 5 bölümden oluşmaktadır;

Birinci bölümde, konunun önemi, araştırmanın amacı ve hipotezi, kapsamı, yöntemi, veri toplama tekniği, düzeni ve yararlanılan kaynaklar ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde, çalışmanın amacına yönelik kavramsal çerçeve yer almaktadır.

Üçüncü bölümde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşım yer almaktadır.

Dördüncü bölüm, bulgular ve değerlendirme ile ilgili bilgileri içermektedir.

Beşinci bölüm, konuyla ilgili sonuç ve öneriler ile tez kapsamında geliştirilen modeli kapsamaktadır.

Tezin son kısmında kaynakça ve ekler bulunmaktadır.

1.4. YARARLANILAN KAYNAKLAR

Araştırmada kullanılması gereken genel kaynaklar için literatür taramasında elektronik veri tabanları, elektronik ve basılı dergiler, kütüphane katalogları kullanılmaktadır. Araştırmada kullanılan temel kaynakların listesi aşağıdaki gibidir:

- Azerbaycan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı elektronik veri tabanı <https://e-qanun.az/>
- Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı resmi internet sayfası <https://president.az/>
- Azerbaycan Cumhuriyeti M.F. Ahundov adına Milli Kütüphanesi <https://www.millikitابخana.az/>
- Azerbaycan Gazetesi <https://www.azerbaijan-news.az/az>
- Bilgi Dünyası Dergisi <https://bd.org.tr/index.php/bd>
- Bilgi Yönetimi Dergisi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/byn>
- Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı <https://edu.gov.az/>
- Google Akademik <https://scholar.google.com/schhp?hl=tr>
- Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Bilimler Akademisi <https://science.gov.az/az>
- Dergi Park <https://dergipark.org.tr/tr/>
- Türk Kütüphaneciliği Dergisi <http://www.tk.org.tr/index.php/TK>
- Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Azerbaycan Müellimi Gazetesi <https://www.muallim.edu.az/>
- Azerbaycan Halk Gazetesi <https://xalqqazeti.az/az>
- Azertac Devlet Haber Ajansı <https://azertag.az/>

Tezin yazım, biçimsel düzen ve sayfa yerleşimi ise Hacettepe Üniversitesinin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından yayımlanan tez yazım kılavuzu esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Konuyla ilgili taramalar Türk, Azerbaycan, İngiliz ve Rus dillerinde yapılmış olup, tarama sırasında kullanılan konu başlıkları ve anahtar kelimeler aşağıdaki gibidir:

- Bilim (Science/Elm/Наука)
- Teknoloji (Technology/ Технология/Технология)

- Politika (Policy/Siyasət/Политика)
- Strateji (Strategy/ Strategiya/Стратегия)
- Eğitim (Education/ Təhsil/ Образование)
- Eğitim, bilim ve teknoloji politikaları (Education, science and technology policies/Təhsil, elm və texnologiya siyasəti/ Политика в области образования, науки и технологии)
- Bilgi politikası (Information policy/İnformasiya siyasəti/ Информационная политика)
- Bilgi yönetimi (Information management/Məlumatların (informasiyanın) idarə olunması/Управление информацией)

2. BÖLÜM

EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ BAĞLAMINDA BİLGİ YÖNETİMİ

Bilgi yönetimi olgusunun bir ülkenin eğitim, bilim ve teknoloji politikaları bağlamında irdelenmesi hem uygulamaya yansıtacak hem de kuramsal alana katkı sağlayacak veriler sunar. Her toplum gelişmişlik düzeyini yükseltmek ve bilgi toplumundaki varlığını sürdürebilmek için eğitim, bilim ve teknoloji alanında üretilen bilgileri işleyerek kullanmak zorundadır. Böylece kayıtlı bilgiler gelecek kuşaklara da aktarılabilir. Bu bölümde, tezde ele alınan eğitim, bilim, teknoloji, bilgi yönetimi gibi kavramlar ile bu konudaki politikalara yönelik kuramsal bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

2.1. EĞİTİM

Her toplumun gelişimi ve kalkınması büyük ölçüde eğitime dayanır. Dolayısıyla toplumların gelişmişlik düzeylerini yükseltmek ve gelecek kuşaklara bilgili bireyler yetiştirmek, aynı zamanda bilimsel ve teknolojik açıdan yenilikleri takip etmek için toplumun eğitim açısından kalkınmasını sağlamak zorunlu görünmektedir. Bu nedenle eğitim alanında yeni reformların gerçekleştirilmesi ve bunu sağlayacak ulusal nitelikli strateji, plan ve programların hazırlanması gerekmektedir.

Bireylerin toplumsal ve bireysel yaşantısında ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri elde etme süreci eğitimle gerçekleşmektedir. Eğitim, bireylerin kişisel ve toplumsal olarak belirli bilgi ve beceriler kazanma durumudur (Taşkın, 2014, s. 13). Eğitim, bilgilendirme ve bilgi edinme süreçlerini kapsayan, toplumu entelektüel olarak ilerleten eylemdir (Şişman, 2007, s.158,159). Eğitim, bireylerin kişisel gelişimlerini bilgi merkezleri (okul, kütüphane vs.) aracılığıyla kontrollü şekilde gerçekleştiren bir süreçtir (Çelikkaya, 1991, s.79,80).

Bireyler eğitim sürecinde edindikleri bilgileri yaşamboyu kullanmakta ve sadece bununla kalmayıp, bu bilgileri sürekli yenileyerek almış oldukları eğitimi şekillendirmektedirler. Burada kullanılan bilgi sözcüğü Yunanca kökenli olup “herhangi bir şeyin başkasına aktarılması” anlamını taşımaktadır (Uçak, 2010, s.707). Eğitim alanında bilginin doğru

bir şekilde elde edilmesi, paylaşılması ve toplum tarafından kullanılması (Seker, 2014, s.10) eğitim kurumlarının temel hedeflerindedir.

Ülkelerin modern bir topluma dönüşmelerinde eğitim temel unsurlardan birisidir. Her bir toplumun eğitim sistemi toplumsal ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak oluşturulmaktadır. Fakat son yıllarda hızla gelişen teknoloji eğitim sistemini de etkilemektedir. Toplumsal gelişmede önemli yere sahip olan teknolojik araç gereçler ve aynı zamanda buna bağlı olarak gelişen bilgi sistemlerinin yaygınlaştırılması sonucunda yeni gelişmeleri takip etmek kolaylaşmakta ve bireyler böylece değişimlere uyum sağlayarak nitelikli bilgi ve beceriler kazanmaktadırlar (Çakmak, 2008, s.34). Yeni sisteme uygun bir şekilde elde edilen bilgi ve beceriler toplumların hem sosyo-ekonomik hem de teknolojik açıdan kalkınmasını sağlamaktadır.

21. yüzyılda toplumlar gelişmelerini genel olarak inovasyon, teknoloji ve bilgi temelli modellere dayandırmaktadır. Bunun için eğitim sistemleri “bilgi üretebilen, takım çalışmasına yatkın, iletişim ve farklı sorunları çözebilme odaklı” bireylerin yetiştirilmesi temel hedefine odaklanmaktadır. Yeni eğitim sistemi sayesinde “yenilikçi, eleştirel düşünme, çözüm odaklı, sorumluluk, liderlik” özelliklerine sahip bireyler ülkelerin kalkınmasına destek olmaktadır (Kasap, 2020, s.1038). Böylece eğitim kurumlarının yeni sisteme uyumu hızlanmaktadır.

Belli başlı bir alanla ilgili olarak sistemli bir şekilde elde edilen bilgi, eğitimin temelini oluşturmaktadır. Bu yolla elde edilen bilgiler, sistemli bir şekilde düzenlenmiş veriler niteliğindedir. Toplumlar bu veriler sayesinde teknolojik, ekonomik, sosyolojik ve kültürel açıdan gelişmektedirler (Nath, 2017, s.20,21). Eğitim sayesinde bilgi toplumunun temel özellikleri olan sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda elde edilmiş bilgiyi yoğun bir şekilde kullanan toplumlar gelişim göstermektedir.

Eğitim sistemlerinin gelişimi, her toplumun bilgi ihtiyaçları çerçevesinde biçimlenerek eğitim kurumları aracılığıyla yönlendirilmektedir (Sheriff, Bouchlaghem, El-Hamalawi ve Yeomans, 2012, s.170). Eğitimin hem içerik hem de biçim açısından yenilenmesi, toplumsal değişimin gerçekleşmesine bağlıdır. Ülkelerin ekonomik ve kültürel açıdan kalkınması eğitimle gerçekleşir. Gelecek kuşaklara gelişmişlik seviyesi yüksek bir

toplum devretmek öncelikle güçlü bir eğitim sistemine sahip olmayı gerektirmektedir. Burada eğitim kurumlarının önemi oldukça fazladır. Çünkü eğitim kurumları bireylere belli başlı bilgi ve beceriler kazandırarak toplumun bir parçası yapmaktadır. Bu nedenle eğitim her zaman bireylerin hayatında son derece önemli yere sahiptir. Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde eğitimin seviyesinin yükselmesi o ülkedeki vatandaşların refahını ve yaşam kalitesini artırmaktadır. Eğitim, ülkelerin kalkınmasında temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Eğitim ile toplumsal gelişim arasındaki ilişkiyi göstermek amacıyla, Erkan (2000, s.210–220) tarafından önerilen ilişki sistemi aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Bu tablo, bireylerin eğitim yoluyla kazandıkları bilgi ve becerilerin toplumsal ve ekonomik gelişime nasıl dönüştüğünü anlamaya yardımcı olmaktadır.

Tablo 2. Eğitim ve toplum arasındaki ilişki sistemi

Eğitim	Toplumsal Gelişim
İlk okuma /yazma öğrenme	Okuryazarlık becerileri kazandırma
Bilgi/Beceri elde etme	Eğitimli bireyler yetiştirme
Bakış açısı kazandırma	Olayları sosyal, kültürel, politik açıdan değerlendirebilme
Meslek seçimi	Bireysel olarak kendini geliştirme
Bilgi/Kültür aktarımı	Toplumsal değerlerin korunması
Bilgi ve teknoloji alanında gelişmeleri takip etme	Bilgi toplumuna ayak uydurma
Bilimsel kalkınma	Toplumun gelişmişlik düzeyinin yükseltilmesi
Tutum ve davranışların kazanılması	Karar verebilme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme becerileri
Bireysel ilgi alanının oluşturulması	Yaşamboyu öğrenme alışkanlığı

Dijital teknoloji çağında, eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, bireyleri modern eğitim sisteminin gerektirdiği yeni öğrenme süreçleriyle karşı karşıya bırakmaktadır (Mohamed, Stankosky ve Murray, 2006, s.110). Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerin eğitim alanında kullanımı eğitimin gelişmesi için geniş fırsatlar sunmaktadır.

Yazının bulunmasının ardından bilgi aktarımı kolaylaşmış ve kalıcı hale gelerek kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Bilgi teknolojisinin yaygın olarak kullanımı bireylerin yeni tecrübeler elde etmelerini, araştırma yaparak elde ettikleri verileri yeniden kullanmalarını ve gelecek kuşaklara aktarımını daha da kolaylaştırmaktadır (Şuğul, 2015, s.8). Bilgi teknolojilerinin diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da önemli yere sahip olduğu görülmektedir.

Her öğrencinin öğrenme, anlama ve uygulama biçimleri farklılık göstermektedir; bu farklılıkların tespiti, eğitim sürecinde bilgiye dayalı stratejilerin geliştirilmesi açısından önemlidir (Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2008, s.296). Bilindiği gibi bilgi çağında eğitim sistemi klasik eğitim yapısından farklılaşarak yeni öğrenme yöntemlerine evrilmektedir. Bunlardan biri de e-öğrenmedir; bu yöntem 1990'lı yılların ortalarından bu yana eğitimde yaygın olarak kullanılmaktadır. E-öğrenme, “öğretim materyallerinin internet, ses/video, etkileşimli TV gibi elektronik araç gereçler” aracılığıyla gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Böylece e-öğrenme BİT yardımıyla, eğitim alanında önemli yere sahip olmaktadır. Burada dersler çevrimiçi olarak verilmektedir. E-öğrenme, “web tabanlı iletişim, multimedya, bilgi aktarımı ve eğitimi kullanan web tabanlı öğrenme” olarak tanımlanmaktadır (Lee, Yoon ve Lee, 2009, s.1321,1326). Teknolojinin hayatımıza girmesi ve günümüzde neredeyse insanların yaygın kullanımı eğitim hayatını da etkilemektedir.

Her ülke eğitim alanına büyük önem vermektedir. Eğitim bireylerin belli başlı alanlarda bilgi elde etmek için “fırsat eşitliği”, gelecek kuşaklara “kültür aktarımı” ve toplumların kalkınması için “toplumsal yeniden yapılanmadır.” (Solomon, 1993, s.12,17). Bu nedenle her ülkenin stratejik öneme sahip bir alanı olan eğitim, o ülkenin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini belirlemektedir.

Toplumsal gelişim, birçok ülkede eğitim politikalarıyla birlikte ele alınmakta; eğitimin ekonomik, kültürel ve sosyal yaşam üzerindeki dönüştürücü etkisi bu bağlamda öne çıkmaktadır. Özellikle eğitim sistemlerini yenilikçilik ve bilgi temelli yaklaşımlar üzerine kurgulayan ülkelerde, eğitim ile inovasyon arasında güçlü bir ilişki kurulmaktadır. İsveç, Finlandiya, Danimarka, Birleşik Krallık, İrlanda ve Norveç gibi ülkelerde eğitim sistemlerinin inovasyon odaklı yapılarla desteklendiği görülmektedir. Buna karşılık Hindistan, Güney Afrika, Brezilya ve Tayland gibi ülkelerde eğitim sistemlerinin inovasyon kapasitesiyle kurduğu ilişkinin daha sınırlı olduğu; bu durumun eğitim politikalarının niteliği ve uygulama düzeyiyle bağlantılı olduğu değerlendirilmektedir (Özkaya, 2021, s.263,264). Bir ülkede eğitim sisteminin gelişmesi o ülkedeki eşit ve etkili eğitim koşullarının sağlanmasıyla olanaklıdır. Toplumların temel gelişim unsurlarından birisi olan eğitim, sistemli bir şekilde, sosyo-kültürel ve ekonomik bağlamda belli başlı devlet programı, strateji ve politikalarla desteklenmektedir. Bu nedenle bilgili ve eğitim

düzeyi yüksek bir toplum oluşturabilmek için bilgi politikasının belirlenmesi zorunludur (Duff, 2004, s.70).

Eğitim alanında bilginin üretilmesi, saklanması ve erişime sunulması süreçleri yalnızca örgün eğitim kurumlarıyla sınırlı değildir. Bu süreçleri destekleyen bilgi merkezleri, yaşamboyu öğrenmenin sürdürülmesinde tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda kütüphaneler, bilgi kaynaklarını sistemli ve düzenli biçimde erişime sunarak bireylerin eğitim süreçlerini destekleyen kurumsal yapılardan biri olarak değerlendirilmektedir. Özellikle halk kütüphaneleri, toplumsal ve bireysel bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında, bilgiye eşit erişim ve bilgi okuryazarlığının geliştirilmesi açısından önemli işlevler üstlenmektedir (Karadeniz ve Yılmaz, 2020, s.300). Kütüphaneler aracılığıyla bilginin saklanması, düzenlenmesi ve kullanıma sunulması süreçleri desteklenmekte; bu durum eğitim sürecinin sürekliliğine ve bilginin kuşaklar arası aktarımına katkı sağlamaktadır.

Öğrenme, araştırma ya da gözlem yoluyla elde edilen gerçekler olan bilginin üretimi geçmişe oranla çok hızlı bir biçimde artmakta ve hızlanmaktadır. Dünyada bilgi üretiminin artmasıyla birlikte toplumsal değişimi ifade eden kavram olarak bilgi toplumu sosyal, ekonomik, kültürel ve politik hayatta bilgiyi yoğun bir şekilde kullanan toplum anlamına gelmektedir. Bilgi toplumunun temel bilgi kuruluşları olan kütüphaneler barındırdıkları basılı ve elektronik bilgi kaynaklarını topluma sunmaktadırlar. Kısaca, bilgi toplumuna giden yol bilgiye sahip olma, bilgiyi üretme ve kullanabilme durumunu göstermektedir (Karadeniz ve Yılmaz, 2016, s.61,67). Toplumsal yaşamda bilginin daha fazla kullanılması, bilgi üretim hızının artması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkinliği bilginin üretimi, depolanması ve erişiminde kullanılması bilgi toplumunun ana parametrelerini oluşturmaktadır. Bilgi merkezleri olan kütüphaneler bireylerin doğru ve güvenilir bilgiye erişimini sağlamaktadır.

Eğitim, bireylere yeni bilgi ve beceriler kazandırmaktadır. Bu süreç eğitim kurumları tarafından örgün olarak gerçekleştirilebildiği gibi yaşamboyu bireysel/bağımsız öğrenme biçiminde de gerçekleşebilir. Bu nedenle bireylerin entelektüel ve ahlaki özelliklerini geliştirebilmesi, bilinçli bir vatandaş olabilmesi, ait olduğu toplumun ekonomisine katkı sağlayabilmesi için eğitim gereklidir. Başta okullar olmak üzere eğitim kurumlarının temel amacı, öğrencilerin bireysel bilgi ve becerilerini ortaya çıkarabilmelerine olanak sağlayarak onları hayata hazırlamak olmaktadır. Eğitimli bireyler hızlı gelişim gösterebilmekte ve yeniliklere daha kolay uyum sağlayabilmektedirler. Bu kişiler gerekli

bilgi ve donanıma sahip oldukları için kendilerini yaşamboyu geliştirebilmektedirler. Ülkelerin çoğunda temel yasa belgesi olan Anayasa her vatandaşa ücretsiz, eşit ve temel eğitim alma olanağı sunmaktadır.

Eğitim, toplumsal kalkınmanın önemli faktörlerinden biridir. Ülkelerin gelişebilmesi için vatandaşların eğitim almaları zorunlu görünmektedir. Ülkelerin genellikle örgün, yaygın, sürekli ve uzmanlaşmış eğitim sistemleri bulunmaktadır. Bu sistem sayesinde ihtiyaç duyulan bilgiye sistemli bir şekilde ulaşılabilir. Çünkü eğitim bilgi edinme konusunda bireylere farkındalık oluşturmada ve bilgiyi etkin bir şekilde kullanma yeteneği kazandırmaktadır. Bilginin etkin kullanımı sayesinde bireylerin bilgi ve becerileri gelişmektedir. Bu nedenle bilginin her kesim tarafından erişilebilir olması önemlidir. Bu kapsamda ulusal eğitim ve bilgi politikaları birbiri ile ilgili alanlar olarak kabul edilmektedir. Toplumlar ekonomik, sosyal ve eğitimsel refahını iyileştirmek için bilgi ve teknolojik araç gereçler kullanmaktadır. Bu nedenle her toplum hem eğitim sisteminin oluşturulmasında hem de bilgi edinme konusunda ulusal düzeyde politikalar hazırlamaktadırlar (Henrici, 2001, s.13,16,23). Bilgi politikası olmadan eğitim sistemini geliştirmek ve aynı zamanda elde edilen bilgileri yönetmek zorlaşmaktadır.

Eğitim alanında bilgi yönetimine ilişkin politika ve stratejiler; bilginin yaşam döngüsü boyunca (belirlenmesi, elde edilmesi, korunması, paylaşımı ve kullanımı) yönetilmesini ve bu süreci destekleyen bilgi altyapısının sistematik olarak analiz edilmesi, tasarlanması ve geliştirilmesini esas almalıdır (Yılmaz, 2011, s. 314–319).

Eğitim yoluyla kazanılan bilgi ve beceriler kuşaktan kuşağa aktarılmakta; bireylerin yetkinlik düzeylerinin artması, içinde buldukları toplumların sosyal ve ekonomik ilerlemesine katkı sağlamaktadır.

Eğitimin organizasyonu, farklı alanlardaki bilginin sistemli bir biçimde birikmesini kapsamaktadır. Eğitimin etkin biçimde yönetilebilmesi için mevcut bilgi birikiminin tespit edilmesi ve bu bilginin işlevsel hâle getirilmesi gerekmektedir (Balcı, 2008, s.182). Bu noktada bilgi yönetimi, kurumsal bilginin planlı ve amaçlı biçimde ele alınmasını sağlayan temel bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede kurumların bilgi yönetimi kapsamındaki temel hedefleri aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Kurum bünyesinde üretilen bilginin sistemli bir biçimde oluşturulması ve yaygınlaştırılması,
- Bilgi yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırmak amacıyla uygun teknolojik araç ve uygulamalardan yararlanılması,
- Bilgiye dayalı iş süreçlerinin iyileştirilmesi ve kurumsal performansın desteklenmesi,
- Bilginin elde edilmesi, paylaşılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik sürdürülebilir bir sistemin oluşturulması.

Kısaca eğitim kurumları olarak okullar öğrencilere bilgiyi nasıl kullanmaları ve nerede araması gerektiğini öğretmektedirler (Güçlü ve Sotirofski, 2006, s.356,367). Fakat dünyada yaşanan savaşlar (iç savaşlar) politik ve ekonomik krizler insanları göç etmek zorunda bırakmaktadır. Dünyada göçmen sayısının artması beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Farklı alanlarda olduğu gibi göçmenler geldikleri ülkelerde eğitim konusunda problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu kapsamda ülkelerin kapsamlı eğitim politikalarına sahip olmaları gerekmektedir (UNESCO, 2019, s.38). Böylece göçmeler geldiklerin ülkelerin eğitim sistemine uyum sağlayabilir.

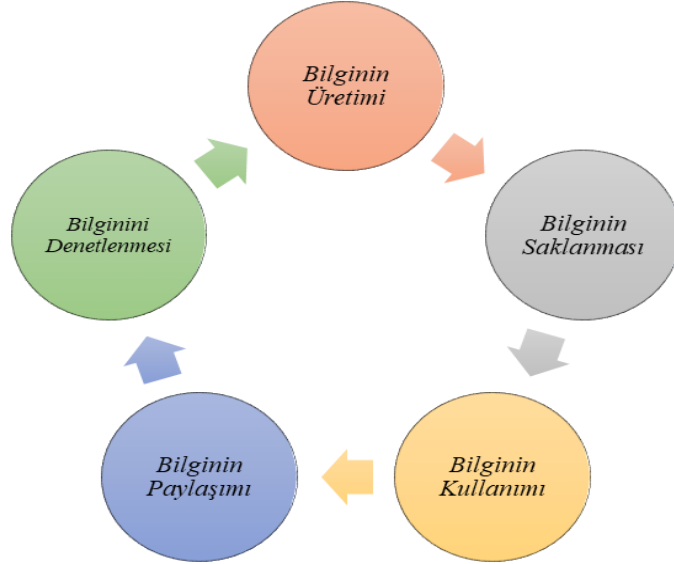
Bilgi toplumuna geçiş sürecinde bilgi, toplumların kalkınma sermayesidir. Ülkelerin ekonomik açıdan gelişebilmeleri için bilgi ve teknolojinin yeri önemlidir. Bilginin dijital ortama aktarılması ve yönetimi zaman, mesafe ve parasal açıdan kolaylık sağlamaktadır (Tonta ve Küçük, 2005, s.6). Bilgi çağında ekonomik ve sosyal yaşamın iyileştirilmesi için bilgi üretimi önemli rol oynar. Teknolojinin gelişimi ile birlikte bilginin organizasyonu akıllı teknolojik araç gereçlerle gerçekleştirilmektedir (Bell, 1986, s.1). Teknolojinin hızlı gelişimi ve yaygın kullanımı eğitim sistemini de etkilemektedir. Bu kapsamda öğrencilerin eğitim hayatlarında başarılı olabilmeleri için teknoloji kullanma becerisine sahip olmaları gerekmektedir (Şenel ve Gençoğlu, 2003, s.47,49). Teknolojinin bu denli yaygınlık kazanması eğitimde bilgi yönetimini kolaylaştırmaktadır (Çiftçi, 2004, s.59).Yeni eğitim sistemi teknolojik araç gereçlerin kullanımına yönelik bilgi ve beceriler kazandırarak öğrencilerin elde ettikleri bilgileri kolayca yönetebilmelerini sağlamaktadır.

Bilginin “toplandığı, saklandığı, hizmete sunulduğu, toplumun bilgi gereksinimini karşılama amacına sahip, toplumsal ve kurumsal olarak bilgi hizmeti sunan” kütüphaneler aynı zamanda birer yaşamboyu öğrenme merkezleridir. Toplumlarda gelişimin, yeniliğin ve değişimin gerçekleşebilmesi için kütüphaneler yazılı, basılı, elektronik ortamda bulunan bilgileri vatandaşların hizmetine sunmaktadır. Bilgi politikası alanında uluslararası nitelikte olan Avrupa Birliği Lizbon Stratejisi (ABLS) ve Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (BM DBTZ)’ine ilişkin belgelerde, bilgi toplumunun oluşturulmasında temel unsur bilgi üretebilmek ve kullanabilmek temel hedeflerdendir. Eğitim açısından toplumsal eşitsizliği ortadan kaldıran kurumlar olarak kütüphaneler eğitimin ayrılmaz parçasıdır. Bu nedenle eğitim alanında bilgi yönetimine ilişkin konularda kütüphane kurumunun yer alması gerekmektedir (Yılmaz ve Aydın, 2011, s.47,48,51). Kısaca, kütüphaneler, hizmet verdikleri toplumlarda bulunan bireylerin yaşamboyu eğitim çabalarındaki bilgi gereksinimini karşılamak için her türlü kayıtlı bilgiyi kullanıcılara etkin, ücretsiz ve eşit bir şekilde sunmaktadır.

2.2. BİLİM

Teknolojinin her geçen gün ilerlemesi ülkelerin ekonomik ve sosyo-kültürel gelişimini de hızlandırmaktadır. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu çağda üretilen büyük miktarda bilgi ile karşılaşmaktadır. Bu bilgiler modern teknolojiler aracılığıyla daha kolay toplanmaktadır. Elde edilen bilgilerin sistemli bir şekilde toplanması oldukça önemlidir. İnsanların yaşamlarını sürdürebilmesi için bir araç olan bilgi “eğitim, bilim, teknoloji, kültür, ekonomi, politika” gibi alanlardaki gelişimi desteklemektedir (Yılmaz, 1998, s.149,150). Bilginin yaşam döngüsü (Sağsan, 2006, s.31) bilgi yönetiminin geçtiği aşamaları göstermektedir.

Şekil 1. Bilginin yaşam döngüsü

(Yılmaz, 1998 ve Sağsan, 2006 kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmıştır)

Bilim, doğada ve toplumda yaşanan gelişmeleri düzenli ve sistemli bir şekilde ortaya koymaktadır. Böylece elde edilen bilgiler toplanmakta ve bilimsel yöntemler aracılığıyla analiz edilmektedir. Bu kapsamda bilimin tanımı şu şekilde yapılabilir:

- Bilim, dünyada nesnel olarak, yasalarca yönetilebilen, betimsel olarak analiz edilebilen olguları tartışmaktadır. Bu nedenle bilim, dünyada var olan bilginin bilimsel analizler yaparak anlaşılır ve kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır (Habermas, 1993, s.98).
- Bilim, evrende var olan bilgilerin sistemli bir şekilde kanıtlanarak açıklanmasıdır. Nedensellik ve objektiflik temeline dayanmaktadır (Köroğlu ve Köroğlu, 2016, s.7).
- Bilim, bilimsel bilginin özelliklerini araştırarak ölçütlerini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda gözleme dayalı, ölçülebilir, objektif ve eleştirel bir şekilde değerlendirilen bilimsel bilgi sosyo-kültürel unsurlardan etkilenmektedir (Lederman, 1999, s.917,918).

Bilim sözcüğü 17. yüzyılda Batı'da kullanılmaya başlanmış bir terimdir (Özlem, 2001, s.7). Teknolojinin ortaya çıkması ile birlikte hızla gelişen bilim, evrende oluşan olayları deneye dayalı yöntemlerle ele alarak araştırmaktadır (Acar, 2011, s.30). Bilim gözlem, deney vs. gibi yöntemlere dayanarak hipotezler geliştirir. Bireylerin görüşlerinden bağımsız olarak bilim olgusal, mantıksal, nesnel ve çıkarımlara dayanmaktadır. Bilim olguları eleştirel bakış açısıyla değerlendirir (Concannon, Brown ve Brown, 2013, s.83). Böylece olay ve olgular arasında bağlantı kurarak sonuca ulaşmaktadır.

Doğada oluşan olay ve olguları kategorize ederek bilgiler elde eden bilim, tarafsız olarak gözlem ve deneye dayanarak zihinsel etkinlikleri ortaya koymaktadır. Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeyi, yalnızca ekonomik göstergelerle değil, aynı zamanda bilim ve teknoloji alanlarında elde ettikleri başarılarla da değerlendirilmektedir; bu durum, eğitim ve bilgi yönetimi sistemlerinin etkinliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu gelişmelerle birlikte hızlı karar verme, uyum ve zamandan tasarruf gibi faktörler önemli olmaktadır. Bilginin yoğun üretildiği çağda toplumlar bilgiyle gelişmektedir (Yücel, 1997, s.7,8). Toplumlar bilim olmadan gelişemez. Bu nedenle bilim, çok kritik bir alandır. Kısaca bilim, dünyada meydana gelen olayları araştırarak ortaya koymaktadır. Bu yolla elde edilen bilgi ve verileri toplayan bilim insanları sistematik bir şekilde inceleme yapmaktadırlar. Bu uygulamalar teknolojik araçlar sayesinde daha hızlı ve güvenli bir biçimde yapılmakta ve gelecek kuşaklara aktarımı kolaylaşmaktadır (Gülğün, 2018, s.3). Farklı alanlarda üretilen bilgi ve verilere dayanan bilim, nesnel gerçekleri ortaya koyarak yeni bilgiler ve deneyimler elde etmeye yardımcı olmaktadır. Böylece ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik alanlarda ilerleme sağlanmaktadır.

Sanayi Devrimi'yle birlikte dünyada yaşanan gelişmeler ve özellikle teknolojinin yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi bilimsel araştırmaların artmasına neden olmuştur. Gelişmiş ülkeler toplumlarının kalkınmalarını hızlandırmak için bu konuda fazla çaba harcarken, gelişmekte olan ülkeler de çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Bilimsel alanda gelişim sağlamak için devlet politikalarının oluşturulması oldukça önemlidir (Yılmaz ve Dalkıran, 2012, s.58). Her ülkede bilim alanının gelişimi o ülkenin bilim politikasının olmasını gerektirmektedir. Gelişmiş ülkelerin bilim ve teknolojik ilerlemesini takip edebilmek, burada gerçekleştirilen yenilikleri kendi ülkesinde uygulayabilmek (Salgar, 2015, s.234) ve aynı zamanda modern bilim alanında yenilikleri takip

edebilmek için bilim politikasının oluşturulması önemli bir faktördür. Özellikle modern bilimin gelişmesinde teknolojinin rolü oldukça önemlidir. Çünkü bilimsel olarak incelenen ve elde edilen verilerin kaydedilmesi teknoloji sayesinde kolaylıkla gerçekleşmektedir (Cuevas, 2005, s.6). Teknoloji kullanımının yaygınlaşmasıyla gelişen bilim alanı, yapılması gereken analizleri kolaylaştırmaktadır.

Eğitim aracılığıyla gelişen bilimsel bilgi, toplumların sosyo-ekonomik kalkınmasını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınmayı yüksek düzeylere getirebilmek için eğitim gereklidir. Böylece eğitim ve teknoloji sayesinde bilim gelişerek toplumsal kalkınmayı da etkilemekte, aynı zamanda daha kalıcı ve düzenli bir şekilde kayıt altına alınmaktadır (Bhaduri, 2003, s.306,307). Bilimsel yolla elde edilen verilerin toplanmasında, bunların düzenli bir şekilde güncellenmesinde ve sistematik hale getirilmesinde yapılan analizler günümüzde büyük ölçüde teknoloji aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Bilimin toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması, yalnızca araştırma faaliyetleriyle değil, aynı zamanda etkin politika çerçevelerinin oluşturulmasıyla mümkün olmaktadır (Arap ve Erat, 2017, s.335). Bu politikalar, bilimsel çalışmalar sonucu üretilen bilgilerin sistematik bir şekilde toplanmasını ve kullanılmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkeler, öğrencilerin bilimsel okuryazarlıklarını geliştirmek amacıyla fen programlarında “bilim-teknoloji-toplum” yaklaşımını entegre etmektedirler (Köseoğlu, Tümay ve Budak, 2008, s.232). Bu yaklaşım, öğrencilere bilginin bilimsel alanlarda nasıl üretildiğini ve toplumsal uygulamalara nasıl dönüştüğünü kavrama olanağı sunmakta; eğitim sürecini bilgi yönetimi perspektifiyle güçlendirmektedir.

Bilimin kalkınması konusunda teknolojik yenilikleri paralel bir şekilde ele almak gerekmektedir. Çünkü bilgi ve teknoloji çağında bilim alanını teknolojiden ayrı ele almak mümkün değildir. Böylece bilim politikasının gelişimi ve uygulanması konusunda olan sorunlar çözüm bulmaktadır (Toplu, 1999, s.340). Sonuç olarak eğitim ve çeşitli araştırmalar sonucu elde edilen bilgiler analiz edilerek bilimsel değer kazanmaktadır. Bu kazanımlar bilim alanındaki politikalarla zenginleşmekte, teknoloji aracılığıyla ise gelecek kuşaklara kolayca aktarılmaktadır.

Bilimin sistemli ve düzenli bir şekilde yönetilmesi, bilgi yönetimi süreçleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda bilgi yönetimi, bilimin altyapısını oluşturan bilgiyi toplamak, düzenlemek, saklamak ve toplumsal kullanıma sunmak suretiyle, eğitim ve kalkınma süreçleriyle doğrudan ilişkili bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmalar genellikle yaşamboyu öğrenme araçlarından biri olan bilgi okuryazarlığı programları aracılığıyla desteklenmektedir (Ekici ve Yılmaz, 2020, s.506). Bilgi okuryazarlığı programları, bilginin etkin bir şekilde elde edilmesini ve kullanılmasını kolaylaştırmakta, ancak bu süreç yalnızca programlarla sınırlı değildir; bireyler farklı eğitim ve öğrenme ortamlarında da benzer kazanımlar elde edebilmektedir.

Bilgi yönetiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı önemli faktörlerdendir. Böylece bilgiye erişim, yönetim, paylaşım ve kullanımı kolaylaşmaktadır (Ustaoglu, 2019, s.3). Bireysel ya da toplumsal olarak ortaya çıkan düşünceler bilgiye dönüşmektedir. Böylece eğitim sayesinde pekişerek bilimle birlikte doğrulanmaktadır. Teknolojinin yaygınlık kazanması ile birlikte bilgi gelecek kuşaklara kolaylıkla aktarılmaktadır.

Avrupa’da bilim, 16. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamış ve 18. yüzyılın ikinci yarısında üretilen bilgi birikimi, farklı buluşlar aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarılmıştır (ör. James Watt’ın çift tesirli buhar makinesi, Besgemet’in yeni çelik üretim sistemi). 20. yüzyılın başlarından itibaren Amerika’da da bilimsel gelişmeler hız kazanmış; telefon, telgraf, uçak ve nükleer teknoloji gibi yenilikler bilgi üretimini ve paylaşımını artırmıştır. Endüstriyel ve teknolojik ilerlemeler, “bilgi çağı”nın oluşumunu hızlandırmış ve bilgi toplumunun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, ülkeler bilim, teknoloji, iletişim ve ekonomi alanlarında rekabet avantajı elde etmek amacıyla teknoloji kullanımını yaygınlaştırmaktadır (Ünal, 2009, s.124-125). Teknolojinin yaygın kullanımı, bilimsel araştırmaların gerçekleştirilmesi ve bilgi yönetiminin etkinliğinin artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır (Meyer, 2000, s.410).

Bilim, toplumun ihtiyacı olan bilgileri bireylere sunmaktadır. Böylece toplum bilimi bir öğrenme aracı olarak benimsemekte ve yeni bilgiler elde etmektedir. Daha kapsamlı araştırmalar yapabilmek için bilimde teknoloji kullanımını artmakta ve böylece sosyal, bireysel, eğitim kurumlarında (okul, üniversite vs.) bilim ve teknoloji önemli duruma gelmektedir (Godin and Gingras, 2000, s.45,46). Araştırmalar sonucunda elde edilen çok

sayıda bilgileri değerlendirmek ve saklanmasını gerçekleştirebilmek için bilgi yönetimi sisteminin oluşturulması gerekmektedir (Dalkir, 2011, s.2,24). Böylece bilimsel çalışmalar sonucu elde edilen bilgilerin toplanması, yönetimi ve yaygınlaştırılması bilgi yönetiminin sistematik bir şekilde yürütülmesi ile gerçekleşmektedir.

Sanayi devrimi ile birlikte teknolojinin gelişimi diğer alanlarda olduğu gibi bilim alanına da olumlu etkiler göstermiştir. Yeni teknolojik araç gereçler sayesinde bilim gün geçtikçe gelişmekte ve elde edilen bulgular kolayca kaydedilmektedir (Yıldız, Ilgaz ve Seferoğlu, 2010, s.461). Bu nedenle teknolojik araç gereçlerin kullanımı bilim alanında avantajlar sağlamaktadır.

Bilgi çağında temel sermayeleri bilgi olan toplumların her türlü bilgi kaynaklarının toplanmasında, işlenmesinde, ayıklanmasında, erişiminde kütüphane ve arşiv gibi bilgi merkezleri teknolojik araç gereçlerden yararlanmaktadırlar. Böylece bu kurumlar teknoloji sayesinde bilgiyi kolayca depolayabilmekte aynı zamanda bilginin işlenmesi konusunda tüm süreçleri hızlı ve pratik bir şekilde gerçekleştirmektedirler. Bilgi kullanıcıları da bilgiye hem güvenli hem de hızlı bir şekilde ulaşmaktadır (Uçak, 1995, s.50). Bilgi merkezleri olarak hem kütüphaneler hem de arşivler buldukları toplumların bilgi gereksinimini karşılamak amacıyla bilgi kaynaklarını sağlamak, düzenlemekte ve depolamaktadırlar. Araştırmacılar bu kurumlar sayesinde bilgilere kolaylıkla erişebilmektedirler. Bilgi çağında bilgi güvenliği, bilginin ve bilgi ortamının tesadüfi, kasıtlı, doğal veya yapay etkilere karşı korunma durumunu ifade etmektedir. Bu tür etkiler, bilgi veya bilgi nesnelere yanı sıra bilgi kullanıcılarına kabul edilemez zararlar verebilir. Bilginin korunması için bilgi güvenliğini sağlamak gerekmektedir. Günümüzde bilgi güvenliği, bilginin en yaygın üç temel özelliğine dayanmaktadır:

- Gizlilik;
- Güvenlik;
- Kullanılabilirlik (Alizade, Bayramov ve Mammadov, 2016, s.9).

Bilgi toplumu ve bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde gelişmeleri takip edebilmek, yeniliklerden haberdar olabilmek için bireylerin bilgi güvenliği ve bilimsel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi önemlidir.

Bilim, olayları genelleştirerek açıklamakta ve gerçek durumlara uygulamaktadır (Badallo, 2005). Bilim, aynı zamanda birden fazla bilimsel yöntem kullanılarak, elde edilen bilgilerin analiz edilerek sistemli ve düzenli bir şekilde bilimsel bilgiye dönüşmesi sürecidir. Kısaca bilim, bireylerin ilgi alanları kapsamında belli bir konuyu öğrenmek amacıyla birtakım yöntem ve deneyler kullanarak bilgi edinme faaliyetidir. Bilimin temel özellikleri şu şekildedir:

- Birden fazla yöntem kullanılarak analiz edilebilir;
- Bilimsel analizler yapılarak sonuçlar elde edilir;
- Olaylar hem teorik hem de farklı yöntemler kullanılarak ispatlanabilir;
- Politik, sosyolojik ve kültürel unsurlar açısından sınırlandırılmaz

(Türkmen ve Yalçın, 2001, s.192,193).

Son yıllarda teknoloji alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak bilimin gelişimi hızlanmıştır. Belli başlı yöntemlerle (örn: gözlem, deney vb.) elde edilen verilerin ispatlanarak bilgiye dönüştürülmesi ve teknolojik araç gereçlerle analizi yapılarak kuşaktan kuşağa aktarımı gerçekleştirilmektedir (Cuevas, 2005). Teknoloji kullanımının bilim üzerindeki etkisi şu şekildedir:

- Yeni teknolojik araç gereçler sayesinde bilgiye kolaylıkla ulaşabilme ve yeni bilgiler elde edilmesi;
- Teknoloji sayesinde araştırmalarda farklı laboratuvar tekniklerinin kullanımı;
- Teknolojinin daha geniş sosyal ve çevresel etkileri sayesinde yeni bilgi tabanının oluşturulması (Brooks, 1994, s.477).

Bilim ve teknoloji birbirine oldukça bağlıdır. Bilim ve teknoloji politikası hakkındaki kamusal tartışmaların çoğu, sonuç olarak yeni teknolojik fikirlerin ortaya çıktığı inovasyon sürecini kapsamaktadır (Tijsen 2002, s.478). Son yıllarda bilimin bu kadar gelişmesinin nedenlerinden biri de teknoloji alanındaki yeniliklerin ortaya çıkması ve yaygınlaşması ile bağlantılıdır (Teknoloji, 2004, s.21). Özellikle bilgi üretiminin hızla artması bilgi toplumuna ayak uydurabilmek için bilim ve teknoloji alanının gelişimini hızlandırmaktadır (Tonta, 1999, s.366). Böylece hem bilimle ilgili gelişmeler kolayca takip edilebilmekte hem de bilgi yönetimi sağlanmaktadır.

Devletlerin bilim politikası bu alandaki reformlar ve ekonomik ilerlemeler ile gerçekleşebilir. Burada özellikle bilim, eğitim ve kültür alanına gösterilen özenin tutarlı bir şekilde sürdürülmesi, bilimsel ve teknik potansiyelin korunması, bilim ve eğitim alanında yüksek nitelikli personel hazırlanması (Mirzebeyli, 2017) konularında bir takım önemli kararların alınması gerekmektedir. Böylece eğitim, bilim ve teknoloji politikaları ülkelerin kalkınmasını sağlamaktadır. Bu nedenle ülkeler eğitim-bilim-teknoloji politikalarını oluştururken toplumsal olarak ekonomik, sosyal ve politik standartların geliştirilmesi önemlidir.

2.3. TEKNOLOJİ

Bilim alanında yapılan çalışmalarla ilgili teknik olarak yapılması gereken analizler teknolojinin yardımıyla uygulanmaktadır. Bu yolla bilim alanında ilerlemeler kaydedilmektedir. Teknoloji, bilgiyi biriktirme, denetleme ve iletme gibi amaçların çeşitli araç gereçlerle gerçekleştirilerek, bilgiye ulaşımı, denetimi ve paylaşımı kolaylaştırmaktadır. Teknoloji, günlük insan yaşantısında ya da endüstri alanında belli başlı amaçlar ve bunların uygulanması için kullanılan araç gereçlerdir (Çelikçapa, 1992, s.95,96). Teknoloji, bilimsel bilgiye dayalı olarak insanlar tarafından ve onların ihtiyaçlarını karşılamak için üretilen teknik araç gereçlerdir (Günay, 2017, s.164). Kısaca teknoloji, insanoğlunun çeşitli alanlarda elde ettiği bilginin işlenerek kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır (Caroll, 2017, s.15). Böylece çeşitli teknik ve yöntemler kullanılarak elde edilen bilgiler, insanların yaşamlarında olumlu bir etkiye sahip olmaktadır.

Teknolojinin gelişmesi ülkelerin bu konuda doğru ve sistemli politikalar hazırlanmasını gerektirmektedir. Böylece gelişmiş ülkeler bu politika ve stratejiler sayesinde teknoloji üreten ülke haline gelmektedir (Bayraktutan ve Bıdırdı, 2015, s.51). Teknolojik yeniliklerin bir parçası olan internetin yanı sıra akıllı telefonlar, tabletler ve teknoloji sistemine sahip tüm bu cihazlar teknolojinin ayrılmaz bir parçası olarak günlük yaşantıyı etkilemektedir. Günlük hayatın her alanında bilgiye erişim ve bilginin etkin bir şekilde yönetimi teknolojik araç gereçlerle yapılmaktadır. BİT sayesinde elde edilen bilgilerin “toplanabilmesi, çeşitli ortamlara iletilebilmesi, saklanabilmesi ve yeniden kullanılabilmesi” kolaylaşmaktadır. Özellikle internetin gelişimi ile birlikte e-posta,

taşınabilir kişisel bilgisayarlar, akıllı telefonlar, elektronik banka işlemleri, elektronik ticaret ve e-devlet gibi uygulamaların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla kamu kurumlarındaki işlemleri kapsayan toplumun her bir kesimi tarafından kurum ve kuruluşlara bağımlı kalmadan yürütülen e-devlet uygulamaları da hizmete sunulmaktadır. E-devlet uygulamasının avantajları şu şekilde sıralanabilir:

- Vatandaşlar kamu kurum ve kuruluşların sundukları hizmetlere BİT’le kolayca erişmektedirler;
- Vatandaşlar kamu hizmetlerinden 7/24 yararlanmaktadır;
- Vatandaşlar kamu kurumlarının şeffaflığını açık bir şekilde görebilmektedirler;
- Kullanıcılar internet kullanarak kamu ile ilgili işlemleri kolayca yapabilmektedirler (Eroğlu, 2013, s.14,15,16).

Yaşamakta olan teknolojik gelişmeler ülkelerin gelişmişlik düzeyini artırmakta, bilişim teknolojilerinin yardımıyla da bilgiler kolayca işlenmekte, iletilmekte, saklanmakta ve yaygınlaşmaktadır. Teknolojinin gelişimi bununla sınırlı kalmayıp çeşitli alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da gelişmeler sunmaktadır (Ağır, 2005, s.6). Böylece günümüzde gerçekleşen yenilikler teknolojinin yardımıyla hızla yaşamımıza girmektedir (Webster, 2006, s.29). Bilgi toplumuna geçişte çeşitli araştırmalar sonucu ortaya çıkan bilgiler modern teknolojilerin kullanımı ile işlenmektedir. Bu yolla toplumların bilgi elde etmeleri hızlanmaktadır.

Bilgi toplumunda teknolojinin yaygın kullanılması yeni değişimlere neden olmaktadır. Bunlardan ekonomi, politika ve yönetim alanlarının küresel olarak bilgiye dayalı yönetilmesi örneklerdendir (Meder, 2001, s.79). Çünkü sürekli kendini yenileyen ve gelişen alan olarak teknoloji, insanların hayatlarını kolaylaştırmaktadır.

Küreselleşme sürecinde teknolojinin yaygınlaşması ile birlikte insanların farkında olmadan teknolojiye bağlı bir yaşam oluşturması söz konusudur (Günay ve Arıdur, 1999, s.1). Teknoloji sürekli olarak kendini yenilemekte ve geliştirmektedir. Bu nedenle her geçen gün yeni bir teknolojik gelişme ile karşılaşmak mümkündür. Bu gelişmeler insan hayatını etkilemektedir.

Teknoloji sistemleri uygun altyapı koşulları sağlanarak sürekli kendini yenilemekte ve geliştirmektedir. Bunun için bu alanda ulusal nitelikte politikalara gereksinim vardır. Bu konuda her ülkenin kendine özgü politikaları bulunmaktadır. Örneğin Çin, teknolojinin gelişimini hızla takip ederek eğitimde “Bilim ve Teknoloji” politikalarını zenginleştirmektedir (Agarwala ve Chaudhary, 2019, s.215). Teknoloji ekonominin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu da toplumsal üretkenliği artırmaktadır.

Son yıllarda özellikle teknolojinin hızla gelişmesi insanların hayatını olumlu yönde etkilemekle birlikte bir takım dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Her bir içeriğin kendi seyirci kitlesi vardır. Bu nedenle bazı içeriklerin özellikle çocuklar için zararlı olduğu düşünülmektedir. Bununla ilgili ülkeler çeşitli önlemler almaktadır. Zararlı içerikleri kontrol edebilmek için Avrupa Konseyi (1999) ve Avrupa Parlamentosu (1999) kararlarında internetin güvenli kullanımı, yasal olmayan içeriklerin yönetimi, çeşitli filtreleme araçlarının ve bu konuda farkındalığın geliştirilmesi öne çıkmaktadır. Ayrıca ülkelerin sosyo-kültürel yapısına bağlı olarak internette sunulan içeriklere karşı tutumları da farklılık göstermektedir. Çin, İran ve Arap ülkelerinde siyasi bakış açısı ve karşıt düşüncelere karşı yoğun bir şekilde sansür ve filtreleme mevcutken, Avrupa ve ABD’de çocuklara yönelik internet ortamında kötü amaçlı içeriklerden korumak amacıyla “Çocukların İnternette Korunması Kanunu” önem taşımaktadır (Henkoğlu ve Yılmaz, 2013, s. 216,217). İnternet başta olmakla birlikte tüm teknolojik araçların kullanımı insanları fazla bilgiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle her ne kadar günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelse de teknolojinin dikkatli bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Kısaca teknoloji “bilgisayar, cep telefonu, internet gibi bilişim ve iletişim ürünleri”ni çağrıştırmaktadır. Fakat teknoloji kavramı bunula sınırlı kalmayıp eğitim, bilim, sanayi, ticaret gibi alanlarda sunulan hizmetleri de içermektedir. Burada teknoloji-bilim ilişkisi oldukça önemlidir. Bilim, farklı bilimsel çalışmalar sonucu yeni bilgi üreten bir süreçtir. Teknoloji ise bilimsel analizlerin yapılması ve verilerin işlenmesi sürecinde yer alan araç gereçlerle ilgilidir (Çengel, 2012, s.51). Teknolojinin yardımıyla bilimsel araştırmaların yürütülmesi hızlanırken, bilimin gelişmesi de teknoloji alanına yenilikleri getirmektedir.

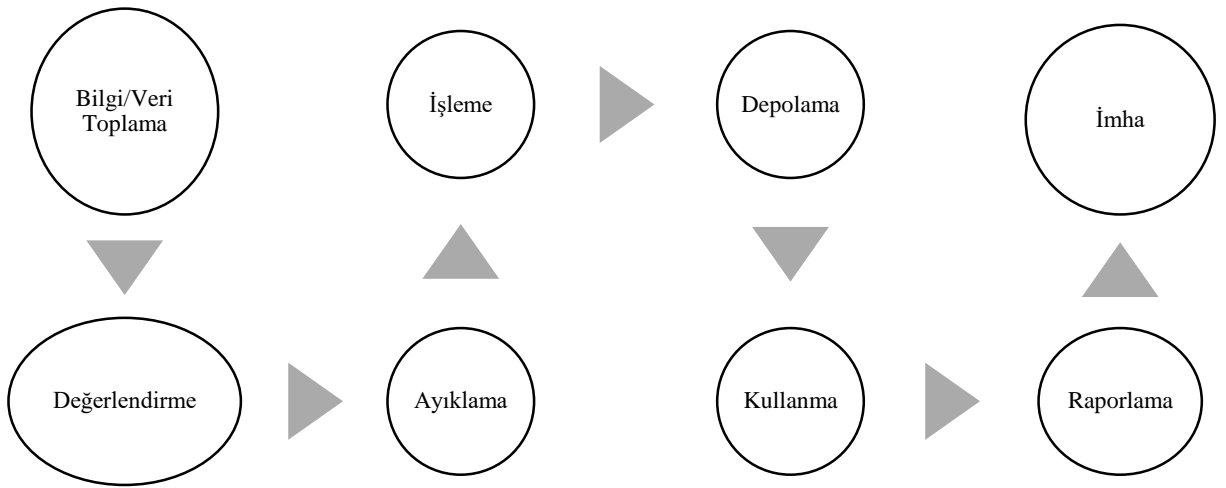
Bilimin gelişmesiyle birlikte artan bilginin biriktirilmesi, denetlenmesi, iletilmesi gibi işlemlerin teknolojik araç gereçler aracılığıyla gerçekleştirilmesi bilime katkı sağlamaktadır. Bilgi toplumu olarak adlandırılan ve temel sermayesi bilgi olan günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bilginin çeşitli araç gereçlerle kaydedilerek topluma sunulması teknolojinin işlevini göstermektedir.

Teknoloji, çeşitli yöntemlerle elde edilen bilgilerin günlük yaşantıda uygulanabilmesini sağlamaktadır. Teknolojik yazılımlar sayesinde ise elde edilen veriler gelecek kuşaklara aktarılmaktadır (Akgün, Keskin ve Günsel, 2005, s.228). İnsanoğlu yaşamını sürdürebilmek için sürekli araştırma yapmakta ve yenilikleri takip etmektedir. Bu nedenle teknoloji kullanımı gün geçtikçe artmakta ve yaşamın bir parçası haline dönüşmektedir (Popp, 2017, s.1581). Teknolojiler sayesinde elde edilen bilgiler farklı yazılımlar aracılığıyla işlenerek kolayca depolanmakta ve bilgilerin kaybolmasını önlemektedir (Nightingale, 2014, s.5).

Bilgi, kurum ve kuruluşların iş akışı sürecinde ürettikleri ürünler olarak bilinmektedir. Bu ürünler teknoloji aracılığıyla işlenmektedir. Bilgi çağında temel sermayesi ve yönetimi bilgi ile gerçekleşen toplumların kalkınmaları hızlanmaktadır. Bu nedenle bilgi yönetimi sayesinde kurum ve kuruluşlar bilginin üretimi, elde edilmesi, kullanımı, geliştirilmesi, bu bilgilerin iş akışı sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla paylaşımını sağlamaktadır. Bilgi teknolojilerinin sık kullanımı bilginin yönetimini kolaylaştırmaktadır. Bilgi yönetiminin sorunsuz bir şekilde gerçekleşebilmesi için kurum ve kuruluşların gerekli teknolojik altyapısını oluşturmaları, bilgi kaynaklarının içeriklerini tespit ederek bilgilere ulaşımı kolaylaştırmaları gerekmektedir. Böylece bilgi yönetimi sayesinde bilginin “üretimi, geliştirilmesi, düzenlenmesi, saklanması, aktarılması, paylaşılması, kullanılması ve değerlendirilmesi süreçleri” kolaylıkla gerçekleşebilir (Özdemirci ve Aydın, 2007, s.165,167). Çünkü vatandaşlar “şeffaf, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetimi” sisteminden yararlanma hakkına sahiptirler (Polater, 2016, s.109). Bu durumun sağlanabilmesi için önce bilgi edinme hak ve özgürlüğünün olması gerekmektedir. Bu durumda kamu kurumları aynı zamanda özel şirketler vatandaşlara hizmet sunabilmek için gerekli bilgilere yetkili kişilerce kurumsal bilgi sistemleri üzerinden erişebilmektedirler (Gökkurt ve Demirtel, 2017, s.227). Böylece yetkisiz kişilerin bilgilere erişimi engellenmektedir.

İnternetin yaygınlık kazanmasıyla birlikte BİT'in (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) hayatın tüm alanlarında sıkça kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bilgiler farklı bilgisayar ağları, sensörler ve cihazlar aracılığıyla depolanmaktadır (Ferber, 2013). Bilginin yönetim süreci şu aşamaları kapsamaktadır (Vostreçova, 2019, s.15,40):

Şekil 2. Bilginin yönetim süreçleri

(Vostreçova, 2019 kaynağından yararlanarak hazırlanmıştır)

Çeşitli bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler vs. sayesinde dünyanın farklı noktalarından kolayca bilgi elde edilebilmektedir. Ülkeler, sosyo-ekonomik durumlarını iyileştirmek, bireysel olarak üretilen bilgileri sistemli hale getirerek topluma kazandırmak için teknoloji alanındaki gelişmeleri takip etmekte üretim ve günlük iş akışı sürecinde teknolojiden yararlanmaktadırlar. Örneğin 1951 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin Kuzey Kaliforniya eyaletinde ilk teknopark olan Stanford Research Park kurulmuştur. Bu teknopark Microsoft, Apple, Facebook, Yahoo, Google, Intel gibi küresel şirketleri bünyesinde barındırmakta ve teknoloji alanında yeniliklere imza atmaktadır. ABD dışında 1963'te Japonya, 1969'da Fransa, 1972'de İngiltere gibi gelişmiş ülkeler teknoparklar oluşturarak bilgi ve teknoloji çağına ayak uydurmaktadır. Türkiye 1980'li yıllarda teknopark kurma yönünde faaliyetlere başlanmış, 1990 yılında TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi kurulmuştur (Demirli, 2014, s.96,98).

1995'ten 2001'e kadar olan dönemde Hindistan'daki bilişim şirketlerinin sayısında yıllık %10'dan fazla, bilgi teknolojisi alanında ise %13'ten fazla artışın olduğu görülmektedir. 2001 yılında yaklaşık 550 bin kişiye istihdam sağlayan Hindistan bilişim sektöründe yaklaşık 15 bin şirketle temsil olunmaktaydı. Bu dönemde Endonezya'daki BT şirketlerinin sayısı her yıl %14'ten fazla artmakta ve BT sektöründeki çalışan sayısı yaklaşık %20'ye ulaşmaktadır. 2001'de Endonezya'da BT sektöründe 55.000'den fazla kişiye istihdam sağlayan 3.000'den fazla şirket faaliyet göstermektedir. 1995'ten 2001'e kadar Meksika'daki BT şirketlerinin sayısındaki yıllık artış yaklaşık %10'du. Meksika'nın BT sektörü, 370 binden fazla kişiyi içeren 9,8 bin şirket bulunmaktadır. Aynı dönemde Venezuela'da BT şirketleri sayısı yılda %6'dan fazla artmakta ve BT sektöründeki çalışan sayısı %12'e ulaşmaktadır (Aliyeva, 2017, s.23).

Ülkeler arasındaki sermaye artışının ve aynı zamanda teknoloji kullanımının yaygınlık kazanması (Kyloh, 1998, s.1), bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük yaşamda sıklıkla kullanımı bireysel, toplumsal ve ekonomik alanlarda yeniliklerin artmasına sebep olmaktadır. Bilgi üretiminin artması sonucu artık bilgi toplumları ayakta tutan, onları geliştiren ve ekonomik büyümelerine katkıda bulunan bir güç haline gelmektedir. Teknolojik araç gereçler ve geliştirilen dijital ağlar sayesinde bilgi aktarımı ve paylaşılması kolaylaşmaktadır (Yalçınkaya ve Cibaroglu, 2019, s.3). Teknolojinin yardımıyla elde edilen bilginin yönetimi için belli başlı bilgi yönetimi stratejilerinin olması gerekmektedir. Bilgi yönetimi kapsamında strateji geliştirmek için şunlar önemlidir:

- Bilgi sistemlerinin geliştirilmesi;
- Kurum ve kuruluşların iş akışı sonucu elde edilen bilgilerin belirlenmesi;
- Bu kapsamda verilecek bilgi hizmetlerinin belirlenmesi (Gallier ve Leidner, 2003, s.73).

Böylece karşılıklı koordinasyon ile bilgi yönetiminin gerçekleştirilmesi (Karimi and Konsynski, 1991, s.8) alanla ilgili politika/strateji belgeleri sayesinde mümkündür.

2.4. BİLGİ TOPLUMU

Toplumsal gelişimin bir parçası olan bilgi, insanların faaliyetleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Ülkelerde ekonomik, politik, sosyal ve kültürel süreçlerin gelişimini hızlandıran bilgi birikimi/donanımı küreselleşme sürecinde toplumsal değişimi desteklemektedir.

Bilgi, bireysel olarak zihinde öğrenme, araştırma ya da gözlem yoluyla elde edilen geçeklerin öğrenilmesi olarak tanımlanmaktadır. Zihinsel olarak algılanan ve öğrenme yoluyla pekiştirilen bilgi süreçler bütünüdür. Sözlü, yazılı ve grafiksel olarak algılanan ve özümselebilen mesajların tümü bilgidir (Wilson, 2002, s.2). Bilgi, insanın zihinsel olarak kavradıkları ve içselleştirdikleri düşünceler bütünüdür (Aktaş, 2007, s. 182).

Bilgi toplumu, yaşamın tüm alanlarında bilgiyi araştıran, inceleyen ve elde edilen bilgileri teknolojiyi kullanarak yaşama katan toplumlardır. Bilgi toplumu aynı zamanda toplumsal yaşamın her alanında bilginin çok kullanılması, bilgi üretim hızının yüksek oluşu, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilginin üretimi, depolanması ve erişiminde kullanılması şeklinde ifade edilebilir (Toffler, 2002, s.32,33). Bilgi toplumunun temel özelliği bilgi üretiminin artması ve bilişim teknolojilerinin yaygın kullanımınıdır (Erkan, 1998, s.97). Bilgi toplumuna ilişkin “3 Dalga” kuralı şu şekildedir:

- Tarım devrimi (İ.Ö. 10 bin yılları),
- Sanayi devrimi (17. yüzyılın sonları),
- Bilgi Toplumu/ Bilgi Çağı devrimi (2. Dünya Savaşı yıllarından sonra).

Sanayi toplumundaki üretim unsuru sermaye ve doğal kaynaklar iken, bilgi toplumu/bilgi çağı'nın temel üretim unsurları “bilgi, imaj, kültür, ideoloji ve değerler” olarak nitelendirilmektedir. Bu kapsamda bilgi toplumunu oluşturan temel dinamikler şu şekilde özetlenmektedir:

- Bilgi işleme ve iletişim teknolojilerindeki temel gelişmeler,
- Daha eğitilmiş ve bilgili bir nüfusun ortaya çıkması,
- Bilgi temelli ekonominin gelişimi,
- Kamu ve özel sektörlerde gelişen güçlü bilgi ve teknoloji altyapısı.

Bilgi toplumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinin yanı sıra eğitim ve bilgi ekonomisi de öne çıkmaktadır.

Bilim ve teknoloji alanında gerçekleşen ilerlemeler ülkelerin sorunlarını çözenin yanı sıra insanların yaşam standartlarını da yükseltmektedir. Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde artan bilginin yönetimi teknolojinin gelişimi ile birlikte yaygınlaşmaktadır. “Bilgi İletişim Teknolojileri (BİT)”nin yaygınlaşması bireylerin bilgiye ulaşımını kolaylaştırmakta, gerçekleşen bilgi evrimi sonucunda bilgi toplumları oluşmaktadır. Bilgi toplumunda sosyal ilişkilerin yeni boyuta taşınması bilgi üretimini artırmaktadır (Çalık ve Çınar, 2009, s.81,86). Böylece sosyo-kültürel ve ekonomik hayatta bilgiyi yoğun bir şekilde kullanan toplumlar bilgi toplumu olarak gelişimlerini sürdürmektedir.

Bilgi toplumunda vatandaşlara çağdaş ve özgür bir şekilde bilgi edinme hakkı tanınmaktadır. Bu haklar belli başlı politikalar sayesinde gerçekleşebilmektedir (Erkan, 2000, s.226). Bilginin çeşitli araç gereçlerle kaydedilerek topluma sunulmasında teknolojinin rolü önemlidir. Böylece bilgi toplumunda var olan ve gün geçtikçe artan bilginin yönetimini kolaylaştırmaktadır. 10-12 Aralık 2003 tarihinde Cenevre’de “Dünya Bilgi Toplumu Doruk Toplantı”ısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda ülkelerin bilgiye erişimi, ondan yararlanılması ve önemi ele alınmıştır.

Bilgi toplumunun temel özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Toplumsal ve bireysel hayatta bilginin yoğun kullanımı;
- Bilginin toplanması ve kaydedilmesi için BİT’in kullanımı;
- Bilgisayar ve ağ sistemlerinin hızlı gelişimi;
- Dünyada küresel bilgi ortamı/ağının kullanımı;
- Bilim, eğitim, yönetim, sağlık, kültür, sanayi ve diğer alanlarda bilginin yoğun kullanımı ile birlikte bilgi sektörünün oluşması (Aktan ve Tunç, 1998, s.10,11).

Bilgi toplumuna uygun bir şekilde bireylerin gelişimi için her ülkenin kendine uygun eylem planını oluşturması önemlidir. Örneğin, Finlandiya ve Avustralya gibi ülkeler bilgi toplumunu geliştirmek için uluslararası standartlara uygun eylem planı doğrultusunda davranmaktadır (İsazadeh, 2004, s.3,4). Genel olarak bilgi toplumunun öncelikli hedefi herkesin bilgiye eşit bir şekilde erişimini sağlamak ve aynı zamanda bilgiyi topluma kolaylıkla iletme. Bu yolla hem toplumun bilgiye ulaşması hem de bilgi sayesinde toplumların gelişimine katkı sağlamak hızlanacaktır.

20. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bilgi toplumu kavramı ekonomik, kültürel politika vs. alanları kapsamakla kalmayıp yaşamın her aşamasında kendini göstermektedir (Moore, 2000, s.61). Bilgi toplumunun (information society) temel unsuru olan bilgi yönetiminin sistemli bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bilgi yönetimi, bilginin üretimi, saklanması, paylaşılması, kullanımını düzenli ve sistemli (Akyazıcı, 2019, s.6) bir şekilde gerçekleştirilerek bilgiye ulaşımı kolaylaştırmaktadır.

Bilgi çağı olarak nitelendirilmekte olan dönemde toplumlar yoğun bir şekilde bilgiye maruz kaldığı için birer bilgi toplumuna dönüşmektedirler. Bu nedenle bilgi çağı ve bilgi toplumunun temel amacı bilgiye erişimi sağlamaktır. Bu konuda özellikle kütüphaneler, yaşam boyu öğrenme merkezleri olarak ele alınmaktadırlar (Ersoy ve Yılmaz, 2009, s. 805). Bilgi toplumunun temel bilgi merkezleri olan kütüphaneler tarihsel ve kültürel açıdan kültürel mirasın korunmasını da gerçekleştirmektedir. Bilgi toplumunun önemli bilgi merkezlerinden olan kütüphaneler eğitim sistemin ayrılmaz parçasıdır. Kütüphanelerin bilgi toplumunda önemi şu şekilde sıralanmaktadır:

- Kütüphaneler bilgiyi düzenleyen ve toplumun her kesininin erişimine sunan kurumlardır.
- Kütüphaneler toplumu ve bireyleri bilgiye ücretsiz ve herhangi bir kısıtlama olmadan erişirmektedir.
- Kütüphaneler yaşamboyu öğrenme merkezleri olarak ücretsiz eğitimler düzenlemektedir.
- Kütüphaneler toplumdaki dijital uçurumu azaltmak için teknoloji hizmetleri sunmaktadırlar.
- Kütüphaneler kültürel mirası dijitalleştirerek koruma altına almakta ve gelecek kuşaklara aktarmaktadırlar.
- Kütüphaneler kullanıcılara “güvenilir, doğru ve nitelikli bilgi” sunmaktadırlar (Karadeniz ve Yılmaz, 2016, s.66,67).

Kütüphaneler, bilgi toplumunun temel eğitim kuruluşları olarak bireylerin bilgiye ulaşmalarını temin etmekle beraber her türlü basılı veya elektronik bilgi ve belgelerin depolanmasını sağlamak için gerekli işlerin planlamasını gerçekleştirmektedirler. Böylece onlar, bilgi teknolojilerinden yararlanarak bilgi ekonomisinin şekillenmesini

sağlamaktadırlar. Yapılan araştırmalara göre bilgi toplumunda teknolojik araç gereçler kullanılarak bilgi üretebilmek için gerekli politikaların oluşturulmaması ve bu konuda yatırımların yapılmaması bilgi toplumuna geçişi zorlaştırmaktadır (Canata, 2012, s. 13,15,152). Arşivler ise toplumda var olan kurum ve kuruluşların faaliyetleri sonucu oluşan bilgilerin belgelere aktarılarak korunmasını sağlayan kuruluşlardır (Torunlar, 2018, s.157). Arşivler, arşiv belgesi niteliği kazanmış belgelerin düzenlenmesi, korunması ve bunlardan yararlanılması amacıyla yürütülen hizmetlere ilişkin planlama, yönlendirme denetleme eylemlerini gerçekleştirmektedirler. Arşiv belgeleri özgün oluşu ve kanıt niteliği taşıması, aynı zamanda kuruluşların faaliyetlerini yansıtması nedeniyle oldukça değerlidir. Arşivlerin içerdikleri bilgi kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılabilmesi için hem fiziksel hem de erişebilir olması gerekmektedir. Bu kapsamda arşivlerde bilgi kaynaklarına ilişkin aşağıdaki hizmetler sunulmaktadır:

- Bilgi kaynaklarının düzenlenmesi;
- Bilgi kaynaklarının korunması,
- Bilgi kaynaklarının kullanımı;
- Bilgi kaynaklarının paylaşımı (dışa aktarımı) (Aybaş, 1987, s.133,137).

Bilgi kaynaklarına ilişkin sunulan tüm bu hizmetler arşiv yönetimi sayesinde gerçekleşmektedir. Arşiv yönetimi sayesinde tarihsel, siyasal, edebi, bilimsel, ya da sanatsal nedenlerle sürekli saklanma ve korunma durumunda olan kaynaklar muhafaza edilmektedir.

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte bilgi, ülkelerin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Toplumsal olarak ihtiyaç duyulan bilgiye bilgi merkezleri aracılığıyla ulaşılmaktadır. Günümüzde bilgi merkezleri olan kütüphaneler ve arşivler büyük önem taşımaktadır. Burada bilgi merkezleri ile bu merkezlerde bulunan bilgi kaynaklarının yönetimi de bir birinden farklılık göstermektedir. Arşiv yönetimi bu kuruma aktarılmış ve arşiv belgesi niteliği taşıyan belgelere yönelik yürütülen işlemleri ifade etmektedir. Belge yönetimi, bilgi kaynaklarının üretiminden arşiv kurumuna aktarılmasına kadar gerçekleştirilen her türlü faaliyetleri içermektedir (Özdemirci, 2017, s.230,231). Arşivler, bilgi kaynaklarının güvenliğini sağlayarak, hem basılı, hem de elektronik ortamda olan bilgi kaynaklarını kuşaktan kuşağa aktarmaktadır.

Son yıllarda geliştirilen ulusal bilgi politikaları bilgi endüstrisi ve bilgi toplumu konularında yoğunlaşmaktadır. Fakat bu politika belgelerinde kütüphane kurumuna ve bilgi hizmetlerine bazen hiç değinilmemekte ya da yalnızca bazı yönlerden değerlendirilmektedir. Küresel eğilimler bilgi politikalarına yaklaşımlarda önemli rol oynamaktadır. Bu kapsamda ulusal bilgi politikalarının bileşenleri şu şekilde açıklanabilir:

- Açık ve net yasama (veri koruma, bilgi edinme özgürlüğü yasaları gibi);
- Yasal düzenlemeler (örneğin radyo-TV yayıncılığı, iletişim endüstrisi);
- Alt yapıyı geliştirme (fiber optik ağlar gibi);
- Bilgiden yararlanılması (yeni hizmetler gibi);
- Bilgi hizmetlerinde çalışanların eğitimi ve genel nüfus içinde bilgisayar kullanımı bilgisinin yoğunlaştırılması;
- Kültürel bilgi politikaları (ulusun kültür birikimi ile ilgili olarak) (Aslan, 1997, s.210,211).

Günümüzde sanayi toplumları, üretim ve toplumsal yaşama ait tüm süreçlerin ilkeleri doğrultusunda ve yeni enformasyon teknolojileri sayesinde yeniden biçimlenmekte ve böylece enformasyon toplumuna dönüşmektedir. Bu yolla küreselleşmenin etkisiyle hem üretimde hem de bireysel ve toplumsal yaşantıda çok sayıda bilgi ile birlikte teknolojinin yaygınlaşması söz konusudur. Ülkelerin eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme-inovasyon altyapıları bilim ve teknolojiye yeni yeniliklerle birlikte güçlenmektedir. Toplumsal olarak bilginin yaygınlaştığı çağ olarak bilinen bilgi çağı sürdürülebilir bireysel kalkınmadan ziyade toplumsal kalkınmayı ön planda tutmaktadır. Bu konuda ülkeler çeşitli yol haritaları belirlemektedirler. Örneğin bilgi çağına (enformasyon çağı) ayak uydurabilmek için ABD, internet teknolojilerini geliştirmek amacıyla federal ajansların desteğinden yararlanarak ulusal araştırma-geliştirme programını daha 1980'li yıllarda oluşturmaya başlamıştır (Göker, 1998, s.6,7). Bu yolla bilgi toplumunun oluşturulması için bilgi ortamının yaratılması, sosyal ve ekonomik yönetimin ortaya konması (uzaktan eğitim, e-devlet vs. gibi) sağlanmaktadır.

Bilgi toplumunda bilginin “aktarımı, ilerlemesi, üretimi, yeniden işlenmesi, dönüşümü, tüketimi ve denetiminin planlanması” için politikalar ve stratejiler geliştirilmektedir. Bu

politikalar sadece bununla sınırlı kalmayıp eğitim-bilim-teknoloji alanlarının geliştirilmesini de hedeflemektedir (Alpaslan ve Kutanis, 2007, s.53). Bu kapsamda bilgi kaynaklarına ücretsiz erişim, BİT'in yaygın kullanımı, bilgi alışverişinin uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi öncelikli konulardan olmaktadır.

Temel amacı bilimsel, teknik, toplumsal, ekonomik alanlarda bilgi kullanımının sağlanması olan bilgi politikası ülkelerin bu konudaki tutumlarını sergilemektedir (Jaeger, Gorham, Taylor ve Bertot, 2015, s.175). Küreselleşme ile yaygınlaşan bilginin her geçen gün artması bu konudaki engellerin kalkmasını beraberinde getirmektedir. Bilgi yönetiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için her bir ülkenin ulusal bilgi politikasının olmasını gerektirmektedir. Ulusal bilgi/bilgi toplumu politikasının oluşturulması için her alanda bu konuda uzman olan kişilerin görüşleri doğrultusunda ilerleme avantajlı olmaktadır (Arkun, 2003, s.189). Bilgi toplumunun gelişebilmesi için ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel alanların bilgi çağına uygun bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Gelişmiş ülkeler bu konuda daha programlı bir şekilde ilerlerken, gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkeler bu konuda ağır ve sorunlu bir süreç yaşanmaktadır.

Eğitim, öğrenme ve okul bilgi toplumunun gelişiminde oldukça önemli role sahiptir. Bilgi toplumunda eğitimin gelişimi için bilgiye odaklı eğitim programlarının hazırlanması, öğrenme sürecinde okul ve aile iş birliğinin oluşturulması, eğitimin teknolojiye dayalı olması ve okuldaki eğitimle kalmayıp yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek gerekmektedir. Böylece öğrencilere yaşamboyu öğrenme, analitik düşünme, sorun çözme ve etkili iletişim kurabilme becerileri kazandırılmaktadır (Balay, 2004, s. 67,69). Bilim ise sosyal işbirliği sonucu ortaya çıktığı için toplumsaldır (Ansal, Ekinci ve Kaşdoğan, 2018, s.13). Bu nedenle mantığa dayalı ve tarafsız bir şekilde gerçekleşir. "Bilgi Çağı" olarak adlandırdığımız 21. yüzyılda tüm dünyada demokrasinin gelişmesi, insan hak ve özgürlüklerinin korunması, eğitim, bilim, teknoloji, kültürel ve sosyo-ekonomik yaşantıda bilginin ayrılmaz bir parçası olduğu bilinmektedir (Ahmedov, 2010, s.23). Tüm bu yenilikler insan kaynakları yönetimini ve bu alandaki sorunların giderilmesini önemli kılmaktadır (Cebayilova, 2015, s.70). Teknolojik araç gereçlerin yaygınlaşması sonucu ülkelerin savunma gücü de artmaktadır.

Bilgi toplumunun sanayi toplumundan farklı olarak daha entelektüel bir toplum olduğu, insanların yüksek eğitilmiş, yetenekli, kararlı ve kapsamlı gelişimi için koşullar yarattığı anlaşılmaktadır (Süleymanov, Gasımova, Paşayeva ve Cebraylova, 2015, s.95,96). Bu nedenle bilgi toplumunda bilgi ihtiyaçlarının karşılanması için bilgi politikasının oluşturulması, bilgi ekonomisinin güçlendirilmesi ve bilgi güvenliğinin sağlanmasının önemi her geçen gün artmaktadır.

Yazının ortaya çıkması ve matbaanın oluşumu ile birlikte toplumlar sahip olduğu bilgileri kayıt altına alarak muhafaza etmeye başlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte bilgi toplumunun oluşturulması, geliştirilmesi ve en önemlisi uluslararası standartlara yükselmesini sağlamak için konumunu güçlendirmek gerekmektedir. Böylece ülkeler ekonomik, sosyal, kültürel ve bilgi yönetimi sürecinde bilgi çağının standartlarına uyum sağlamaya çalışmaktadırlar.

Bilgi yönetimi, bireysel, toplumsal ve kurumların iş akışı sürecinde oluşan her türlü bilginin “belirlenmesi, tanımlanması, yönetilmesi ve paylaşılması”nı kapsamaktadır. Bu süreçte çeşitli yöntemlerle elde edilen bilgi toplanmakta, düzenlenmekte, değerlendirilmekte, gerekli kurum ve kuruluşlarla paylaşılmaktadır. Bu süreçte bilgi akışı düzenlenmekte olup elde edilen bilgilerin kaybolması önlenmektedir (Odabaş, 2006, s.3,7,9). Gün geçtikçe bilginin öneminin artması ekonomik, sosyal yaşam, politika ve kültürel açıdan toplumların gelişimini de etkilemektedir. Özellikle toplumların bilgi toplumuna dönüşmesi teknolojinin gelişimi ve yaygınlaşması ile birlikte yoğunlaşmaktadır. Bilgi ve teknoloji çağının gelişmesi ile birlikte bilgi üretimi yeni standartlara uygun bir şekilde biçimlenmektedir (Pekari, 2005, s.59,65). Bu durumda üretilen bilgilerin yönetimi ve güvenliği tartışılmaktadır. Bu nedenle bilgi güvenliği gizlilik (confidentiality), bütünlük (integrity) ve kullanılabilirlik (availability) unsurları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Gizlilik, bilginin yetkisiz kişilerin veya sistemlerin erişimine kapalı olması ya da bilginin yetkisiz kişilerce açığa çıkarılmasının engellenmesidir. Bütünlük, bilginin yetkisiz kişilerce değiştirilmesi, silinmesi ya da herhangi bir şekilde tahrip edilmesi tehditlerine karşı içeriğinin korunmasıdır. Kullanılabilirlik ise, bilginin ihtiyaç duyulduğu anda kullanıma hazır durumda olması anlamına gelmektedir. Bilginin korunduğu bilgi sistemiyle ilgili bir sorunun veya sisteme yönelik bir riskin ortaya çıkması durumunda bile bilginin erişilebilir olması

kullanılabilirlik özelliğinin bir gereğidir (Güngör, 2015, s.8). Kısaca, bilgi güvenliği sadece kişisel ya da kamu bilgilerinin güvenliğinin sağlanmasını kapsamamaktadır. Bilgi güvenliği politikaları hukuksal olarak bilgi sistemlerinde işlenen ve depolanan tüm bilgilerin/verilerin yönetiminin gizlilik, bütünlük ve kullanılabilirlik çerçevesinde gerekli durumlarda bu konuda yetkili kişiler tarafından erişimini sağlamaktadır.

1990'ların ikinci yarısından itibaren yeni bilgi ve telekomünikasyon teknolojileri ve özellikle internet, toplum yaşamının her alanına etkin olarak dâhil olmuştur. Teknolojideki gelişmeler, bireylerin daha fazla bilgiye erişmesine olanak sağlamaktadır (Musayeva, 2018, s.27,34). 2000 yılı sonrası bilgi üretiminin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgi çağına geçiş hızlanmaktadır. Teknolojinin günlük yaşamın ayrılmaz parçası haline gelmesi ülkeler arasında bilgi paylaşımını da artırmaktadır (Berberoğlu, 2010, s.112,114). Bu gelişmeleri sistemli bir şekilde topluma kazandırabilmek için her ülkenin bilgi politikasının olması gerekmektedir (Rowlands, 1996, s.13). Çünkü bilgi toplumunun kalkınması etkin bilgi politikaları sayesinde mümkündür. Bu süreçte bilgi yönetiminin temel unsurları olan bilgi altyapısı, bilgi sistemleri, bilgi kaynakları ve bilgi hizmetleri stratejik bir şekilde ele alınarak politikalar/stratejiler oluşturulabilir.

Bilgi toplumunun gelişmesiyle birlikte bilginin yaşamın tüm alanlarında belirleyici güç haline dönüşmesi gün geçtikçe artan bilginin yönetimi konusunda stratejilerin ortaya koyulmasını gerektirmektedir (Borup, Brown, Konrad ve Lente, 2006, s.287). Bu nedenle devletler bilgi toplumuna geçişin sistemli bir şekilde olabilmesi için hukuken bilgi politikasının kapsamını toplumun politik, ekonomik ve kültürel unsurları dikkate alınarak oluşturmaları gerekmektedir.

Bilgi toplumunda artan bilginin yönetimi teknoloji araçları ile gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda bilgilerin yönetimi, toplanması, ayıklanması, işlenmesi, saklanması, toplumla paylaşılması ve gelecek kuşaklara aktarılması teknoloji yardımıyla yürütülmektedir (Erkan ve Erkan, 2008, s.53). Bilginin yönetimi konusunda kamu politikasının geliştirilmesi, yönetimin bu konuda kurum ve kuruluşlara destek vermesi gerekmektedir. Devletin bu konuda politika ve stratejiler oluşturarak toplumun gerekli ve güvenilir bilgiye ulaşmasında etkin bir mekanizma oluşturması ve bu yasaların uygulanmasını

kontrol etmesi gerekmektedir. Ülkelerin bilgi, bilişim ve iletişim alanında şu standartları geliştirdikleri görülmektedir:

- Bilgiye erişim standartları;
- Telif haklarının yasal olarak korunması;
- Kişisel bilgilerin korunması;
- Elektronik ortamda bulunan bilgilerin kullanımı;
- Elektronik ortamda bilgi alışverişi;
- Siber suçlarla mücadele vs.

Örneğin, Rusya Federasyonu Anayasası'nın 29.maddesi, herkese herhangi bir yasal yolla özgürce bilgi arama, alma, iletme, üretme ve dağıtma hakkı vermektedir. Fakat böyle bir anayasal hakkın varlığı, bu hakkın fiilen gerçekleşmesi için gerekli ancak yeterli olmayan bir koşuldur. Bunun için vatandaşların anayasal haklarının kullanımının yanı sıra ek yasal yükümlülüklerin de yerine getirilmesi gerekmektedir (Nisneviç, 1998, s.13,16, 23, 37). Bu alanda hazırlanmış yasaların birlikte çalışabilirlik kapsamında olması önemlidir.

Bilgi çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda, bilgiyi koruma, düzenleme ve tekrar kullanılabilir hâle getirme süreçlerinde bilgi yönetimi ilkeleri temel bir rol oynamaktadır; teknoloji ise bu süreçleri kolaylaştırmaktadır. İnternetin hızla yaygınlaşması, farklı alanlarda üretilen bilgilerin hızla artmasına ve çeşitlenmesine yol açmaktadır (Sözbilir, 2013, s.59). Bu gelişmeler, bilginin etkin bir şekilde yönetilmesini sağlamak üzere ulusal bilgi politikalarının oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Ulusal bilgi politikalarının temel amaçları şunlardır:

- Yöneticiler tarafından bilginin ulusal bir kaynak olarak kabul edilmesi ve korunabilmesi için belli başlı politika/stratejilerin oluşturulması;
- Bilginin etkili ve verimli kullanımı ulusların sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasını sağlaması;
- Bilgi toplumunun oluşturulması ve gelişimi;
- Mevcut altyapıya dayalı kapsamlı bir ulusal bilgi sisteminin geliştirilmesi, bilgi sistemleri ve programlarının oluşturulması;
- Uygun koşullar altında güvenilir bilginin sağlanması;
- Kamu ve özel sektörde bilgi sistemi bileşenlerinin altyapısını geliştirmek için mali destek sağlanması;

- Ulusal bilgi sisteminin, ülkenin kalkınma hedefleri aynı zamanda siyasi, sosyal ve kültürel özellikleri de dâhil olmak üzere hükümet yapısı ile uyumlu olarak tutarlı bir şekilde sürekli büyümesinin sağlanması (Akhtar ve Neslameghan, 1990, s.11,13).

Bu kapsamda, toplumun temel bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bilgi hizmetleri sunan kurumlar olarak kütüphaneler (Basri, Yusof ve Zin, 2012, s.317), bilgi sağlama, edinme, yayma, organize etme ve yönetme konularındaki uzmanlıkları doğrultusunda, ilgili politika ve stratejilerin oluşturulmasında söz sahibi olmalıdır.

Bilgi çağında, toplumun bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için bilgiyi bulabilmeleri ve kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu durumda bilgi merkezleri vatandaşlara bilgi hizmeti sunmaktadırlar. Bilgi toplumunu geliştirmek için bilgi politikasının oluşturulması da önemli konulardandır (Nwosu ve Ogbomo, 2010, s.437).

1990'lı yıllardan bu yana bilgi çağının etkisi ile toplumlar sosyo-ekonomik, kültürel ve politik düzeyde bilgiyi yoğun bir şekilde kullanmakta, bu kapsamda politika ve stratejiler oluşturmaktadırlar. Yaşam boyu öğrenme merkezleri olarak kütüphanelerin bu konuda rolü önemlidir. Yılmaz'ın (2010) bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna ilişkin yaklaşımın değerlendirildiği çalışmasında Türkiye'nin ulusal planlama örgütü olan Devlet Planlama Teşkilatı'nın konu ile ilgili olarak 2003 yılından bu yana yayımladığı politika belgeleri incelenmiştir. Bu kapsamda "E-Türkiye Girişimi Eylem Planı-2002; E-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı (2003-2004); E-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Eylem Planı; Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010); Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2006-2010)" belgeleri incelenmiştir. Belgelerin incelenmesi sonucu Türkiye'nin bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna ilişkin yeterli ölçüde bir duyarlılığın bulunmadığı görülmektedir (Yılmaz, 2010, s.264,285,286). Yaşamboyu öğrenme merkezleri olarak kütüphanelerin bilgi toplumunun gelişmesinde önemli yere sahip olduğu için, bu kurumların kütüphane politikalarının oluşturulmasına katılmaları gerekmektedir.

Kısaca, bilgi çağı'nda bilginin hızla artması ve teknoloji alanında yaşanan yenilikler toplumların kalkınmalarını sağlamaktadır. Bu değişimler toplumların eğitim sistemlerine

de yansımaktadır. Bu nedenle toplumlar eğitim sistemlerini sadece ulusal eğilimler göze alınarak değil, dünyada yaşanan gelişmeler göz önünde bulundurularak oluşturdukları eğitim politikaları kapsamında yönetmektedirler. Eğitim politikaları eğitim sistemlerini bilgi çağı'na, bilgi ekonomisine ve bilgi yönetimi standartlarına göre biçimlendirmektedirler. Toplumların gelişmişlik düzeyi arttıkça bireylerin bilime olan ilgisi de artmaktadır. Bilim sayesinde toplumlar kendilerini yenilemektedirler. Teknolojik araç gereçlerin yaygın kullanımı ise bilimsel araştırmaların kolaylıkla yürütülmesini sağlamaktadır. Teknolojik yenilikler aynı zamanda dünyada sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişi hızlandırmıştır. Bilgi toplumunda bilginin, ekonominin bir unsuruna dönüşmesi temel sermayesi bilgi olan toplumların kalkınmasını sağlamaktadır. Tüm bu yenilikler sonucu gün geçtikçe üretimi hızla artan bilginin yönetimini giderek zorlaşmaktadır. Bu nedenle farklı alanlarda çeşitli yöntemlerle elde edilen bilgilerin belirlenmesi, tanımlanması, işlenmesi ve paylaşımının gerçekleştirilebilmesi için bilgi yönetimi ile mümkündür. Böylece bilgi çağında toplumların eğitim ve bilim alanlarında teknolojinin katkılarıyla bilgi kaynaklarının yönetimi sistemli bir şekilde gerçekleşmektedir. Bunun için her toplum kendi ulusal sosyo-kültürünü ve küresel gelişmeleri dikkate alarak eğitim, bilim ve teknoloji politikalarını geliştirmeleri gerekmektedir. Bu politikaların eğitim, bilim, teknoloji alanlarında uzmanlıkları gereğince söz hakkına sahip kurumlar/kuruluşlar ve uzmanların değerlendirmeleri göz önünde bulundurularak hazırlanması önemlidir.

2.5. BİLGİ YÖNETİMİ

Bilgi, çeşitli alanlardan (politik, ekonomik, kültürel, sosyal, sağlık vb.) edinilen her türlü düşüncelerin/birikimlerin basılı ve elektronik ortamda varlık bulmasıdır. Bilgilerin toplanması, denetlenmesi, düzenlenmesi, depolanması, saklanması, korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılması için yönetilmesi gerekmektedir. Böylece toplumsal olarak elde edilen bilgilerin kaybolması, değiştirilmesi ya da yok olması önlenmektedir. Bilgi, yazılı, basılı ve elektronik ortamda bulunan derlenebilen, tanımlanabilen, depolanan düzenlenebilen, erişilebilen ve kullanılabilen ürünlerdir (Külcü, 2018, s.24). Bilgi, geçmişten günümüze kadar çeşitli alanlarda kullanılan bir kavram olsa da teknolojinin yaygın kullanılmasıyla birlikte bilgi yönetimi kavramı söz konusu olmaya başlamıştır.

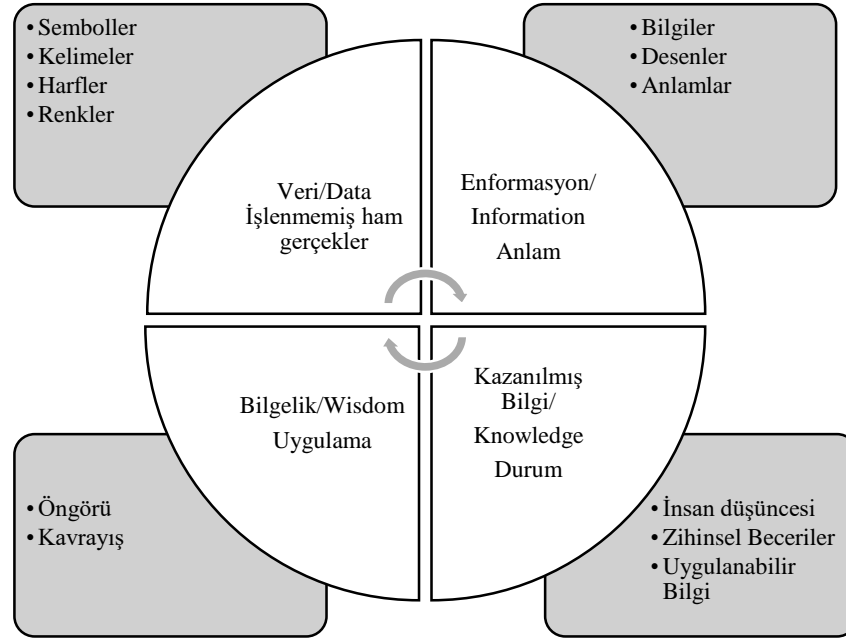
“Öğrenme, araştırma ya da gözlem yoluyla elde edilen gerçekler” olarak adlandırılan bilginin yönetimi önemli konulardan biridir.

Bilginin türleri genellikle örtük ve açık bilgi olarak sınıflandırılmaktadır. Örtük bilgi, bireyin zihninde var olan ve çoğunlukla yalnızca kendisi tarafından bilinen; kişiye sorularak ya da deneyim yoluyla ortaya çıkarılabilen bilgidir. Açık bilgi ise yazılı, basılı veya elektronik ortamda bulunabilen ve toplumun bir kısmı veya tamamı tarafından erişilebilen bilgidir. Örtük bilgi, bireysel olduğu için uygulama sırasında ortaya çıktıktan sonra kayıt altına alınarak açık bilgiye dönüştürülebilir; böylece tarafsız bir şekilde ölçülebilir, kodlanabilir, depolanabilir, paylaşılabilir ve kullanılabilir (Erdemir ve Koç, 2009, s.160). Örtük bilginin açık bilgiye dönüşebilmesi için kayıt altına alınması, böylece açık bilgiye dönüşmesi gerçekleşmektedir. Bilginin bireylere herhangi bir ücret karşılığı olmadan sunulduğu bilgi merkezleri ise bilgi kirliliğine karşı mücadele etmektedirler (Keohane and Nye, 1998, s.85).

Veri bilginin işlenmemiş, yorumlanmaya ihtiyaç duyulan ham halidir (Öztürk, 2009, s.5). Herhangi bir araştırma sonucunda elde edilen işlenmemiş, yorumlanmaya ihtiyaç duyulan ham gerçekler olan veriler, belli başlı formüller aracılığıyla enformasyona dönüştürülmektedir. Elde edilen enformasyonlar ayıklanarak içeriklerine göre sistemli bir şekilde incelendikten sonra bilgi olarak sınıflandırılmaktadır. Bu bilgiler kullanılabilmesi için depolanmaktadır.

Bilgi yönetimi, verilerin sistemli ve düzenli bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır (Yılmaz, 2009, s. 97,107). İşlenmemiş ham gerçekler olan verinin enformasyona, kazanılmış bilgiye (örtük/açık bilgi) ve sonda bilgeliğe (Göker, 2001, s.45) ulaşma süreci aşağıdaki gibidir:

Şekil 3. Verinin yaşam döngüsü

(Yılmaz, 2009 ve Göker, 2001 kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmıştır)

Bilgi yönetimi sayesinde bilgilerin üretimi, saklanması, paylaşılması ve kullanımı kolaylıkla gerçekleştirilmektedir. Bilgi yönetiminin avantajları aşağıdaki gibidir:

- Stratejileri belirler;
- Sorunları çözümler;
- Uygulamaları ortaya koyar;
- Bu alandaki hizmetleri geliştirir;
- Yenilikleri takip eder ve hizmete sunar;
- Kurumsal belleğin oluşturulmasını sağlar (Sungur, 2014, s.671).

Bilgi yönetimi, böylece kurum ve kuruluşların bilgi güvenliğini geliştirerek her türlü tehdiye karşı korunaklı hale dönüştürmektedir.

Bilgi yönetimi ile enformasyon politikası kavramları sıklıkla birbirine benzetilse de, aslında her ikisi farklıdır. Bilgi yönetimi, bir kurumun sahip olduğu bilgi varlıklarını toplama, organize etme, saklama, paylaşma, geliştirme ve etkin biçimde kullanma sürecidir. Bu yaklaşımın temel amacı, kurumsal bilginin çalışanlar, süreçler ve teknoloji aracılığıyla verimli şekilde yönetilmesini ve karar alma süreçlerine katkı sağlamasını güvence altına almaktır. Bilgi yönetimi yalnızca bilginin arşivlenmesini değil, aynı

zamanda değer yaratacak şekilde kullanılmasını hedefler. Bu süreçte bilgi yönetim sistemleri, kurumsal portallar, doküman yönetimi uygulamaları ve çalışanların deneyimlerinden yararlanma gibi araçlar kullanılır. Örneğin, savunma sanayisinde tamamlanan bir projede elde edilen tecrübelerin kaydedilerek diğer projelerde referans alınması bilgi yönetiminin tipik bir uygulamasıdır. Buna karşılık, enformasyon politikası bir kurumun veya devletin bilgi ve enformasyon akışını düzenleyen, bilgiye erişim, paylaşım, gizlilik, güvenlik ve kullanımıyla ilgili ilkeleri belirleyen bir kurallar bütünüdür. Bu politika, bilginin nasıl sınıflandırılacağını, kimlerin hangi bilgilere erişebileceğini ve hangi standartların kullanılacağını düzenler. Veri koruma, bilgi güvenliği, açık veri, telif hakları ve bilgiye erişim özgürlüğü gibi konular da enformasyon politikasının kapsamına girer. Örneğin, bir kurumun belgeleri “gizli”, “hizmete özel” veya “açık” gibi sınıflara ayırması ve çalışanların hangi bilgilere erişebileceğini düzenlemesi, enformasyon politikasının tipik bir uygulamasıdır (Braman, 2011, s.2-5).

Bilgi yönetimi ve enformasyon politikası arasındaki temel fark, odak ve işlevlerinden kaynaklanır. Bilgi yönetimi daha çok operasyonel ve stratejik bir süreçtir; amacı bilginin etkin biçimde toplanması, paylaşılması ve kullanılmasını sağlayarak kurumsal verimliliği ve inovasyonu artırmaktır. Enformasyon politikası ise düzenleyici ve normatif bir çerçeve sunar; bilginin güvenli, adil ve standartlara uygun biçimde yönetilmesini sağlar. Başka bir deyişle, enformasyon politikası bilgi yönetiminin hangi kurallara göre yapılacağını belirlerken, bilgi yönetimi bu kurallar çerçevesinde bilgiyi işleyen ve değer üreten uygulamaları hayata geçirir. Birlikte ele alındığında, bu iki kavram hem bilgi güvenliğini sağlar hem de bilginin stratejik hedeflere hizmet edecek şekilde etkin kullanılmasına imkân tanır.

Bilgi, teknolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeler sonucu olarak günlük yaşamda da yoğun olarak kullanılmaktadır. Bilimsel araştırmalarla elde edilen verilerin işlenmesi sonucu oluşan bilgiler (Ağır, 2005, s.10) kaydedilerek topluma sunulmaktadır. Çeşitli araştırmalar sonucu elde edilen bilgilerin kaydedilmesi matbaanın bulunmasıyla daha da gelişerek “bilgisayarlar, internet, mobil cihazlar, bulut teknolojileri” gibi araç gereçlerle yönetilmektedir. Bilgi çağında toplumların bilgiyi elde etmesi, elde edilmiş bilgilerin saklanması teknoloji yardımıyla gerçekleşmektedir. Yapay zekâ teknolojileri sayesinde büyük veriler kolayca yönetilmektedir (Ustaoglu ve Akyol, 2021, s.35). Özellikle Web

2.0'ın yaygınlaşması sonucu artan bilginin yönetiminin zorlaştığı anlaşılmaktadır. Bu aşamada bireysel ve kurumsal olarak kimlik bilgileri, iletişim yolları ve uyum süreci kapsamında bilginin yönetimi gerçekleşmektedir (Seker, 2014, s.8). Bu nedenle bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla bilginin işlenmesi ve paylaşımı bilgi arayışında olan bireylerin yaşamlarını olumlu yönde etkilemektedir (Kozma, 2011, s.7).

1990'lı yıllardan başlayarak sıklıkla kullanılmaya başlayan bilgi yönetimi kavramı “bilginin sağlanması, düzenlenmesi, denetimi, yayımı ve kullanımı”nı kapsamakta olup, yönetim ilkelerinin uygulanmasıdır (Tonta, 2004, s.3, 4). Bilgi yönetimi kurum ve kuruluşların faaliyetleri sırasında oluşan her türlü bilginin “belirlenmesi, tanımlanması, paylaşılması ve yönetilmesi”dir (Durna ve Demirel, 2008, s.152). Bilgi yönetiminin belirlenmesi için bilginin elde edilmesi, saklanması, dağıtımı ve uygulanmasının analiz edilmesi önceliklidir (Selvi, 2012, s.204). Böylece, bilginin üretiminden kullanımına kadar olan sürecin yürütülebilmesi için bilgi politikalarının oluşturulması gerekmektedir.

Odabaş ve Anameriç (2007)'e göre bilgi yönetimi “öğrenme, araştırma, gözlem veya kurum ve kuruluşların faaliyetleri sonucu oluşan kayıtlı ya da kayıtlı olmayan her türlü bilginin belirlenmesi, tanımlanması, yönetimi, saklanması ve topluma sunulması işlemlerini kapsamaktadır”. Bu nedenle bilgi yönetimi kapsamında şeffaflık, izlenebilirlik, güncellik ve paylaşılabilirlik temel koşullardandır (Odabaş ve Anameriç, 2007, s.101,103). Bilgi yönetimi, bilginin üretiminden kullanımına kadar olan süreçlerin sistemli bir şekilde yürütülmesidir.

Örtük bilgilerin açık bilgiye dönüşerek toplumun her kesimi tarafından öğrenilmesi gerçekleşmekte ve bireyler bu yolla bilgi sahibi olmaktadır. 1923-2020 yılları Türkiye’de uygulanan bilim-teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşımın incelendiği araştırmaya göre “Türkiye’de bilginin bilimsel, teknolojik, ekonomik ve sosyal kalkınmada bir araç olarak kullanımı için ulusal politika, strateji ve eylem planının olmadığı görülmektedir (Ekici, 2021, s.12,71). Bu nedenle, bilginin yönetimi ve topluma sistemli, düzenli ve açık bir şekilde sunulabilmesi için politikaların oluşturulması gerekmektedir.

Yeni teknolojilerin gelişimi ile birlikte ülkeler ürettikleri bilgiler ve bu bilgilerin yönetimi konusunda oldukça hassas davranmakta elde edilen bilgilerin kaybolmaması ve paylaşımı

konusunda teknolojiden yararlanmaktadırlar (Ağır, 2007, s.6). Bu kapsamda bilgi profesyonelleri zaman, kaynak ve uzmanlıklarını etkin bir şekilde kullanarak bilgi yönetimi sürecini etkinleştirmektedirler (Kirk, 1999, s.3). Böylece bilgi profesyonelleri yazılı, basılı, sözlü, işitsel ve elektronik ortamda bulunan bilgileri işleyerek gerekli güvenlik önlemleri olarak topluma sunmaktadır.

2.6. POLİTİKA VE STRATEJİ

Politika, dünyada toplumların kendi refah düzeylerini geliştirmek ve uluslarını geliştirmek amacıyla aldıkları kararların gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Farklı alanlarda politika oluşturmak ve uluslararası standartlara taşımak toplumsal yaşam standartlarını da yükseltmektedir. Strateji ise, kurum ve kuruluşların sorumlu oldukları alanlarda amaca ulaşmak için izlenen yöntemleri kapsamaktadır. Böylece yönetim tarafından geliştirilen bu uzun vadeli planlar bütünü sayesinde toplumlar kalkınmaktadır.

Politika, toplumların karar verme ve hedeflerine ulaşma kapsamında alınan karar veya eylemlere yönelik ilke ve kurallar bütünüdür. Politika, sosyal grupların gelişimini sağlayabilmek için her türlü karar, plan ve projeleri kapsamaktadır (Aköz, 2018, s.161). Politika bu kapsamda toplumlar, bu toplumlarda varlık bulan gruplar ve devletlerin ilişkilerini içermektedir. Kısaca politika, toplumsal yaşamı yönlendirebilmek için izlenen yollardır. Politika, devlet ve vatandaşlar arasında bilimsel, teknik, eğitim, toplumsal, ekonomik ve sosyal refahı dengelemek, aynı zamanda toplumların ilerlemesini hızlandırmak için bir araç olmaktadır (Hunt, 2010, s.1). Ulusal bilgi politikası toplumsal olarak bilginin kullanımı, kurum/kuruluşların ve aynı zamanda bireylerin bilgiye ulaşımını sağlamaktadır. Teknoloji politikası ise bu kapsamında ülkelerin istedikleri kalkınma hedeflerine ulaşmada izlenmesi gereken kuralları belirlemektedir (Case, 2010, s.8). Bilgi politikasının oluşturulması ve uygulanması toplumun sosyal ve kültürel yapısı göz önünde bulundurularak gerçekleşmektedir.

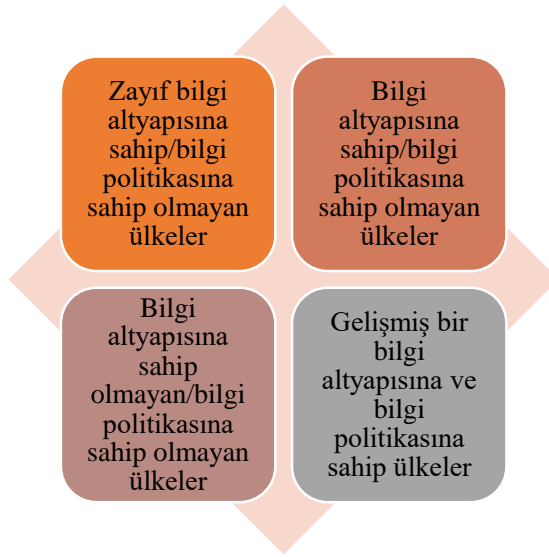
Politika, hem kamu hem de özel sektörde bir ağ oluşturarak faaliyetlerin yürütülmesini sağlamaktadır (Cerna, 2013, s.13). Hem kamu hem de özel sektörde bilgi yönetimi bilgi politikası kapsamında ele alınmaktadır. Örneğin Birleşik Krallık kamu kurumlarında

verilerin işlenmesi ve hükümet verilerinin açılabilmesi için bilgilerin işlenmesi ve devlet tarafından vatandaşlara ait veri setlerinin yayınlanması konusunda oldukça seçici davranmaktadır. Bu kapsamda devlet, açık devlet verileri politikası ile kamu hizmetlerinin devlet tarafından işlenmesi, akışı ve kullanmayı bilinçli, açık ve sistemli bir şekilde ele almaktadır (Bates, 2014, s.25). Böylece hem devletin hemde vatandaşların çıkarları korunmaktadır.

Politikalar, özellikle ekonomik ve sosyal alanlarda eşitsizliği azaltmak, az ve çok gelirli insanlar arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak ve demokrasiyi güçlendirmeyi temel almaktadırlar (Calang, 2003, s.3). Bu kapsamda politikalar toplumsal eşitsizliği ortadan kaldırmak için kullanılan temel unsurlardan biridir. Strateji ise, devletin farklı alanlara yönelik oluşturduğu politikaların gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılan yöntem ve yollar bütünüdür. Bu kapsamda tüm kaynak ve bilgileri belirleyen, bütünleştiren araçlardır (Alpkan, 2000, s.1,2). Politika kapsamında konunun belirlenmesi, stratejinin oluşturulması, uygulanması ve gerekli denetimlerin yapılması önemlidir. Askeri bir kavram olan strateji, belirli durumlarda gerçekleştirilen stratejik eylemleri ifade etmektedir. Bu eylemlerin uygulanması için ise hem stratejik bilgiye hem de bireysel bilgiye (alanla ilgili uzman bilgisi) ihtiyaç duyulmaktadır (Yükselen, 2018, s.2,3). Strateji, kurumsal olarak belli başlı bir hedefe ulaşmak için tasarlanmış, faaliyet modeli olarak kuruluşların görevlerini yansıtmaktadır.

Ulusal bilgi politikasının temel amacı, “mesleki, bilimsel, teknik, toplumsal, ekonomik ve güncel bilginin kullanımını sağlamak, bilginin toplumsal yaşamın tüm alanlarında sorun çözme ve gelişme kaynağı olarak kullanımını sağlamak, gereksinim duyulan bilgiye ülke içi ve dışından ulaşımı sağlamak”tır (Yılmaz, 1997, s.25,26). Ulusal bilgi politikası açısından ülke türleri (Montviloff, 1990, s.7-8) şu şekildedir:

Şekil 4. Ulusal Bilgi Politikası Açısından Ülke Türleri

(Montviloff, 1990 kaynağından yararlanılarak hazırlanmıştır)

Birinci grupta zayıf bilgi altyapısına sahip fakat bilgi politikasına sahip olmayan ülkeler yer almaktayken, ikinci grup ülkeler bilgi altyapısına sahip ancak bilgi politikasına sahip değildir. Üçüncü grup ülkeler ise hem bilgi altyapısına hem de bilgi politikasına sahip olmayan ülkelerdir. Dördüncü ve son grupta yer alan ülkeler gelişmiş bilgi altyapısına ve politikasına sahip ülkelerdir.

Sosyal, ekonomik, kültürel ve politik alanda bilgiyi yoğun bir şekilde kullanan bilgi toplumları bilgiyi işleme, iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi, eğitim ve bilim alanında gelişmeleri takip etmek, aynı zamanda hem kamu hem de özel sektörde gelişim sağlamak için bilgiye ve teknolojiye dayalı güçlü altyapı oluşturmaktadırlar. Ülkeler bu konuda farklı adımlar atmaktadırlar. Örneğin, ABD ilk olarak 1966 yılında “Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasası”nı Danimarka ve Norveç 1970 yılında “Bilgi Edinme Özgürlüğü” kanununu kabul etmiştir. Bunun dışında 1982 yılında Fransa, Hollanda, Kanada ve Avustralya gibi ülkeler kendi sosyo-ekonomik, kültürel ve politik görüşlerini dikkate alarak bilgi edinme özgürlüğü alanında kanunlarını yasalaştırmıştır. Japonya ve Singapur ise yerel sosyo-ekonomik gelişmenin sağlanması ve teknolojik potansiyeli geliştirerek toplumsal olarak bilgiye erişimi sağlamak açısından dünyada önder ülkeler olmayı hedeflemektedirler (Arnold, 2007, s.66). Çünkü zengin bilgi kaynaklarının oluşturduğu bilgi çağı iletişim teknolojileri aracılığıyla yönetilmektedir (Stone, 1996, s.4). Rusya

Federasyonu da diğer ülkeler gibi bilgi politikaları oluşturarak ülkenin kalkınmasını ve gün geçtikçe artan bilgi kaynaklarına tüm vatandaşlar tarafından eşit bir şekilde erişimin sağlanmasını önemsemektedir (Manoylo, Petrenko ve Frolov, 2012, s.27). Bilgi yönetiminin gerçekleşmesinde temel unsur olan bilgi politikaları, teknolojinin yaygınlaşması ile birlikte “okuryazarlık, dijital haklar ve bilgiye erişim” gibi alanları da kapsamaktadır. (Unsworth, 2014, s.47). Ülkeler kendi büyüme hedefleri doğrultusunda ulusal politikalarını geliştirmekle sadece ekonomik alanda değil eğitim, bilim, teknoloji, sağlık, sosyo-kültürel alanlarında da kalkınmayı amaçlamaktadırlar (Mayer, 2009, s.373). Onlar böylece sadece bilgiye sahip olan değil, aynı zamanda üretilen bilgiyi kullanarak gelişen toplumlar statüsü kazanmaktadırlar.

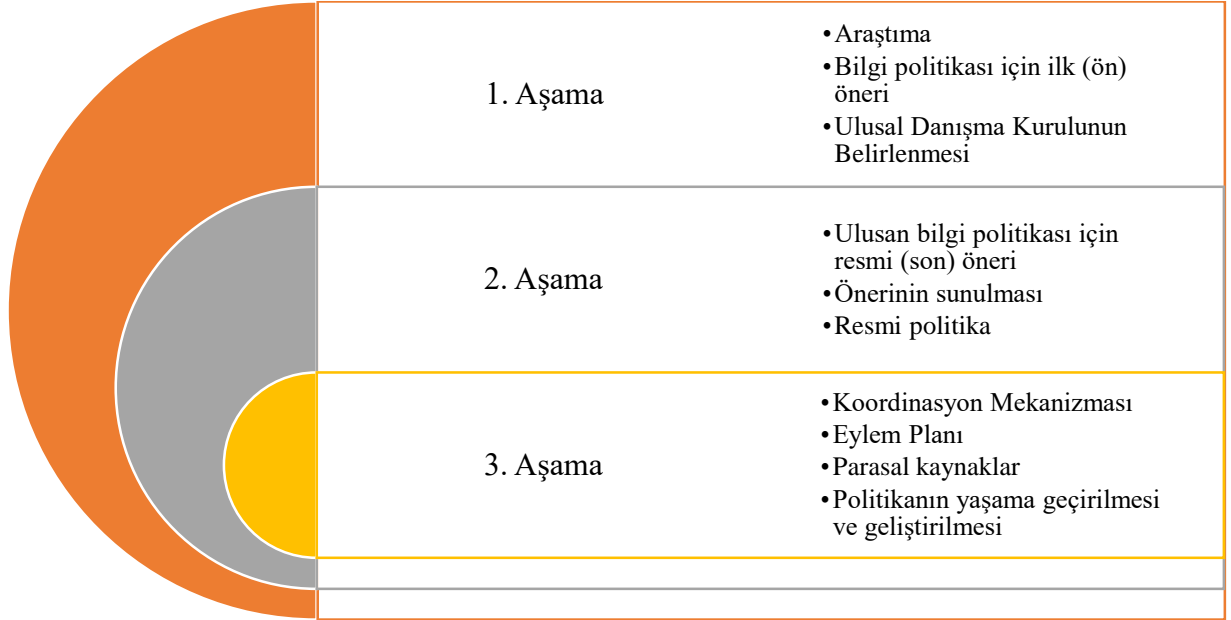
Hem kamu hem de özel alanda yönetimin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi, kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin sürdürülmesi için uygun stratejilerin saptanması ve uygulanması gerekmektedir (Bircan, 2002, s.11). Bu kapsamda ülkeler bilgi politikasının sistemli bir şekilde yürütülmesi için bilginin saptanması, planlanması ve uygulanması aşamasında belli başlı stratejilerin belirlemektedirler (Rowlands, 1998, s. 24,25). Bu konuda bilgi eksikliği ya da yanlış bilgi kullanma gibi nedenlere bağlı olarak sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Rowlands, 1998, s.32). Bu nedenle burada kullanılan bilginin doğruluğunu kontrol etmek, hangi alanda kullanılabileceğini tespit etmek dolayısıyla bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmak öne çıkmaktadır.

2.7. ULUSAL DÜZEYDE BİLGİ YÖNETİMİ POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASI VE UYGULAMA SÜREÇLERİ

Ülkelerin ulusal kapsamda bilgi toplumu olarak hedeflerine ulaşabilmeleri açısından oluşturdukları politikalar (stratejiler) vardır. Bu politikalar (stratejiler) kullanılarak varolan bilgi kaynakları ve sistemlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Böylece, bilgi belirli bir düzen çerçevesinde yönetilmektedir. Hükümetler tarafından geliştirilerek uygulanan ulusal politikalar bilginin tüm kurum ve kuruluşlarca işbirliği kapsamında yönetimini kolaylaştırarak ulusal düzeyde kalkınmayı hedeflemektedir. Tüm bu yöntemler bilginin yönetimi ve korunmasını teşvik etmektedir. Bu bağlamda ulusal politikalar devletlerin ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik ve hukuki açıdan kalkınmasını sağlamaktadır. Hangi alanda olursa olsun ulusal bilgi politikası oluşturma süreci belirli aşamalarla olmaktadır.

Ulusal bilgi politikası oluşturma süreci üç aşamadan oluşmaktadır. Ulusal bilgi politikası kapsamında izlenen yollar aşağıdaki şekilde yer almaktadır (Montviloff, 1990, s.7; Yılmaz, 1997, s. 26):

Şekil 5. Ulusal Bilgi Politikası Oluşturma Süreci

(Montviloff, 1990 ve Yılmaz, 1997 kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmıştır)

Birinci aşama ulusal politika altyapısının hazırlanması, ikinci aşama ulusal bilgi politikasının gereksinimlerinin belirlenmesi ve en sonda koordinasyon mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir. Bilgi politikalarına paralel olarak çeşitli alanlarla ilgili elde edilen bilgilerin yönetimi süreci şu şekildedir:

1. Aşama: Araştırma kapsamında elde edilen bilginin üretimi, paylaşımı için sosyal ve teknolojik altyapının belirlenmesi;
2. Aşama: Resmi ulusal bilgi politikası oluşturulduktan sonra örgütlerde elde edilen bilginin kullanımının yönetimi için yöntemlerin belirlenmesi;
3. Aşama: Resmi bilgi politikası oluşturulduktan sonra örgütlerin paylaştıkları bilgilerin ilgili kurum/kuruluşlarca denetiminin sağlanması (Sağsan, 2006, s.31).

Bilgi yönetimine ilişkin politikalar, bilgiye dayalı ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan bilgi faaliyetlerinin planlanması, organize edilmesi, işlenmesi, kontrol edilmesi, değerlendirilmesi için bu kavramların ele alınması gerekmektedir.

Teknolojinin artan kullanımı bilgi üretimini de etkilemektedir. Bu nedenle gün geçtikçe artan bilginin yönetimi ulusal bilgi politikaları ve bu konuda hazırlanan stratejiler çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Ülkeler bilgi toplumuna geçiş sürecinde toplumsal olarak kalkınmada bilgi temel unsurlardan biri haline gelmektedir. Bu nedenle bilgi politikalarının oluşturulması kadar bu politikalarda elde edilen bilgilerin yönetimi de önemli konulardan biri olmaktadır. Özetle, bilginin “kolay ulaşılabilir, aktarılabilir ve kullanılabilir” olması bilgi yönetimi stratejilerinin önemini ifade etmektedir (Demirel, 2020, s. 320). Ulusal kapsamda bilgi yönetimi ve bu konuda oluşturulan politikalar sadece bilginin yönetimini gerçekleştirmez. Ulusal kapsamda bilgi yönetimi ve bu doğrultuda oluşturulan politikalar, yalnızca bilginin üretilmesi, depolanması ve paylaşılmasını değil, aynı zamanda bilginin güvenliğinin sağlanmasını da bir bilgi yönetimi uygulaması olarak ele almaktadır. Bu bağlamda, bilginin üretiminden saklanmasına ve kullanım amacıyla paylaşılmasına kadar tüm süreçlerin güvenli bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir.

Ulusal bilgi politikaları kapsamında bilginin yönetimi, kurum ve kuruluşların bu alanda stratejileri etkin ve verimli bir şekilde planlamasını ve aynı zamanda bilgi yönetimi alanındaki yenilikleri uygulamasını kolaylaştırmaktadır (Köktaş ve Köseoğlu, 2015, s.38, 40). Ayrıca bu durum, hükümetlerin hesap verebilirliğini artırmakta ve politikaların etkin bir şekilde uygulanmasını desteklemektedir.

Toplumsal olarak dijital çağa uyum sağlayabilmek için bilgi yönteminin ulusal politikalarda yer almasına özen gösterilmelidir. Bunun için devletlerin oluşturdukları politikaların toplumsal taleplere uyumlu, kaliteli ve etkin olması gerekmektedir. Sürekli artan bilginin teknolojiler aracılığıyla takip edilmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi toplumun kamu kurumlarına olan güvenini, şeffaflığı, hesap verebilirliği artırmaktadır (Gül, 2017, s. 15). Hükümet tarafından hazırlanan ve uygulanan bilgi yönetimi politikaları (stratejileri), tüm bilgi türlerinin toplanması, depolanması, yönetimi, dağıtılması, arşivlenmesi ve denetlenmesini kolaylaştırmaktadır. Böylece örgütler ve onların paydaşları arasında bilgiyi yönetmek ve iletmek sistemli bir şekilde gerçekleşmektedir.

3. BÖLÜM

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ’NİN ULUSAL EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI: GENEL KAPSAM

3.1. AZERBAYCAN HAKKINDA GENEL BİLGİ

Azerbaycan Cumhuriyeti, kadim ve zengin bir devletçilik tarihine sahiptir (Azerbaycan Tarihi, 2023). Azerbaycanlılar, dünyanın en eski devletçilik geleneklerine sahip milletler arasında yer almaktadır. Sovyetler Birliği’nin dağılması (1990) sürecinin ardından bağımsızlığını 1991 yılında ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti, bu tarihten itibaren hem toplumsal hem de devlet yapısı açısından sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimini hızla sürdürmektedir (Ganiyev, 2019). Günümüzde Azerbaycan Cumhuriyeti, demokratikleşme, insan haklarının korunması, küreselleşen dünyaya uyum, teknolojik yeniliklerin uygulanması ve uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi alanlarında önemli ilerlemeler kaydetmektedir. Kafkasya bölgesinde stratejik bir konuma sahip olan Azerbaycan Cumhuriyeti’nin coğrafi konumu ve sınırları Şekil 6’da gösterilmektedir.

Şekil 6. Azerbaycan Cumhuriyeti’nin Haritası¹

¹ <https://e-derslik.edu.az/books/814/units/unit-1/page101.xhtml>

Azerbaycan Cumhuriyeti Güney Kafkasya'nın doğusunda, Avrupa ve Asya'nın kesişmesinde, Hazar Denizi'nin batı kıyısında yer almaktadır. Sınırlarının toplam uzunluğu 3472 kilometre olup bunun 825 kilometresi su sınırırır. Kuzeyde Büyük Kafkas sıradağları, güneyde Küçük Kafkasya ve Talış dağları ile çevrelenmektedir. Azerbaycan kuzeyde Rusya, kuzeybatıda Gürcistan, batıda Türkiye ve güneyde İran'la komşudur. Hazar Denizi Azerbaycan'ın doğusundadır. Azerbaycan'ın denizle sınırı olan ülkeler Rusya, Kazakistan, Türkmenistan ve İran'dır. Başkenti Bakü şehridir. Sumgayıt, Gence, Nahçıvan, Gebele, Lenkeran, Zagatala, Guba, Mingeçevir büyük şehirleridir (AC Azerbaycan Coğrafya Topluluğu, 2023).

Azerbaycan Cumhuriyeti zengin tarihi geçmişe sahip olan üniter bir devlettir. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından yönetilmektedir. Azerbaycan'ın yasama organı Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi'dir (A.C. Anayasası, 1995, m.7).

Ülkenin nüfusu 4 Ekim 2022 itibariyle 10156.4'tür (AC DİK İBS, 2023). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin resmi devlet dili Azerice'dir (Azerbaycan Dili). Eğitimde Latin temelli Azerbaycan alfabesi kullanılmaktadır. Okullarda ve üniversitelerde Azerice 'nin yanı sıra Rusça, İngilizce gibi diller yabancı dil olarak öğretilmektedir.

Azerbaycan coğrafi konumu nedeniyle önemli etkiye sahip olmaktadır. Bu nedenle birçok uluslararası işbirliği kapsamında programlar yürütmektedir. 7-8 Eylül 1998 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti 9 ülkenin (Azerbaycan, Türkiye, Gürcistan, Ukrayna, Moldova, Romanya, Bulgaristan, Özbekistan, Kırgızistan), 13 uluslararası kuruluşun Bakü'de bir araya gelmesiyle tarihi İpek Yolu'nun restorasyonuna ilişkin uluslararası bir konferans düzenlendi. Bu konferansın sonunda "Avrupa-Kafkasya-Asya Koridoru'nun Geliştirilmesi İçin Uluslararası Taşımacılık Temel Çok Taraflı Anlaşması" imzalanmış ve Avrupa Birliği'nin TRACEKA programı temelinde Bakü Deklarasyonu kabul edilmiştir. Çok taraflı anlaşma hükümlerine uygun olarak TRASEKA Hükümetlerarası Komisyonu Daimi Sekreterliği'nin Bakü'de bulunmasına karar verilmiş ve 21 Şubat 2001 tarihinde resmen açılmıştır (AC Cumhurbaşkanlığı Büyük İpek Yolu'nun Restorasyonu, 2023). Böylece Azerbaycan tarihi, İpek Yolu'nun restorasyonuna katkıda bulunmaktadır. Azerbaycan'ın en büyük yaşamboyu öğrenme merkezi olan Azerbaycan Milli

Kütüphanesi² Bakü'dedir. Azerbaycan Milli Kütüphanesi 1922 yılında kurulmuş, 23 Mayıs 1923 tarihinden itibaren resmi olarak faaliyet göstermektedir. Kütüphane, Azeri düşünür, yazar ve eğitimci Mirze Feteli Ahundov'un adını taşımaktadır (AC Milli Kütüphanesi, 2023). Bunun dışında Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Bilimler Akademisi'nin Merkezi Bilim Kütüphanesi³, F. Köçerli Cumhuriyet Çocuk Kütüphanesi⁴ (1965), Cafer Cabbarlı Cumhuriyet Gençlik Kütüphanesi⁵ (1928) gibi kurumlar faaliyet göstermektedir. Ülkede aynı zamanda çok sayıda yükseköğretim kurumu (Azerbaycan Diller Üniversitesi⁶ (1937), Tıp Üniversitesi⁷ (1930), Bakü Devlet Üniversitesi⁸ (1919) vs.) de bulunmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde eğitim sisteminin ve bilimsel faaliyetlerin daha bütüncül ve etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 28 Temmuz 2022 tarihli kararıyla Eğitim Bakanlığı'nın kurumsal yapısı yeniden düzenlenerek Bilim ve Eğitim Bakanlığı⁹ olarak yapılandırılmıştır. Bunun yanı sıra, Azerbaycan'da deniz taşımacılığı, sivil havacılık, iletişim (telekomünikasyon vs.) gibi stratejik alanlarda devlet politikasının oluşturulması, uygulanması ve düzenlemesinden sorumlu olan amacıyla Azerbaycan Cumhuriyeti Dijital Kalkınma ve Ulaştırma Bakanlığı¹⁰ faaliyetini sürdürmektedir.

3.2. AZERBAJYCAN'DA EĞİTİM, BİLİM, TEKNOLOJİ VE BİLGİ TOPLUMU SÜRECİ

Eğitim Politikası: Küresel olarak yaşanan gelişmeler toplumları da etkilemektedir. Gençlerin bu yenilikleri öğrenebilmeleri için düzenli bir eğitim sisteminin olması gerekmektedir. Ülkelerin ilerlemesi, ekonominin küresel sisteme başarılı bir şekilde uyum sağlaması ve uluslararası rekabetin artırılabilmesi için bilgi çağına uyum sağlayan eğitim sisteminin olmasını gerektirmektedir. Çağdaş eğitim sisteminin oluşturulması bu alandaki eğitim politikaları ile biçimlenmektedir. Bu politikalar sayesinde eğitim

² Azerbaycan Milli Kütüphanesi : <https://www.millikitabxana.az/>

³ AC Milli Bilimler Akademisi'nin Merkezi Bilim Kütüphanesi: <https://mek.az/>

⁴ F. Köçerli Cumhuriyet Çocuk Kütüphanesi: <https://www.clb.az/>

⁵ Cafer Cabbarlı Cumhuriyet Gençlik Kütüphanesi: <https://www.ryl.az/>

⁶ Azerbaycan Diller Üniversitesi: <https://adu.edu.az/>

⁷ Tıp Üniversitesi: <https://amu.edu.az/>

⁸ Bakü Devlet Üniversitesi: <http://www.bsu.edu.az/>

⁹ Bilim ve Eğitim Bakanlığı: <https://edu.gov.az/>

¹⁰ AC Dijital Kalkınma ve Ulaştırma Bakanlığı: <https://mincom.gov.az/az/>

sisteminin ilerlemesini sağlayarak, toplumsal başarıların artmasına yol açmaktadır. Çünkü eğitim faktörü her bireyi etkileme gücüne sahiptir ve toplumların kalkınmasında olumlu sonuçlar yaratmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti uluslararası standartlara cevap veren modern eğitim sisteminin geliştirilmesi doğrultusunda temel reformlar yapmış olsa da bu ilerlemenin devamlı olabilmesi için yeniliklerin sürekli takip edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda 19 Haziran 2009 tarihinde “Eğitim Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, vatandaşların eğitim hakkının sağlanması alanında devletin sorumluluklarını, bu konuda politikanın temel ilkelerini ve eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine ilişkin genel şartları belirlemektedir (Alekberv, 2022). Bu alanda sorunların çözülebilmesi için Azerbaycan eğitim alanında uluslararası düzeyde işbirliği yapmaktadır. Böylece eğitim alanında uluslararası programların ve ülkeler arasındaki anlaşmalara dayalı ortak önlemlerin uygulanmasını gerçekleştirmektedir (Gurbanlı, 2010).

BİT’e dayalı öğrenme sürecinde, öğrenciler sadece geleneksel bilgi kaynaklarını değil, aynı zamanda teknolojik araç gereçleri de eğitim sürecinde yaygın kullanmaktadırlar. Böylece eğitim-bilgi etkileşiminin yapısı giderek değişmekte, bilgi-eğitim ortamı oluşukça BİT araçları öğretmenler ve öğrenciler arasında yeni bilgi alışverişi için fırsatlar yaratmaktadır. Eğitimde BİT’in kullanımı amaçlı ve özel olarak tasarlanmış bir süreçtir. Burada temel amaç eğitimde teknolojik araç gereçlerin kullanımını yaygınlaştırmaktır.

Eğitim alanında BİT’in yaygın olarak kullanımı teknolojinin çağdaş eğitim sisteminde uygulanmasını artırmaktır. Azerbaycan Cumhuriyeti’nin bilgi toplumu ve küreselleşme koşullarına uyum sağlama hedefleri doğrultusunda, eğitim sisteminin geliştirilmesine yönelik olarak belirlenen temel amaçlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Modern bilgi toplumu ve küreselleşme koşullarında eğitimin yeni sisteme uygun olarak biçimlendirilmesi için bilimsel-pedagojik, metodik, normatif-yasal, teknolojik olanaklarının belirlenmesi;
- Bilgi toplumu koşullarında eğitim içeriğinin seçimi, öğrencilerin gelişim hedeflerine uygun olarak eğitim yöntemlerinin ve örgütsel biçimlerinin oluşturulması;
- Farklı eğitim düzeylerinde farklı eğitim biçimleri ve yöntemleri uygulama sürecinde BİT kullanım ortamının oluşturulması ve geliştirilmesi;

- Yenilikçi eğitim modellerinin oluşturulması;
- Öğrencilerin entelektüel potansiyelinin gelişimi, bağımsız bilgi edinimi;
- Bilgi süreçleri için gerekli kişisel becerilerin oluşturulması, bu amaçla eğitim-metodik sistemlerin oluşturulması;
- Eğitsel elektronik araçların (sunum, gösteri vb.) ve sistemlerin hazırlanması;
- Yerel ve küresel bilgi ağlarında bulunan (dağınık) eğitim bilgi kaynaklarının kullanımı, telekomünikasyon temelinde bilgi-etkileşim teknolojilerinin geliştirilmesi;
- Gerçek, sanal laboratuvar çalışmalarının organizasyonu;
- BİT araçlarının uygulanmasını amaçlayan pedagojik yazılım araçlarının değerlendirmesi (Ahmedov, 2013, s.9).

Azerbaycan Cumhuriyeti eğitimde teknolojinin kullanımını yaygınlaştırarak eğitimin kalitesini artırmayı hedeflemekte, böylece eğitimdeki gerçek durumu değiştirmeye ve eğitim sistemini içerik ve biçim açısından iyileştirmeye hizmet eden önlemler almaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti eğitimin gelişimini destekleyerek ulusal eğitim ağının oluşturulması, bu konuda maddi ve teknik alt yapının oluşturulması, gençlerin ülke sınırları dışındaki üniversitelerde eğitim görmeleri (Aliyev, 2010, s.2) gibi konuları yoğun bir şekilde ele almaktadır.

Dünyanın önde gelen ülkelerinin deneyimi, bilim, eğitim ve ekonomiyi kapsayan sistematik bir politikanın her ülkenin sürdürülebilir kalkınmasının temel sağlayıcısı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu politikanın temelini oluşturan BİT, son yıllarda hızla gelişerek her alanda ve günlük hayatta insan faaliyetlerinin ve sosyo-ekonomik ilişkilerin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Yönetim, eğitim, sağlık, ticaret, turizm ve bankacılık gibi alanlarda BİT'in en son kazanımları uygulanmakta ve toplumun her bireyinin mevcut fırsatlardan yararlanması sağlanmaktadır (Abbasov, 2009, s.2,5). Bu açıdan bakıldığında, yeni teknolojilere ilişkin devlet politikası, toplumun sosyal ve politik düşüncesini yansıtmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde BİT gelişimine ilişkin devlet politikası bu ilkeye ve uluslararası deneyime dayanmaktadır.

Ulusal bilgi politikaları ile eğitim ve bilim alanında geliştirilen stratejilerin hukuki dayanağını ortaya koyabilmek açısından, ülkelerin yasama, yürütme ve yargı sistemlerini

düzenleyen; aynı zamanda vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini güvence altına alan temel hukuk metni olan Anayasa büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, araştırma kapsamında Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilgi yönetimi, eğitim ve bilim politikalarının anayasal çerçevesini ortaya koymak amacıyla Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası ele alınmaktadır.

Ülkelerin iletişim altyapısındaki gelişmeler, yalnızca ekonomik yapıyı ve toplumsal ilişkileri değil, aynı zamanda eğitim politikalarının biçimlenmesini de doğrudan etkilemektedir. BİT'in kamusal yaşam üzerindeki artan etkisi, eğitim hizmetlerinin sunumunda dijital temelli yaklaşımların benimsenmesini zorunlu hâle getirmiştir. Azerbaycan Cumhuriyeti bu doğrultuda iletişim sistemini yenilemiş, nüfusun internete erişimini artırmış ve kamu hizmetlerinde "E-Devlet" yönetim sistemi ile "ASAN HİZMET" merkezlerini hayata geçirmiştir. "E-Devlet" ve "E-İmza" uygulamalarının yaygınlaştırılmasıyla birlikte e-egitim başta olmak üzere dijital kamu hizmetleri sunulmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler, eğitim alanında bilgiye erişimin genişletilmesi hedefiyle hazırlanan "Azerbaycan 2020: Geleceğin Bakış Konsepti" ile bütüncül bir politika çerçevesine kavuşturulmuştur. Söz konusu konseptte, bilgi hizmetlerinin hızlandırılması, ulusal bilgi alanının oluşturulması ve özellikle eğitim alanında internet üzerinden bilgi kaynaklarına erişim oranının %90 seviyelerine çıkarılması temel hedefler arasında yer almaktadır (Tağıyev, 2017, s.30–31). Bu bağlamda, Azerbaycan'da toplumsal kalkınmanın temel unsurlarından biri olan eğitimin, bireylerin bilgi toplumuna uyumunu destekleyecek şekilde dijital dönüşüm politikalarıyla birlikte ele alındığı görülmektedir.

Bilim Politikası: Bilim, eğitimin gelişmesini, kalitesinin artmasını ve toplumların sosyo-ekonomik kalkınmasını doğrudan etkilemektedir.

Eğitim sistemleri güçlü olan ülkeler, bilimsel üretim ve başarı açısından da öne çıkmaktadır. Bu durum, sosyal kurumların sürdürülebilir gelişiminin bilim ile eğitim arasındaki etkileşime bağlı olduğunu göstermektedir. Günümüzde çağdaş ülkeler, uzun vadeli kalkınma hedefleri doğrultusunda eğitim sistemlerini stratejik olarak yapılandırmakta ve bu sayede bilimin sunduğu yenilikleri izleme ve uygulama kapasitesini artırmaktadır. Eğitim ve bilim alanında elde edilen bilgi ve becerilerin sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde kurumsallaştırılması ve kuşaklar arası

aktarımının sağlanması, ülkelerin rekabet gücünü artırmakta ve nüfusun yaşam standartlarının yükselmesine katkı sağlamaktadır (Mammadova, 2019).

Bilim, toplum kalkınmasının temel unsurlarından biridir. Bilimsel gelişme olmadan bir toplumda herhangi bir ilerleme ve gelişmeden söz etmek mümkün değildir. Bu kapsamda “2009-2015 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Bilimin Geliştirilmesi için Ulusal Strateji” kabul edilmiştir. Her yıl 27 Mart tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti bilim gününü kutlamaktadır (Azertac, 2022). Bunun dışında Azerbaycan Cumhuriyeti Bilim Kanunu (14 Haziran 2016) bilimsel alanda yürütülen faaliyetlerin desteklenmesi ve bilim alanındaki ilişkilerin düzenlenmesi için örgütsel ve yasal bir temel oluşturmaktadır.

1993 yılında ülkenin kalkınması kapsamında ekonomik, sosyal, eğitim, teknoloji gibi alanlarda öncelikler belirlenmeye başladığı görülmektedir (Bayramov, Bayramov ve Yagubzade, 2010). Farklı ülkelerde olduğu gibi Azerbaycan'da da sosyal ilerlemeyi teşvik etmek, bilimi geliştirmek, kültürel vs. alanlarda gelişimi sağlamak için Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi kurulmuştur. Akademi, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin, sosyal düşüncenin oluşturulması kapsamında ilk defa 1945'te kurulan Azerbaycan Araştırma ve İnceleme Derneği olarak kurulmuş, Milli Bilimler Akademisi olarak günümüze kadar faaliyetini devam ettirmektedir. Bağımsızlığını kazandıktan sonra, özellikle 2013'ten itibaren Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Fransa, İngiltere, Rusya, Çin ve Japonya'nın (Gabibbeyli, 2015, s.12,19) da aralarında bulunduğu bir dizi yabancı ülkedeki bilim merkezleri ve üniversitelerle yakın ilişkiler kurmaktadır.

21 Ekim 2009 tarihinde bilimin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına bağlı Bilim Geliştirme Fonu oluşturulmuştur. Temel amacı, ülkedeki bilimsel ve teknik potansiyeli korumak, bu potansiyeli ekonominin kalkınmasında etkin bir şekilde kullanmak, önemli toplumsal sorunların çözümünde bilim ve teknolojinin rolünü artırmak, doğal kalkınmayı teşvik etmektir. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Bilim Geliştirme Fonu bilimsel kuruluşlar, eğitim kurumları, diğer ilgili kurum ve kişiler tarafından sunulan teknik hizmetlerin verilmesine fırsat sunmaktadır (Azerbaycan Cumhuriyeti Bilim Geliştirme Vakfı, 2016). Devlet bilimsel bilgi ve yenilik kaynaklarının artırılması, ülkenin doğal kaynakları, kültürel ve tarihi mirasının araştırılmasının güçlendirilmesi, yürütülen araştırmaların etkinliğinin artırılması için imkânlar sunmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi, rekabetin yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle bilgi güvenliğinin sağlanması kapsamında bilgilerin gizliliğinin ve kullanılabilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bir bilgi güvenliği sistemi oluştururken dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıdaki gibidir:

- Bilgi güvenliğine yönelik potansiyel tehditler listesinin tanımlanması ve analizi;
- Bilgi kaynaklarının sınıflandırılması;
- Uygulanan yeni bilgi teknolojilerinde bilgi güvenliği birim gereksinimlerinin tanımlanması;
- Bilgi güvenliği sistemi için gereksinimlerin formüle edilmesi (Feteliyev, 2016, s.58).

Bu kapsamda Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile 8 Kasım 2016 tarihinde Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Yüksek Teknolojiler Parkı kurularak ekonominin sürdürülebilir kalkınması, ülkenin rekabet gücünün artırılması, inovasyon ve yüksek teknolojinin yaygınlaştırılmasını ve bilgi güvenliği konusundan ileri gelen sorunları çözmeyi hedeflenmektedir. Teknoloji ve inovasyon alanındaki son gelişmeleri yakından takip etmek için farklı ülkelerin teknoloji parkları ile de yakın temas halindedir. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Yüksek Teknolojiler Parkı, "Bilim ve Teknoloji Parkı" LLC, "INKOR" LLC, "Azeltch", "Tak Noosh Group" LLC ve "AZOil Industry" LLC gibi işletmelerle çalışmalar yürütmektedir (Azertac, 2021). Farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak Teknoloji Parkı ekonomiye de katkı sağlamaktadır.

Küreselleşme süreci, dünya ülkeleri arasındaki sınırların etkisini giderek azaltmakta; bu durum modern bilimin ve yeni teknolojilerin gelişimini nesnel bir zorunluluk hâline getirmektedir (Aliyeva, 2011, s.7). Ancak bilimsel ve teknik ilerlemenin beraberinde getirdiği riskler ve olası olumsuz etkiler, mevcut yasal düzenlemelerin bu gelişmelere her zaman uyum sağlayamadığını göstermektedir. Bu nedenle, bireylerin ve toplumun bilimsel ve teknik ilerlemenin olumsuz sonuçlarından korunabilmesi için yasal çerçevenin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi önem taşımaktadır.

Teknoloji Politikası: Bilgi çağında bilgi ve iletişim teknolojileri toplumun gelişimini etkileyen temel unsurlardan birisi haline gelmektedir. Günümüzde teknolojinin hızla yaygınlaşması toplumda bilginin üretimi ve paylaşımını da hızlandırmaktadır (Toffler,

2002, s.179). Sistematik bir şekilde bilginin her geçen gün artması bu alanda politikaların oluşturulması gerektiğini göstermektedir (Bell, 1986, s.3). 1960'lı yıllardan başlayarak bilgi teknolojisinde yaşanan gelişmeler devrim oluşturmaktadır (Castells, 2000, s.5). Bu durumda ülkeler teknoloji politikalarını oluşturmak ya da var olan politikaları tekrar gözden geçirmek durumunda kalmaktadırlar.

Azerbaycan da diğer ülkeler gibi BİT'in sundukları fırsatlardan yararlanmakta ve ekonomik alanda başarılar elde etmektedir. Eylül 1994'te imzalanan "Asrın Anlaşması" ülkenin yeni sosyo-ekonomik kalkınma modelinin uygulanması için gerekli temelleri oluşturmuş, aynı zamanda modern iletişim ve bilgi teknolojilerinin hızla uygulanmasında önemli yere sahip olmaktadır. Böylece ülkede bilgi toplumunun kurulması süreci hızlanmıştır. Bu aşamadan devletin iletişim ve bilgi teknolojileri alanında ortaya koyduğu politika sayesinde bilişim sektöründe yasal temeller oluşturulmaktadır. Bu kapsamda vatandaşların bilgi alması, yayması ve kullanması, elektronik devletin oluşumu, elektronik ticaret, ülkenin ekonomik, sosyal ve entelektüel potansiyelinin güçlendirilmesi, bilgi ve birikime dayalı rekabetçi bir ekonominin inşası gibi temel konuların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Uygulanan reformlar sonucunda Azerbaycan'da internet altyapısı (Azerbaycan, 2010) dinamik bir şekilde gelişmeye başlamış, buna bağlı olarak dijital sistemin uygulanması hız kazanmakta ve yeni teknolojilerin yaygınlaşması için yatırımlar yapılmaktadır.

Azerbaycan'da bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve bilgi toplumunun oluşturulmasına yönelik çalışmalar, kabul edilen ulusal strateji ve programlar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda, 17 Şubat 2003 tarihli "Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kalkınması için Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ulusal Stratejisi (2003–2012)", bilgi toplumuna geçiş sürecinde temel politika belgelerinden biri olarak kabul edilmiştir. Söz konusu strateji belgesinde, bilgi toplumunun oluşturulması amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının geliştirilmesi ve bu yolla bilgiye erişim ile bilgi alışverişi süreçlerinin hızlandırılması temel hedefler arasında yer almaktadır (İbrahimov, 2019, s.3–4). Böylece dünyada bilginin yaygınlık kazandığı bir devirde Azerbaycan'da da bilgi üretiminin modern bilgi teknolojileri aracılığıyla sağlandığı görülmektedir (Niyazov, 2021, s.21). Bunun dışında bilim ve teknoloji alanında gelişmeleri takip edebilmek ve yeniliklerden haberdar olabilmek için Azerbaycan Milli Bilimler

Akademisi bünyesinde oluşturulan “Yüksek Teknoloji Parkı ile Kore Bilim ve Teknoloji Politikaları Enstitüsü” arasında işbirliği yürütülmektedir (Hüseynova, 2022). Bilişim sektöründe yaşanan gelişmeler kapsamında ülkede internet altyapısının geliştirilmesi hızlanmakta (Abbasov, 2009, s.5) böylece ülkenin teknolojik açıdan kalkınmasına yardımcı olmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti’nde telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri alanına ilişkin hedef ve öncelikler, Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri Stratejik Yol Haritası’nda açık bir biçimde ortaya konulmuştur. Söz konusu belgede, toplumda yönetim yapılarının iyileştirilmesi ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) güçlendirilmesi amacıyla aşağıdaki hususların hayata geçirilmesi öngörülmektedir:

- Telekomünikasyon piyasasında kurum ve kuruluşlara yönelik serbestleşme süreçlerinin geliştirilmesi;
- Mobil iletişim altyapısının güçlendirilmesi;
- İş akışlarının etkinliğini artırmaya yönelik standartların oluşturulması;
- Dijital ve teknolojik faaliyetlerin kapsamının genişletilmesi;
- Kurum ve kuruluşların katılımıyla teknoloji alanında eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi;
- Kamu kurumlarına ait elektronik sistemlerin geliştirilmesi;
- BİT alanında eğitim faaliyetlerinin artırılması;
- Kamu kurumlarının bilgi sistemlerinin iyileştirilmesi (Asya Kalkınma Bankası, 2019, s.2).

Azerbaycan Cumhuriyeti’nde inovasyon faaliyetlerinin hukuki ve mali olarak desteklenmesi yönünde birçok çalışma yapılmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı’nın bir dizi normatif-hukuksal düzenlemeleri, kararnameleri ve emirleri, ülkede inovasyon faaliyetinin genişletilmesi amacıyla kabul edilmektedir. Örneğin “2010-2012 yılları İletişim ve Bilgi Teknolojilerinin Geliştirilmesi için Devlet Programı”, İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı bünyesinde Bilgi Teknolojileri Geliştirme Fonu’nun kurulması, İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı’na bağlı "Yüksek Teknolojiler Parkı"nın kurulmasıyla çeşitli aktiviteler gerçekleştirilmektedir (Abdurazzakov, 2017, s.51,52). Ayrıca ülkenin ekonomik anlamda kalkınmasını

sağlamak için Avrupa-Kafkasya-Asya ulaşım koridoru "Büyük İpek Yolu"nun "TRASEKA" programı yürütülmektedir (Emrahov, 2011, s.62). BİT'in hızlı gelişimi ve insan faaliyetinin tüm alanlarına nüfuz etmesi sonucunda, uygarlık tarihindeki en radikal değişikliklerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Aliguliyev ve Mahmudov, 2016, s.8). Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler bu konuda ülkelerin ihtiyaçlarının artmasına neden olmaktadır.

Ülkeler bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak vatandaşlara kamu kurum ve kuruluşlarınca sunulan hizmetlerin kalitesini artırmak için e-devlet portalları oluşturmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti de bu kapsamda ülkesinde yaşayan tüm "vatandaşlara, tüzel ve gerçek kişilere, yabancı vatandaşlara" devlet kurumlarının verdikleri hizmetleri dijital ortamdan sunmaktadır. Bu uygulamanın temel amacı kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarını şeffaf duruma getirmektir. Ayrıca e-hizmetlerin kamu kurumları tarafından yaygın şekilde uygulanması, kalitesinin artırılması ve vatandaşların hizmetlerden memnuniyetinin artırılması da öncelikli hedefler arasındadır. Azerbaycan'da "Elektronik Devlet" in oluşumu uluslararası işbirliğine aynı zamanda 2010-2012 Azerbaycan Cumhuriyeti'nde İletişim ve Bilgi Teknolojilerinin Geliştirilmesine İlişkin Devlet Programına dayanmaktadır (2010, Genelge №1056). Aynı zamanda "Elektronik hükümetin geliştirilmesi ve dijital hükümete geçişle ilgili tedbirler hakkında Kararname" önemlidir. Bu kararname kapsamında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na bağlı Vatandaşlara Hizmet ve Sosyal Yenilikler Devlet Ajansı bünyesinde "Elektronik Hükümeti Geliştirme Merkezi" kurulmuştur. Bu merkez devlet bilgi kaynaklarının ve sistemlerinin oluşturulması, uygulanması, uyumu ve etkin yönetimi ile kamu hizmetlerin teşviki alanında koordinasyonu sağlamaktadır (2018, Kararname №1885). Elektronik Devlet Geliştirme Merkezi devlet kurumlarının bilgi sistemleri ve kaynakları arasında bilgi alışverişini ve "e-devlet" portalı aracılığıyla elektronik hizmetlerin sağlanmasını organize etmektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti e-devlet uygulaması kapsamında şu hususlarda kamu kurum ve kuruluşlarının iş prensibini oluşturmaktadır:

- Devlet kurumları arasında yetki ve sorumluluk dağılımını sağlamak;
- Devlet kurumlarının ve yerel özyönetim organlarının çalışma verimliliğinin artırılması;

- Kullanıcılara eksiksiz ve güvenli bir şekilde kamu hizmeti sunmak;
- Modern teknolojiler aracılığıyla kamu kurumlarının kullanıcılara sunduğu elektronik hizmetlerin optimizasyonu ve uygulama prosedürlerini basitleştirmek;
- E-hizmetler aracılığıyla kullanıcılara doğru, eksiksiz, güvenilir ve ücretsiz bilgi sunmak;
- Bilgi arama için harcanan zamanın en aza indirilmesi (Mehtiyev, 2022, s.56-58).

Kısaca, Azerbaycan Cumhuriyeti “e-devlet” portalı aracılığıyla modern teknolojileri ve devlet kurumlarının yüksek bilişim olanaklarını kullanarak ülke vatandaşlarına kamu e-hizmetlerinin sunumunu gerçekleştirmektedir.

Bilgi Toplumu Politikası: Bilgi toplumu, yeni bilgi ve iletişim teknolojileri/araçlarının çok yoğun olarak kullanıldığı bir toplum yapısıdır. Bilgi toplumu, bilgi üretimi ve kullanımı, bilgi kaynakları, yeni bilgi ve telekomünikasyon teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı toplumlardır. Bu kapsamda bilgi toplumu bireylerin bilgi ihtiyaçlarının karşılanması, bilgi ekonomisinin oluşturulması, açık bilgi ağlarının genişletilmesi ve bilgi güvenliği konularında gelişmiş toplumlardır.

Azerbaycan Cumhuriyeti küresel gelişmeler çerçevesinde “bilgi toplumu”na geçiş için uygun ortamın oluşturulmasını desteklemektedir. Devlet bilgi toplumunun oluşturulması kapsamında yürüttüğü politika toplumun bilgiye dayalı kalkınmasını ve BİT’in ülkenin tüm kurum ve kuruluşlarında aynı zamanda günlük yaşamda kullanılmasını hedeflemektedir. Bu kapsamda ülkede bilgi toplumunun oluşturulması için “2014-2020 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti’nin bilgi toplumunun geliştirilmesine yönelik Ulusal Stratejisi” (2 Nisan 2014) ve “2016-2020 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti’nde bilgi toplumunun geliştirilmesine ilişkin Ulusal Stratejinin uygulanmasına yönelik Devlet Programı” (20 Eylül 2016) gibi belgeler hazırlanmıştır. Bu stratejik belgelerin temel amacı ülkenin “ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda bilgi toplumuna geçişini sağlamaktır.

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi Azerbaycan’da da 21. yüzyılın başında modern bilgi teknolojileri, sosyo-politik alanları kapsayan toplumun bir bütün olarak kalkınmasında güçlü etkiye sahip ana faktörlerden biri haline gelmiştir. Ülkenin entelektüel ve bilimsel potansiyelinin, mevcut sosyo-ekonomik sorunlarının

çözülmesinin ve demokrasinin gelişmesinin temel göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir (İsmayılov ve Yusifova, 2022). Bu nedenle günümüzde “bilgi toplumu”nun oluşumu Azerbaycan’da da stratejik bir konu olarak ele alınmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti’nde bilişim teknolojilerinin yaygınlaşması, ülkenin savunma kapasitesinin güçlendirilmesi, sosyo-ekonomik kalkınmanın hızlandırılması ve kamu hizmetlerinin etkinliğinin artırılması açısından stratejik bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Süleymanov, Gasımova, Paşayeva ve Cebraılova, 2015, s.95–96). Bu çerçevede bilgi toplumuna geçiş süreci, Azerbaycan’da sanayi toplumuna özgü üretim ve yönetim anlayışından farklı olarak, nitelikli insan kaynağına, yüksek eğitim düzeyine ve bireylerin entelektüel gelişimine dayalı bir toplumsal yapının oluşturulmasını hedeflemektedir.

Günümüzde bilgi toplumu, küresel bilgi alanının oluşması, bilgi ürünleri ile bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı hizmetlerin gelişmesi ve bilginin toplum yaşamındaki rolünün giderek artmasıyla karakterize edilmektedir. Bu insanlar arasında etkili bilgi alışverişini, dünya bilgi kaynaklarına erişimi, bilgi ürünlerine/hizmetlerine yönelik sosyal ve kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktadır. Bu alanda Azerbaycan Cumhuriyeti’nin İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Bilgi Teknolojileri Enstitüsü, Milli Eğitim Bakanlığı gibi kurumlar ortak çalışma yürütmektedirler (Gasımova ve Alekberova, 2006, s.5). Böylece bilgiye dayalı ekonomideki eğitim sistemi, tüm vatandaşların eşit eğitim şartlarına sahip olması için fırsat sunmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma ve sosyo-ekonomik dönüşüm, toplumda eğitim düzeyi, bilgiye erişim ve kurumsal yapılar üzerinde değişikliklere yol açmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyeti uluslararası düzeyde sosyo-ekonomik kalkınma kapsamında şunları hedef almaktadır (Alekberov, 2018, s.7,9).

- Makroekonomik istikrarın sürdürülmesi;
- Ülke ekonomisinin rekabet gücünün artırılması ve dünya ekonomisine uyumun hızlanması;
- Bölgelerin sürdürülebilir ve dengeli kalkınmasını sağlama politikasının oluşturulması;

- Bilgi üretiminin ve paylaşılmasının sağlanması için bilgi politikalarının oluşturulması;
- Sosyo-ekonomik politikanın sürdürülebilirliğinin sağlanması.

Toplumun gelişmesi için yeni ve güvenilir bilgiye olan talep artmaktadır. Bu, yönetim sisteminin teknolojik gücünü daha da artırmaya izin vermektedir. Daha bütünleşmiş bir sistemde ekonomik, finansal, analitik ve diğer bilgilerin arttığı ve karmaşıklaştığı gözlemlenmektedir. Bütün bunlar, yönetim yapılarında planlama, ekonomik, bilimsel-teknik, sosyal ve diğer bilgi akışının işlenmesini gerektirir. Bu tür bilgi işleme ve yer değiştirme gerçekleştirilmezse, yönetimde sorunlar yaşanabilir (Guliyeva, 2015, s.10,11). Bu nedenle bilgi güvenliği sisteminin kurulması, tek bir bilgi fonunun oluşturulması, göstergelerin ve belgelerin sistemleştirilmesi ve birleştirilmesi, resmileştirilmiş bilgi açıklama araçlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Küreselleşme ile birlikte ülkelerin sosyo-ekonomik, politik ve kültürel kalkınmaları bu alanlarda yürüttükleri politikalarla (stratejilerle) biçimlenmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti ekonomik ve teknolojik açıdan hızla geliştiği için ülkede bilgi toplumunun oluşturulması yönünde stratejik çeşitli stratejik programlar gerçekleştirilmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti dünya ülkeleri ile politik, ekonomik, sosyal vs. alanlarda işbirliği yapmaktadır. Böylece temel sermayesi bilgi olan dünyada güvenilir bir ortak konumuna gelmektedir. Bu kapsamda Azerbaycan'da ulusal elektronik bilgi alanının oluşturulması ve bilgi temelli topluma dönüşebilmesi için devlet tarafından desteklenmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti diğer konularda olduğu gibi eğitim-bilim-teknoloji-bilgi yönetimi alanlarında sürdürülebilir kalkınmayı hedeflemekte ve böylece potansiyelini etkin bir şekilde kullanmaktadır. BİT konusunda tüm yasal ve teknik altyapıyı güçlendirerek Azerbaycan Cumhuriyetinin ulusal kalkınmasını sağlamaktadır. Çünkü bilgi ve teknolojiye dayalı ekonominin oluşturulması ülkenin uluslararası çerçevede büyümesine olanak sağlamaktadır.

Bir sonraki bölümde yukarıda açıklanan ve Azerbaycan'ın eğitim, bilim ve teknoloji açısından genel durumunu içeren tabloda bilgi yönetimi olgusunun yer alıp almadığı, yer alıyorsa ne kadar ve hangi bağlamda yer aldığı ortaya konmaya çalışılacaktır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde öncelikle Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yönelik yaklaşımı ortaya koyabilmek için eğitim bilim, teknoloji ve bilgi yönetimi alanlarıyla ilgili olan yasal belgeler incelenmiştir. Bu kapsamda, 1991-2025 yıllarına ait “anayasa, eğitim, bilim ve teknoloji ile ilgili kanunlar, program, strateji belgeleri ve hükümet programları, genelgeler, kararnameler, yönetmelikler, tüzükler” doküman analizi tekniği kullanılarak, analiz edilmiştir.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin hukuk düzeni, toplumsal ilişkileri düzenlemek ve devletin işleyişini sağlamak amacıyla çeşitli normatif-hukuki belgelere dayanır. Bu belgeler arasında en temel olanları kanun (qanun), kararname (fərman), yönetmelik (nizamnamə), yönerge (təlimat) ve genelge (sərəncam) şeklinde sıralanır. Her biri, hiyerarşik bir yapıya sahiptir ve çıkarılma yetkisi, bağlayıcılık düzeyi ve uygulanma amacı bakımından birbirinden ayrılır.

Tablo 3. Azerbaycan Cumhuriyetinde Yasal Belgeler

Belge Türü	Çıkaran Mercî	Hukuki Güç	Amaç	Uygulama Alanı
Anayasa	Halk (Referandum)	Azerbaycan'ın en yüksek hukuk normu; tüm kanun ve düzenlemeler buna uygun olmak zorunda	Devletin yapısını, organların yetkilerini, temel hak ve özgürlükleri düzenler	Ülke çapında tüm kurumlar, vatandaşlar
Kanun	Millî Meclis + Cumhurbaşkanı onayı	En yüksek normatif güç (Anayasa'dan sonra)	Toplumsal ilişkileri genel olarak düzenler	Ülke çapında, tüm vatandaş ve kurumlar
Kararname	Cumhurbaşkanı	Kanunlardan sonra en yüksek bağlayıcılık	Kanunların uygulanması, yürütme yetkisi kapsamında düzenleme	Ülke çapında
Yönetmelik	Cumhurbaşkanı veya Bakanlar Kurulu	Orta düzey bağlayıcılık	Kurumların görev, yetki, sorumluluklarını belirler	Belirli kurum ve faaliyetler
Yönerge	Bakanlıklar, kurumlar, idari birimler	En düşük bağlayıcılık (iç düzenleme)	Uygulama detaylarını ve prosedürleri açıklamak	Kurum içi veya sınırlı uygulama alanı
Genelge	Bakanlıklar, merkezi yürütme organları	Yönerge ile benzer, bağlayıcı idari belge	Uygulamada birlik ve standart sağlamak	Taşra ve alt birimler üzerinde uygulanır

Anayasa, Azerbaycan hukuk düzeninin en üst normatif belgesidir. Halk tarafından referandumla kabul edilen Anayasa, devletin temel yapısını, yasama, yürütme ve yargı organlarının yetki ve görevlerini, ayrıca vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini düzenler. Sürekli uygulanabilir nitelikte olup soyut ve genel hükümler içerir. Ülkenin tüm kişi ve kurumları için bağlayıcı en yüksek otoriteyi oluşturur.

Kanun, Azerbaycan hukuk düzeninde Anayasa'dan sonra en yüksek bağlayıcılığa sahip olan normatif belgedir. Kanunlar, Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi tarafından kabul edilir ve Cumhurbaşkanı'nın onayından sonra yürürlüğe girer. Toplumsal yaşamın temel alanlarını düzenlemek, vatandaşların hak ve yükümlülüklerini tanımlamak ve kamu kurumlarının yetki ve görevlerini belirlemek kanunların asli işlevleridir. Ceza kanunu, medeni kanun, vergi kanunu gibi düzenlemeler buna örnek teşkil eder. Kanunlar soyut ve genel nitelikli olup, sürekli uygulanabilirlik taşır ve ülkenin tüm vatandaşlarını ve kurumlarını bağlar.

Kararname, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan ve kanunların uygulanmasını somutlaştıran veya yürütme yetkisi çerçevesinde bağımsız bir düzenleme yapan belgedir. Kararnameler, kanunlardan sonra ikinci derecede bağlayıcı hukuki belgelerdir ve genellikle idari, ekonomik veya stratejik konularda düzenleme yapmak amacıyla yayımlanır. Yeni bir devlet kurumunun kurulması, belirli politikaların uygulanması veya acil bir konunun hızlıca düzenlenmesi gerektiğinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi devreye girer. Böylece yürütme erki, kanunların belirlediği çerçevede esneklik kazanır ve uygulamada etkinlik sağlanır.

Yönetmelik ise daha çok belirli bir kurumun veya faaliyetin görev, yetki ve sorumluluklarını tanımlayan bir normatif belgedir. Yönetmelikler genellikle Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi veya Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanır. Kurumların hukuki statülerini, organizasyon yapılarını, görev ve yetkilerini açıkça tanımlar ve bu kurumların faaliyetlerini düzenler. Örneğin bir bakanlığın görev ve teşkilat yapısına dair yönetmelik, ilgili bakanlığın çalışma esaslarını ayrıntılı biçimde ortaya koyar.

Yönerge ise daha sınırlı kapsamlı ve çoğu zaman kurum içi uygulamaları düzenleyen bir belgedir. Yönergeler, kanun veya kararnamelerden doğan görevlerin nasıl yerine getirileceğini, prosedürlerin hangi aşamalardan oluşacağını detaylandırır. Bu belgeler genellikle bir bakanlık, kurum veya idari birim tarafından hazırlanır ve uygulamada rehber niteliği taşır. Örneğin bir denetim yönergesi, denetçilerin hangi adımları takip edeceğini, raporlama esaslarını ve kontrol süreçlerini tarif eder.

Genelge ise daha çok yürütme organının, özellikle bakanlıkların ve idari yapıların, alt birimlere hitaben yayımladığı talimat niteliğinde bir belgedir. Genelgeler, kanun, kararname veya yönetmeliklere uygun olarak hazırlanır ve uygulamada birlik sağlamak, idari işlemleri standardize etmek amacıyla yayımlanır. Örneğin, bir genelge ile tüm taşra teşkilatına belli bir konunun nasıl uygulanacağı bildirilir ve uygulamada farklılıkların önüne geçilir.

Bu düzenlemeler, birlikte bir bütünlük oluşturarak hukuki sistemin işlerliğini sağlar. Kanunlar çerçeveyi çizerken, kararnameler bu çerçevede uygulamaya yön verir, yönetmelikler kurumların görev ve yetkilerini netleştirir, yönergeler ve genelgeler ise uygulama detaylarını düzenleyerek pratikte belirsizlikleri ortadan kaldırır. Böylece hem devlet organları hem de vatandaşlar için hukuki öngörülebilirlik ve düzen sağlanmış olur.

Araştırmamızda bu çerçevede elde edilen toplam 91 belge analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan belge türleri ve sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırma Kapsamında İncelenen Belge Türleri

Belge Türü	Sayı	%
Anayasa	1	1,1
Kanunlar	13	14,4
Genelgeler	25	28,9
Kararnameler	22	23,3
Tüzükler	6	6,7
Politika ve Strateji Belgeleri	7	6,7
Devlet Programları	13	14,4
Diğer Belgeler	4	4,5
Toplam	91	100,0

Araştırmada incelenen belgeler bilgi kaynakları, bilgi hizmetleri, bilgi sistemleri, bilgi altyapısı ve bu unsurları kapsayan temel kavramlar ele alınarak gruplandırılmıştır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin temel yönetim biçimini belirten ve en önemli yasal belge olan *Anayasa* (Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası, 1995) 1995 yılında referandumla kabul edilmiştir. Bu belge temel olarak incelendiğinde tüm temel hak ve özgürlükleri kapsayan bilgilerle ilgili veriler elde edilebilmektedir. Öğrenme sürecini kapsayan eğitimle ilgili durumlar madde 42'de açıkça değinilmiştir. Madde 42 “ devlet her vatandaşa ücretsiz temel eğitim hakkı sunmakta, aynı zamanda eğitim sürecini kontrol etmektedir” şeklinde bilgiler yer almaktadır. Madde 50 “herkes, her türlü bilgiyi yasal olarak arama, elde etme, iletme, hazırlama ve yayma özgürlüğüne sahiptir”. Madde 32 “kişisel verilerin korunması kapsamında bilgi toplamak, saklamak, kullanmak, yaymak” gibi durumlar aynı zamanda “iletişim araçları ile iletilen tüm bilgilerin gizliliğinin korunması”nı içermektedir.

Öğrenmeyi kolaylaştırarak bireylerin farklı alanlarda bir bilgi ve beceri kazanma süreci olan eğitim, tüm toplumlar tarafından sürekli geliştirilen bir alandır. Bilim ise sistematik olarak elde edilen bilgiyi analiz ederek açıklığa kavuşturmaktadır. Böylece bilimsel gerçeklerin toplanması, güncellenmesi ve sistemleştirilmesi bilgi yönetimi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Burada devlet vatandaşlarına daha iyi bir eğitim şartları sağlamak ve aynı zamanda bilimsel çalışmalar yapabilmek için farklı yasal düzenlemeler yapmaktadırlar. Bu kapsamda Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi durumu incelenmektedir.

4.1. EĞİTİM VE BİLİMLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 5. Eğitim ve Bilimle İlgili Yasal Belgeler

Belge Türleri	Eğitim	Bilim	Bilgi Politikası	Bilgi Toplumu
Kanun	1	2	1	
Genelge	1	7		1
Kararname		1		
Tüzük	1			
Politika ve strateji belgesi	2	2		1
Devlet programı	5	1		1
Diğer belgeler				
Toplam	10	13	1	3

1991-2025 yıllarını kapsayan eğitimle ilgili belgeler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 6. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi eğitim politikası kapsamındaki yasal belgeler

Yıllar	Yasal Belgeler
2004, Ağustos 21 (№355)	2005-2007 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Bilgi ve İletişim Teknolojileri ile Genel Eğitim Okullarının Sağlanması Programı
2005, Mart 1 (№203)	Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Hakkında Tüzük
2009, Haziran 19 (№833 IIIQ)	Eğitim hakkında Kanun
2011, Temmuz 7 (№1621)	2011-2015 Yıllarında Azerbaycan Gençliği Devlet Programı
2013, Ekim 24 (№13)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Eğitimin Geliştirilmesine Yönelik Devlet Stratejisi
2017, Eylül 15 (№3236)	2017-2021 Yıllarında Azerbaycan Gençliği Devlet Programı
2018, Kasım 16 (№711)	2019-2023 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti Yükseköğretim Sisteminin Uluslararası Rekabetçiliğini Artırmaya İlişkin Devlet Programı
2020, Haziran 2 (Genelge №2073)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 2020-2030 Çocuklara İlişkin Stratejisi'nin Onaylanması Hakkında
2020, Haziran 2 (№2073)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 2020-2030 Çocuklara İlişkin Stratejisi
2022, Şubat 28 (№3163)	2022-2026 Yılları Gençlerin Saygın Yabancı Üniversitelerde Öğrenim Görmeleri İçin Devlet Programı

2022-2026 yılları Gençlerin saygın yabancı üniversitelerde öğrenim görmeleri için **Devlet Programı:**

Devlet Programının temel amacı gençlere yabancı ülkelerin saygın yükseköğretim kurumlarında eğitim görme fırsatları yaratmaktır. Ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını sağlayacak ve küresel bilgi ve teknolojilerin öğrenilmesini, başta eğitim olmak üzere tüm alanlarda yeni bilgilerin öğrenilmesi ve yönetimini gerçekleştiren profesyonel personelin yetiştirilmesini aynı zamanda sayısını artırmayı sağlamaktır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 2020-2030 çocuklara ilişkin **Stratejisi:**

Bu strateji Anayasanın 109. maddesinin 32. fıkrasına dayanarak Çocukların korunması ve geliştirilmesi, haklarının korunması, çocuklara kaliteli eğitim sağlamak, yüksek ahlaki

değerlere dayalı bir sosyal ortamda büyümeleri için gerekli koşulları yaratmak, çocukları iyi bir birey olarak yetiştirmek hedeflenmektedir. Özellikle ebeveyn bakımından yoksun, sağlık olanakları sınırlı olan çocukların sağlıklı büyümesi, eğitimle modern çağa adapte olmalarını, farklı alanlarda bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlamaktır.

2019-2023 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti Yükseköğretim Sisteminin Uluslararası Rekabetçiliğini Artırmaya İlişkin Devlet Programı:

Program eğitim sisteminin modernleştirilmesi, yabancı uzmanların katılımını sağlayarak eğitim ve bilim alanlarında bilgilerin toplanması, işlenmesi, korunması ve yönetiminin gerçekleştirilmesi, aynı zamanda bilimsel araştırmaların uluslararası standartlara uygunluğunu sağlamayı hedeflemektedir.

2017-2021 yıllarında Azerbaycan Gençliği Devlet Programı:

Program Azerbaycan Cumhuriyeti'nde gençlik politikasının etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak, gençlerin toplumun her alanına aktif katılımı için koşullar yaratmak, yaratıcı ve yenilikçi potansiyellerinin keşfedilmesini desteklemek, gençlerin eğitim ve istihdamı konularına olan ilgiyi arttırmak, modern bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanmayı, genç bilim insanlarının ve araştırmacıların faaliyetlerinin desteklenmesini temin etmektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Eğitimin Geliştirilmesine Yönelik Devlet Stratejisi:

Eğitim sadece sosyal yaşamın modernleşmesinde değil, aynı zamanda bireylerin bu süreçte edindikleri bilgi ve becerilerin ekonomik bir faktöre dönüştürülmesinde de etkili faktördür. Bu nedenle eğitim sürecinde edinilen bilgi ve beceriler ile etik ve ahlaki değerler, her öğrencinin toplumun değerli bir üyesi olması için gerekli koşulları yaratır ve farklı dallarda bilgiyi etkin bir şekilde kullanmayı sağlar.

2011-2015 yıllarında Azerbaycan Gençliği Devlet Programı:

Programın temel amacı ilgi alanlarına uygun eğitim almaları için eşit fırsatlar sunmakta, işgücü piyasasının gereksinimlerini karşılayan rekabetçi genç personelin yetiştirilmesi, genç bilim insanlarının ve araştırmacıların sosyal güvenliğinin güçlendirilmesi, özel yetenekli gençler için eğitimi laboratuvarının oluşturmaktır.

Eğitim Hakkında Kanun:

Eğitimde kalite düzeyini artırmak, ülkede kabul edilen devlet eğitim ve mesleki standartlar temelinde uluslararası eğitim sistemi ilkelerine ve eğitim düzeylerine (eğitim programları, eğitim düzeyi) uyum sağlamak için uyarlanmaktadır. Ayrıca materyal ve teknik temel altyapıyı geliştirmek, bilgi kaynakları bilgiye iletişim teknolojilerini öğretim sistemine uygulamayı belirlemektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Hakkında Tüzük:

Eğitim alanında devlet politikasının oluşturulması ve bu politikayı uygulama Eğitim Bakanlığı'nca gerçekleştirilmektedir. Eğitim Bakanlığı eğitim sisteminin belirlenen doğrultuda gelişmesini sağlamak, eğitim alanında devlet düzenlemelerini uygulamak, eğitime ilişkin bireylerin anayasal haklarını korumak amacıyla tüm eğitim kurumlarında bilimsel, öğretim-metodik yönetimi yürütmektedir. Bu amaçla internet sitesi oluşturulmuştur. Eğitimle ilgili bilgileri internet sitesinde yayınlanmaktadır.

2005-2007 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilgi ve iletişim teknolojileri ile genel eğitim okullarının sağlanması Programı:

Programın temel amacı, bilgi teknolojilerini kullanarak eğitimin kalitesini artırmak, ülkenin eğitim bilgi sistemini dünya eğitim sistemine dönüştürerek nüfusu bilgi toplumuna hazırlamak, bilimsel-metodik çalışmaların verimliliğini artırmak ve uluslararası bilgi ağları aracılığıyla dünya ülkelerinin eğitim kurumlarıyla etkili ilişkilerin oluşturmaktır.

Tablo 6'da listelenen belgeler incelendiğinde, Azerbaycan'ın 1991–2025 döneminde eğitim politikalarını farklı boyutlarda ele aldığı görülmektedir. Örneğin, 2013 tarihli “Azerbaycan Cumhuriyeti'nde eğitimin geliştirilmesine yönelik Devlet Stratejisi” (№13), eğitim sisteminin uzun vadeli gelişimini hedefleyen temel bir yol haritası niteliğindedir. Bunun yanında, 2009 tarihli “Eğitim Hakkında Kanun” (№833 IIIQ), eğitimin hukuki çerçevesini belirleyerek politikaların uygulanabilirliğini güvence altına almıştır. Ayrıca, yükseköğretim ve gençlik politikalarının da ayrı ayrı ele alındığı dikkat çekmektedir. Nitekim 2018 tarihli “2019–2023 yılları yükseköğretim sisteminin uluslararası rekabetçiliğini artırmaya ilişkin Devlet Programı” (№711), eğitimde küresel rekabet

gücünü artırmayı amaçlarken; 2017 tarihli “2017–2021 Azerbaycan Gençliği Devlet Programı” (№3236) ise gençlerin eğitim ve sosyal gelişim olanaklarını desteklemeye yöneliktir. Bununla birlikte, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim alanına entegrasyonuna da özel önem verilmiş; 2004 tarihli “2005–2007 yılları bilgi ve iletişim teknolojileri ile genel eğitim okullarının sağlanması Programı” (№355) bu çabanın somut göstergesi olmuştur. Dolayısıyla belgeler, Azerbaycan’ın eğitim politikasının yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda stratejik programlarla da şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi bilim politikası kapsamındaki yasal belgeler

Yıllar	Yasal Belgeler
2001, Haziran 18 (Kararname №506)	Devlet Dilinin Kullanımının İyileştirilmesi Hakkında
2002, Nisan 9 (№297-IIQ)	Gençler Politikası Hakkında <i>Kanun</i>
2007, Nisan 20 (Genelge №2106)	Azerbaycan'daki Kütüphanelerin Faaliyetlerini İyileştirme Hakkında
2008, Nisan 10 (Genelge №2756)	Azerbaycan Biliminde Reformların Gerçekleştirilmesi Kapsamında Devlet Komisyonunun Kurulması Hakkında
2008, Mayıs 23 (Genelge №2834)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Ticari-Ekonomik İlişkiler ve Bilimsel-Teknik İşbirliğine İlişkin Ortak Komisyonunun Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Onaylanması Hakkında
2009, Mayıs 4 (№255)	2009-2015 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Bilimin Gelişimine Yönelik <i>Ulusal Strateji</i>
2011, Mayıs 13 (Genelge №1502)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Çek Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik, Bilimsel, Teknik ve Kültürel İşbirliği Ortak Komisyonunun Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Oluşturulması Hakkında
2015, Ocak 26 (№998)	2015-2025 Yılları Azerbaycan Gençlerinin <i>Kalkınma Stratejisi</i>
2015, Ocak 26 (Genelge №998)	2015-2025 Yılları Azerbaycan Gençlerinin Kalkınma Stratejisi'nin Onaylanması Hakkında
2016, Haziran 14 (№271-VQ)	Bilim Hakkında <i>Kanun</i>
2016, Kasım 8 (Genelge №2425)	Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi'nin Yüksek Teknoloji Parkı'nın Kurulması Hakkında

74. Uluslararası Uzay Bilimleri Kongresi'nin 2023'te Bakü'de düzenlenmesine ilişkin düzenleme kurulunun oluşturulması hakkında Genelge:

Azərbaycan, modern texnologiyaların tətbiqi, dijital inkişaf və uzay sənayinə yönəlmiş infrastrukturunun, məlumat təhlükəsizliyinin önəmli bir hissəsi olan telekommunikasiya xidmətlərinin yaradılması məqsədilə Azərbaycan, 2023-cü ildə Uluslararası Uzay Kongresi'ne ev sahibliyi etməkdədir.

İşğaldən qurtarılan torpaqlarda iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsinə əlaqəli bəzi fəaliyyətlər haqqında Genelge:

Azərbaycan Respublikası torpaqlarının işğaldən qurtarılması, ölkə iqtisadına sürətli inteqrasiya, davamlı inkişafın təmin edilməsi, modern infrastrukturun qurulması, mədəni və tarixi abidələrin restorasiyası çərçivəsində mənbə və infrastruktur potensialının effektiv istifadəsini dəstəkləməkdədir. Bu məqsədlə xidmət infrastrukturunun yaradılması üçün yenilikçi texnologiyaların tətbiqi gerçəkləşməkdədir.

Azərbaycan 2030: Sosyo-iqtisadi inkişaf üçün Ulusal Prioritetlər Genelge:

Son zamanlarda dünya iqtisadında qeyd olunan texnoloji dəyişiklik şəraitində beynəlxalq rəqabət daha da artırmaqdadır. Gələcəkdəki yaşayış, dərin dijitalizasiya, yeni texnologiyaların aktiv tətbiqi ilə xarakterizə edilməkdədir. Önümüzdəki illərdə dünyada artan rəqabətə hazır olmaq üçün modern təhsil, yenilikçiliyi dəstəkləyən əlverişli şərait yaratmaq lazımdır.

Azərbaycan Ulusal Bilimler Akademisi'nin Yüksək Texnologiyalar Parkı'nın qurulması haqqında Genelge:

İqtisadiyyatın davamlı inkişafı, modern elmi və texnoloji nailiyyətlərə əsaslanan innovasiya və yüksək texnologiyaların inkişafı, elmi tədqiqatların aparılması və yeni texnologiyaların tətbiqi məqsədilə yüksək texnologiyalar parkı qurulmuşdur.

Bilim hakkında Kanun:

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilimsel faaliyetin organizasyonu, yönetimi ve geliştirilmesi alanında devlet politikasının temel ilkelerini, bilimin ve bilimsel yenilik faaliyetinin amaçlarını tanımlamaktadır. Bu Kanun, ülkenin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasının sağlanmasında, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin her vatandaşının refahının ve bilimsel seviyesinin yükseltilmesinde, yeni bilgiler edinmenin doğal ve ahlaki ihtiyaçlarının karşılanmasında bilimin öncü rolünü ve görevlerini açıklamaktadır.

2015-2025 yılları Azerbaycan gençlerinin Kalkınma Stratejisi'nin onaylanması hakkında Genelge ve Kalkınma Stratejisi:

Strateji, Azerbaycan gençliğinin potansiyelini çağın gereksinimlerine uygun olarak geliştirmek, bu potansiyeli Azerbaycan Cumhuriyeti'nin çıkarları doğrultusunda kullanmak konularını ele almaktadır. Burada gençlerin bilim, teknoloji, kültür, sanat alanlarındaki becerilerini geliştirmek hedeflenmektedir.

Azerbaycan biliminde reformların gerçekleştirilmesi kapsamında Devlet Komisyonunun kurulması hakkında Genelge:

Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra bilimde reformların uygulanması için uygun koşullar yaratılması, ülkenin modern gereksinimlerine uygun bilim alanının oluşturulması, bilimsel araştırmaların artırılmasını sağlamaktadır.

Azerbaycan'daki kütüphanelerin faaliyetlerini iyileştirme hakkında Genelge:

Ülkede eğitim, bilim ve bilgi toplumunun geliştirilmesi için kütüphanelerin faaliyetlerinin iyileştirilmesi, aynı zamanda bilimsel ve kültürel kaynakların kapsamlı kullanımı için fırsatların genişletilmesi ve bilgi alanına erişimi sağlamayı amaçlamaktadır.

Gençler politikası hakkında Kanun:

Kanunun temel amacı gençlerin sosyo-ekonomik sorunlarının çözülmesi, entelektüel ve yaratıcı potansiyellerinin sağlanması, onların eğitim ve istihdamını sağlayacak koşullarının oluşturulması, genç bilim insanlarının ve araştırmacıların bilimsel faaliyetlerinin desteklenmesi, gençlerin geliştirilmesi amacıyla bilgi teknolojileri, sosyal ağlar vb. multimedya araçlarının kullanımı alanında fırsatların artırılması, bu alandaki mevzuat gerekliliklerine uyum sağlanmasını yönetmektir.

2009-2015 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilimin gelişimine yönelik **Ulusal Strateji:**

Strateji, Azerbaycan'da bilimin gelişimini sağlamak, temel bilimlere ilişkin araştırmaları genişletmek, bilim ve teknoloji alanında yönetim sistemini geliştirmek, bilimsel araştırma kurumlarının ve bir bütün olarak bilimin finansman mekanizmalarını geliştirmek, bilimsel ve teknik altyapının modernleştirilmesini sağlamaktadır.

Devlet dilinin kullanımının iyileştirilmesi hakkında **Kararname:**

Ülkede diğer alanlarda olduğu gibi eğitim ve bilim alanlarının gelişimini hızlandırmak, bilimsel ve sanatsal eserlerin Latin alfabesi ile tekrar basılmasını, dille ilgili bilimsel çalışmaların yapılmasını içermektedir.

Tablo 7'de yer alan belgeler, Azerbaycan'ın 1991–2025 döneminde bilim politikalarını hem ulusal hem de uluslararası düzlemde şekillendirdiğini göstermektedir. Özellikle, 2016 tarihli “Bilim Hakkında Kanun” (№271-VQ), bilim alanındaki yasal çerçevenin belirlenmesi açısından dönüm noktası niteliğindedir. Bunun öncesinde, 2009–2015 yıllarını kapsayan “Bilimin Gelişimine Yönelik Ulusal Strateji” (№255), bilimsel altyapının güçlendirilmesi ve araştırma faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik kapsamlı bir yol haritası sunmuştur. Kurumsal yapılanma açısından, 2016 tarihli “Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi'nin Yüksek Teknoloji Parkı'nın kurulması” kararı (Genelge №2425), bilimin teknolojiyle bütünleştirilmesi çabasının önemli bir göstergesidir.

Uluslararası işbirliği de belgelerde dikkat çeken bir diğer boyuttur. Nitekim 2011 tarihli “Azerbaycan ile Çek Cumhuriyeti arasında ekonomik, bilimsel, teknik ve kültürel işbirliği ortak komisyonunun oluşturulması” (Genelge №1502) ve 2008 tarihli “Azerbaycan ile Romanya arasında ticari-ekonomik ilişkiler ve bilimsel-teknik işbirliğine ilişkin ortak komisyonun onaylanması” (Genelge №2834), bilim politikasının dış ilişkilerle desteklendiğini göstermektedir. Bunun yanında, kültürel ve dilsel boyutun da bilim politikasına entegre edildiği görülmektedir; örneğin, 2001 tarihli “Devlet dilinin kullanımının iyileştirilmesi hakkında” kararname (№506), bilimsel iletişimin ulusal dil üzerinden güçlendirilmesine yönelik bir adım olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, belgeler Azerbaycan'ın bilim politikalarının yalnızca araştırma ve teknoloji geliştirme odaklı değil, aynı zamanda gençlik stratejileri (2015 tarihli 2015–2025 gençlerin Kalkınma Stratejisi, №998) ve kütüphane altyapısı (2007 tarihli kütüphanelerin faaliyetlerinin iyileştirilmesi hakkında, Genelge №2106) gibi destekleyici unsurlarla bütüncül bir şekilde ele alındığını ortaya koymaktadır.

4.2. BİLGİ POLİTİKASI VE BİLGİ TOPLUMU İLE İLGİLİ BULGULAR

1991-2025 yıllarını kapsayan bilgi politikası ve bilgi toplumu ile ilgili belgeler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 8. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi bilgi toplumu ve bilgi politikası kapsamındaki yasal belgeler

Yıllar	Yasal Belgeler
2005, Eylül 30 (№1024)	Bilgi Edinme Hakkında <i>Kanun</i>
2014, Nisan 2 (Genelge №359)	2014-2020 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Bilgi Toplumunun Geliştirilmesine Yönelik <i>Ulusal Stratejisi</i>
2016, Eylül 20 (Genelge №2345)	2016-2020 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Bilgi Toplumunun Geliştirilmesine İlişkin Ulusal Stratejinin Uygulanmasına Yönelik <i>Devlet Programı</i>
2018, Mart 29 (Genelge №3851)	Bilgi Güvenliği Koordinasyon Komisyonunun Kurulması Hakkında

Bilgi güvenliği koordinasyon komisyonunun kurulması hakkında Genelge:

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilgi alanının güvenliğinin sağlanması, devlet için önem taşıyan bilgi sistemlerinin ve kaynaklarının korunması, toplumun siber saldırılardan korunması ve bu tür tehditlerin önlenmesi, engellenmesi ve araştırılması amacıyla devlet kurumlarının çalışmalarının koordinasyonunu sağlamak amacıyla taşımaktadır.

2016-2020 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bilgi toplumunun geliştirilmesine ilişkin Ulusal Stratejinin uygulanmasına yönelik Devlet Programı:

Azerbaycan Cumhuriyeti devleti bilgi toplumunun oluşturulması ve geliştirilmesi için ulusal stratejide belirlenen hedef ve görevlerin uygulanmasını sağlamaktır. Bu kapsamda BİT altyapısının geliştirilmesi, teknoloji sektörünün geliştirilmesi, bilimsel alanda

teknolojili ürünlerinin kullanılması, vatandaşların bilgiye erişim hakkının etkin bir şekilde sağlanması ve korunması, bilgi güvenliğinin sağlanması, bu alanda genel eğitim ve farkındalığın artırılmasını sağlamaktadır.

2014-2020 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bilgi toplumunun geliştirilmesine yönelik Ulusal Stratejisi:

Ulusal Stratejinin temel amacı, ülkede bilgi toplumunun kurulması, bilgi ve telekomünikasyon altyapısının artan talebi karşılayacak düzeyde modernizasyonu, kaliteli hizmetlerin sağlanması, her bireyin bilgi edinme ve iletişim hakkı başta olmak üzere insan haklarının kapsamlı ve özgür bir şekilde sağlanması, sosyo-ekonomik ve kültürel alanların gelişimi, kültürel mirasın kurulmasını sağlamaktır. Ayrıca BİT'in uygulanmasıyla "elektronik hükümet"in genişletilmesi ve kamu yönetiminin etkinliğinin artırılması hedefler arasındadır.

Bilgi edinme hakkında Kanun:

Kanunun amacı, Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nın 50. maddesi esas alınarak bilgiye erişim hakkının, herkesin özgür, engelsiz ve eşit koşullar altında hukuk ilkelerine dayalı olarak bilgiye erişiminin sağlanmasını belirlemektir.

Tablo 8'de yer alan belgeler, Azerbaycan'ın bilgi toplumu ve bilgi politikası alanında attığı adımların süreklilik arz eden bir stratejik yönelim taşıdığını göstermektedir. Özellikle, 2014 tarihli "Bilgi toplumunun geliştirilmesine yönelik Ulusal Strateji" (Genelge №359) ile bu alanda uzun vadeli bir vizyon ortaya konulmuş; ardından 2016 tarihli Devlet Programı (Genelge №2345) ile stratejinin uygulama boyutuna geçilmiştir. Bu durum, Azerbaycan'ın yalnızca hedef belirlemekle kalmayıp, bu hedefleri kurumsal mekanizmalarla desteklediğini göstermektedir.

Diğer taraftan, 2005 tarihli "Bilgi Edinme Hakkında Kanun" (№1024), vatandaşların bilgiye erişim hakkını yasal güvence altına alarak bilgi toplumunun hukuki temelini oluşturmuştur. Böylece bilgi politikası yalnızca teknik ve teknolojik altyapıya değil, aynı zamanda demokratik katılım ve şeffaflığa da dayandırılmıştır.

Dikkat çekici bir diğer husus, 2018 tarihli "Bilgi güvenliği koordinasyon komisyonunun kurulması" kararıdır (Genelge №3851). Bu belge, bilgi toplumuna geçişte yalnızca

bilgiye erişim ve kullanımın değil, aynı zamanda bilgi güvenliğinin de stratejik bir unsur haline geldiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Ek-3'teki belgeler, Azerbaycan'ın bilgi politikalarının yalnızca gelişim ve yaygınlaşma boyutuyla değil, aynı zamanda güvenlik ve hukuki meşruiyet ekseninde de şekillendiğini göstermektedir.

Tablo 9. Diğer Konularla İlgili Yasal Belgeler

Yıllar	Yasal Belgeler
1999, Mart 12 (Kararname №115)	Kütüphane Çalışmaları Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanununun Uygulanması Hakkında
2019, Mart 19 (Kararname №593)	1506 (VQD) Sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti "Kütüphane Çalışmaları Hakkında" Kanununda Değişiklikler Edilmesi Hakkında

Kütüphane çalışmaları hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanununun uygulanması hakkında Kararname:

Eğitim kapsamında devlet kütüphanesi fonlarında saklanan basılı eserlerin ve diğer materyallerin kayıt alınması, korunması ve kullanılmasına ilişkin kuralları belirlemektedir.

1506 (VQD) sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti "Kütüphane çalışmaları hakkında" kanununda değişiklikler edilmesi hakkında Kararname:

Devlet ve devlet dışı yayınevleri, yayıncılık faaliyetinde bulunan basım kuruluşları tarafından çıkarılan basılı ürünler bilgi yönetimi kapsamında kütüphane birimlerine hem belli sayıda nüshalarını göndermekle sorumlu olduğu, hem de elektronik sürümlerinin oluşturulması gerektiğinden bahsedilmektedir.

Tablo 9'da yer alan belgeler, Azerbaycan'da kütüphane çalışmalarına ilişkin yasal düzenlemelerin sürekliliğini ve güncellenme ihtiyacını göstermektedir. İlk olarak, 1999 tarihli "Kütüphane çalışmaları hakkında Kanunun uygulanması" (Kararname №115), söz konusu yasal düzenlemenin hayata geçirilmesine yönelik temel adım olmuştur. Bu kararname, kütüphanelerin işleyişine ilişkin hukuki altyapıyı uygulama düzeyinde somutlaştırmıştır.

Bununla birlikte, aradan geçen 20 yılın ardından, 2019 tarihli “Kütüphane çalışmaları hakkında Kanunda değişiklik yapılması” (Kararname №593), bilgi erişimindeki yeni ihtiyaçlar ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda yasal düzenlemelerin güncellenmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Bu durum, kütüphane politikalarının durağan değil, toplumsal ve teknolojik dönüşümlere paralel olarak revize edilen dinamik bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla Tablo 9’daki belgeler, Azerbaycan’ın kütüphane faaliyetlerini yalnızca kültürel bir alan olarak değil, aynı zamanda bilgiye erişim politikalarının parçası olarak gördüğünü göstermekte; bu da bilgi toplumu inşasında kütüphanelerin rolünün önemsendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 10. Eğitim/Bilim İle İlgili Yasal Belgeler

Yıllar	Yasal Belgeler
1994, Nisan 5 (Kanun №21900)	Kültür, Eğitim, Bilim ve Enformasyon Alanlarında İşbirliğine İlişkin Karadeniz Anlaşmasının Onaylanması Hakkında
2007, Mart 30 (Kanun №265-IIIQ)	Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Suudi Arabistan Krallığı Yüksek Öğrenim Bakanlığı Arasında Bilim ve Eğitim Alanında İşbirliği Konusunda
2012, Aralık 19 (Kararname №781)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim ve Kültür Alanında İşbirliği Hakkında Anlaşma
2013, Şubat 22 (Kanun №567-IVQ)	Azerbaycan Cumhuriyeti ile İspanya Krallığı Arasında Kültür, Eğitim ve Bilim Alanlarında İşbirliği Hakkında Anlaşma
2013, Aralık 27 (Kararname №68)	Azerbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Bilim, Teknoloji, Sanayi ve Girişimcilik Alanlarda İşbirliğinin Güçlendirilmesi Hakkında Mutabakat Zaptı’nın Onaylanması Hakkında
2017, Ekim 2 (Kanun №775-VQ)	Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması
2017, Aralık 15 (Kararname №1730)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Meksika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim, Gençlik, Kültür ve Spor Alanlarında İşbirliği Hakkında Anlaşma
2018, Mart 9 (Kararname №1881)	Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı’na bağlı Devlet Vatandaşlık Hizmetleri ve Sosyal Yenilikler Kurumu ile İslami Eğitim, Bilim ve

Kültür Teşkilatı (ISESCO) Arasında Hizmet Sunumu Alanında
İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı

2022, Mart 16 (Kararname №1633) Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Teşkilatı
Arasında Eğitim, Bilim ve Kültür Vakıf Fonları Proje Anlaşması

Kültür, eğitim, bilim ve enformasyon alanlarında işbirliğine ilişkin Karadeniz Anlaşmasının onaylanması hakkında Kanun:

Bölgedeki ülkeler arasında kültür, eğitim, bilim ve enformasyon alanlarındaki işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan bu kanun bilim ve enformasyon alanında bilgi alışverişi sağlamak amacıyla kabul edilmiştir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Suudi Arabistan Krallığı Yüksek Öğrenim Bakanlığı arasında bilim ve eğitim alanında işbirliği konusunda Kanun:

Taraflar bilim ve eğitim aynı zamanda bilimsel araştırma yürütme kapsamında personel eğitimi konusunda işbirliğini kapsamaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti arasında eğitim, bilim ve kültür alanında işbirliği hakkında Kararname:

Taraflar, yükseköğretim kurumları arasında eğitim, bilim ve teknoloji konularında bilgi ve deneyim alışverişinde bulunacaklar.

Azerbaycan Cumhuriyeti ile İspanya Krallığı arasında kültür, eğitim ve bilim alanlarında işbirliği hakkında Kanun:

Taraflar eğitim, bilim aynı zamanda kültürel mirasın korunması kapsamında işbirliği yapacaklar.

Azerbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında bilim, teknoloji, sanayi ve girişimcilik alanlarda işbirliğinin güçlendirilmesi hakkında Mutabakat Zaptı'nın onaylanması hakkında Kararname:

Bilim ve teknoloji alanlarında bilgi ve deneyim alışverişi yapmak, aynı zamanda bu alanlarda konferans/seminer düzenlemek, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi ile Türkiye Bilimler Akademisi arasında doğrudan ilişkilerin teşvik edilmesi konularını içermektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasında eğitim alanında işbirliği hakkında Kanun:

Taraflar, eğitim alanında işbirliğini geliştirmek, ders kitapları ve diğer eğitim materyalleri, süreli yayınlar, eğitim faaliyetlerinin çeşitli yönleri hakkında bilgi alışverişinde bulunmayı hedeflemektedirler.

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Meksika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında eğitim, bilim, gençlik, kültür ve spor alanlarında işbirliği hakkında Kararname:

Temel amaç ulusal mevzuata uygun olarak, tarafların yetkili kurumları arasında eğitim, bilim, gençlik, kültür ve spor alanlarındaki işbirliğini güçlendirmektir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Devlet Vatandaşlık Hizmetleri ve Sosyal Yenilikler Kurumu ile İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (ISESCO) arasında hizmet sunumu alanında işbirliğine ilişkin Mutabakat Zaptı:

ISESCO üyesi devletlerin bilim, yenilik, eğitim alanlarında seminerler düzenlemeyi amaçlamaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Teşkilatı arasında eğitim, bilim ve kültür Vakıf Fonları Proje Anlaşması:

Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı sağlamak amacıyla eğitim, bilim, kültür alanlarında üye ülkeler arasında eğitimin gelişimine ilişkin işbirliği sağlamak hedeflenmektedir. Bu kapsamda herhangi bir ayırım yapılmadan herkesin özgürce eğitim almalarını sağlamaktadır.

Tablo 10'da yer alan belgeler, Azerbaycan'ın eğitim ve bilim politikalarını yalnızca ulusal düzeyde değil, aynı zamanda çok yönlü uluslararası işbirlikleri aracılığıyla geliştirdiğini ortaya koymaktadır. İlk aşamada, 1994 tarihli Karadeniz Anlaşması'nın onaylanması (Kanun №21900), Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazandıktan sonra bölgesel ölçekte kültür, eğitim, bilim ve enformasyon alanlarında ortak hareket etme iradesini göstermiştir.

Bu eğilim, sonraki yıllarda ikili ve çok taraflı anlaşmalarla çeşitlenerek sürmüştür. Örneğin, 2007 tarihli Azerbaycan–Suudi Arabistan işbirliği anlaşması (Kanun №265-IIIQ) ve 2012 tarihli Azerbaycan–Macaristan anlaşması (Kararname №781), eğitim ve

bilim alanında farklı coğrafyalardaki ülkelerle ilişkilerin güçlendirilmesine işaret etmektedir. Benzer şekilde, 2013 tarihli Azerbaycan–İspanya anlaşması (Kanun №567-IVQ) ve 2017 tarihli Azerbaycan–Kazakistan anlaşması (Kanun №775-VQ), hem Avrupa hem de bölgesel ortaklarla bilim ve eğitim alanında karşılıklı işbirliğini kurumsallaştırmıştır.

Öte yandan, işbirliği yalnızca eğitim ve bilimle sınırlı kalmamış, teknoloji ve girişimcilik de bu sürecin parçası haline gelmiştir. Nitekim 2013 tarihli Azerbaycan–Türkiye Mutabakat Zaptı (Kararname №68), bilim, teknoloji, sanayi ve girişimcilik boyutlarını bir araya getirerek daha geniş kapsamlı bir çerçeve sunmuştur. Aynı şekilde, 2017 Azerbaycan–Meksika anlaşması (Kararname №1730) ile eğitim, bilim, gençlik, kültür ve spor alanlarının birlikte ele alınması, işbirliğinin çok boyutlu karakterini göstermektedir.

Sonraki yıllarda uluslararası örgütlerle ilişkilerin de öne çıktığı görülmektedir. Örneğin, 2018 tarihli ISESCO Mutabakat Zaptı (Kararname №1881), hizmet sunumunda inovasyon ve sosyal yenilikleri kapsarken; 2022 tarihli Azerbaycan–Birleşmiş Milletler Proje Anlaşması (Kararname №1633), eğitim, bilim ve kültür alanlarında küresel ölçekte işbirliğinin devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla Tablo 10 belgeleri, Azerbaycan’ın eğitim ve bilim politikalarının yalnızca ulusal reformlarla değil, aynı zamanda bölgesel, ikili ve küresel işbirlikleriyle desteklenen bütüncül bir yaklaşıma dayandığını göstermektedir.

4.3. TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ALANINDAKİ BULGULAR

Tablo 11. Azerbaycan Cumhuriyeti 1991-2025 dönemi teknoloji ve bilgi yönetimi politikası kapsamındaki yasal belgeler

Yıllar	Yasal Belgeler
1995, Mart 9 (Karar №986)	Karadeniz Bölgesi Ülkelerinin Kültür, Eğitim, Bilim ve Bilgi Alanlarında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Onaylanması Hakkında
1998, Nisan 3 (Kanun №460)	Enformasyon, Bilgilendirme ve Bilgi Güvenliği Hakkında
1998, Haziran 19 (Kanun № 505 (IQ))	Bilgi Özgürlüğü Hakkında
2003, Şubat 17 (Genelge №1146)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Gelişimi İçin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ulusal Stratejisinin (2003-2012) Onaylanması Hakkında
2005, Ekim 21 (Genelge №1055)	2005-2008 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Geliştirme Devlet Programının (Elektron Azerbaycan) Onaylanması Hakkında
2005, Haziran 1 (Genelge №834)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği ile İşbirliği Devlet Komisyonunun Kurulması Hakkında
2007, Kasım 12 (Genelge №2497)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Slovenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma
2008, Şubat 7 (Genelge №2670)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Kapsamında Hükümetler Arası Komisyonunun Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Oluşturulması Hakkında
2008, Mayıs 21 (Genelge №2830)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Ekonomik, Ticari ve Teknik İşbirliğine İlişkin Ortak Hükümetler Arası Komisyonun Oluşturulması Hakkında
2008, Ekim 6 (Genelge №3072)	2008-2013 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Kütüphane ve Bilgi Alanının Geliştirilmesine Yönelik Devlet Programı
2009, Mayıs 15 (Karar №79)	Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığına Bağlı Yüksek Teknolojiler Araştırma Merkezinin Tüzüğü
2009, Ağustos 17 (Genelge №443)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Uzay Endüstrisinin Yaratılması ve Geliştirilmesine İlişkin Devlet Programı'nın Onaylanması Hakkında
2009, Ekim 30 (Genelge №557)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma
2010, Ağustos 11 (Genelge №1056)	2010-2012 Azerbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Geliştirme Devlet Programının (Elektron Azerbaycan) Onaylanması Hakkında
2010, Mayıs 11 (998 (Kanun №998 IIIQ))	Kişisel Veriler Hakkında
2010, Ekim 4 (Kararname №341)	Kişisel Verilerin Bilgi Sistemlerinde Devlet Kaydını Gerçekleştirmek İçin Kurallar

2010, Aralık 27 (Genelge №1258)	Azerbaycan Cumhuriyeti Haberleşme ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı ile Meksika Birleşik Devletleri Haberleşme ve Ulaştırma Bakanlığı Arasında Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri Alanında İşbirliği Anlaşması
2010, Aralık 27 (Genelge №1256)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliği Hakkında Anlaşma
2012, Eylül 4 (Kararname №692)	Kurumlar Arası Elektronik Belge Dolaşım Sistemi Hakkında Tüzük
2012, Eylül 5 (Genelge №2421)	2012-2015 Yılları Açık Hükümeti Teşvik Eden Ulusal Eylem Planı
2012, Eylül 26 (Kararname №708)	Bilgi Güvenliği Alanındaki Faaliyetleri Geliştirmeye Yönelik Önlemler Hakkında
2012, Aralık 21 (Kanun № 513-IVQ)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik İşbirliği Anlaşması
2012 (Kararname)	Azerbaycan 2020: Geleceğe Bakış Kalkınma Konsepti
2013, Mart 5 (Kararname №833)	Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığına Bağlı Elektronik Güvenlik Hizmetinin Etkinliğinin Sağlanması Hakkında
2014, Eylül 11 (Kararname №262)	Kamu Hizmetleri Elektronik Sicili Oluşturulmasına Yönelik Tedbirler Hakkında
2015, Nisan 29 (Kararname №503)	Vatandaşların Yerel Yürütme Makamlarına İtirazları İçin Tek Bir Elektronik Bilgi Sisteminin Kurulması Hakkında
2016, Haziran 23 (Kararname №973)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanında İşbirliği Hakkında Anlaşma
2017, Şubat 3 (Genelge №2669)	Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığının Kurulması Hakkında
2018, Eylül 12 (Kararname №263)	Devlet Bilgi Kaynakları ve Sistemlerinin Oluşturulması, Bakımı, Entegrasyonu ve Arşivlenmesine İlişkin Kurallar
2018, Ekim 4 (Kararname №293)	Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sanayi ve Yeni Teknolojiler Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma
2019, Ocak 29 (Kararname №500)	2019-2023 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti Bölgelerinin Sosyo-Ekonomik Kalkınmasına Yönelik Devlet Programı
2020, Şubat 27 (Genelge №1859)	2020-2022 Yılları Açık Hükümetin Teşviki İçin Ulusal Eylem Planı'nın Onaylanması Hakkında
2021, Şubat 2	Azerbaycan 2030: Sosyo-ekonomik Kalkınma İçin Ulusal Öncelikler
2021, Mart 1	2021-2025 Yılları Birleşmiş Milletler (BM) ve Azerbaycan Hükümeti Arasında Sürdürülebilir Kalkınma İşbirliği Çerçeve Belgesi
2021, Nisan 17 (Kararname №1315)	Kritik Bilgi Güvenliği Altyapısının Temin Edilmesine İlişkin Bazı Önlemler Hakkında
2021, Nisan 19 (Genelge №2584)	"Akıllı Şehir" (Smart City) ve "Akıllı Köy" (Smart Village) Konseptinin Hazırlanması Hakkında
2021, Nisan 27 (Kararname №1325)	Dijital Dönüşüm Alanında Yönetimin İyileştirilmesi Hakkında

2021, Ekim 11 (Kararname №1464)	Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Dijitalleşme, Yenilik, Yüksek Teknolojiler ve İletişim Alanlarında Yönetimin İyileştirilmesine Yönelik Bazı Önlemler Hakkında
2021, Aralık 10 (Genelge №3037)	İşgalden Kurtarılan Topraklarda Ekonomik Kalkınmanın Hızlandırılmasına İlişkin Bazı Etkinlikler Hakkında
2022, Şubat 7 (Genelge №313)	74. Uluslararası Uzay Bilimleri Kongresi'nin 2023'te Bakü'de Düzenlenmesine İlişkin Düzenleme Kurulunun Oluşturulması Hakkında

---

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin gelişimi için bilgi ve iletişim teknolojileri Ulusal Stratejisinin (2003-2012) onaylanması hakkında Genelge:

20. yüzyılın son dönemlerinden itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri toplumun gelişimini etkileyen temel faktörlerden biri haline gelmektedir. Etki alanları devlet yapıları, ekonomik ve sosyal alanları, bilim ve eğitim gibi alanlardır. Bilgi ve iletişim teknolojileri ülkelerin kendine özgü bilgi ortamlarını oluşturmak, bilgi pazarının oluşturulması ve geliştirilme demokratik gelişmenin temel koşulu olarak vatandaşların ve sosyal kurumların bilgi alma, yayma ve kullanma haklarını güvence altına alan bir ortam oluşturmaktadır.

2005-2008 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti iletişim ve bilgi teknolojileri geliştirme Devlet Programının (Elektron Azerbaycan) onaylanması hakkında Genelge:

Azerbaycan'da iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişmesini sağlamak ve bu şekilde ülkenin kapsamlı ilerlemesine yönelik hizmetler sunmaktır. Ülkenin ulusal bilgi güvenliği sisteminin oluşturulması, bilgi alanının güvenliğinin sağlanması ve vatandaşların bilgi haklarının korunması temel hedefler arasında yer almaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde uzay endüstrisinin yaratılması ve geliştirilmesine ilişkin Devlet Programı'nın onaylanması hakkında Genelge:

Bu belge Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bilgi alışverişinde dışa bağımlılığın ortadan kaldırılması, ekonomik ve bilgi güvenliğinin temel bileşenleri olan telekomünikasyon altyapısının gelişimini sağlamaktır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığına bağlı Yüksek Teknolojiler Araştırma Merkezinin **Tüzüğü:**

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bilimsel-teknik ve teknolojik potansiyelinin geliştirilmesine yönelik bilimsel ve teknik faaliyetlerin geliştirilmesi için çalışmaların yapılmasını sağlamaktır.

2010-2012 Azerbaycan Cumhuriyeti iletişim ve bilgi teknolojileri geliştirme Devlet Programının (Elektron Azerbaycan) onaylanması hakkında **Genelge:**

Telekomünikasyon altyapısının yeni teknolojilere dayalı yenilenmesi ve bunalarda hizmetlerin sağlanması, uydu iletişim teknolojilerinin kullanılması, "e-devlet" uygulamasının yaygınlaştırılması ve ülkede BİT kullanım düzeyinin artırılması açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda bilgi toplumunun ihtiyaçlarından kaynaklanan devlet bilgi sistemlerinin geliştirilmesi, bilgi güvenliğinin sağlanması, e-imzaların ve elektronik belge dolaşımının getirilmesini de sağlamaktadır.

Kurumlar arası elektronik belge dolaşım sistemi hakkında **Tüzük:**

Bakanlıklar ve alt kurumlar arasında belge dolaşımını kapsamında bilgi alışverişini hızlandırmak, bilgilerin korunmasını sağlamak temel amaçtır.

2012-2015 yılları açık hükümeti teşvik eden **Ulusal Eylem Planı:**

Kamu kurumlarında bilgi edinme özgürlüğünden sorumlu kişilerin belirlenmesi, bilgi edinme özgürlüğüne ilişkin iç usul kurallarının kabul edilmesi ve kamuoyunun bu konuda bilgilendirilmesi, aynı zamanda bilgi edinme özgürlüğünün sağlanması amacıyla sorumlu kamu görevlilerine yönelik detaylı eğitimlerin yapılmasını içermektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığına bağlı Elektronik Güvenlik Hizmetinin etkinliğinin sağlanması hakkında **Kararname:**

Siber güvenlik alanındaki bilgi altyapısı konularını koordine etmek, ülke düzeyinde mevcut ve potansiyel elektronik tehditler hakkında bilgi sağlamak, kamu, özel ve diğer kurumları bilgilendiren, onlara eğitim ve metodik yardım sağlamaktadır. Kişisel verilerin korunmasının yanı sıra yasaklı bilgilerin internet bilgi kaynaklarına yerleştirilmesini önler.

Kamu hizmetleri elektronik sicili oluşturulmasına yönelik tedbirler hakkında Kararname:

Vatandaşların kamu hizmetlerine kolay erişimini sağlamak, verilen hizmetlerle ilgili bilgiler sunmaktadır.

Vatandaşların yerel yürütme makamlarına itirazları için tek bir elektronik bilgi sisteminin kurulması hakkında Kararname:

Yerel yürütme kurum ve kuruluşları vatandaşların kamu kurumlarına başvuru sürecini elektronik bilgi sistemleri aracılığıyla gerçekleştirmelerini sağlamaktadır. Bu nedenle bilgi sistemlerinin güvenliğini sağlamak için eylemler gerçekleştirilmektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığının kurulması hakkında Genelge:

Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nın 109. maddesinin 7. fıkrası rehberliğinde, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde kamu yönetiminin yapısının iyileştirilmesi, aynı zamanda ulaştırma, iletişim ve yüksek alanlarda devlet politikası ve düzenlemelerinin uyarlanması amacıyla hazırlanmıştır.

2020-2022 yılları açık hükümetin teşviki için Ulusal Eylem Planı'nın onaylanması hakkında Genelge:

Burada yönetim mekanizmalarının iyileştirilmesi, halka sunulan kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması, şeffaflığın ve hesap verebilirliğin artırılması, kamu denetiminin güçlendirilmesi için devlet hizmetlerinin sunumunda modern bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması, devlet kurumları tarafından sağlanan hizmetlerin elektronik hale getirilmesi konuları ele alınmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde dijitalleşme, yenilik, yüksek teknolojiler ve iletişim alanlarında yönetimin iyileştirilmesine yönelik bazı önlemler hakkında Kararname:

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde (Anayasa m. 109) dijitalleşmenin yaygınlaştırılması ve yeniliklerin uygulanması, iletişim ve bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesini hedeflemektedir.

"Akıllı Şehir" (Smart City) ve "Akıllı Köy" (Smart Village) konseptinin hazırlanması hakkında Genelge:

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin şehir ve köylerinde bilgi teknolojilerinin uygulanması ve bu hizmetler için mevcut kaynakların etkin kullanımı ve yönetiminin sağlanması temel öncelikler arasındadır. Kentsel ve kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı geliştirmek amacıyla modern telekomünikasyon, "büyük veri" ve diğer dijital ve yapay zekâ teknolojilerinin kullanımını yaygınlaştırmak hedeflenmektedir. Bu teknolojilerin bütünleşmiş bir şekilde kullanılmasıyla dijital verilerin oluşturulması, toplanması, depolanması, işlenmesi ve analitik analizlere dayalı karar verme ve yönetim kalitesinin iyileştirilmesi, etkin ve kaliteli hizmet sağlanması için geniş fırsatlar açmaktadır.

Dijital dönüşüm alanında yönetimin iyileştirilmesi hakkında Kararname:

Ülkede, dijital hizmetlerin yaygınlaştırılması ve e-devletin geliştirilmesi toplumun dijital gelişimini güçlendirmektedir. Son yıllarda Azerbaycan Cumhuriyeti'nin öncelikli sorunlarından biri haline gelen dijitalleşme, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT), yeni altyapıların inşası, modern teknolojilerin uygulanması ve modernizasyonu alanlarında önemli çalışmalar yapılmıştır. Ekonominin ve kamu yönetiminin verimliliğinin, bilgi güvenliğinin ve vatandaşların yaşam standardının arttırılması amacıyla, BİT altyapısının temelini oluşturan geniş bant internet ağının geliştirilmesi, "Devlet bulutu" (G-Cloud), "Büyük Veri", "Akıllı Şehir") ve "Akıllı Köy" gibi dijital girişimler de hayata geçirilmektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Slovenya Cumhuriyeti Hükümeti arasında bilgi ve iletişim teknolojileri alanında işbirliğine ilişkin Anlaşma:

Her iki ülke sosyal ve ekonomik kalkınma kapsamında, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında işbirliğini geliştirmektedirler. Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında ticari ilişkilerin güçlendirilmesi, bu alanda yatırımların yapılmasını sağlamaktadırlar. Bu kapsamda e-devlet ve e-imzanın (elektronik devlet ve elektronik imza) uygulanması, Slovenya'nın telekomünikasyon kurumlarında Azerbaycanlı uzmanlar için eğitim kurslarının düzenlenmesi, BİT alanında bilimsel araştırma politikasının geliştirilmesi ve uygulanmasında işbirliği ve deneyim alışverişi gerçekleştirilmektedirler.

*Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti arasında bilgi ve iletişim teknolojileri alanında işbirliğine ilişkin **Anlaşma:***

Her iki ülke bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alanında işbirliği kapsamında telekomünikasyon, e-devlet ve e-imza uygulaması, özellikle Azerbaycan'da için bilgi toplumunun geliştirilmesine yönelik eğitim kurslarının düzenlenmesi gibi konularda işbirliği yapmaktadırlar.

*Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanında işbirliği **Anlaşması:***

İki ülke bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ve telekomünikasyon alanlarında işbirliği yapmaktadırlar.

*Azerbaycan Cumhuriyeti Haberleşme ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı ile Meksika Birleşik Devletleri Haberleşme ve Ulaştırma Bakanlığı arasında telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri alanında işbirliği **Anlaşması:***

Taraflar BİT gelişimi ve uygulanması, bilgi güvenliği ve bu alanda personel eğitiminin sağlanması ve geliştirilmesi kapsamında işbirliği yapmaktadırlar.

*Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti arasında ekonomik işbirliği **Anlaşması:***

Taraflar tarım, üretim, enerji ve madencilik endüstrisi, bilgi ve iletişim teknolojileri, ekonomik kalkınma, bilim, turizm ve ulaşım alanlarında işbirliği yapmaktadırlar.

*2021-2025 yılları Birleşmiş Milletler (BM) ve Azerbaycan Hükümeti arasında sürdürülebilir kalkınma işbirliği **Cerçeve Belgesi:***

Bu belge insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, sürdürülebilir ve sosyo-ekonomik kalkınma önceliklerini kapsamaktadır. Belge devlet ve sosyal hizmetler, dijitalleşmeyi desteklemek, ulaşım ve lojistik altyapısının iyileştirilmesi, bölgelerin dengeli gelişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve bilgi toplumunun gelişimi ve kültürel mirasın korunması ve etkin yönetimi alanlarında işbirliğini desteklemektedir.

*Azerbaycan 2030: Sosyo-ekonomik kalkınma için **Ulusal Öncelikler:***

Modern eğitim, yenilikçiliği teşvik eden toplumsal kalkınma desteklenmektedir. Dünyada artan rekabete ayak uydurabilmek için ekonominin uzun vadeli gelişiminin modern ve güçlü eğitime dayanması gerekmektedir. Stratejik olarak yetkinlik, sosyal alışkanlıklar ve becerilerin uyumlu bir şekilde geliştirilmesini esas alan "yaşam boyu öğrenme"ye önem verilmektedir. Bu kapsamda okul öncesi eğitimin kapsamı genişletilmeli ve kademeli olarak uygun yaştaki tüm çocukları kapsamalıdır.

*İşgalden kurtarılan topraklarda ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına ilişkin bazı etkinlikler hakkında **Genelge:***

Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarının işgalden kurtarılması, ülke ekonomisine hızla entegrasyonu, sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması, modern altyapının inşası için önlemler alınmaktadır. Bu belge Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasasının 109. maddesinin 32. fıkrası rehberliğinde, işgalden kurtarılan bölgelerde ekonomik gelişimin hızlandırılması, ticari altyapının oluşturulması, yenilikçi teknolojilerin uygulanması, modern bilgi ve becerilere sahip uzmanların yetiştirilmesi, bu bölgelerde çevre dostu teknolojiler uygulayan, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan yatırımcıların desteklenmesi konularını kapsamaktadır.

*74. Uluslararası Uzay Bilimleri Kongresi'nin 2023'te Bakü'de düzenlenmesine ilişkin düzenleme kurulunun oluşturulması hakkında **Genelge:***

Azerbaycan, modern teknolojilerin geniş çapta uygulanması, dijital kalkınma ve uzay endüstrisinin inşası ve altyapısının oluşturulması, bilgi güvenliğinin önemli bir bileşeni olan telekomünikasyon uydularının geliştirilmesi için küresel uzay endüstrisine entegrasyonu kapsamaktadır.

*Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği ile işbirliği devlet komisyonunun kurulması hakkında **Genelge:***

Avrupa Birliği ile siyasi, ekonomik, ulaştırma ve enerji, hukuk, güvenlik, insan hakları ve demokratikleşme, insani yardım, bilim-egitim alanlarında işbirliğini kapsamaktadır.

*Azərbaycan Cumhuriyyəti Hükümeti ilə Tacikistan Cumhuriyyəti Hükümeti arasında sənaye və yeni texnologiyalar sahəsində işbirliyinə əlaqəli **Anlaşma:***

Belge sənaye və yeni texnologiyalar sahəsində işbirliyinə qamamaktadır.

*Azərbaycan Cumhuriyyəti Hükümeti ilə Türkiyə Cumhuriyyəti Hükümeti arasında sağlıq və tıp bilimleri sahəsində işbirliyi haqqında **Anlaşma:***

İki ölkənin sağlıq sistemlərinin uyumlaşdırılması, sağlıq xizmətlərində kalite standartı və dəyərlandırma sisteminin oluşturulması için kalite və akreditasiyon sahəsində deneyim alışverişi, xəstəxanələrin sağlıq bilgi sistemləriylə idarə edilməsi, sağlıq çalışanlarının qısa müddətli təlimi, sağlıq sahəsində enstitülər və universitetlər arasında işbirliyi mövzularını qamamaktadır.

*Azərbaycan Cumhuriyyəti Hükümeti ilə Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti arasında ticarət, iqtisadi və texniki işbirliyi qamamında hökumətlər arası komissiyasının Azərbaycan Cumhuriyyəti tərəfindən oluşturulması haqqında **Genelge:***

Azərbaycan Cumhuriyyəti ilə Ürdün Haşimi Krallığı arasında ticarət, iqtisadi və texnoloji işbirliyinə idarə edilməkdədir.

*Azərbaycan Cumhuriyyəti Hükümeti ilə Birləşik Arap Emirlikləri Hükümeti arasında iqtisadi, ticarət və texniki işbirliyinə əlaqəli ortaq hökumətlər arası komissiyasının oluşturulması haqqında **Genelge:***

Azərbaycan Cumhuriyyəti ilə Birləşik Arap Emirlikləri arasında iqtisadi, ticarət işbirliyinin yürütülməsinə yönəlmişdir.

*Enformasyon, bilgiləndirmə və bilgi güvenliyi haqqında **Kanun:***

Kanun bilgi qaynaklarının, bilgi sistemlərinin, texnoloji kullanımının, bilgilerin toplanması, işlənməsi, depolanması və paylaşımına əlaqəli güvenlik önlemlərinin alınması, bilgilerin qorunmasına yönəlmiş prosedurları idarə edir. Aynı zamanda bilgi prosedurlarına qatılan kişilərin hüquqlarını bəlirler.

*Bilgi özgürlüğü haqqında **Kanun:***

Kanun bilgiyi hukuqa uyğun şəkildə aqama, əldə etmə, iletmə, hazırlama və paylaşma ilə əlaqəli prosedurları idarə edir. Kanunda bilgi özgürlüyünün sağlanması, bilginin açıqlığı və

özgürlüğü, bilgi aramanın, elde etmenin, kullanmanın, yaymanın ve korumanın yasallığı, kişisel bilgilerin korunması, toplumun ve devletin güvenliğinin korunması konuları yer almaktadır.

Kişisel veriler hakkında Kanun:

Kanun kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve korunmasına ilişkin yasal süreçleri ve genel ilkeleri, kişisel verilerin bilgi kaynaklarında işlenmesini, bilgi sistemleri, bilgi sağlama ve iletme kurallarını, bu sürece katılan kişilerin hak, görev ve sorumluluklarını ve gizliliğin korunmasını kapsamaktadır.

Kişisel verilerin bilgi sistemlerinde devlet kaydını gerçekleştirmek için Kurallar:

Kişisel verilerin kamu bilgi sistemlerinde kaydedilmesi ve korunması, tüzel ve gerçek kişilerin bilgilerinin yönetimi, bilgi sistemlerine ilişkin verilerin yönetimi gibi konuları içermektedir.

Kurumlar arası elektronik belge dolaşım sistemine ilişkin Yönetmelik'in onaylanması hakkında Kararname:

Kurumlar arası elektronik belge dolaşımı için belge arşivlerinin oluşturulması ve bilgi güvenliğinin sağlanması amacıyla bilgi aktarımına uyumlu teknolojilerin ve yazılımların kullanılmasına ilişkin bilgiler içermektedir.

Bilgi güvenliği alanındaki faaliyetleri geliştirmeye yönelik Önlemler hakkında Kararname:

Kamu kurumlarında bilgi güvenliğinin sağlanması için siber güvenliğin artırılması, internet bilgi kaynaklarının ve bilgi sistemlerinin güvenliğinin kontrolünün sağlanması konularını ele almaktadır.

Devlet bilgi kaynakları ve sistemlerinin oluşturulması, bakımı, entegrasyonu ve arşivlenmesine ilişkin Kurallar:

Devlet bilgi kaynaklarının ve sistemlerinin oluşturulması, yönetimi, entegrasyonu ve arşivlenmesi, bilgi kaynakları ve sistemlerinde toplanan bilgilerin güvenliğinin sağlanması hakkında kuralları belirlemektedir.

2019-2023 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti bölgelerinin sosyo-ekonomik kalkınmasına yönelik Devlet Programı:

Program, bölgelerin sürdürülebilir ve dengeli kalkınmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca modern teknolojilere dayalı telekomünikasyon ağlarının oluşturulmasını, yüksek hızlı internet ve modern iletişim hizmetlerinin geliştirilmesini hedeflemektedir.

Kritik bilgi güvenliği altyapısının temin edilmesine ilişkin bazı Önlemler hakkında Kararname:

Bilgi teknolojilerinin sürekli gelişmesi, bilgi ve bilgi sistemlerinin küreselleşmesi, devletin ve toplumun gelişimine hizmet eden önemli bir araç haline gelmiştir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde kamu alanında bilgi teknolojileri temelinde uygun bilgi altyapısı oluşturulmak hedeflenmektedir. Özellikle kamu alanında bilgi altyapısının ve bilgi sistemlerinin geliştirilmesi, bilgi-iletişim ağlarının güvenliğinin sağlanması önemlidir.

2008-2013 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde kütüphane ve bilgi alanının geliştirilmesine yönelik Devlet Programı:

Kütüphanelerin kütüphane-bilgi ağının oluşturulması ve geliştirilmesi, kültürel mirasın ve bilgi kaynaklarının korunması ve gelecek nesillere aktarılması ve modern bilgi teknolojileri ile donatılmasını hedeflemektedir.

Azerbaycan 2020: Geleceğe bakış kalkınma Konsepti:

Ülke ekonomisinin dengeli ve sürdürülebilir gelişiminin sağlanması, nüfusun sosyal refahının yükseltilmesi, toplumun her alanda ilerlemesini hızlandırmak hedeflenmektedir. Bilimsel potansiyel ve yenilikçilik faaliyetinin desteklenmesi, bilgi/iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi ve bilgi toplumuna geçişin sağlanması, kültürel mirasın korunması ve etkin yönetimi konuları Konsept'te yer almaktadır.

Karadeniz bölgesi ülkelerinin kültür, eğitim, bilim ve bilgi alanlarında işbirliğine ilişkin Anlaşmanın Azerbaycan Cumhuriyeti tarafından onaylanması hakkında Karar:

Karadeniz bölgesi ülkelerinin kültür, eğitim, bilim ve enformasyon alanlarında işbirliği hakkında bilgiler içermektedir.

Tablo 11’de yer alan belgeler, Azerbaycan’ın 1991–2025 döneminde teknoloji ve bilgi yönetimi politikalarını hem ulusal kalkınma hedefleri hem de uluslararası işbirlikleri ekseninde şekillendirdiğini göstermektedir. Özellikle 2003 tarihli “Bilgi ve iletişim teknolojileri Ulusal Stratejisi” (Genelge №1146) ile başlayan süreç, 2005 ve 2010 yıllarında onaylanan “Elektron Azerbaycan” Devlet Programları (Genelge №1055; №1056) aracılığıyla dijitalleşmenin kamu hizmetleri ve toplumsal yaşamda yaygınlaştırılmasına yönelik somut adımlarla desteklenmiştir.

Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması da bu dönemde öne çıkan başlıklardan biridir. 1998 tarihli “Bilgi güvenliği hakkında Kanun” (№460) ve 2010 tarihli “Kişisel veriler hakkında Kanun” (№998 IIIQ) ile hukuki çerçeve oluşturulmuş; bunu takiben 2012 tarihli “Bilgi güvenliği alanındaki faaliyetleri geliştirmeye yönelik Önlemler” (Kararname №708) ve 2021 tarihli “Kritik bilgi güvenliği altyapısının temin edilmesine ilişkin Önlemler” (Kararname №1315) ile siber güvenlik kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Azerbaycan’ın teknoloji politikalarında uzay ve yüksek teknolojiye yönelik açılımlar da dikkate değerdir. 2009 tarihli “Uzay endüstrisinin yaratılması ve geliştirilmesi” kararı (Genelge №443) ve 2022’de 74. Uluslararası Uzay Bilimleri Kongresi’nin Bakü’de düzenlenmesi için oluşturulan komite (Genelge №313), bu alandaki stratejik yönelimi yansıtmaktadır. Aynı şekilde, 2021 tarihli “Akıllı Şehir” ve “Akıllı Köy” konseptleri (Genelge №2584) ile dijital dönüşüm vizyonunun yerel kalkınma politikalarıyla bütünleştirildiği görülmektedir.

Uluslararası boyutta ise Azerbaycan, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında birçok ülke ile işbirliği yapmıştır. Örneğin, 2007’de Slovenya (Genelge №2497), 2009’da Estonya (Genelge №557), 2010’da Küba ve Meksika (Genelge №1256; №1258) ve 2012’de Kore Cumhuriyeti (Kanun №513-IVQ) ile imzalanan anlaşmalar, dijital altyapının geliştirilmesi için bilgi paylaşımı ve teknoloji transferini öngörmüştür. Ayrıca, 1995 tarihli Karadeniz bölgesi ülkeleriyle yapılan işbirliği anlaşması (Karar №986), bölgesel ölçekte bilgi, kültür, bilim ve eğitim alanlarının bütüncül bir yaklaşım içinde ele alındığını göstermektedir.

Sonuç olarak Tablo 11’deki belgeler, Azerbaycan’ın teknoloji ve bilgi yönetimi politikalarını üç ana ekseninde yürüttüğünü ortaya koymaktadır:

1. Ulusal dijitalleşme ve kamu hizmetlerinde dönüşüm (Elektron Azerbaycan programları, e-devlet sistemleri, açık hükümet eylem planları),
2. Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması (1998–2021 arasındaki düzenlemeler),
3. Uluslararası işbirliği ve yüksek teknoloji vizyonu (uzay programı, akıllı şehir/köy projeleri, yabancı ülkelerle yapılan anlaşmalar).

4.4. EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ ALANLARINA YÖNELİK BULGULAR

Tablo 12. Azerbaycan Cumhuriyeti’nin eğitim bilim ve teknoloji alanlarını kapsayan yasal belgelerin yıllara göre dağılımı

Belgeler	1991-2000	2001-2005	2006-2010	2011-2015	2016-2022	Toplam
Anayasa	1	-	-	-	-	1
Kanun	4	3	2	2	2	13
Genelge	-	3	10	4	8	25
Kararname	3	1	-	7	11	22
Tüzük	-	1	1	2	2	6
Politika/strateji belgesi	-	-	2	3	2	7
Devlet programı	-	3	3	-	7	13
Diğer belgeler	1	-	1	1	1	4
Toplam	9	9	19	19	33	91

Dönemsel veriler incelendiğinde, genelgelerin en yoğun olarak 2006-2010 yılları arasında yayımlandığı, kararnamelerin ise 2016-2022 döneminde daha sık görüldüğü ortaya çıkmaktadır. 1991-2000 ve 2001-2005 yıllarında herhangi bir politika ve strateji belgesi yayımlanmamıştır. Genel olarak, politika ve strateji belgelerinin diğer belge türlerine kıyasla daha az sayıda olduğu gözlemlenmektedir. Tüm belge türlerinde 2006 yılından itibaren belirgin bir artış trendi gözlenmekte ve 2016-2022 döneminde bu artış zirveye ulaşmaktadır. Tüm belge türlerinde 2006 yılından itibaren gözlenen artış, Azerbaycan’da dijitalleşmenin kamu yönetiminin temel bir unsuru hâline gelmesi, “Elektron Azerbaycan” programlarının uygulanması ve bilgi güvenliği ile kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemelerin artmasıyla ilişkilidir. Özellikle 2016–2022

döneminde dijital dönüşümün stratejik öncelik olarak benimsenmesi, kamu yönetiminde yapısal reformlar ve uluslararası uyum süreçleri, teknoloji ve bilgi yönetimi alanındaki yasal belge sayısının zirveye ulaşmasına neden olmuştur. Bu durum, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde ilgili konuların 2006 sonrası dönemde daha fazla şekilde ele alınmaya başlandığını ve yasal çabaların güçlendirildiğini göstermektedir.

Tablo 12'ye bakıldığında, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim, bilim ve teknoloji alanlarına yönelik yasal belgelerinde belge türleri arasında belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Bunun birkaç nedeni vardır:

1. İşlev farklılığı

- Genelgelerin, özellikle 2006–2010 döneminde diğer belge türlerine kıyasla sayısal olarak daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu dönemde yayımlanan belgelerin önemli bir kısmını genelgeler oluşturmaktadır. 2016–2022 döneminde ise kararnamelerin sayısında belirgin bir artış dikkat çekmektedir. Söz konusu dönemde teknoloji ve bilgi yönetimi alanındaki düzenlemelerin daha çok kararname türü belgeler aracılığıyla gerçekleştirildiği, genelgelere kıyasla kararnamelerin ağırlık kazandığı tespit edilmektedir.

2. Kanunların görece az olması

- Kanun türündeki belgelerin sayısının, diğer belge türlerine kıyasla daha sınırlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, teknoloji ve bilgi yönetimi alanındaki düzenlemelerin yalnızca yeni kanunlar yoluyla değil, mevcut kanunlarda yapılan değişiklikler, ek maddeler ve güncellemeler aracılığıyla da gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, alandaki yasal çerçevenin ağırlıklı olarak temel kanunlar üzerinden şekillendiğini; ayrıntılı ve uygulamaya yönelik düzenlemelerin ise farklı belge türleri aracılığıyla yürütüldüğünü göstermektedir.

3. Politika ve strateji belgelerinin azlığı

- Strateji belgeleri ve politika metinleri genellikle belirli dönemlerde ülkenin kalkınma vizyonunu yansıtan çerçeve belgeler olup günlük uygulama için değil, uzun vadeli yönelimleri belirlemek için hazırlanır. Bu nedenle sayı olarak azdır, ancak etkileri kapsamlıdır. 2006 sonrası dönemde ilk kez bu tür belgelerin görünmesi, Azerbaycan'ın eğitim-bilim-teknoloji alanlarını planlı bir strateji doğrultusunda yönetmeye başladığını göstermektedir.

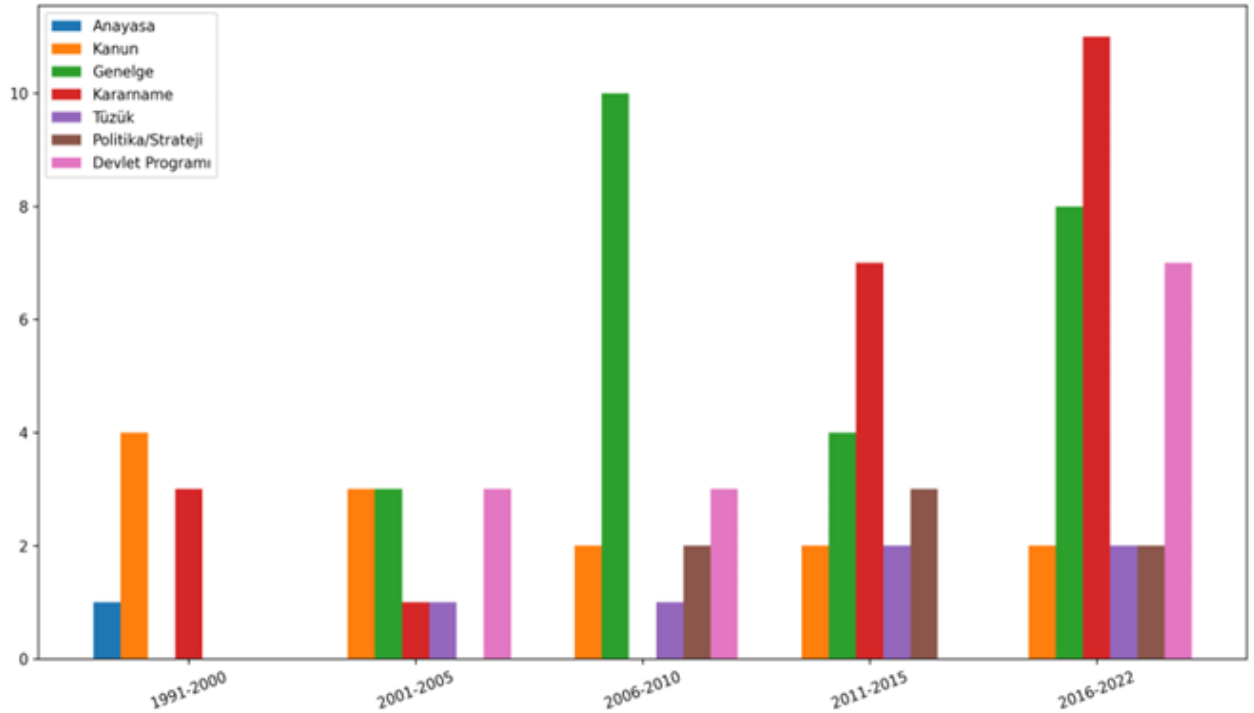
4. Devlet programlarının artışı

- Devlet programları, strateji belgelerini somutlaştıran uygulama araçlarıdır. 2016–2022 döneminde sayılarının yükselmesi, ülkenin dijital dönüşüm, uzay teknolojileri, akıllı şehir/köy projeleri gibi daha somut kalkınma adımlarına yöneldiğini göstermektedir.

5. Tarihsel ve kurumsal bağlam

- 1990'lı yıllarda bağımsızlığın yeni kazanılması sebebiyle öncelik anayasa, temel kanunlar ve idari düzenlemeler olmuştur. 2000'lerden sonra ise devletin kurumsallaşmasıyla birlikte daha fazla program, strateji ve genelge gündeme gelmiştir.

Sonuç olarak, bazı belge türlerinin (genelge, kararname) daha fazla olmasının nedeni uygulamaya dönük hızlı karar alma ve politika yürütme ihtiyacı, diğerlerinin (kanun, strateji belgesi) daha az olmasının nedeni ise uzun hazırlık süreci ve çerçeve nitelikli olmalarıdır.

Grafik 1. Eğitim, Bilim ve Teknoloji Alanındaki Yasal Belgelerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafikte, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim, bilim ve teknoloji alanlarındaki yasal belgelerinin dönemsel dağılımı net bir şekilde görülmektedir. Özellikle:

- **Genelgelerin**, özellikle **2006–2010 döneminde** sayısal olarak en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. Bu dönem, teknoloji ve bilgi yönetimi alanında düzenlemelerin ağırlıklı olarak genelge türü belgeler aracılığıyla gerçekleştirildiği bir zaman aralığı olarak öne çıkmaktadır.
- **Kararnamelerin**, 2006–2010 döneminde grafikte yer almaması, bu dönemde söz konusu başlıkta kararname türünde belgeye rastlanmadığını göstermektedir; bu durum kararname kullanımının sona erdiği ya da sıfırlandığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Buna karşılık **2011–2015 ve özellikle 2016–2022 dönemlerinde** kararname sayısında belirgin bir artış olduğu ve bu belge türünün teknoloji ve bilgi yönetimi alanında daha görünür hâle geldiği tespit edilmektedir.
- **Kanunlar ile politika/strateji belgeleri**, tüm dönemler boyunca sayıca sınırlı olmakla birlikte, teknoloji ve bilgi yönetimi alanındaki düzenlemelerin temel

çerçevesini oluşturan belge türleri olarak grafikte istikrarlı bir şekilde yer almaktadır.

- **Devlet programlarının**, özellikle **2016–2022 döneminde** diğer dönemlere kıyasla daha fazla sayıda olduğu görülmektedir. Bu durum, söz konusu dönemde teknoloji ve bilgi yönetimi politikalarının program temelli uygulamalar üzerinden yürütüldüğüne işaret eden bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

Bu grafik, belge türlerinin işlevsel farklılıklarının ve yasal faaliyet yoğunluğunun dönemsel değişimini açık şekilde ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politika belgelerinde bilgi yönetimine yönelik yaklaşımı ortaya koymak amacıyla betimleme yöntemi esas alınmıştır. Ancak araştırma verileri, ilgili politika belgelerinin doküman analizi yoluyla incelenmesi ve literatür taramasıyla desteklenmesiyle elde edilmiş; metinlerdeki kavram, tema ve eğilimlerin sistematik biçimde belirlenebilmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşım sayesinde, politika belgelerinde bilgi yönetimine ilişkin temel unsurlar nesnel ve karşılaştırılabilir bir çerçevede sınıflandırılmıştır.

Tablo 13. *Politika Belgelerinde Bilgi Kaynakları Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları*

Bilgi Kaynakları	Sayı	%
Bilgi/ veri üretimi	68	77,0
Bilgi özgürlüğü	15	16,4
Bilgi kayıt ortamları (kitap, dergi, gazete, e-kaynaklar)	4	4,4
Düşünce/ifade özgürlüğü	2	2,2
Toplam	89	100

İncelenen belgelerde bilgi kaynaklarıyla ilgili alt kavramlar toplam 89 kez ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar arasında en sık karşılaşılan, bilgi ve veri üretimiyle ilgilidir ve özellikle bilim ve teknoloji alanındaki kaynaklarda ön plana çıkmaktadır. Buna karşın, düşünce ve ifade özgürlüğü ile ilgili kavramlar belgelerde oldukça sınırlı yer tutmakta ve genellikle bilgiye erişim hakkı çerçevesinde ele alınmaktadır. Eğitim ve kütüphane konulu belgelerde ise kitap, dergi, gazete ve dijital kaynaklar gibi bilgi kayıt ortamlarıyla ilgili kavramlar daha belirgin şekilde yer almaktadır.

Tablo 14. *Politika Belgelerinde Bilgi Hizmetleri Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları*

Bilgi Hizmetleri	Sayı	%
Bilgi/veri toplama/düzenleme/güvenliği	47	50,0
Eğitim	20	21,5
Bilgi/açık erişim	11	12,0
Bilgi okuryazarlığı	6	6,6
Bilgi e-hizmetler	5	5,5
Okuma alışkanlığı/kültürü	4	4,4
Toplam	93	100

Bulgulara göre bilgi hizmetleri alanında en sık geçen kavram bilgi/veri toplama–düzenleme–güvenliğidir. Bu durum, politika belgelerinde öncelik bilgi kaynaklarının toplanması, düzenlenmesi, korunması ve güvenli biçimde yönetilmesi olduğunu göstermektedir. İkinci sırada eğitim hizmetleri yer almaktadır. Bilgi/açık erişim hizmetleri (%12), kurumsal olarak bilgiye erişimi kolaylaştırma ve açık bilgi politikalarını sürdürme yönünü ortaya koymaktadır. Bilgi okuryazarlığı (%6,6) ve bilgi e-hizmetleri (%5,5) daha düşük oranlardadır. Bu sonuç, dijital beceriler ve elektronik bilgi hizmetlerinin henüz gelişim aşamasında olduğunu, ancak katkı sağladığını göstermektedir. En düşük oran %4,4 ile Okuma alışkanlığı/kültürü faaliyetlerindedir. Okuma kültürünü geliştirmeye yönelik çalışmaların nispeten sınırlı kaldığı, bu alanın geliştirilmesi için daha fazla çaba gerekebileceği anlaşılmaktadır.

Genel olarak dağılım, ağırlıklı olarak teknik bilgi yönetimi ve güvenliğine odaklandığını; kullanıcı eğitimi, açık erişim ve kültürel okuma faaliyetlerinin ise ikinci planda kaldığını göstermektedir.

Tablo 15. *Politika Belgelerinde Bilgi Sistemleri Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları*

Bilgi Sistemleri	Sayı	%
Bilgi sistemleri	45	49,5
Yönetim bilgi sistemleri	26	28,6
Bilişim/bilişim standartları	11	12,0
Kütüphane bilgi sistemleri	4	4,4
Kullanabilirlik	3	3,3
Portallar, web sitesi, e-yayınlar	2	2,2
Toplam	91	100

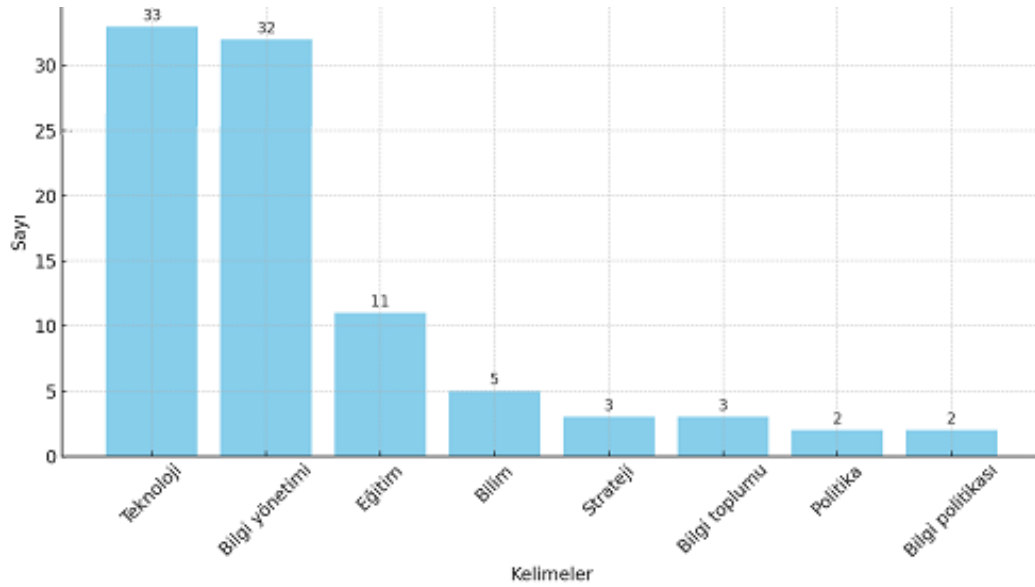
İncelenen belgelerde bilgi kaynaklarıyla ilgili alt kavramlar toplam 89 kez ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar arasında en sık karşılaşılan, bilgi ve veri üretimiyle ilgilidir ve özellikle bilim ve teknoloji alanındaki kaynaklarda ön plana çıkmaktadır. Buna karşın, düşünce ve ifade özgürlüğüne ilişkin kavramların belgelerde genel olarak sınırlı yer tuttuğu görülmektedir. Ancak bu kavramlar kanun düzeyindeki düzenlemelerde yer aldığına, diğer belge türlerine kıyasla daha geniş ve bağlayıcı bir çerçevede ele alınmakta; çoğunlukla bilgiye erişim hakkı kapsamında tanımlanmaktadır. Bilgi sistemleri bağlamında eğitim amaçlı portallar, web siteleri ve e-yayınlar gibi terimlere sıklıkla yer verilmektedir. Bu kavramların özellikle eğitim ve kütüphane odaklı belgelerde daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Öte yandan, “yönetim bilgi sistemleri” ifadesi, bilgi sistemleri kapsamında en çok vurgulanan ikinci kavram olarak karşımıza çıkmakta ve özellikle kamuya yönelik belgelerde sıkça dile getirilmektedir. Genel olarak bilgi sistemleri; portallar, web siteleri ve e-yayınlar üzerinden ele alınmakta, bu içerikler çoğunlukla eğitim ve kütüphane, kısmen de bilimle ilgili belgelerde açıkça görülmektedir. Yönetim bilgi sistemleri ise daha çok kamusal içerikli belgelerde belirgin biçimde ifade edilmektedir.

Tablo 16. *Politika Belgelerinde Bilgi Altyapısı Bileşenine Ait Kavramların Geçiş Sıklıkları*

Bilgi Altyapısı	Sayı	%
Bilgi teknolojileri/ altyapısı (bilgi-iletişim teknolojileri)	46	50,0
Modern teknolojiler	15	16,0
Bilgi ağı/altyapısı	10	11,0
Telekomünikasyon teknolojileri/altyapısı	11	12,0
Basılı/elektronik yayıncılık	5	5,5
Yazılımlar	3	3,3
İnternet/nesnelerin interneti	1	1,1
4,5/5 G uygulamaları	1	1,1
Toplam	92	100

Belgelerde bilgi altyapısı bileşeni çerçevesinde en sık kullanılan kavramın “bilgi ve iletişim teknolojileri” olduğu görülmektedir. Teknoloji boyutunda ise daha çok telekomünikasyon ve modern teknolojilere ilişkin kavram grupları öne çıkmaktadır. “Bilgi ağı/altyapısı” ile “telekomünikasyon teknolojileri ve altyapısı” ifadeleri, yalnızca teknoloji odaklı belgelerde değil; internet bağlamında farklı alanlara ilişkin belgelerde de yer almaktadır. Bilgi altyapısına ilişkin içeriklerde, bilgi ve iletişim teknolojileri çoğunlukla ayrı başlıklar altında değil; “bilgi teknolojileri ve altyapısı” ifadesi altında

birlikte yer almaktadır. Telekomünikasyon ve modern teknolojilere ilişkin ifadeler ise daha belirgin olarak teknoloji alanına odaklanan belgelerde kullanılmaktadır.

Grafik 2. Yasal Belgelerde Konuyla İlgili Geçen Kavramlar

Yasal belgelerde en çok öne çıkan kavramlar “teknoloji” ve “bilgi yönetimi” olup, toplam belgelerin yaklaşık %70’inde bu iki alanın geçtiği görülmektedir; bu durum, belgelerin ağırlıklı olarak teknoloji ve bilgi yönetimi konularına odaklandığını göstermektedir. “Eğitim” kavramı orta seviyede (%12) yer almakta, yani belgelerde eğitimle ilgili bazı düzenlemeler bulunmakla birlikte öncelik daha çok teknoloji ve bilgi yönetimi alanındadır. “Bilim”, “strateji” ve “bilgi toplumu” gibi kavramlar ise %3–5 gibi düşük oranlarda geçmekte, “politika” ve “bilgi politikası” ise yalnızca %2 civarında yer almakta; bu da söz konusu alanların yasal belgelerde sınırlı şekilde ele alındığını göstermektedir. Genel olarak grafik, kavramların belgelerdeki dağılımını görsel olarak net bir şekilde ortaya koymakta ve yasal belgelerde ağırlığın teknoloji ve bilgi yönetimi üzerinde yoğunlaştığını, eğitimle ilgili konuların orta düzeyde temsil edildiğini, bilim ve politika ile ilgili konuların ise oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafikte öne çıkan kavramların büyük ölçüde kanun ve yasal düzenlemelerde yer alması, teknoloji ve bilgi yönetimi alanlarının Azerbaycan’da hukuki bağlayıcılığı yüksek politika alanları olarak ele alındığını göstermektedir. Kanun düzeyinde yer alan

kavramlar, yalnızca yön gösterici değil, aynı zamanda uygulamayı zorunlu kılan ve kurumsal sürekliliği sağlayan bir nitelik taşımaktadır. Buna karşılık, bilim, strateji ve bilgi politikası gibi kavramların yasal belgelerde sınırlı düzeyde temsil edilmesi, bu alanların daha çok ikincil düzenlemeler veya politika belgeleri aracılığıyla ele alındığını ve dolayısıyla bağlayıcılıklarının görece zayıf kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, bilgi yönetiminin stratejik ve bütünleştirici bir politika alanı olarak güçlendirilmesi için, ilgili kavramların kanun düzeyinde daha açık ve kapsamlı biçimde tanımlanmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Tablo 17. *Politika Belgelerinde Bilgi Yönetimi Bileşenlerine İlişkin Alt Kavramların Geçiş Sıklıkları Genel Tablosu*

Bileşenler	Sayı	%
Bilgi hizmetleri	93	25,5
Bilgi altyapısı	92	25,2
Bilgi sistemleri	91	24,9
Bilgi kaynakları	89	24,4
Toplam	365	100

Tablo 17’de görüleceği üzere, Azerbaycan Cumhuriyeti’nin eğitim, bilim ve teknoloji ile ilgili resmi politika belgelerinde en büyük bölümü bilgi hizmetleri alt alanına ilişkin olmasına karşın bilgi yönetimi bileşenlerine ilişkin kavramların tümü birbirine çok yakın oranlarda geçmektedir. Ancak bileşenlere ait kavramların toplam geçiş sayıları ve genel toplam sayısı oldukça düşük sayılabilir. Bu durum, konunun bileşenler çerçevesinde eşit değerde algılandığı ve değerlendirildiği ancak güçlü olarak yer almadığı biçiminde yorumlanabilir.

Araştırma sonuçları, Azerbaycan’ın eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine sınırlı bir bakış açısıyla yaklaştığını ve mevcut belgelerde bazı unsurlar yer alsa da bunların tek bir strateji çerçevesinde ele alınmadığını göstermektedir. Ayrıca politika ve strateji dokümanlarının az sayıda olması dikkat çekicidir. Bilgi yönetiminin yalnızca teknik altyapıya indirgenmemesi; bilgi üretimi, paylaşımı, güvenliği ve etik yönleriyle birlikte kapsamlı bir politika alanı olarak ele alınması gerekmektedir. Etkin bilgi yönetimi politikaları, mevcut bilgi kaynaklarının düzenlenmesinin ötesinde, yeni bilginin oluşturulmasını, doğru mecralarda yayılmasını ve toplumun her kesimine erişebilir olmasını garanti altına alır. Bu nedenle Azerbaycan’ın eğitimden teknolojiye tüm sektörlerde bilgi yönetimini temel bir politika unsuru haline getirmesi, hem ülkenin yenilik kapasitesini yükseltecek hem de bilgiye dayalı kalkınma modelinin sağlam bir

zemin kazanmasını sağlayacaktır. Azerbaycan'ın, bilgi yönetimi konusunda kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımı politika belgelerine yansıtarak uygulamaya geçirmesi, ilgili alanlardaki gelişmeleri hızlandıracaktır.

5.BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

“Azerbaycan Cumhuriyeti’nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin özelliklerin stratejik ve bütüncül olmamasıdır.” şeklinde oluşturulan araştırma problemi ve bu probleme ilişkin olarak geliştirilen araştırma hipotezi çerçevesinde gerçekleştirilen bu çalışma, Azerbaycan Cumhuriyeti’nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin yaklaşımın nasıl ele alındığını, hangi boyutlara odaklanıldığını ve bu yaklaşımın politika belgelerine nasıl yansıdığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında 1991-2025 dönemine ait politika belgeleri, kanunlar, devlet programları ve genelgeler incelenmiş; belgeler bilgi yönetimi unsurları olan kaynaklar, hizmetler, sistemler ve altyapı bağlamında analiz edilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- 1995 Anayasası, genel olarak tüm temel hak ve özgürlükleri güvence altına almakta ve eğitim ile bilgiye erişim hakkını desteklemektedir.
- Eğitim, bilim ve teknoloji politikaları bilgi toplumuna geçiş hedeflerini içerse de, bilgi yönetimine dair hedeflerin bu belgelerde tutarlı bir şekilde yer aldığı görülmemektedir.
- Gençlerin saygın yabancı üniversitelerde eğitim alabilme fırsatları devlet programlarıyla desteklenmektedir (2022-2026).
- Çocukların hakları, eşit eğitim hakkı ve gelişimi, 2020-2030 Çocuk Stratejisi ile güvence altına alınmıştır.
- Yükseköğretim politikaları uluslararası rekabetçiliği artırmaya ve bilimsel araştırmaların uluslararası standartlara uygunluğunu sağlamayı teşvik etse de, araştırma verilerinin yönetimi ve paylaşımı konusunda ulusal düzeyde bir standartlaştırma bulunmamaktadır (2019-2023).
- Gençlerin eğitim ve gelişimi, farklı devlet programları aracılığıyla desteklenmekte ve bilim insanlarının yetişmesi teşvik edilmektedir (2011-2021).

- Eğitim Kanunu ve Tüzüğü, eğitim kalitesinin artırılmasını ve gerekli altyapının oluşturulmasını ele alsa da, bilgi yönetimine ilişkin hedeflerin bütün politika alanlarına tutarlı bir şekilde yayılmadığı anlaşılmaktadır.
- Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) uygulamaları, eğitimde ve genel öğretimde yaygınlaştırılmaktadır (2005-2007).
- Uluslararası kongre ve etkinlikler, modern teknolojilerin uygulanmasını ve bilimsel işbirliğini teşvik etmektedir (2023).
- İşgalden kurtarılan toprakların kalkınması, modern altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesi ile desteklenmektedir ancak ulusal bilgi yönetimi stratejisiyle ilişkilendirilmemiş görünmektedir.
- Ulusal öncelikler ve kalkınma planları, modern eğitim ve yenilikçiliği teşvik eden bir çerçeve sunmaktadır (2030). Fakat bilgi yönetiminin bu belgelerdeki konumu açık bir şekilde tanımlanmamıştır.
- Ulusal Bilimler Akademisi programları, bilim insanlarının sosyal refahını ve bilimsel araştırmaların güvenliğini artırmaktadır (2020-2025).
- Yüksek teknoloji parkları, bilimsel araştırmaların yapılmasını ve yeni teknolojilerin uygulanmasını genel olarak desteklemektedir.
- Bilim Kanunu, devletin bilim politikalarını ve araştırma önceliklerini genel olarak belirlemektedir; ancak bilgi yönetimini ulusal düzeyde yönlendiren net bir strateji sunmamaktadır.
- Gençlerin bilim, teknoloji, kültür ve sanat alanındaki becerileri, kalkınma stratejileri ile geliştirilmekte ve desteklenmektedir (2015-2025).
- Bağımsızlık sonrası dönemde bilimde reformlar ve modernizasyon öncelikli politika hedefleri olarak öne çıkmaktadır.
- Kütüphanelerin geliştirilmesi, bilgi ve kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasını amaçlamaktadır.
- Gençlik politikaları, genç bilim insanlarının ve araştırmacıların desteklenmesini ve entelektüel potansiyellerinin geliştirilmesini kapsamaktadır ancak bilgi üretim ve yönetim süreçlerinin koordinasyonu sistemli bir şekilde organize edilmemektedir.
- Ulusal stratejiler, bilimsel ve teknik altyapının modernleştirilmesini ve araştırma kapasitesinin artırılmasını hedeflemektedir (2009-2015).

- Devlet politikaları, bilgi güvenliği ve bilgi sistemlerinin korunmasını düzenlemektedir fakat ulusal bilgi yönetimi sisteminin bütününe yönelik kapsamlı bir yaklaşım oluşturmamaktadır.
- Bilgiye erişim hakkı ve bilgi özgürlüğü kanunlarla güvence altına alınmıştır ancak bu hakların bilgi yönetimi süreçleriyle ilişkilendirilmesi sınırlıdır.
- Kişisel verilerin korunması ve elektronik bilgi sistemlerinde yönetimi, yasal çerçevelerle desteklenmektedir.
- Kurumlar arası elektronik belge dolaşımı, bilgi akışının hızlanmasına ve güvenliğin sağlanmasına katkı sağlamaktadır.
- Ulusal bilgi sistemleri ve veri tabanları, bilgi güvenliği ve siber güvenlik önlemleri ile desteklenmektedir.
- Dijitalleşme ve e-devlet uygulamaları, kamu hizmetlerinin verimliliğini ve şeffaflığını artırmaktadır.
- Akıllı şehir ve akıllı köy projeleri, dijital altyapıyı güçlendirmekte ve bilgi yönetimini desteklemektedir.
- Ulusal ve uluslararası işbirlikleri, bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik ederek politika etkililiğini artırmaktadır.
- Eğitim ve bilim alanında ülkeler arası işbirlikleri, kapasite geliştirme ve bilgi paylaşımına katkı sağlasa da bilgi yönetimi koordinasyonu net tanımlı değildir.
- Bilgi toplumuna geçiş stratejileri, BİT altyapısının geliştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir.
- Eğitim, bilim ve teknoloji belgelerinde bilgiye erişim, paylaşım ve okuryazarlık ön plana çıksa da bunların stratejik bir bütünlük içinde ele alınmadığı görülmektedir.
- Bilgi sistemleri ve içerikleri, eğitim portalları, web siteleri ve e-yayınlar aracılığıyla sağlanmaktadır.
- Modern telekomünikasyon ve dijital hizmetler, bilgi altyapısının güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.
- Belgelerde veri üretimi, bilgi güvenliği ve yönetimine sıkça değinilse de ortak bir bilgi yönetimi yaklaşımı bulunmamaktadır.
- Düşünce ve ifade özgürlüğü, bilgi yönetimi bağlamında ele alındığında, belgelerde çoğunlukla bilgiye erişim ve bilgi özgürlüğü çerçevesiyle sınırlı

biçimde yer almakta; bilginin üretimi, paylaşımı ve dolaşımına ilişkin yönetim boyutlarıyla doğrudan ilişkilendirilmemektedir.

- Politika alanları arasında bazı koordinasyon örnekleri yer almakla birlikte, ulusal ölçekte sistematik bir yönetim modeline rastlanmamaktadır.
- Bilgi altyapısı ve sistemleri, farklı politika alanlarında ele alınmakta fakat koordineli bir şekilde planlanmaktadır.
- Belgelerde bilgi yönetimine ilişkin çeşitli unsurlara yer verildiği görülmekle birlikte, bu unsurların birbirleriyle nasıl ilişkilendirildiğine veya ortak bir çerçeve altında nasıl ele alındığına dair açık bir yapı ortaya konulmamaktadır.
- Bilgi yönetimi, politika geliştirme süreçlerinde ulusal kalkınma hedeflerine hizmet etse de stratejik bütünlük açısından güçlendirilmesi gerekmektedir.
- Bilgiye erişim ve paylaşım, gençlerin eğitim ve bilimsel gelişim süreçlerine doğrudan katkı sağlamakla birlikte bu süreçlerin ulusal stratejiyle bağlantısının güçlendirilmesi gerekmektedir.
- Elektronik hizmetler ve dijital uygulamalar, bilgi yönetimi süreçlerini modernize etmektedir.
- Ulusal programlar, gençlerin araştırma becerilerini ve bilimsel kapasitesini artırmaktadır.
- Bilgi güvenliği önlemleri, hem kamu hem de eğitim kurumlarında bilgi altyapısının güvenliğini temin etmektedir.
- İnsan kaynağı ve teknolojik altyapı geliştirilmektedir fakat bu gelişimin bilgi yönetimi stratejisiyle ilişkisinin güçlendirilmesi gerekmektedir.
- Belgeler, politika ve strateji belgelerinin sayıca az olmasına rağmen etkisinin önemli olduğunu göstermektedir.
- Bilgi yönetimi uygulamaları, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında sürdürülebilir gelişime olumlu katkı sağlamaktadır.
- Dijitalleşme ve modern teknolojilerin entegrasyonu, uluslararası rekabet gücünü artırmaktadır.
- Bilgi yönetiminin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının farklı bölümleri içinde yer aldığı görülmekle birlikte, bu alanları kapsayan ayrı ve bütüncül bir bilgi yönetimi politika çerçevesinin açık biçimde tanımlanmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen politika ve strateji belgeleri, Azerbaycan'ın eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında bilgi yönetimine yer verdiğini göstermektedir; ancak bu konunun kapsamı, vurgusu ve ele alınış biçimi belgeler arasında farklılık göstermektedir. Bulgular, bilgi kaynakları, hizmetleri, sistemleri ve altyapısına yönelik önemli yatırımların yapıldığını; dijitalleşme, bilgi güvenliği, elektronik hizmetler ve ulusal veri sistemlerinin geliştirilmesi gibi alanlarda dikkat çekici ilerlemeler sağlandığını göstermektedir. Eğitimde dijital uygulamaların yaygınlaştırılması, gençlerin uluslararası düzeyde eğitimi ve bilim insanlarının yetiştirilmesine yönelik programlar, bilgi yönetimini destekleyen güçlü unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Fakat belgeler ayrılıkta değerlendirildiğinde, bilgi yönetiminin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında henüz tam anlamıyla stratejik ve tutarlı bir çerçeve altında bütünleşmediği anlaşılmaktadır. Bilgiye erişim, paylaşım ve işleme süreçleri çeşitli politika alanlarında yer alsa da, bu süreçlerin tek bir ulusal bilgi yönetimi stratejisi altında yönlendirilmediği görülmektedir. Bu durum, politika hedeflerinin birbirini destekleyen bir yapıya kavuşmasını ve uygulama süreçlerinin uyumlu ilerlemesini sınırlamaktadır.

Ayrıca, farklı dönemlerde hazırlanan program ve stratejilerin bilgi yönetimine ilişkin yaklaşımlarının değişiklik göstermesi, uzun vadeli ve sürekli bir yönetim modelinin henüz tam olarak oluşturulmadığını göstermektedir. Dijitalleşme, e-devlet, akıllı şehir projeleri ve bilimsel altyapının geliştirilmesine yönelik çalışmaların yer alması olumlu değerlendirilmekle birlikte bu girişimlerin ulusal düzeyde ortak bir vizyon yönetilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak araştırma, Azerbaycan'ın bilgi yönetimine dayalı politika uygulamalarında kayda değer ilerlemeler sağladığını; ancak bilgi yönetiminin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarının merkezine yerleşmesi için daha stratejik ve tutarlı bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Bu gereksinim, bilgi yönetiminin ulusal kalkınma hedeflerine daha güçlü katkı sunması ve politika uygulamalarının uzun vadede daha etkili şekilde yönlendirilebilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu yönüyle çalışma, Azerbaycan'ın bilgi yönetimi kapsamında gelişmesinde literatüre ve uygulamaya anlamlı katkılar sağladığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetiminin konumuna ve işlevine ilişkin iki temel araştırma sorusuna bütüncül bir çerçevede yanıt vermektedir. Sorular şu şekildedir:

- Bilgi yönetimi olgusu Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında hangi bağlamlarda ele alınmaktadır?
- Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi unsurları arasında bağlantı ve bütünsellik ilişkisi var mıdır ve nasıldır?

Birinci araştırma sorusu kapsamında, bilgi yönetiminin çoğunlukla bilgiye erişim, dijital dönüşüm, eğitim altyapısının modernizasyonu ve bilimsel üretimin desteklenmesi bağlamlarında ele alındığı görülmüştür. Bununla birlikte bu alanlar arasında bilgi yönetimini merkeze alan ortak bir kavramsal ve kurumsal çerçevenin bulunmaması, politikalarda parçalı bir yapı oluşmasına yol açmaktadır. Bu durum, bilgi yönetiminin ulusal politika mimarisi içinde açıkça tanımlanmış bir stratejik alan hâline gelmesini engellemektedir. Dolayısıyla bilgi yönetimi, mevcut politika metinlerinde daha çok teknolojik gelişmenin bir yan ürünü olarak yer almakta; yönlendirici ve bütünleştirici bir politika aracı olarak kullanılmamaktadır.

İkinci araştırma sorusuna ilişkin bulgular ise bu parçalı yapının kurumsal ve işlevsel sonuçlarını ortaya koymaktadır. Bilgi kaynakları, bilgi sistemleri, insan kaynağı politikaları ve araştırma faaliyetleri arasında yeterli düzeyde yapısal bağlantı bulunmamaktadır. Ulusal bilgi sistemleri ve veri tabanları geliştirilirken, bu altyapıların bilimsel araştırma, eğitim ve politika üretimi süreçleriyle nasıl bütünleştirileceğine ilişkin açık mekanizmalar tanımlanmamaktadır. Benzer biçimde, genç bilim insanları ve araştırmacıları destekleyen programlar ile ulusal bilgi yönetimi sistemleri arasında sistematik bir entegrasyon bulunmaması, üretilen bilginin kurumsal hafızaya aktarılmasını ve politika süreçlerinde etkin biçimde kullanılmasını sınırlandırmaktadır.

Bu bulgular, Azerbaycan'da bilgi yönetiminin yalnızca teknik bir dijitalleşme meselesi değil, aynı zamanda yönetim, koordinasyon ve stratejik planlama sorunu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bilgi yönetiminin güçlendirilmesi, sadece bilgi teknolojilerine yapılan yatırımlarla değil; uzun vadeli stratejik yönlendirme, kurumsal

koordinasyon ve politika bütünlüğü mekanizmalarının oluşturulmasıyla mümkün olacaktır.

5.2. ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde bazı öneriler sunulabilir. Bu kapsamda geliştirilen öneriler şu şekildedir:

1. Stratejik Bütünleşme ve Ulusal Çerçevenin Güçlendirilmesi

- Bilgi yönetiminin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında parçalı bir unsur olarak değil, bütüncül bir stratejik yapı içerisinde ele alınması gerekmektedir.
- Farklı politika belgelerinde yer alan bilgi yönetimine ilişkin hedef ve uygulamaların tek bir ulusal stratejik çerçeve altında bütünleştirilmesi önem taşımaktadır.
- Bilgi yönetimi stratejilerinin güçlendirilmesi, yalnızca kurumsal verimliliği artırmakla kalmayacak, aynı zamanda ulusal politikaların daha etkili, koordineli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacaktır.
- Bu bağlamda, Tematik Ulusal Stratejik Planının oluşturulması, bilgi yönetiminin planlanması, uygulanması ve izlenmesi süreçleri için temel bir yönlendirici çerçeve sunacaktır.

2. Kurumsal Koordinasyon, Yönetişim ve Altyapı

- Bilgi yönetimi; kaynaklar, hizmetler, bilgi sistemleri ve altyapılar gibi çok sayıda bileşenden oluşan karmaşık bir yapı içermektedir. Bu nedenle, politika belgelerinde yer alan bu unsurlar arasında tutarlılığın ve kurumsal koordinasyonun güçlendirilmesi gerekmektedir.
- Ulusal bilgi sistemleri ve veri tabanlarının güvenliğinin sağlanması kadar, bu sistemlerin uzun vadeli stratejik yönlendirme ve koordinasyon mekanizmalarıyla desteklenmesi de kritik öneme sahiptir. Böylece bilgi altyapısının sürdürülebilirliği ve politika hedefleriyle uyumu güvence altına alınabilecektir.

3. Bilgiye Erişim, Paylaşım ve Ulusal Kalkınma ile Entegrasyon

- Bilgiye erişim ve bilginin etkin paylaşımı, bilgi toplumuna geçiş sürecinin temel yapı taşları arasında yer almaktadır. Bu süreçlerin özellikle gençlerin eğitimsel ve bilimsel gelişimini destekleyecek biçimde kurgulanması ve ulusal kalkınma hedefleriyle bütünleştirilmesi gerekmektedir.
- Bu yaklaşım, bilginin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik gelişime katkı sağlayan stratejik bir kaynak olarak kullanılmasını mümkün kılacaktır.

4. İnsan Kaynağı, Bilgi Üretimi ve Araştırma Kapasitesinin Güçlendirilmesi

- Bilgi yönetimi politikalarının sürdürülebilirliği, bilgi üreten insan kaynağının desteklenmesiyle doğrudan ilişkilidir.
- Bu bağlamda, genç bilim insanları ve araştırmacılara yönelik destek programlarının bilgi üretimi ve bilgi yönetimi süreçleriyle bütünleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.
- Bu bütünleşme, hem araştırma faaliyetlerinin etkinliğini artıracak hem de üretilen bilginin ulusal bilgi sistemlerine sistematik biçimde kazandırılmasını sağlayarak araştırma kapasitesinin kurumsal düzeyde güçlendirilmesine katkı sunacaktır.

Azerbaycan'ın ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine ilişkin yaklaşımının ortaya konulması ve bu alanda geleceğe yönelik yeniliklere öncülük edebilecek bir doktora çalışmasının yapılması da, bilgi yönetimi alanının gelişim hedefleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu tez, söz konusu politikaların daha etkin bir biçimde hayata geçirilmesine ve sürdürülebilir şekilde geliştirilmesine katkı sağlayacak stratejik bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ulusal eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimi yaklaşımının güçlendirilmesi, politika düzeyinde, kurumsal ve akademik alanlarda sürdürülebilir gelişime önemli katkılar sağlayacaktır. Bu çalışma, bilgi yönetimi temelli stratejik yaklaşımların uygulanmasının ülkenin eğitim, bilim ve teknoloji alanlarındaki performansını artıracak ve uluslararası rekabet gücünü güçlendireceğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, bilgi yönetimine ilişkin

unsurların politika belgelerinde yer almakla birlikte farklı belge türleri ve politika alanları arasında değişen biçimlerde ele alındığını göstermektedir. Bu durum, bilgi yönetiminin politika ve uygulama süreçlerinde daha bütüncül ve entegre bir yaklaşımla ele alınmasının, belgeler arasındaki uyum ve sürekliliğin güçlendirilmesi açısından önem taşıdığına işaret etmektedir. Ayrıca, önerilen strateji ve uygulama modeli, Azerbaycan'ın uzun vadeli kalkınma hedeflerine ulaşmasını destekleyerek bilgi toplumunun etkin biçimde geliştirilmesine katkıda bulunacak, eğitim ve bilim alanlarında yenilikçi ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesine öncülük edecektir. Bu çerçevede, çalışma hem akademik literatüre özgün bir katkı sağlamakta hem de uygulamaya dönük pratik çözümler sunacaktır.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Eğitim, Bilim ve Teknoloji Politikaları Bağlamında Ulusal Bilgi Yönetimi Stratejisi Geliştirme ve Uygulama Model Önerisi

Model Geliştirme Süreci İçin Genel Çerçeve

Bu bölümde, Azerbaycan'da bilgi yönetimini eğitim, bilim ve teknoloji alanlarıyla bütüncül bir şekilde ilişkilendiren bir strateji ve uygulama modeli geliştirilecektir. Model, literatürden elde edilen bilgiler ve çalışma kapsamında analiz edilen bulgular ışığında tasarlanacaktır; örneğin, eğitim politikalarındaki bilgi yönetimi eksiklikleri, bilimsel araştırmalarda veri paylaşımına ilişkin sınırlılıklar ve teknoloji stratejilerinde koordinasyon boşlukları dikkate alınacaktır. Son olarak, model, bulgularla tutarlı bir şekilde grafiksel olarak görselleştirilecek ve her bir bileşenin hangi analiz sonuçlarına dayandığı açıkça ortaya konacaktır.

1. Stratejinin Gereçesi

Uluslararası literatür ve bu çalışmadan elde edilen veriler, Azerbaycan'da bilgi yönetiminin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarıyla bütünleştirilmesi konusunda hâlen çeşitli eksiklik ve yetersizliklerin bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, söz konusu eksiklikleri giderecek ulusal bir strateji ve uygulama modelinin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

2. Stratejinin Amacı

Eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetiminin:

- Tek bir stratejik çerçeve altında bütünleştirilmesi,
- Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi,
- Bilgiye dayalı karar alma süreçlerinin geliştirilmesi.

3. Stratejinin Temel Unsurları, Yasal Çerçevesi Ve Literatürün Değerlendirilmesi

a. Temel Unsurlar

- Bilgi Kaynakları
- Bilgi Hizmetleri
- Bilgi Sistemleri
- Bilgi Altyapısı

b. Yasal Çerçeve

- Anayasa
- Kanun
- Genelge
- Kararname
- Tüzük
- Politika ve Strateji Belgeleri
- Devlet Programları
- Konuyla ilgili diğer belgeler

c. Literatür

- Makale
- Tez
- Kitap
- Rapor
- Diğer çalışmalar

4. Strateji Taslağının Oluşturulması

- Strateji taslağının hazırlanması

5. Strateji Taslağının İlgili Uzman Kişi, Kurum ve Kuruluşlara Gönderilmesi

a. İlgili Kurum ve Kuruluşlar

- Bakanlıklar (Eğitim, Bilim, Dijital Kalkınma, Ekonomi vb.)
- Üniversiteler ve araştırma merkezleri
- Teknoloji ve inovasyon kurumları
- Kütüphaneler, bilgi merkezleri ve arşiv kurumları
- Kamu ve özel sektör iş birliği yapan kuruluşlar

b. Uzman Kişiler

- Akademisyenler
- Alanla ilgili uzmanlar
- Hukukçular
- Uzman Planlamacılar

6. Geri Bildirimlerin Toplanması

- İlgili kurum/kuruluşlardan ve uzman kişilerden gelen geribildirimlerin toplanması

7. Geri Bildirimlerin Değerlendirilmesi

- İlgili kurum/kuruluşlardan ve uzman kişilerden gelen geribildirimlerin değerlendirilmesi

8. Strateji Belgesinin Oluşturulması

Belgenin oluşturulmasında dikkat edilecek hususlar

- Bilgi Yönetimine ait tek bir Ulusal Strateji
- Uluslararası Standartların Benimsenmesi
- Süreklilik ve İzlenebilirlik

9. Stratejinin Onaylanması ve Uygulanması

Uygulama sürecinde izlenecek adımlar:

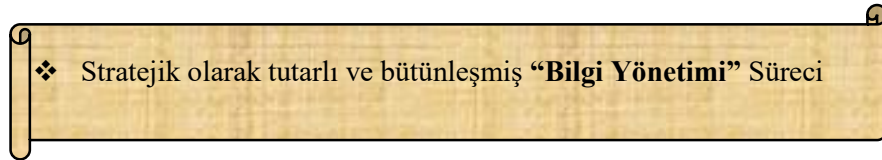
- Entegre Bilgi Yönetimi Stratejilerinin Oluşturulması
- Politika ve Uygulama Uyumu Sağlanması
- Dijital Altyapının Güçlendirilmesi
- Yenilikçi Teknoloji Kullanımının Teşviki
- Kamu ve Kurumlar Arası Koordinasyonun Artırılması
- Bilgi Güvenliği ve Siber Risklerin Yönetimi
- Kişisel Veri Koruma Mekanizmalarının Geliştirilmesi
- Açık Bilim ve Bilgiye Erişim
- İnsan Kaynağı Kapasitesinin Artırılması
- Eğitim Materyallerinin Dijitalleştirilmesi
- Uluslararası İşbirliklerinin Güçlendirilmesi
- Toplumsal Katılım ve Farkındalığın Artırılması
- Araştırma ve İnovasyon Teşvikleri
- Veri Analitiği ve Karar Destek Sistemlerinin Geliştirilmesi
- Eğitim ve Bilim Alanında Standardizasyon
- Kültürel Miras ve Bilgi Kaynaklarının Korunması
- Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Bilgi Yönetimi
- Akademik ve Kurumsal İşbirliği Ağlarının Oluşturulması
- Eğitim ve Bilim Politikalarının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
- Yenilikçi Bilgi Yönetimi Uygulamalarının Yaygınlaştırılması

10. Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Elde edilen sonuçlar:

- ✓ Tutarlı, stratejik ve sürdürülebilir bir bilgi yönetimi yaklaşımı
- ✓ Eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında toplumsal olarak güçlenme
- ✓ Kurumlar arası veri paylaşımı ve işbirliği
- ✓ Ulusal Dijital Altyapı
- ✓ Uluslararası düzeyde gelişim

11. Stratejinin Gözden Geçirilmesi ve Değerlendirilmesi

Şekil 7. Strateji Geliştirme ve Uygulama Modeli Süreci için Genel Çerçeve

I. Stratejinin Amacı

Bu model, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetiminin tek bir stratejik çerçeve altında bütünleştirilmesini, kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesini ve bilgiye dayalı karar alma süreçlerinin geliştirilmesini hedeflemektedir.

II. Stratejinin Temel Unsurları, Yasal Çerçevesi ve Literatürünün Belirlenmesi

Stratejinin hazırlanmasında ilk aşama, bilgi yönetimi politikalarının dayandığı temel unsurların, ulusal yasal düzenlemelerin ve literatürün sistemli şekilde belirlenmesidir. Bu süreç, geliştirilecek stratejinin bilimsel temelli, hukuki olarak sağlam ve uygulamaya yönelik güçlü bir çerçeveye sahip olmasını sağlar.

Temel unsurlar, bilgi yönetiminin yapı taşlarını oluşturan bilgi kaynakları, bilgi hizmetleri, bilgi sistemleri ve bilgi altyapısından oluşmaktadır. Bu unsurlar, ulusal bilgi politikalarının nasıl şekilleneceğini, hangi kaynaklara dayanacağını ve hangi teknolojik altyapı ile destekleneceğini belirleyen ana bileşenlerdir.

Yasal çerçeve, stratejinin uygulanabilirliğini güvence altına alan anayasa hükümleri, kanunlar, tüzükler, kararnameler, genelgeler, politika belgeleri ve devlet programlarından oluşur. Bu kapsam, bilgi yönetimi süreçlerinin hukuki temellerini tanımlamakta, yetki ve sorumluluk alanlarını belirlemede ve stratejinin yürütülmesi için gerekli mevzuat bütünlüğünü sağlamaktadır.

Literatür, stratejinin bilimsel dayanaklarını oluşturan makaleler, tezler, kitaplar, raporlar ve konuya ilişkin diğer akademik çalışmalar üzerinden şekillenir. Literatür taraması, uluslararası eğilimlerin izlenmesini, teorik yaklaşımların değerlendirilmesini ve mevcut araştırmalarda ortaya konan iyi uygulama örneklerinden yararlanılmasını mümkün kılar. Bu üç temel alanın bütüncül olarak değerlendirilmesi, hazırlanan stratejinin hem bilimsel hem de hukuki açıdan güçlü, uygulama açısından gerçekçi ve sürdürülebilir bir yapıda olmasını sağlar.

III. Strateji Taslağının Oluşturulması

Strateji metninin taslağının hazırlanması, belirlenen temel unsurlar, yasal çerçeve ve literatür doğrultusunda stratejinin ana yapısının oluşturulduğu kritik bir aşamadır. Bu süreçte mevcut durum analizleri, değerlendirmeler ve hedeflenen politika yönelimleri sistemli şekilde bir araya getirilir. Taslak; amaç, kapsam, stratejik hedefler, uygulama adımları, sorumlu kurumlar, performans göstergeleri ve izleme/değerlendirme mekanizmalarını içerecek şekilde yapılandırılır. Böylece taslak metin, uzman değerlendirmesine sunulmadan önce stratejinin bütüncül, tutarlı ve uygulanabilir bir çerçevede şekillenmesini sağlar.

IV. Strateji Taslağının İlgili Uzman Kişi, Kurum ve Kuruluşlara Gönderilmesi

Strateji geliştirme sürecinin önemli bir aşaması, hazırlanan taslak metnin konu ile doğrudan ilişkili kurum, kuruluş ve uzmanlara değerlendirilmek üzere sunulmasıdır. Bu süreç, stratejinin uygulama alanıyla uyumlu olmasını, teknik ve hukuki gereklilikleri karşılamasını ve farklı paydaşların görüşlerini yansıtmalarını sağlamaktadır.

Bu kapsamda taslak metin; eğitim, bilim, dijital kalkınma ve ekonomi alanlarında yetkili bakanlıklar, üniversiteler, araştırma merkezleri, teknoloji ve inovasyon kurumları, kütüphaneler, bilgi merkezleri, arşiv kurumları ile kamu/özel sektör iş birliği yapan kuruluşlara gönderilir. Böylece kurumların kendi uzmanlık alanları doğrultusunda

stratejinin ilgili bölümlerine katkı sunması ve ihtiyaç duyulan alanlarda derinlemesine geri bildirim sağlaması mümkün olur.

Ayrıca taslak, akademisyenler, konu uzmanları, hukukçular ve uzman planlamacılardan oluşan uzmanlar tarafından incelenir. Bu uzman katkıları, stratejinin bilimsel niteliğini, hukuki uygunluğunu ve planlama açısından uygulanabilirliğini güçlendirir. Çok boyutlu değerlendirmeler sayesinde strateji taslağı daha kapsamlı, gerçekçi ve ulusal ihtiyaçlarla uyumlu bir yapıya dönüşür.

V. Geri Bildirimlerin Toplanması

Bu aşama, strateji taslağının niteliğini artırmak ve politika önerilerinin uygulanabilirliğini değerlendirmek için kritik bir süreçtir. Taslak metin, gönderildiği kurum, kuruluş ve uzman kişiler tarafından kendi uzmanlık alanları çerçevesinde incelenir; teknik, hukuki, idari ve uygulamaya yönelik görüşler ayrıntılı şekilde bildirilir. Toplanan geribildirimler; yazılı raporlar, değerlendirme notları, toplantı çıktıları ve öneriler şeklinde kayıt altına alınır. Böylece stratejinin güçlü ve zayıf yönleri, iyileştirme gerektiren noktalar ve uygulamada karşılaşılabilecek olası riskler somut biçimde ortaya konur. Bu sistematik geri bildirim süreci, strateji belgesinin daha kapsayıcı, gerçekçi ve ihtiyaçlarla uyumlu hâle getirilmesi için temel oluşturur.

VI. Geri Bildirimlerin Değerlendirilmesi

Geribildirimlerin değerlendirilmesi, strateji taslağının güvenilirliğini, uygulanabilirliğini ve bütüncül yapısını güçlendiren kritik bir aşamadır. Bu süreçte kurum ve uzmanlardan iletilen tüm görüş, öneri ve eleştiriler sistematik biçimde analiz edilir. Geribildirimler; stratejinin amacıyla uyumu, hukuki geçerlilik, teknik uygulanabilirlik, maliyet, kurumlar arası koordinasyon gereksinimleri ve ulusal önceliklerle bağlantısı açısından ayrı ayrı incelenir.

Uygulanabilir ve stratejiye değer katan öneriler taslak metne entegre edilir. Çelişkili, tekrarlanan veya stratejik hedeflerle uyumsuz görüşler gerekçeleriyle birlikte değerlendirme dışı bırakılır. Bu aşamada tarafların görüşleri bir araya getirilerek ortak bir politika anlayışı oluşturulur ve strateji belgesinin daha tutarlı, kapsamlı ve güçlü bir yapıda olması sağlanır.

VII. Strateji Belgesinin Oluşturulması

Bilgi yönetiminin ulusal politika alanlarına yön veren temel stratejik yapıyı oluşturur.

- Eğitim, bilim ve teknoloji belgelerinde yer alan bilgi yönetimi unsurlarının tek bir ulusal strateji altında birleştirilmesi,
- Bilgi yönetiminde uluslararası standartların benimsenmesi,
- Süreklilik ve izlenebilirliğin sağlanması.

Tüm politika alanlarında bilgi yönetimi unsurlarının bütünleşik bir şekilde planlanması, ulusal öncelikler ve kalkınma hedefleriyle uyumlu kısa, orta ve uzun vadeli planların oluşturulması ve uluslararası standartlara uygun, sürdürülebilir bilgi yönetimi politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

VIII. Stratejinin Onaylanması ve Uygulanması

E-devlet uygulamaları, dijital eğitim platformları, açık veri portalları ve yüksek kapasiteli bilgi ağlarının geliştirilmesi, kurumlar arası veri paylaşım protokollerinin oluşturulması ve ortak araştırma, eğitim ile inovasyon ağlarının kurulması vb. bilgi yönetimi politikalarının temelini oluşturmaktadır. Bu çerçevede, bilgi yönetimi, dijital beceri, veri analitiği ve teknoloji okuryazarlığı eğitimlerinin yaygınlaştırılması, genç bilim insanlarını destekleyen programların bilgi yönetimi süreçleriyle entegre edilmesi, ulusal bilgi sistemlerinin güvenlik standartlarına uygun yönetilmesi ve kişisel verilerin korunmasına yönelik teknik ve hukuki altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, açık bilim, açık veri ve açık erişim uygulamalarının yaygınlaştırılması, dijital kütüphanelerin, eğitim materyallerinin ve araştırma içeriklerinin erişilebilirliğinin artırılması ile üniversiteler, araştırma merkezleri, bakanlıklar ve toplumun sürece aktif katılımının sağlanması, politika şeffaflığının artırılmasına önemli katkı sağlayacaktır. Bu aşamalar detaylı şekilde aşağıdaki gibi sunulmaktadır:

- **Bütünleşik Bilgi Yönetimi Stratejisinin Oluşturulması:** Bilgi yönetimi unsurlarının eğitim, bilim ve teknoloji politikaları ile bütünleştirilmesi, politika tasarımı ve uygulama süreçlerinde koordinasyonu güçlendirir.

- **Politika ve Uygulama Uyumu Sağlanması:** Bilgi yönetimi stratejilerinin ulusal önceliklerle uyumlu hâle getirilmesi, kısa ve uzun vadeli hedeflerin etkili şekilde gerçekleştirilmesini sağlar.
- **Dijital Altyapının Güçlendirilmesi:** E-devlet uygulamaları, dijital eğitim platformları ve modern bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması teşvik edilmelidir.
- **Yenilikçi Teknoloji Kullanımının Teşviki:** Yapay zekâ, büyük veri, bulut bilişim ve veri analitiği uygulamalarının eğitim ve araştırmalarda etkin kullanımı desteklenmelidir.
- **Kamu ve Kurumlar Arası Koordinasyonun Artırılması:** Bilgi akışının hızlandırılması, veri paylaşımı ve ortak çalışmaların yaygınlaştırılmasıyla kurumlar arası işbirliği güçlendirilmelidir.
- **Bilgi Güvenliği ve Siber Risklerin Yönetimi:** Kritik bilgi altyapısının korunması, siber güvenlik önlemlerinin artırılması ve bilgi sistemlerinin güvenliğinin sağlanması gerekmektedir.
- **Kişisel Veri Koruma Mekanizmalarının Geliştirilmesi:** Kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve korunmasına ilişkin yasal ve teknik altyapı güçlendirilmelidir.
- **Açık Bilim ve Bilgiye Erişim:** Araştırma ve eğitim süreçlerinde şeffaflık sağlanmalı, açık veri ve açık bilim uygulamaları desteklenmeli, bilgiye erişim kolaylaştırılmalıdır.
- **İnsan Kaynağı Kapasitesinin Artırılması:** Araştırmacılar, öğretim elemanları ve yöneticiler için bilgi yönetimi, dijital beceri ve teknoloji eğitimleri yaygınlaştırılmalıdır.
- **Eğitim Materyallerinin Dijitalleştirilmesi:** Ders içerikleri, kütüphane kaynakları ve araştırma materyalleri dijital platformlara taşınmalı ve erişilebilirliği artırılmalıdır.
- **Uluslararası İşbirliklerinin Güçlendirilmesi:** Eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında uluslararası ortak projeler, deneyim aktarımı ve bilgi paylaşımı teşvik edilmelidir.

- **Toplumsal Katılım ve Farkındalığın Artırılması:** Bilgi yönetimi süreçlerine kamu katılımı artırılmalı, şeffaflık ve hesap verebilirlik kültürü güçlendirilmelidir.
- **Araştırma ve İnovasyon Teşvikleri:** Bilgi yönetimi temelli araştırmalar ve yenilikçi projeler desteklenmeli, bilimsel üretkenlik artırılmalıdır.
- **Veri Analitiği ve Karar Destek Sistemlerinin Geliştirilmesi:** Politika ve uygulama süreçlerinde veri analitiği ve karar destek sistemleri etkin şekilde kullanılmalıdır.
- **Eğitim ve Bilim Alanında Standardizasyon:** Bilgi yönetimi ve teknoloji kullanımında uluslararası standartlar benimsenmeli, kalite güvence mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- **Kültürel Miras ve Bilgi Kaynaklarının Korunması:** Kütüphaneler, arşivler ve kültürel kaynakların dijitalleştirilmesi ve korunması sağlanmalıdır.
- **Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Bilgi Yönetimi:** Bilgi yönetimi uygulamaları ulusal kalkınma hedefleriyle uyumlu hâle getirilmeli ve sürdürülebilir politikalar desteklenmelidir.
- **Akademik ve Kurumsal İşbirliği Ağlarının Oluşturulması:** Üniversiteler, araştırma merkezleri ve kurumlar arasında bilgi paylaşımını ve ortak çalışmalarını destekleyen ağlar kurulmalıdır.
- **Eğitim ve Bilim Politikalarının İzlenmesi ve Değerlendirilmesi:** Bilgi yönetimi süreçleri, politika uygulamalarının etkinliğini ölçmek ve gerekli iyileştirmeleri yapmak için düzenli olarak izlenmelidir.
- **Yenilikçi Bilgi Yönetimi Uygulamalarının Yaygınlaştırılması:** Yeni nesil bilgi yönetimi uygulamaları, teknolojik gelişmeler ve uluslararası örnekler doğrultusunda ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

IX. Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Uygulama sürecinin izlenmesi sonucunda elde edilen bulgular, stratejinin hedeflere ne ölçüde ulaştığını göstermektedir.

- Eğitim, bilim ve teknoloji politikalarında tutarlı, stratejik ve sürdürülebilir bir bilgi yönetimi yaklaşımı oluşur.
- Toplumsal olarak eğitim, bilim ve teknoloji alanları güçlenir.

- Kurumlar arası veri paylaşımı ve işbirliği süreci gelişir.
- Ulusal dijital altyapı, modern ve yüksek güvenli bir bilgi sistemi hâline gelir.
- Azerbaycan'ın uluslararası düzeyde konumu, bilimsel gelişim ve teknolojik altyapısı güçlenir.

Bu sonuçlar, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında bilgi yönetiminin etkin bir şekilde uygulanmasının, hem kurumsal kapasitenin hem de ulusal dijital altyapının güçlenmesine ve Azerbaycan'ın uluslararası alandaki rekabetçi konumunun iyileştirilmesine önemli katkılar sağlayacağını göstermektedir.

X. Stratejinin Gözden Geçirilmesi ve Güncellenmesi

Kurumsal stratejilerin etkinliği, değişen iç ve dış koşullara uyum sağlama kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, belirlenen stratejiler belirli aralıklarla sistematik bir şekilde gözden geçirilir ve güncellenir. Stratejinin gözden geçirilmesi süreci; mevcut hedeflerin, performans göstergelerinin, uygulama sonuçlarının ve çevresel faktörlerin değerlendirilmesini kapsar.

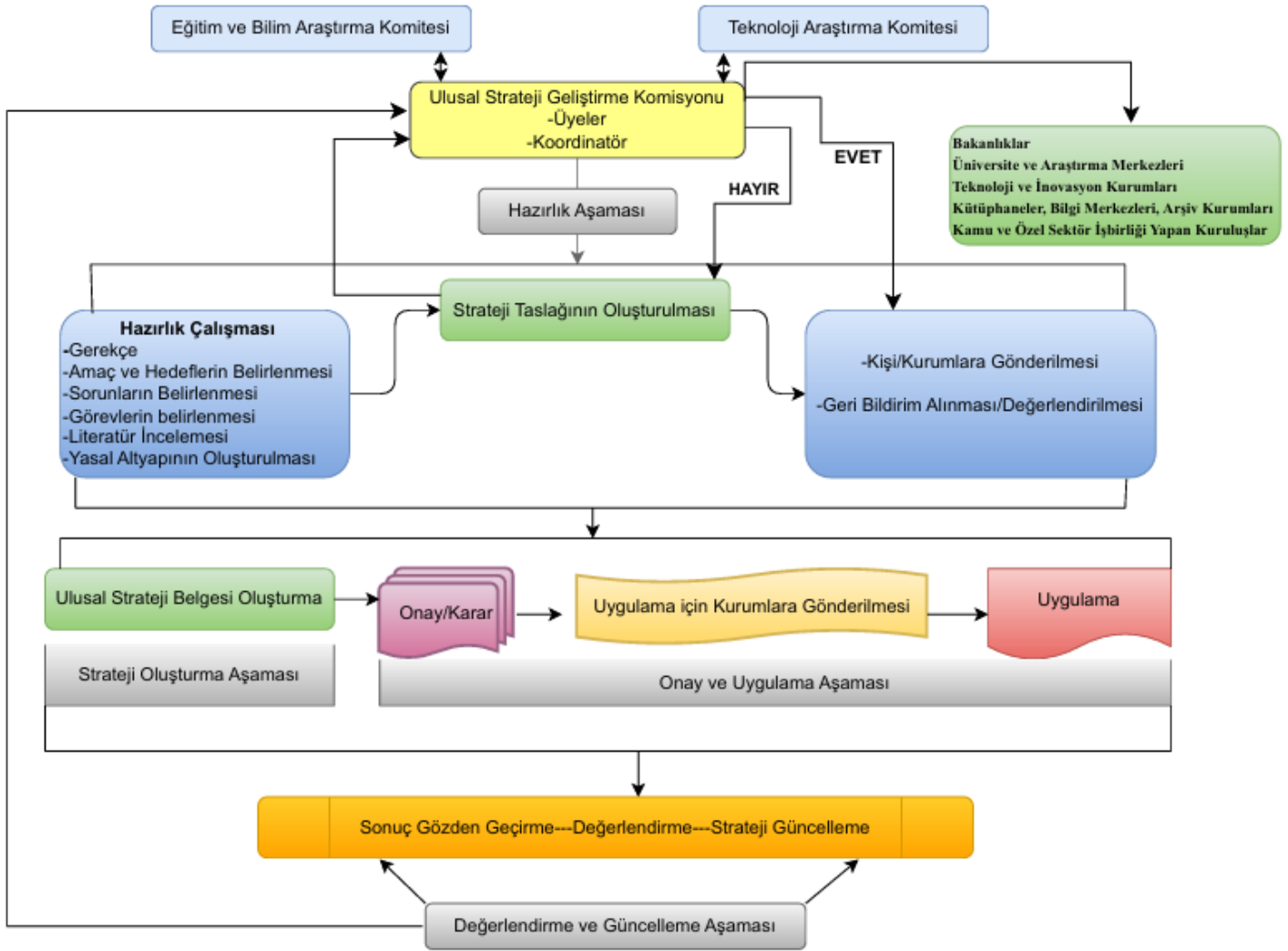
Bu süreçte şunlar gerçekleştirilir:

- **Performans Analizi:** Stratejinin hedeflenen sonuçlara ulaşma düzeyi incelenir, sapmalar ve nedenleri belirlenir.
- **Çevresel Değerlendirme:** Sektörel gelişmeler, teknolojik yenilikler, yasal düzenlemeler ve toplumsal eğilimler analiz edilir.
- **Hedef ve Önceliklerin Güncellenmesi:** Mevcut hedefler gözden geçirilir, gerektiğinde yeni hedefler belirlenir veya öncelik sıralaması yeniden düzenlenir.
- **Kaynak ve Politika Uyumu:** Stratejinin uygulanması için gerekli kaynaklar ve kurum politikaları gözden geçirilir, eksiklikler giderilir.
- **Sürekli İyileştirme:** Gözden geçirme sonuçları, stratejik planlama sürecine geri bildirim olarak entegre edilir ve strateji sürekli iyileştirilir.

Stratejilerin düzenli olarak gözden geçirilmesi ve güncellenmesi, kurumun değişen koşullara hızlı ve etkili şekilde uyum sağlamasına olanak tanır; böylece sürdürülebilir başarı ve rekabet avantajı elde edilir.

Azerbaycan Ulusal Bilgi Yönetimi Stratejisi Geliştirme ve Uygulama Modeli

Bu bölümde yukarıda genel içeriği ve çerçevesi açıklanan strateji geliştirme ve uygulama süreci bir model yapısı içinde ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu model literatüre ve çalışmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak geliştirilmektedir.

Şekil 8. Azerbaycan Ulusal Bilgi Yönetimi Stratejisi Geliştirme ve Uygulama Modeli

Bu model, ulusal düzeyde bir strateji geliştirme sürecinin tüm aşamalarını bir bütünlük içinde açıklayan kapsamlı bir işleyiş şemasıdır. Model beş aşamadan oluşmaktadır:

1. Ulusal Strateji Geliştirme Komisyonunun Oluşturulması Aşaması
2. Strateji Hazırlık Çalışmaları
3. Strateji Belgesinin Oluşturulması
4. Kabul, Onay ve Uygulama Aşaması

5. Uygulamanın Değerlendirilmesi ve Stratejinin Güncellenmesi

Azerbaycan'da eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında etkili bir bilgi yönetimi sisteminin oluşturulması, ulusal komisyonların koordinasyonunda yürütülen hazırlık, strateji geliştirme, onay, uygulama ve değerlendirme aşamalarını kapsayan bütüncül bir yönetim modeliyle güvence altına alınmaktadır. Bu model, bilginin sistematik biçimde üretilmesini, kurumlar arası paylaşımın güçlendirilmesini, araştırma altyapısının geliştirilmesini ve karar alma süreçlerinin veriye dayalı olarak yürütülmesini sağlayan sürdürülebilir bir çerçeve sunmaktadır.

Hazırlık aşamasında ihtiyaçlar, hedefler ve yasal zemin açık biçimde tanımlanmakta; strateji taslağı geniş paydaş katılımıyla oluşturulmakta ve geri bildirim mekanizmaları aracılığıyla sürekli olarak geliştirilmektedir. Onay ve uygulama sürecinde ilgili kurumlara yönlendirilen ulusal strateji belgesi, eğitim ve araştırma yapılarının modernizasyonunu, veri temelli inovasyon süreçlerinin yerleşmesini ve teknoloji üretim kapasitesinin artırılmasını desteklemektedir.

Sürecin en kritik bileşeni olan değerlendirme ve güncelleme aşaması ise uygulama sonuçlarını sistematik olarak analiz ederek stratejinin yaşayan ve sürekli gelişen bir yapıya dönüşmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda Azerbaycan, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında tutarlı, stratejik ve sürdürülebilir bir bilgi yönetimi yaklaşımı geliştirirken, ulusal dijital altyapısını güçlendiren, kurumlar arası iş birliğini artıran ve toplumsal ilerlemeye doğrudan katkı sunan dinamik bir yönetim modeli oluşturmaktadır.

Sürecin en üstünde yer alan Eğitim ve Bilim Araştırma Komitesi ile Teknoloji Araştırma Komitesi, stratejinin çerçevesini belirleyen ve genel yönlendirme sağlayan yapılar olarak konumlanmıştır. Bu iki komitenin katkı ve yönlendirmeleri doğrultusunda süreci Ulusal Strateji Geliştirme Komisyonu yürütmektedir. Üyeler ve koordinatör hazırlık aşamasının başlamasını sağlamaktadır. Bu süreçte aşağıda belirtilmiş kurumlar temel paydaşlar olarak yer almakta, böylece stratejinin hazırlanması, değerlendirilmesi ve uygulanması aşamalarında kurumsal olarak modelin uygulanmasına katkısı sağlanmış olmaktadır:

- Bilim ve Eğitim Bakanlığı,
- Dijital Kalkınma ve Ulaşım Bakanlığı,

- Azerbaycan Ekonomi Bakanlığı,
- Azerbaycan Kültür Bakanlığı,
- Azerbaycan Maliye Bakanlığı,
- Azerbaycan Milli Kütüphanesi,
- Üniversiteler.

Kurumları uzman kişiler, hukukçular, uzman planlamacılar ve akademisyenler temsil etmektedir. Komisyon üye sayısı yedi kişiden oluşmaktadır. Öncelikle çalışma ilke ve kuralları oluşturulduktan sonra strateji geliştirme süresi belirlenir. Son olarak komisyon üyelerinin ücret konusu açıklanır. Bu aşamalardan sonra Ulusal Strateji Geliştirme Süreci başlatılır. İlk önce hazırlık aşaması başlar. Bu aşamada stratejinin temelleri atılır. Bu aşamada gerekçe oluşturulması, hedef ve amaçların belirlenmesi, mevcut sorunların ortaya konulması, görev dağılımının yapılması, literatürün incelenmesi ve gerekli yasal altyapının oluşturulması gibi çalışmaları içeren bir yapı oluşturulur. Bu çalışmalar tamamlandığında strateji taslağı oluşturma aşamasına geçilir.

Strateji taslağı hazırlandığında doküman, ilgili kişi ve kurumlara görüş alınmak üzere gönderilir ve bu paydaşlardan alınan geri bildirimler değerlendirilerek taslak geliştirilir. Geri bildirim değerlendirilmesi süreci, stratejinin sahadaki karşılığının görülmesi ve olumlu/olumsuz yönlerinin anlaşılması açısından büyük önem taşır. Tüm katkılar entegre edildikten sonra strateji belgesi resmî bir metin hâline getirilir. Bu aşama, stratejinin artık kurumsal bir kimlik kazandığı ve uygulanabilir bir plan hâline dönüştüğü aşamadır. Sonrasında belge onay sürecine girer ve onaylanan strateji uygulama için ilgili kurumlara iletilir. Uygulama aşaması, planda yer alan hedeflerin somut eylemlere dönüştüğü ve sorumlu kurumların sahada aktif şekilde rol aldığı süreci ifade eder.

Modelin en alt kısmında yer alan değerlendirme ve güncelleme aşaması ise strateji döngüsünün sürdürülebilir olmasını sağlayan mekanizmadır. Uygulama sonuçları periyodik olarak gözden geçirilir, elde edilen bulgular analiz edilir ve gerektiğinde strateji güncellenir. Bu bölüm, stratejinin değişen koşullara uyum sağlayan dinamik bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak model, ulusal strateji geliştirme planlı, çok paydalı, geri bildirim odaklı ve sürekli bir döngü ile yürütülen bir süreç olduğunu

anlatmaktadır. Bu yapı sayesinde stratejinin hem bilimsel hem yönetsel açıdan güçlü bir temele oturması ve uygulamada başarısının artırılması hedeflenmektedir.

Azerbaycan'da eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında etkili bir bilgi yönetimi sisteminin oluşturulması; ulusal komisyonların koordinasyonunda yürütülen hazırlık, strateji geliştirme, onay, uygulama ve değerlendirme aşamalarını içeren bütüncül bir yönetim modeliyle güvence altına alınmaktadır. Model, bilginin sistematik şekilde üretilmesi, kurumlar arası paylaşımın güçlendirilmesi, araştırma altyapısının geliştirilmesi ve karar süreçlerinin veriye dayalı yürütülmesi için sürdürülebilir bir çerçeve sunar. Hazırlık aşamasında ihtiyaçlar, hedefler ve yasal zemin açık bir biçimde tanımlanmakta; strateji taslağı geniş paydaş katılımı ile şekillenmekte ve geri bildirim mekanizmaları sayesinde sürekli olarak olgunlaştırılmaktadır. Onay ve uygulama sürecinde ilgili kurumlara yönlendirilen ulusal strateji belgesi, eğitim ve araştırma yapılarının modernizasyonunu, veri temelli inovasyon süreçlerinin yerleşmesini ve teknoloji üretim kapasitesinin artırılmasını destekler. Sürecin en kritik bileşeni olan değerlendirme ve güncelleme aşaması ise, uygulama sonuçlarını sistematik olarak analiz ederek stratejinin yaşayan bir yapıya dönüşmesini sağlar. Böylece Azerbaycan, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında tutarlı, stratejik ve sürdürülebilir bir bilgi yönetimi yaklaşımı geliştirirken; ulusal dijital altyapısını güçlendiren, kurumlar arası işbirliğini artıran ve toplumsal ilerlemeye doğrudan katkı sunan dinamik bir yönetim modelini hayata geçirmiş olmaktadır. Bu model, ülkenin bilgi temelli kalkınma hedefleriyle tam uyumlu olup, geleceğe yönelik politika yapımında sağlam, esnek ve sürekli gelişen bir referans çerçevesi niteliği taşımaktadır.

Modelin ilk aşamasında öngörülen gereksinim analizi, hedef belirleme, sorun tanımlama ve yasal altyapı oluşturma işlevleri, Azerbaycan'da büyük ölçüde anayasa, kanunlar, devlet programları ve kalkınma stratejileri yoluyla yerine getirilmektedir. 1995 Anayasası'nda bilgiye erişim ve eğitim hakkının güvence altına alınmış olması; çocuk stratejileri, gençlik programları ve bilim politikalarının uzun vadeli dönemleri kapsamı, bu aşamada güçlü bir normatif ve hukuki temel bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bulgular, bu belgelerde bilgi yönetiminin açık, sistematik ve operasyonel bir politika alanı olarak tanımlanmadığını ortaya koymaktadır. Eğitim, bilim ve teknoloji

alanlarında bilgiye erişim, dijitalleşme, araştırma ve yenilikçilik ön plana çıkmakla birlikte; bilginin nasıl üretileceği, nasıl saklanacağı, nasıl paylaşılacağı ve nasıl yönetim altına alınacağına ilişkin bütüncül bir çerçeve oluşturulmamıştır. Bu durum, modelin öngördüğü “strateji taslağının bilgi temelli hazırlanması” boyutunun Azerbaycan’da kısmen gerçekleştiğini göstermektedir.

Modelde Eğitim ve Bilim Araştırma Komitesi ile Teknoloji Araştırma Komitesinin, Ulusal Strateji Geliştirme Komisyonu ile birlikte çok paydalı bir yönetim yapısı oluşturması öngörülmektedir. Bulgular, Azerbaycan’da bakanlıklar, üniversiteler, araştırma merkezleri, teknoloji parkları ve kamu-özel sektör yapılarının bilgi üretimi ve kullanımında aktif olduğunu göstermektedir. Uluslararası kongreler, iş birlikleri ve genç bilim insanlarını destekleyen programlar bu ağın işlediğini ortaya koymaktadır.

Ancak bu çok paydalı yapı, ulusal düzeyde koordine edilen bir bilgi yönetimi sistemi altında bütünleştirilmemektedir. Kurumlar arası elektronik belge yönetimi, e-devlet, veri tabanları ve dijital portallar teknik bir altyapı sağlasa da, geri bildirimlerin stratejik politika güncellemesine dönüştüğü sistematik bir bilgi döngüsü oluşmamıştır. Bu durum, modelde öngörülen “geri bildirim alma ve değerlendirme” mekanizmasının daha çok teknik düzeyde kaldığını, stratejik bilgi yönetimine dönüşmediğini göstermektedir.

Azerbaycan’da kalkınma planları, gençlik stratejileri, bilim ve teknoloji programları ve yükseköğretim politikaları, modeldeki “ulusal strateji belgesi – onay – uygulama” sürecine karşılık gelmektedir. Bu belgeler, modern altyapı, dijitalleşme, bilimsel kapasite, insan kaynağı ve hedeflerini güçlü biçimde içermektedir.

Buna karşın bulgular, bilgi yönetiminin bu belgelerde bağımsız bir stratejik alan olarak yer almadığını, daha çok dijitalleşme, e-devlet, bilgi güvenliği ve veri koruma başlıkları altında dağınık biçimde ele alındığını göstermektedir. Araştırma verilerinin yönetimi, açık bilim, ulusal veri politikası ve kurumsal bilgi paylaşımı gibi unsurlar ulusal ölçekte standartlaştırılmamıştır. Bu nedenle uygulama aşaması, bilgi üretmekte ve dijital altyapıyı güçlendirmekte başarılı olsa da, bilgi yönetimi açısından parçalı bir yapı sergilemektedir.

Modelin son aşaması olan sonuçların değerlendirilmesi ve stratejinin güncellenmesi, Azerbaycan'da dönemsel devlet programları ve kalkınma planları aracılığıyla biçimsel olarak bulunmaktadır. Ancak bulgular, bu güncellemelerin bilgiye dayalı performans göstergeleri, veri temelli izleme ve bilgi yönetimi çıktıları üzerinden sistematik olarak yapılmadığını ortaya koymaktadır.

Bilgi güvenliği, e-devlet, siber altyapı ve veri tabanları izlenmekte; fakat bilgi üretimi, paylaşımı ve kurumsal öğrenme süreçlerinin bütüncül biçimde ölçülmesi ve bu ölçümlerin stratejiye geri dönüşünü sınırlı kalmaktadır.

Sonuç olarak Azerbaycan'ın eğitim, bilim ve teknoloji politikaları; bilgiye erişim, dijital altyapı, araştırma kapasitesi ve insan kaynağı bakımından güçlü bir potansiyel sergilemektedir. Ancak bu potansiyel, sunulan ulusal bilgi yönetimi ve strateji döngüsü modelinde öngörüldüğü gibi tek bir ulusal bilgi yönetimi stratejisi altında bütünleştirilmemiştir. Bu nedenle ülkede bilgi yönetimi, politika belgelerinde yer alan fakat stratejik yönetimle tam olarak bütünleşmemiş bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abbasov, A. (2009). Haydar Aliyev'in BİT politikası modern bir aşamada. *Azerbaycan*, 5. http://www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/azerbaycan_may2009/78153.htm
- Abdurazzakov, O. (2017). *Teknolojik transferlerle yenilikçi faaliyet geliştirme yönleri*. Ekonomide felsefe doktora tezi. Bakü: Azerbaycan Cumhuriyeti Bakü Mühendislik Üniversitesi. http://unec.edu.az/application/uploads/2018/12/Dissertasiya_Odiljon.pdf
- Acar, K. N. (2011). Avrupa Birliği'nin bilim-teknoloji politikaları ile güç kazanma stratejisinin karşılaştırmalı analizi ve Türkiye'nin yeri. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.12397/12137/298153.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Agarwala, N. and Chaudhary, D. R. (2019). China's policy on science and technology: Implications for the next industrial transition. *India Quarterly, A Journal of International Affairs*, 75(2), 206-227. https://www.researchgate.net/publication/334102104_China's_Policy_on_Science_and_Technology_Implications_for_the_Next_Industrial_Transition
- Ağır, A. (2005). Bilgi yönetimi sistemleri ve eğitimde bilgi yönetimi sistemi uygulaması. Doktora tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. <https://www.proquest.com/openview/c4cebac27e50a5bb18383a6333718192/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>
- Ağır, A. (2007). Bilişim toplumuna geçiş sürecinde bilgi yönetimi yaklaşımı. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 30, 5-17. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/212472>
- Ahmedov, H. (2010). Azerbaycan eğitiminin gelişim stratejisi. Bakü: Elm Yayınevi.
- Ahmedov, İ. (2013). Eğitimin bilişimleştirilmesi, pedagojik bilimin yeni bir alanıdır. Azerbaycan Müellimi, 9. http://www.anl.az/down/meqale/az_muellimi/2013/mart/299822.htm
- Akhtar, S. ve Neslameghan, A. (1990). National information policies with special reference to developing countries. <https://idl-bncidrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/32593/123107.pdf?sequence=1>
- Aköz, S. (2018). Politika kavramının siyaset kavramı yerine kullanılması ve bilimsellik tartışmaları bağlamında devlet olgusuyla ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (5), 160-180. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/599816>

- Aktan, C. C. ve Tunc, M. (1998). Bilgi toplumu ve Türkiye. *Yeni Türkiye*, 118-134. https://www.researchgate.net/publication/318672963_BILGI_TOPLUMU_VE_TURKIYE
- Aktaş, C. (2007). Enformasyon toplumu bağlamında Türkiye. *Selçuk İletişim*, 4 (4), 181-193. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/177951>
- Akyazıcı, M. (2019). *Bilgi yönetimi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Alavi, M., & Leidner, D. E. (2001). Review: Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107-136. <https://home.business.utah.edu/actme/7410/Alavi%20and%20Leidner.pdf>
- Alekberov, A. (2022). Azerbaycan'ın modern eğitim sistemi ve sorunları. Eğitim. <https://tehsil.biz/news/az/41210/Azrbaycann-masir-thsil-sistemi-v-problemlri>
- Alekberov, U. (2018). *Sürdürülebilir kalkınma için personel potansiyelinin iyileştirilmesi: Azerbaycan modeli*. Bakü: MTM-İnnovation MMC. https://www.sdf.gov.az/development/uploads/grantlar_uzre_neshrler/eif_kitabrlar/kadr_potensial_azerb_modeli_c.ismayilov.pdf
- Aliguliyev, R. ve Mahmudov, R. (2016). Bilgi toplumu oluşumunun çok yönlü bilimsel ve teorik sorunları. *Bilgi Toplumu Sorunları*, 2, 3-18. https://www.researchgate.net/publication/344299094_INFORMASIYA_CMIYYTININ_FORMALASMASININ_MULTIDISTIPLINAR_ELMI-NZRI_PROBLEMLRI
- Aliyev, M. (2010). Haydar Aliyev bilim, eğitim ve kültürün hamisiydi. *Halk Gazetesi*, 4. <http://www.anl.az/down/meqale/xalqqazeti/2010/may/119621.htm>
- Aliyeva, F. (2017). *Ekonomik yönetimde bilgi teknolojisi (BT) kullanımının verimliliği*. Yüksek lisans tezi. Bakü: Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi. <https://unec.edu.az/application/uploads/2018/11/liyeva-Fidan.pdf>
- Aliyeva, İ. (2011). Bilimsel-teknolojik ilerleme insan sağlığına tehdit oluşturmamalıdır. *Azerbaycan*, 7. <http://www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/2011/iyun/183999.htm>
- Alizade, M., Bayramov, H. ve Mammadov, A. (2016). *Bilgi güvenliği*. Bakü: Ekonomi Üniversitesi Yayınevi. <https://unec.edu.az/application/uploads/2015/02/INFORMASIYA-TEHLIKESIZLIYI-DERSLIK-2017.pdf>
- Alpaslan, S. ve Kutanis, Ö. R. (2007). Sanayi ve bilgi toplumu yönetim metaforlarının karşılaştırılması. *Akademik İncelemeler*, 2 (2), 49-71. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/17853>

- Alpkan, L. (2000) .Strateji belirleme sürecinin kapsamlılığı. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 2, 1-19. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2151735>
- Ansal, H., Ekici, M. ve Kaşdoğan, D. (2018). Bilim, teknoloji ve toplum çalışmalarına bir giriş. *Toplum ve Bilim*, 144, 9-37. <https://iletisim.com.tr/Images/UserFiles/Documents/Editor/yazi-144.pdf>
- Arap, İ. ve Erat, V. (2017). Türkiye'nin bilim politikası: TÜBİTAK üzerinden bir çözümleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 323-339. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/627657>
- Arkun, M. E. (2003). Türkiye için bir enformasyon politikasının ana öğeleri neler olmalı? *Bilgi Dünyası*, 4, (2), 175-191. <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/505/501>
- Akgün, A.E., Keskin, H. ve Günsel, A. (2005). Bilgi ekonomisi kapsamında teknoloji transferinin bilgi transferine dönüşümüne dair bir literatür taraması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1), 227-242. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30038>
- Arnold, A. M. (2007). *A situational analysis of national information policy, with special reference to South Africa*. Doctor of literature and Philosophy. University of South Africa. <https://core.ac.uk/download/pdf/43165658.pdf>
- Aslan, S. (1997). Ulusal bilgi politikası sorunsalına pragmatik bir yaklaşım. *Türk kütüphaneciliği*, 11(3), 208-216. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1041/1040>
- Asya Kalkınma Bankası. (2019). Azerbaycan: Ülkenin dijital kalkınma incelemesi konusunda rapor. <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/486341/aze-digital-development-overview-az.pdf>
- Aybaş, O. T. (1987). Arşiv: Kil tabletten mikrofişe. *Türk Kütüphaneciliği*, 1(3), 132-138. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/1359/1351>
- Azerbaycan Cumhuriyeti Bilim Geliştirme Vakfı. (2016). Vakıf faaliyetinin temel yönergeleri. <https://www.sdf.gov.az/az/generic/menu/Detail/101/menu>
- Azerbaycan Cumhuriyeti Dijital Kalkınma ve Ulaştırma Bakanlığı. (2022). Bilişim teknolojileri. <https://mincom.gov.az/az/view/pages/10/>
- Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi. (2022). Oluşum tarihi. <https://science.gov.az/az/pages/istoriya-osnovaniya>
- Azerbaycan Coğrafya Topluluğu. (2023 Mayıs 9). <https://gsaz.az/articles/view/89/Azarbaycan-Respublikasi>

- Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet İstatistik Kurumu, İstatistik Bilgi Servisi (AC DİK İBS, 2023). https://www.azstat.org/portal/tblInfo/TblInfoList.do#994_001
- Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Kütüphanesi. (2023). <https://www.millikitabxana.az/>
- Azerbaycan. (2010). Azerbaycan bilgi teknolojileri alanında bölgesel bir merkez haline geliyor. <http://anl.az/down/meqale/azerbaycan/2010/avqust/130644.htm>
- Azertac. (2021). *Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi yüksek teknoloji parkı bilim, teknoloji ve inovasyon alanında başarılı adımlar atmaktadır.* https://azertag.az/xeber/AMEA_Yuksek_Texnologiyalar_Parki_elm_texnologiya_ve_inovasiya_sahesinde_ugurla_addimlayir-1919180
- Azertac. (2022). *Azerbaycan'da bilimin gelişimi devlet politikasının temel önceliklerden biridir.* https://azertag.az/xeber/Azerbaycanda_elmin_inkisafi_dovlet_siyasetinin_esas_prioritetlerinden_biridir-2066141
- Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Büyük İpek Yolu'nun Restorasyonu. (2023). <https://president.az/az/pages/view/azerbaijan/silkroad>
- Azerbaycan Tarihi. (2023). <https://president.az/az/pages/view/azerbaijan/history>
- Badallo, A. C. (2005). The many faces of science and technology relationships. *Essays in Philosophy A Biannual Journal*, 6 (1), 1-28. https://www.researchgate.net/publication/241824608_The_Many_Faces_of_Science_and_Technology_Relationships
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 61-82. <https://pdfs.semanticscholar.org/1b7f/0e139217868db7b7405bb814422493f90604.pdf>
- Balcı, A. (2008). Türkiye’de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 54, 181-209. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108287>
- Basri, M., Yusof, Z. M. ve Zin, N. A. M. (2012). Information policy: The diminishing role of library. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2, (19), 317-327. http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_2_No_19_Special_Issue_October_2012/35.pdf
- Bates, J. (2014). The strategic importance of information policy for the contemporary neoliberal state: The case of open government data in the United Kingdom. *Government Information Quarterly*, 31, 388–395. <https://eprints.whiterose.ac.uk/80102/3/Bates%20-%20GIQ%20-%20final%20submitted%20version.pdf>

- Bayraktutan, Y. ve Bıdırdı, H. (2015). Türkiye’de teknolojiye dair politika perspektifi ve kalkınma planları. *KOSBED*, 29, 37 – 55. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/251830>
- Bayramov, A., Bayramov, V. ve Yagubzade, M. (2010). Haydar Aliyev ve Azerbaycan'ın ekonomik kalkınma stratejisi, Halk Gazetesi, 1. <http://anl.az/down/meqale/xalqqazeti/2010/may/119632.htm>
- Bell, D. (1986). Bilgi toplumunun sosyal çerçevesi // Batı'da yeni teknokratik dalga. M. Progress [Белл Д. (1986). Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на западе, М., Прогресс].
- Berberoğlu, B. (2010). Bilgi toplumu ve bilgi ekonomisi oluşturma yolunda Türkiye ve Avrupa Birliği. *Marmara Üniversitesi İİBF D.*, 29 (2), 111-131. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3840>
- Bhaduri, S. (2003). Science, society, and technology: Three cultures and multiple visions. *Journal of Science Education and Technology*, 12(3), 303-308. https://www.researchgate.net/publication/225871956_Science_Society_and_Technology-Three_Cultures_and_Multiple_Visions
- Bircan, İ. (2002). Kamu kesiminde stratejik yönetim ve vizyon. *Planlama Dergisi Özel Sayısı*, 42, 11-19. https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/DPTnin_Kurulusunun_42nci_Yili_Ozel_Sayi.pdf
- Borup, M., Brown, N., Konrad, K. and Lente, V. H. (2006). The sociology of expectations in science and technology. *Technology Analysis & Strategic Management*, 18(3/4), 285–298. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09537320600777002>
- Braman, S. (2011). Defining Information Policy. *Journal Of Information Policy*, 1, 1-5. https://www.researchgate.net/publication/281600906_Defining_Information_Policy
- Brooks, H. (1994). The relationship between science and technology. *Research Policy*, 23, 477-486. <http://sjbae.pbworks.com/f/brooks+1994.pdf>
- Calang, M. L. (2003). *Public Libraries in the Information Society: What do information policies say?* World Library and Information Congress: 69th IFLA General Conference and Council 1-9 August 2003, Berlin. <https://origin-archive.ifla.org/IV/ifla69/papers/205e-Thomas.pdf>
- Canata, F. (2012). *Ulusal bilgi politikaları ve bilgi merkezleri*. Doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. <http://eprints.rclis.org/30118/1/328560.pdf>
- Caroll, L. S. L. (2017). A comprehensive definition of technology from an ethological perspective. *Social Sciences*, 6 (4), 1-20. <https://www.mdpi.com/2076-0760/6/4/126/htm>

- Case, O. D. (2010). A framework for information policies with examples from the United States. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 432, 1-10. <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1435&context=libphilprac>
- Castells M. (2000). *The rise of the network society: The information age: Economy, society and culture*, wiley. https://detrterritorialinvestigations.files.wordpress.com/2015/03/manuel_castells_the_rise_of_the_network_societybookfi-org.pdf
- Cebayılova, Z. (2015). *İnsan kaynakları yönetim sistemlerinde kişisel veri güvenliği sorunları*. Bilgi güvenliğinin disiplinlerarası sorunları hakkında II Cumhuriyet bilimsel-pratik konferansı, 14 Mayıs 2015. https://www.researchgate.net/publication/31873_Insan_resurslarının_idar_olunmasi_sis_temlrind_frđi_mlumatlarin_thluksizliyi_problemlri
- Cerna, L. (2013). *The nature of policy change and implementation: A review of different theoretical approaches*. OECD. <https://www.oecd.org/education/cei/The%20Nature%20of%20Policy%20Change%20and%20Implementation.pdf>
- Concannon, J.P, Brown, P.L and Brown, E. (2013). Prospective teachers' perceptions of science theories: an action research study. *Scientific Research*, 4 (1), 82-88. https://www.scirp.org/pdf/CE_2013013116593236.pdf
- Cuevas, A. (2005). The many faces of science and technology relationships. *Essays in Philosophy*, 6(1). <https://core.ac.uk/download/pdf/48857379.pdf>
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/787153>
- Çalık, D. ve Çınar, Ö. P. (2009). *Geçmişten günümüze bilgi yaklaşımları bilgi toplumu ve internet*. inet-tr'09 - XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri 12-13 Aralık 2009. Bilgi Üniversitesi, İstanbul. http://inet-tr.org.tr/inetconf14/kitap/calik_cinar_inet09.pdf
- Çelikçapa, O. F. (1992). Teknoloji ve insan. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (1-2), 95-102. https://acikerisim.uludag.edu.tr/bitstream/11452/20582/1/13_1-2_9.pdf
- Çelikkaya, H. (1991). Eğitimin anlamları ve farklı açılardan görünüşü. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 73-85. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1948>
- Çengel, Y. (2012). Bilim ve teknoloji. *Bilim ve Teknik*, 50-53. <https://e-dergi.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf;jsessionid=g2ZjHikyiwAmBdS2sfx0msFB?dergiKodu=4&cilt=46&sayi=785&sayfa=50&yaziid=33739>

- Çiftçi, H. (2004). Türkiye'nin bilim ve teknoloji stratejisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (1), 57-73. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/50156>
- Dalkir, K. (2011). *Knowledge management in theory and practice*. London: Massachusetts Institute of Technology Press. <https://nibmehub.com/opac-service/pdf/read/Knowledge%20Management%20in%20Theory%20and%20Practice%20by%20Kimiz%20Dalkir-%20Jay%20Liebowitz.pdf>
- Davenport, T. H., & Prusak, L. (1998). *Working knowledge: How organizations manage what they know*. Harvard Business School Press. https://www.researchgate.net/publication/229099904_Working_Knowledge_How_Organizations_Manage_What_They_Know
- Demirel, D. (2020). *Bilgi teknolojileri, e-devlet ve siberkrasi*. Kamu yönetimi teorileri edt. Prof. Dr. Hamza Ateş (pp.307-323) Ankara: Savaş Yayınevi.
- Demirli, Y. (2014). Türkiye'de teknoparklara yönelik teşvikler ve teknoparkların bilim ve teknoloji kapasitesinin gelişimine katkısı. *Maliye Dergisi*, 166, 95-114. <http://acikerisim.ibu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12491/2390/yunus-demirli.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Duff, A. S. (2004). The past, present and future of information policy. *Journal Information, Communication & Society*, 7(1), 69-87. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1369118042000208906?needAccess=true>
- Durna, U. ve Demirel, Y. (2008). Bilgi yönetiminde bilgiyi anlamak. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30, 129-156. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/66501>
- Ekici, S. (2021). *Ulusal bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşım: Türkiye için bir strateji ve eylem planı model önerisi*. Doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23699/Selda%20Ekici%20Doktora%20Tezi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ekici, S. ve Yılmaz, B. (2020). Türkiye'nin ulusal bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine yaklaşım: 2000 yılı sonrası için bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, 60 (2) 505-533. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2153619>
- Emrahov, M. (2011). *Büyük İpek Yolu*. Bakü: Mütercim. <http://anl.az/el/alf7/264299.pdf>
- Erdemir, E. ve Koç, U. (2009). Bilgiyi yönetmek mümkün mü? Eleştirel yönetim çalışmaları çerçevesinde bilgi yönetimi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 4 (2), 155-166. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/40482>

- Erkan, H. (1998). *Bilgi toplumu ve ekonomik gelişme*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Erkan, H. (2000). *Bilgi uygarlığı için yeniden yapılanma*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Erkan, H. ve Erkan, C. (2008). Bilgi bazlı yenilikçi gelişme stratejisi bağlamında Türkiye'nin kurumsal dönüşüm ihtiyacı. *The Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management*, 3, 53-66. <http://beykon.org/dergi/2008/HErkan-CErkan.pdf>
- Eroğlu, Ş. (2013). *E-devlet kapsamında kurumsal bilgi sistemlerinin değerlendirilmesi: İçişleri Bakanlığı örneği*. Yüksek lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. <http://bby.hacettepe.edu.tr/akademik/sahikaeroglu/dosyalar/Ero%C4%9Flu-tezYL.pdf>
- Ersoy, A. ve Yılmaz, B. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye'de halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 803-834. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/814262>
- Ferber, S. (2013, May 7). How the internet of things changes everything. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org/2013/05/how-the-internet-of-things-cha>
- Feteliyev, T. (2016). Elektronik bilim güvenliğinin sağlanması konuları hakkında. *Bilgi Toplumu Sorunları*, 1, 55-62. https://jpis.az/uploads/article/az/SECURITY_PROVISION_ISSUES_OF_E_SCIENCE_.pdf
- Gabibbeyli, İ. (2015). Azerbaycan Bilimler Akademisi - geçmiş ve bugün. *Bilim Tarihi*, 5 (77), 12-19. [Габиббейли, И. (2015). Академия наук Азербайджана – прошлое и настоящее. *История Науки*, 5 (77), 12-19]. <https://web.archive.org/web/20180827105756/http://irs-az.com/new/pdf/201512/1451130591172268407.pdf>
- Gallier, D. R. and Leidner, E. D. (2003). *Strategic information management: Challenges and strategies in managing information systems*. Great Britain: Butterworth-Heinemann. https://hozir.org/pars_docs/refs/276/275513/275513.pdf
- Ganiyev, H. (2019). *Azerbaycan tarihi: En eski çağlardan – XXI. yüzyılın ilk on yılına kadar*. Bakü: Bilim ve Eğitim Yayınevi.
- Gasımova, R. ve Alekberova, İ. (2006). Bilgi toplumu ve eğitim. *Azerbaycan Müellimi*, 5. http://anl.az/down/medediyet_2006/informasiya_cemiyeti_ve_tehsil_azerbaycan_muellimi_2006_15_iyun_s_5.htm
- Godin, B. and Gingras, Y. (2000). What is scientific and technological culture and how is it measured? A multidimensional model. *Public Understanding of Science*, 9, 43-58. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=9515135dd6547ee83f30e14c310eb03887cdb7cb>

- Göker, A. (1998). “Küreselleşme” sürecinde niçin bilim ve teknoloji politikası; Niçin ulusal?. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 77, 1-24. <https://inovasyon.gen.tr/images/makaleler/ayk/AYK.M.Gelecek98.pdf>
- Göker, A. (2001). Bilim ve teknoloji politikalarına giriş için enformasyon toplumu üzerine kavramsal bir yaklaşım denemesi. *Mülkiye*, 25 (30), 27-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mulkiye/issue/231/445>
- Gökkurt, Ö. ve Demirtel, H. (2017). Ulusal stratejiler çerçevesinde birlikte çalışabilirlik eylemlerinin değerlendirilmesi. *DTCF Dergisi*, 57(1), 226-256. https://www.researchgate.net/publication/318014628_ULUSAL_STRATEJILER_CERCEVESINDE_BIRLIKTE_CALISABILIRLIK_EYLEMLERININ_DEGERLENDIRILMESI_AN_EVALUATION_OF_INTEROPERABILITY_ACTIONS_IN_NATIONAL_STRATEGIES
- Guliyeva, N. (2015). *Yönetim faaliyetlerinde bilgi teknolojisi kullanımı*. Yüksek lisans tezi. Bakü: Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomi Üniversitesi. https://unec.edu.az/application/uploads/2015/12/quliyeva_nurcahan.pdf
- Gurbanlı, T. (2010). Azerbaycan eğitimi: Geçmiş ve bugün. *Ses*, 11. <http://www.anl.az/down/meqale/ses/2010/iyun/125377.htm>
- Güçlü, N. ve Sotirofski, K. (2006). Bilgi yönetimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (4), 351-371. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/256354>
- Gülgün, E. B. (2018). *STI policies and international trade*. Master thesis. İstanbul: İstanbul Commerce University.
- Gül, H. (2017). Dijitalleşmenin kamu yönetimi ve politikaları ile bu alanlardaki araştırmalara etkileri. *Yasama Dergisi* (36), 5-26. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1115272>
- Günay, D. ve Arıduru, A. (1999). “Bilim ve Teknolojiye Yöneliş”, I. Teknoloji Kalite ve Üretim Sistemleri Kongresi, Sakarya Kalite Derneği, TSE, 29 Mayıs 1999, s. 22-34, Sapanca, Adapazarı, Türkiye.
- Günay, D. (2017). Teknoloji nedir? Felsefi bir yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7 (1), 163-166. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1711708>
- Güngör, M. (2015). *Ulusal bilgi güvenliği: Strateji ve kurumsal yapılanma*. Uzmanlık Tezi. T.C. Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı. http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wpcontent/uploads/2015/11/Ulusal_Bilgi_Guvenligi_St_rateji_ve_Kurumsal_Yapilanma.pdf

- Habermas, J. (1993). *İdeoloji olarak teknik ve bilim*. Mustafa Tüzel (Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Henkoğlu, T. ve Yılmaz, B. (2013). İnternet erişim özgürlüğünün kısıtlanması: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 215-239. <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/118/111>
- Henrici, I. (2001). Theoretical foundation for the formulation of a National Information Policy for South Africa. Unpublished master's thesis. Pretoria: University of Pretoria.
- Hunt, G. (2010). *What is science policy?*. <https://www.asbmb.org/asbmb-today/policy/102510/what-is-science-policy>
- Hüseynova, İ. (2022). Azərbaycan Bilimler Akademisi YT Park ilə STEPI arasında həyata keçirilən yenilikçi proje, Azərbaycan'da bilim və texnologinin inkişafı üçün geniş fərsətlər təqdim edir. *Azərbaycan Milli Bilimler Akademisi*. <https://science.gov.az/az/news/open/20331>
- İbrahimov, İ. (2019). İç işləri orqanlarında bilgi texnologiyaları. *Azərbaycan Cumhuriyyəti İç İşləri Bəkanlığı Polis Akademisi*, 2-24. https://www.pa.edu.az/library/59/60/dionun_fealiyyetinde_informasiya_tehnologiyalari.pdf
- İsazadəh, A. (2004). Information society: Concepts and definitions. *WSEAS Transactions on Systems*, 6(3), 1-5. https://www.researchgate.net/publication/254476368_Information_Society_Concepts_and_Definitions
- İsmayılov, N. və Yusifova, S. (2022). Bilgi toplumu və modern inkişaf mərhələsi. *Scientific Work International Scientific Journal*, 16 (9), 15-20. <https://aem.az/index.php?newsid=2376>
- Jaeger, P.T., Gorham, U., Taylor, N. G. and Bertot, J.C. (2015). Teaching information policy in the digital age: Issues, strategies, and innovation. *Journal of Education for Library and Information Science*, 56 (3), 175-189. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1074656.pdf>
- Karadeniz, Ş. (2019). *Türkiyə'deki halk kütüphanesi sisteminin değerlendirilmesi ve bir ulusal halk kütüphanesi stratejisi önerisi*. Doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/22142/%c5%9eenol%20Karadeniz-doktora%20tezi%20son-%20yeni.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Karadeniz, Ş. ve Yılmaz, B. (2016). Türkiye'nin 2015-2018 bilgi toplumu stratejisi ve eylem planı'nda kütüphane kurumuna yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 30 (1) 59-83. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/805655>

- Karadeniz, Ş. ve Yılmaz, B. (2020). Türkiye’deki halk kütüphaneleri için ulusal strateji ve eylem planı geliştirme süreci: Durum değerlendirmesi ve bir model önerisi. *Bilgi Dünyası*, 21 (2), 299-349. <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/558/555>
- Karimi, J. and Konsynski, R. B. (1991). Globalization and information management strategies. *Journal of Management Information Systems*, 7 (4), 7-26. https://www.researchgate.net/profile/Jahangir-Karimi-2/publication/220591610_Globalization_and_Information_Management_Strategies/links/0f31753c6bc9a79bd1000000/Globalization-and-Information-Management-Strategies.pdf
- Kasap, M. (2020). 21. yüzyıl yönetici yeteneklerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma; İstanbul ve Bursa örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (3) , 1037-1052. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1296534>
- Kaya, Z. ve Şahin, M. (2013). *Araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Keohane, R. and Nye, J. S. J. (1998). *Power and interdependence in the information age*. Foreign Affairs, *vol. 77, No. 5 (Sep. - Oct., 1998)*, pp. 81-94 (14 pages) Published By: Council on Foreign Relations.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1156348>
- Kirk, J. (1999). Information in organizations: Directions for information management. *Information Research*, 4 (3), 1-20. <http://informationr.net/ir/4-3/paper57.html>
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4 (3), 21-28. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/177956>
- Kozma, R. B. (2011). *Transforming education: The power of ICT policies*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368577>
- Köktaş, Ö. F. ve Köseoğlu, Ö. (2015). Kanıta dayalı kamu politikası yapımı: Sosyal bilim araştırması ve kamu politikaları ilişkisini yeniden dizayn etmek için bir fırsat mı?. *Yasama Dergisi*(29), 32-57. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1120945>
- Köroğlu, A. S. (2015). Literatür taraması üzerine notlar ve bir tarama tekniği. *İTÜ GİDB Dergisi*, 1, 61-69. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1044919>
- Köroğlu, C.Z. ve Köroğlu, M. A. (2016). Bilim kavramının gelişimi ve günümüz sosyal bilimleri üzerine. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 1-15. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/411814>

- Köseoğlu, F., Tümay, H. ve Budak, E. (2008). Bilimin doğası hakkında paradigma değişimleri ve öğretimi ile ilgili yeni anlayışlar. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 221-241. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/77125>
- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, B. (2008). Bilgi yönetimi bölümü öğrencilerinin öğrenme stilleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 22 (3), 296-307. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/815076>
- Külcü, Ö. (2018). Bilgi kuramı ve bilgi yönetimi: Kuramsal bilginin oluşumu ve toplumsal bilgiye dönüşümü. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Kyloh, R. (1998). Governance of globalisation: ILO's Contribution International Labour Organization. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/publication/wcms_111438.pdf
- Lee, B. C., Yoon, J. O. and Lee, I. (2009). Learners' acceptance of e-learning in South Korea: Theories and results. *Computers & Education*, 53, 1320—1329. <http://isrc.ccs.asia.edu.tw/yourslides/files/262/Learners%20acceptance%20of%20e-learning%20in%20South%20Korea%20Theories%20and%20results.pdf>
- Lederman, N. G. (1999). Teachers' understanding of the nature of science and classroom practice: Factors that facilitate or impede the relationship. *Journal of Research in Science Teaching*, 36 (8), 916-929.
- Mehtiyev, M. (2022). *Türkiye'de ve Azerbaycan'da kamu hizmetlerinin dijitalleşmesi*. Yüksek lisans tezi. Konya: Necmeddin Erbakan Üniversitesi. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12452/8161/MEHT%c4%b0%20MEHT%c4%b0YEV.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Manoylo, A., Petrenko, A. ve Frolov, D. (2012). *Bilgi-psikolojik savaş koşullarında devlet bilgi politikası*. Moskova: Qoryaçaya Liniya-Telekom Yaımevi. [Манойло, А., Петренко, А. и Фролов, Д. (2012). *Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны*. Москва: Издательство Горячая линия – Телеком].
- Mammadova, A. (2019). Toplumsal gelişimin itici gücü olarak bilim. *525.Gazete*. <https://525.az/news/129467-elm-cemiyyetin-inkisafinin-hereketverici-quvvesi-kimi>
- Mayer, J. (2009). Policy space: What, for what, and where?. *Development Policy Review*, 27 (4), 373-395. https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/gtdw_e/wkshop08_e/mayer_e.pdf
- Meder, M. (2001). Bilgi toplumu ve toplumsal değişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 72-81. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/114871>
- Meyer, M. (2000). Does science push technology? Patents citing scientific literature. *Research Policy*, 29, 409-434.

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.486.9688&rep=rep1&type=pdf>

- Mirzebeyli, İ. (2017). Azerbaycan devletinin bilim politikası yeni başarıların temelini oluşturmaktadır. *Halk Gazetesi*. <https://old.xalqqazeti.com/az/news/politics/89880>
- Mohamed, M., Stankosky, M. and Murray, A. (2006). Knowledge management and information technology: Can they work in perfect harmony?. *Journal of Knowledge Management*, 10 (3), 103-116.
https://www.researchgate.net/profile/Mirghani-Mohamed2/publication/220363405_Knowledge_management_and_information_technology_Can_they_work_in_perfect_harmony/links/56c53c7c08aeef9a9e5e385/Knowledge-management-and-information-technology-Can-they-work-in-perfect-harmony.pdf
- Montviloff, V. (1990). *National Information Policies*. Paris: UNESCO
- Moore, N. (2000). Enformasyon politikalarına küresel bir bakış. *Türk Kütüphaneciliği*, 14, 60-81.
<http://tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/882/874>
- Musayeva, L. (2018). *Sosyal ağlarda bilgi yönetimi modelleri*. Yüksek lisans tezi. Bakü: Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi.
<https://unec.edu.az/application/uploads/2018/12/LALE-SON-VERSIYA.pdf>
- Nath, K. H. (2017). The information society. *Space and Culture India*, 4(3), 19-28.
https://www.researchgate.net/publication/315771521_The_Information_Society
- Nightingale, P. (2014). What is technology? Six definitions and two pathologies. *SSRN Electronic Journal*.
https://www.researchgate.net/publication/315026675_What_is_Technology_Six_Definitions_and_Two_Pathologies
- Nisneviç, Yu. (1998). *Rusya'nın bilgi politikası: Sorunlar ve beklentiler*. Moskova. [Нисневич, Ю. (1998). *Информационная политика России: Проблемы и перспективы*. Москва].
<https://publications.hse.ru/pubs/share/folder/zr9wxih1zc/128659500.pdf>
- Niyazov, H. (2021). *Azerbaycan Cumhuriyetinin devlet bilgi politikası: Organizasyon, geliştirme ve temel yönergeler*. Bilim doktoru bilimsel derecesi tezi. Bakü: Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi. <https://dia.edu.az/wp-content/uploads/2021/04/Avtoreferat-Az-23.04.21.pdf>
- Nwosu, O. and Ogbomo, E.F. (2010). The impact of the information society on the library and information science profession. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 436-438.
<https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1455&context=libphilprac>

- Odabaş, H. (2006). *Bilgi yönetimi*. Bilgi... içinde (99- 108). Ed.: Hüseyin Odabaş ve Hakan Anameriç. Ankara: Referans Yayıncılık. <https://core.ac.uk/download/pdf/290467581.pdf>
- Odabaş, H. ve Anameriç, H. (2007). *Bilgi*. Ankara: Referans Yayıncılık.
- OECD/Eurostat. (2018). *Oslo manual 2018: Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/10/oslo-manual-2018_g1g9373b/9789264304604-en.pdf
- Özdemirci, F. ve Aydın, C. (2007). Kurumsal bilgi kaynakları ve bilgi yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (2), 164-185. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/815119>
- Özdemirci, F. (2017). Belge ve Arşiv Yönetiminde Yeni Ufuklar ve kuramsal Yaklaşımlar. Bilgi ve Belge Yönetimi (pp.219-232), İstanbul: Hiperlink. https://fahrettinozdemirci.com.tr/wp-content/uploads/2017/12/Kuram_makale_Ozdemirci_2017.pdf
- Özkaya, G. (2021). Bilim, teknoloji ve inovasyon politikası göstergelerinin değerlendirilmesi ve ülke karşılaştırmaları. Doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Özlem, D. (2001). "Bilim nedir? Ne değildir?". *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 2, 7-18. https://acikerisim.uludag.edu.tr/bitstream/11452/16664/1/2001_2_1.pdf
- Öztürk, K. İ. (2009). *Bilgi yönetimi sürecinde bilginin paylaşılması ile ilgili bir araştırma*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. <https://www.proquest.com/openview/f60262c9a53d0b92960d9dbdefc677c6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>
- Pekari, C. (2005). The information society and its policy agenda: Towards a human rights-based approach. *Quebec Journal of International Law*, 18 (1), 57-74. <https://www.erudit.org/en/journals/rqdi/1900-v1-n1-rqdi05275/1069239ar.pdf>
- Polater, Y. Z. (2016). Bilgi edinme hakkının sınırları ve devlet sırrı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 122, 99-140. <http://tbbergisi.barobirlik.org.tr/m2016-122-1543>
- Popp, D. (2017). From science to technology: The value of knowledge from different energy research institutions. *Research Policy*, 46, 1580–1594. <https://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/96478.pdf>
- Rahmanov, F., Suleymanov, E., ve İbrahimova, K. (2020). Azerbaycan'da kamu hizmet kalitesinin artırılmasında e-devlet inovatif teknoloji kullanımının gelişimi. *International Conference on Eurasian Economies*. <https://www.avekon.org/papers/2358.pdf>

- Rehimli, R. (2020). Azerbaycan'da devlet yönetiminin yeniden yapılanması ve kamu personel rejimi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6(3), 593-609. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3250730>
- Rowlands, I. (1996). Understanding information policy: Concepts, frameworks and research tools. *Journal of Information Science*, 22 (1), 13-25. <http://nppl.ir/wp-content/uploads/Understanding-information-policy-concepts-frameworks-and-research-tools.pdf>
- Rowlands, I. (1998). *Mapping the knowledge base of information policy: Clusters of documents, people and ideas*. Unpublished doctoral thesis. London: City University. <https://openaccess.city.ac.uk/id/eprint/7467/>
- Sağsan, M. (2006). Bilgi yönetimi bakış açısından bilgi süreçleri ve bir model önerisi. *ÜNAK*, 6, 27-44. <https://strateji.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2014/09/Bilgi-Y%c3%b6netimi-Bak%c4%b1%c5%9f-A%c3%a7%c4%b1s%c4%b1ndan-Bilgi-S%c3%bcrc%c3%a7leri-ve-Bir-Model-%c3%96nerisi.pdf>
- Salgar, E. (2015). Bilimsel ilerleme nedir?. *Felsefe Dünyası*, 62, 233-257. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1481920>
- Seker, E. S. (2014). Bilgi yönetimi. *YBS Ansiklopedi*, 1 (2), 11-17. <https://ybsansiklopedi.com/wp-content/uploads/2014/10/YBS-Ansiklopedi-Ekim-p8-14.pdf>
- Selvi, Ö. (2012). Bilgi toplumu, bilgi yönetimi ve halkla ilişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3, 191-214. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/83906>
- Sheriff, A., Bouchlaghem, D., El-Hamalawi, A. and Yeomans, S. (2012). Information management in UK-based architecture and engineering organizations: Drivers, constraining factors, and barriers. *Journal of Management in Engineering*, 28, 170-180. <https://pdfs.semanticscholar.org/70dc/69703123a04f3eabcb1d7ce63b1c53392774.pdf?ga=2.123351753.371932300.1656414372-1815241048.1656414372>
- Solomon, J. (1993). *Teaching science, technology and society. Developing science and technology series*. Great Britain: Open University Press. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED371953.pdf>
- Sözbilir, F. (2013). Bilişim teknolojileri, bilgi yönetimi ve inovasyon ilişkisi: Türkiye’de bir alan araştırması. Doktora tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Stone, M. B. (1996). *National Information Policies: Are they possible to formulate?*. <https://idl-bnc.idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/15158/104456.pdf?sequence=1>

- Sungur, T. Z. (2014). Bilgi Yönetimi (BY) Nedir?. *Türk Kütüphaneciliği* 28 (4), 669-674. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/807984>
- Süleymanov, T., Gasımova, T., Paşayeva, M. ve Cebraylova, A. (2015). *Bilgi toplumunda bilgi kültürünün oluşumu sorunları*. Bilgi güvenliğinin disiplinlerarası sorunları hakkında II Cumhuriyet bilimsel-pratik konferansı, 14 Mayıs 2015. https://ict.az/uploads/konfrans/2_konfrans/24.pdf
- Şenel, A. ve Gençoğlu, S. (2003). Küreselleşen dünyada teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (12), 45-65. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/296526>
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şuğul, Ö. (2015). *Bilgi yönetiminin inovasyon sürecine etkileri*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- Taşkın, P. (2014). Ortaöğretim okulları öğrencilerine yönelik disiplin düzenleme ve uygulamalarının çocukların temel hak ve özgürlükleri bağlamında değerlendirilmesi. Doktora tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=wFxO75YmOw7iHTI3HG25nQ&no=TMtlpBK5otuqnhCc0jW0Yw>
- Tağıyev, M. (2017). Telekomünikasyon, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine toplumsal açıdan bakış. *İstatistik Haberleri*, 3 (4), 22-33. https://www.elibrary.az/docs/jurnal/jrn2017_972.pdf
- Teknoloji, (2004). Ankara: TMMOB Yayınları. <https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/teknoloji.pdf#page=35>
- Tijssen, R. J. W. (2002). Science dependence of technologies: Evidence from inventions and their inventors. *Research Policy*, 31, 509-526. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.202.56&rep=rep1&type=pdf>
- Toffler, E. (2002). *Geleceğin şoku*. Moskova: AST Yayınevi. [Тоффлер Э. (2002). *Шок будущего*. АСТ Издательство]. http://yanko.lib.ru/books/cultur/toffler-future_shock-ru-1.pdf
- Tonta, Y. (1999). Bilgi toplumu ve bilgi teknolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 13, 363-375. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/910/904>
- Tonta, Y. (2004). *Bilgi yönetiminin kavramsal tanımı ve uygulama alanları*. Kütüphaneciliğin Destanı Sempozyumu, ss.1-8, 21-24 Ekim 2004, Ankara. http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/11631/kcb_30.pdf?sequence=1

- Tonta, Y. ve Küçük, M. E. (2005). Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde temel dinamikler. *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (4), 449-469. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815181>
- Toplu, M. (1999). Türkiye’de ulusal enformasyon ve bilim politikaları alanındaki yaklaşımlar. *Türk Kütüphaneciliği*, 13 (4), 335-362. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/896/889>
- Torunlar, M. (2018). Arşiv kültürü oluşturmak. *Bilgi Yönetimi Dergisi*, 1(2), 156-165. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/603042>
- Türkmen, L. ve Yalçın, M. (2001). Bilimin doğası ve eğitimdeki önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 189-195. <https://sbd.aku.edu.tr/III1/16.pdf>
- Uçak, Ö. N. (1995). Kütüphaneleri etkileyen teknolojik yenilikler ve geleceğin kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 9(1), 49-55. <http://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/1408-2815-1-PB.pdf>
- Uçak, Ö. N. (2010). Bilgi: Çok yüzlü bir kavram. *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (4), 705-722. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/812094>
- UNESCO. (2018). *ICT competency framework for teachers (version 3)*. UNESCO Publishing. https://teachertaskforce.org/sites/default/files/2020-07/ict_framework.pdf
- UNESCO (2019). Global education monitoring report summary 2019: Migration, displacement and education–building bridges, not walls. Paris: UNESCO.
- Unsworth, K. (2014). Information policy: Global issues and opportunities for engagement. *Bulletin of the Association for Information Science and Technology*, 40 (5), 46-49. <https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/bult.2014.1720400512>
- Ustaoglu, T. E. (2019). Bilgi yönetimi konulu yayınların değerlendirilmesine ilişkin betimsel bir araştırma. Doktora tezi. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Ustaoglu, T. E. ve Akyol, M. E. (2021). Bilgi yönetimi ve bilgi yönetimi modelleri üzerine kavramsal ve kuramsal bir inceleme. *BEYDER*, 16(1), 23-37. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1485914>
- Ünal, Y. (2009). Bilgi toplumunun tarihçesi. *Tarih Okulu*, 5, 123-144. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/144913>
- Vostreçova, E.V. (2019). *Bilgi güvenliğinin temelleri*. Yekaterinburg: Ural Üniversitesi Yayınevi. [Вострецова, Е. В. (2019). *Основы информационной безопасности*. Екатеринбург: Издательство Уральского Университета]. https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/73899/3/978-5-7996-2677-8_2019.pdf

- Webster, F. (2006). *Theories of the information society*. Taylor & Francis Group. <http://www.kultx.cz/wp-content/uploads/theories-of-the-information-society-by-frank-webster.pdf>
- Wilson, T. D. (2002). The nonsense of 'knowledge management'. *Information Research*, 8 (1), 1-16. <http://www.informationr.net/ir/8-1/paper144.html>
- Yalçınkaya, B. ve Cibaroglu, M. O. (2019). Bilgi yönetiminde nesnelere interneti: Literatür bağlamında bir inceleme. *Arşiv Dünyası*, 6(1), 1-15. https://www.researchgate.net/publication/334109243_Bilgi_Yonetiminde_Nesnelerin_Interneti_Literatur_Baglaminda_Bir_Inceleme
- Yıldız, B., Ilgaz, H. ve Seferoğlu, S. S. (2010). *Türkiye’de bilim ve teknoloji politikaları: 1963’den 2013’e kalkınma planlarına genel bir bakış*. Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 10-12 Şubat 2010 Muğla Üniversitesi. https://ab.org.tr/ab10/kitap/AB10_ikincicilt_tekli.pdf#page=77
- Yılmaz, B. (1997). “Ulusal bilgi politikası: Kuramsal bir yaklaşım”. 33. Kütüphane Haftası Bildirileri. Ankara, Türkiye 31 Mart-6 Nisan. 22-30. Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Yılmaz, B. (1998). "Bilgi toplumu": Eleştirel bir yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 15(1), 147-158. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/608155>
- Yılmaz, B. (2010). Türkiye’nin bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 11 (2), 263-289. <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/238/234>
- Yılmaz, B. ve Aydın, H. (2011). Bilgi politikası konusundaki uluslararası çalışmalarda kütüphane kurumuna yaklaşım: Avrupa birliği Lizbon stratejisi ile Birleşmiş Milletler dünya bilgi toplumu zirvesi. *Bilgi Dünyası*, 12 (1), 46-69. <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/221/217>
- Yılmaz, B. ve Dalkıran, Ö. (2012). Türkiye’nin bilim-teknoloji politikalarında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 13 (1), 57-81. <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/1785/162>
- Yılmaz, M. (2009). Enformasyon ve bilgi kavramları bağlamında enformasyon yönetimi ve bilgi yönetimi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 49 (1), 95-118. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2153338>
- Yılmaz, M. (2011). Bilgi yönetimi ve örgütsel öğrenme ilişkisi: Kavramsal bir yaklaşım. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 46, 313-332. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/33595>

- Yücel, İ. H. (1997). *Bilim-teknoloji politikaları ve 21. yüzyılın toplumu*. <https://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/yucel.pdf>
- Yükselen, H. (2018). Strateji kavramını çalışmak. *Güvenlik stratejileri Dergisi*, 14 (27), 1-38. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/486372>
- 1994, (Nisan 5, №21900). Kültür, Eğitim, Bilim ve Enformasyon Alanlarında İşbirliğine İlişkin Karadeniz Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Kanun. https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc077/kanuntbmmc077/kanuntbmmc07703982.pdf
- 1995, (Mart 9, №986). Karadeniz Bölgesi Ülkelerinin Kültür, Eğitim, Bilim ve Bilgi Alanlarında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Onaylanması Hakkında Karar. <https://e-qanun.az/framework/9209>
- 1998, (Haziran 19, № 505 (IQ)). Bilgi Özgürlüğü Hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/3420>
- 1998, (Nisan 3, №460). Enformasyon, Bilgilendirme ve Bilgi Güvenliği Hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/3525>
- 1999, (Mart 12, №115). Kütüphane Çalışmaları Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanununun Uygulanması Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/5050>
- 2001, (Haziran 18, Kararname №506). Devlet Dilinin Kullanımının İyileştirilmesi Hakkında.). <https://e-qanun.az/framework/3568>
- 2002, (Nisan 9, №297-IIQ). Gençler Politikası Hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/1619>
- 2003, (Şubat 17, Genelge: №1146). 2003-2012 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kalkınması için bilgi ve iletişim teknolojileri Ulusal Strateji. <https://e-qanun.az/framework/1969>
- 2003, (Şubat 17, №1146). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Gelişimi İçin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Ulusal Stratejisinin (2003-2012) Onaylanması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/1969>
- 2004, (Ağustos 21, №355). 2005-2007 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Bilgi ve İletişim Teknolojileri ile Genel Eğitim Okullarının Sağlanması Programı. <https://e-qanun.az/framework/5495>
- 2004, (Mayıs 11, Genelge: №217). Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Gürcistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasında eğitim alanında işbirliği hakkında Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/5989>
- 2005, (Ekim 21, Genelge: №1055). 2005-2008 Azerbaycan Cumhuriyeti iletişim ve bilgi teknolojileri geliştirme Devlet Programı (Elektron Azerbaycan). <https://e-qanun.az/framework/10778>

- 2005, (Ekim 21, №1055). 2005-2008 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Geliştirme Devlet Programının (Elektron Azerbaycan) Onaylanması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/10778>
- 2005, (Eylül 30, №1024). Bilgi Edinme Hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/11142>
- 2005, (Haziran 1, №834). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği ile İşbirliği Devlet Komisyonunun Kurulması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/çerçeve/9954>
- 2005, (Mart 1, №203). Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Hakkında Tüzük. <https://e-qanun.az/framework/9629>
- 2007, (Kasım 12, Genelge: №2497). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Slovenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma. <https://e-qanun.az/çerçeve/14238>
- 2007, (Mart 30, №265-IIIQ). Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Suudi Arabistan Krallığı Yüksek Öğretim Bakanlığı Arasında Bilim ve Eğitim Alanında İşbirliği Konusunda Kanun. <https://e-qanun.az/framework/13194>
- 2007, (Nisan 20, Genelge №2106). Azerbaycan'daki Kütüphanelerin Faaliyetlerini İyileştirme Hakkında. <https://e-qanun.az/framework/13033>
- 2008, (Ekim 6, Genelge: №3072). 2008-2013 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Kütüphane ve Bilgi Alanının Geliştirilmesine Yönelik Devlet Programı. <https://e-qanun.az/framework/15493>
- 2008, (Mayıs 21, №2830). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Ekonomik, Ticari ve Teknik İşbirliğine İlişkin Ortak Hükümetler Arası Komisyonun Oluşturulması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/14617>
- 2008, (Mayıs 23, Genelge: №2834). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Ticari-Ekonomik İlişkiler ve Bilimsel-Teknik İşbirliğine İlişkin Ortak Komisyonunun Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Onaylanması Hakkında. <https://e-qanun.az/framework/14624>
- 2008, (Nisan 10, Genelge: №2756). Azerbaycan Biliminde Reformların Gerçekleştirilmesi Kapsamında Devlet Komisyonunun Kurulması Hakkında. <https://e-qanun.az/framework/14029>
- 2008, (Şubat 7, №2670). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Kapsamında Hükümetler Arası Komisyonunun Azerbaycan Cumhuriyeti Tarafından Oluşturulması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/13186>

- 2009, (Ağustos 17, №443). Azərbaycan Cumhuriyeti'nde Uzay Endüstrisinin Yaradılması ve Geliştirilmesine İlişkin Devlet Programı'nın Onaylanması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/18269>
- 2009, (Ekim 30, Genelge: №557). Azərbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma. <https://e-qanun.az/çerçeve/18643>
- 2009, (Haziran 19, №833 IIIQ). Eğitim hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/18343>
- 2009, (Mayıs 15, Karar: №79). Azərbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığına Bağlı Yüksek Teknolojiler Araştırma Merkezinin Tüzüğü. <https://e-qanun.az/framework/17645>
- 2009, (Mayıs 4, Genelge: №255). 2009-2015 Yılları Azərbaycan Cumhuriyeti'nde Bilimin Gelişimine Yönelik Ulusal Strateji. <https://e-qanun.az/framework/17199>
- 2010, (Ağustos 11, Genelge: №1056). 2010-2012 yılları Azərbaycan Cumhuriyeti iletişim ve bilgi teknolojileri geliştirme Devlet Programı (Elektron Azərbaycan). <https://e-qanun.az/framework/19936>
- 2010, (Ağustos 11, №1056). 2010-2012 Azərbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Geliştirme Devlet Programının (Elektron Azərbaycan) Onaylanması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/19936>
- 2010, (Aralık 27, Genelge: №1256). Azərbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliği Hakkında Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/21094>
- 2010, (Aralık 27, Genelge: №1258). Azərbaycan Cumhuriyeti Haberleşme ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı ile Meksika Birleşik Devletleri Haberleşme ve Ulaştırma Bakanlığı Arasında Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri Alanında İşbirliği Anlaşması. <https://e-qanun.az/framework/21089>
- 2010, (Ekim 4, Kararname: №341). Kişisel Verilerin Bilgi Sistemlerinde Devlet Kaydını Gerçekleştirmek İçin Kurallar. <https://e-qanun.az/framework/20109>
- 2010, (Mayıs 11, №998 IIIQ). Kişisel Veriler Hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/19675>
- 2011, (Mayıs 13, Genelge: №1502). Azərbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Çek Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik, Bilimsel, Teknik ve Kültürel İşbirliği Ortak Komisyonunun Azərbaycan Cumhuriyeti Tarafından Oluşturulması Hakkında. <https://e-qanun.az/framework/21665>
- 2011, (Temmuz 7, №1621). 2011-2015 Yıllarında Azərbaycan Gençliği Devlet Programı. <https://e-qanun.az/framework/21898>
- 2012, (Aralık 19, Kararname: №781). Azərbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim ve Kültür Alanında İşbirliği Hakkında Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/24965>

- 2012, (Aralık 21, Kanun: №513-IVQ). Azərbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik İşbirliği Anlaşması. <https://e-qanun.az/framework/25246>
- 2012, (Eylül 26, №708). Bilgi Güvenliği Alanındaki Faaliyetleri Geliştirmeye Yönelik Önlemler Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/263framework/24353>
- 2012, (Eylül 4, Kararname: №692). Kurumlar Arası Elektronik Belge Dolaşım Sistemi Hakkında Tüzük. <https://e-qanun.az/framework/24178>
- 2012, (Eylül 4, №692). Kurumlar arası elektronik belge dolaşım sistemine ilişkin yönetmelik'in onaylanması hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/24178>
- 2012, (Eylül 5, Genelge: №2421). 2012-2015 Yılları Açık Hükümeti Teşvik Eden Ulusal Eylem Planı. <https://e-qanun.az/framework/24193>
- 2012, (Kararname). Azərbaycan 2020: Geleceğe Bakış Kalkınma Konsepti. <https://e-qanun.az/framework/25029>
- 2013, (Aralık 27, №68). Azərbaycan Cumhuriyeti İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Bilim, Teknoloji, Sanayi ve Girişimcilik Alanlarda İşbirliğinin Güçlendirilmesi Hakkında Mutabakat Zaptı'nın Onaylanması Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/27564>
- 2013, Kasım 12, №37). Azərbaycan Milli Bilimler Akademisi ile Türkiye Bilim ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında bilim ve teknoloji alanında işbirliğine ilişkin protokolün imzalanmasına yetki verilmesi hakkında Genelge. https://frameworks.e-qanun.az/33/f_33788.html
- 2013, (Ekim 24, №13). Azərbaycan Cumhuriyeti'nde Eğitimin Geliştirilmesine Yönelik Devlet Stratejisi. <https://president.az/az/articles/view/9779>
- 2013, (Mart 5, №833). Azərbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığına Bağlı Elektronik Güvenlik Hizmetinin Etkinliğinin Sağlanması Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/25375>
- 2013, (Şubat 22, Kanun: №567-IVQ). Azərbaycan Cumhuriyeti ile İspanya Krallığı Arasında Kültür, Eğitim ve Bilim Alanlarında İşbirliği Hakkında Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/25581>
- 2014, (Eylül 11, №262). Kamu Hizmetleri Elektronik Sicili Oluşturulmasına Yönelik Tedbirler Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/28319>
- 2014, (Mayıs 15, №168). “Teknoloji Parkı model yönetmeliği”nin onaylanması hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/27690>
- 2014, (Nisan 2, Genelge: №359). 2014-2020 Yılları Azərbaycan Cumhuriyeti'nin Bilgi Toplumunun Geliştirilmesine Yönelik Ulusal Stratejisi. <https://e-qanun.az/framework/27456>

- 2015, (Nisan 29, Kararname: №503). Yerel yürütme makamlarında vatandaşların itirazları için tek bir elektronik bilgi sisteminin kullanılması hakkında Kurallar. <https://e-qanun.az/framework/29862>
- 2015, (Nisan 29, №503). Vatandaşların Yerel Yürütme Makamlarına İtirazları İçin Tek Bir Elektronik Bilgi Sisteminin Kurulması Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/29862>
- 2015, (Ocak 26, Genelge: №998). 2015-2025 Yılları Azerbaycan Gençlerinin Kalkınma Stratejisi. <https://president.az/en/articles/view/14132/print>
- 2015, (Ocak 26, №998). 2015-2025 Yılları Azerbaycan Gençlerinin Kalkınma Stratejisi'nin Onaylanması Hakkında Genelge. <https://president.az/en/articles/view/14132/print>
- 2016, (Eylül 20, Genelge: №2345). 2016-2020 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Bilgi Toplumunun Geliştirilmesine İlişkin Ulusal Stratejinin Uygulanmasına Yönelik Devlet Programı. <https://e-qanun.az/framework/33717>
- 2016, (Haziran 14, №271-VQ). Bilim Hakkında Kanun. <https://e-qanun.az/framework/33488>
- 2016, (Haziran 23, Kararname: №973). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanında İşbirliği Hakkında Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/33209>
- 2016, (Kasım 8, №2425). Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi'nin Yüksek Teknoloji Parkı'nın Kurulması Hakkında Genelge. <https://president.az/az/articles/view/21637>
- 2017, (Aralık 15, Kararname: №1730). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Meksika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Eğitim, Bilim, Gençlik, Kültür ve Spor Alanlarında İşbirliği Hakkında Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/37275>
- 2017, (Ekim 2, Kanun №775-VQ). Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması. <https://e-qanun.az/framework/36614>
- 2017, (Eylül 15, Genelge: №3236). 2017-2021 Yıllarında Azerbaycan Gençliği Devlet Programı. <https://e-qanun.az/framework/36474>
- 2017, (Eylül 15, №3236). 2017-2021 yıllarında Azerbaycan gençliği devlet programının onaylanması hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/36474>
- 2017, (Şubat 3, №2669). Azerbaycan Cumhuriyeti Ulaştırma, Haberleşme ve Yüksek Teknolojiler Bakanlığının Kurulması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/34820>
- 2018, (Ekim 4, Kararname: №293). Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sanayi ve Yeni Teknolojiler Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma. <https://e-qanun.az/framework/40216>

- 2018, (Eylül 12, Kararname: №263). Devlet Bilgi Kaynakları ve Sistemlerinin Oluşturulması, Bakımı, Entegrasyonu ve Arşivlenmesine İlişkin Kurallar. <https://e-qanun.az/framework/40020>
- 2018, (Kasım 16, Genelge: №711). 2019-2023 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti Yükseköğretim Sisteminin Uluslararası Rekabetçiliğini Artırmaya İlişkin Devlet Programı. <https://e-qanun.az/framework/40711>
- 2018, (Mart 14, №1885). E-devletin geliştirilmesi ve dijital devlete geçişe ilişkin tedbirler hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/38229>
- 2018, (Mart 29, №3851). Bilgi Güvenliği Koordinasyon Komisyonunun Kurulması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/38481>
- 2018, (Mart 9, Kararname: №1881). Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Devlet Vatandaşlık Hizmetleri ve Sosyal Yenilikler Kurumu ile İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (ISESCO) Arasında Hizmet Sunumu Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı. <https://e-qanun.az/framework/38166>
- 2019, (Aralık 28, Karar: №3/5). 2020-2025 Yılları Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi'nin Gelişim Programı. <https://science.gov.az/uploads/pdf/p1dvqo29ke1r0u187d5at1k1b13e44.pdf>
- 2019, (Mart 19, №593). 1506 (VQD) Sayılı Azerbaycan Cumhuriyeti "Kütüphane Çalışmaları Hakkında" Kanununda Değişiklikler Edilmesi Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/41775>
- 2019, (Ocak 29, Kararname: №500). 2019-2023 Yılları Azerbaycan Cumhuriyeti Bölgelerinin Sosyo-Ekonomik Kalkınmasına Yönelik Devlet Programı. <https://e-qanun.az/framework/41320>
- 2019, (Ocak 29, №500). 2019-2023 yılları Azerbaycan Cumhuriyeti bölgelerinin sosyo-ekonomik kalkınması devlet programının onaylanması hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/41320>
- 2020, (Haziran 2, Genelge №2073). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 2020-2030 Çocuklara İlişkin Stratejisi'nin Onaylanması Hakkında. <https://e-qanun.az/framework/45086>
- 2020, (Haziran 2, №2073). Azerbaycan Cumhuriyeti'nin 2020-2030 Çocuklara İlişkin Stratejisi. <https://e-qanun.az/framework/45086>
- 2020, (Şubat 27, Genelge: №1859). 2020-2022 yılları açık hükümetin teşviki için Ulusal Eylem Planı. <https://e-qanun.az/framework/44619>
- 2020, (Şubat 27, №1859). 2020-2022 Yılları Açık Hükümetin Teşviki İçin Ulusal Eylem Planı'nın Onaylanması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/44619>

- 2021, (Aralık 10, №3037). İşgalden kurtarılan topraklarda ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına ilişkin bazı etkinlikler hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/48628>
- 2021, (Ekim 11, №1464). Azərbaycan Cumhuriyeti'nde Dijitalleşme, Yenilik, Yüksek Teknolojiler ve İletişim Alanlarında Yönetimin İyileştirilmesine Yönelik Bazı Önlemler Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/48367>
- 2021, (Ekim 15). Bağımsızlık günü hakkında Kanun. <https://president.az/az/articles/view/53489/print>
- 2021, (Mart 1). 2021-2025 Yılları Birleşmiş Milletler (BM) ve Azərbaycan Hükümeti Arasında Sürdürülebilir Kalkınma İşbirliği Çerçeve Belgesi. https://azerbaijan.un.org/sites/default/files/2021-06/AZERBAIJAN%20UNSDCF%202021-2025_FINAL%20SIGNED_AZE_0.pdf
- 2021, (Nisan 17, №1315). Kritik Bilgi Güvenliği Altyapısının Temin Edilmesine İlişkin Bazı Önlemler Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az3072/framework/47253>
- 2021, (Nisan 19, №2584). "Akıllı Şehir" (Smart City) ve "Akıllı Köy" (Smart Village) Konseptinin Hazırlanması Hakkında Genelge. <https://e-qanun.az/framework/47263>
- 2021, (Nisan 27, №1325). Dijital Dönüşüm Alanında Yönetimin İyileştirilmesi Hakkında Kararname. <https://e-qanun.az/framework/47331>
- 2021, (Şubat 2, Genelge). Azərbaycan 2030: Sosyo-ekonomik kalkınma için Ulusal Öncelikler. <https://president.az/az/articles/view/50474>
- 2022, (Mart 16, Kararname: №1633). Azərbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Teşkilatı Arasında Eğitim, Bilim ve Kültür Vakıf Fonları Proje Anlaşması. <https://e-qanun.az/framework/49283>
- 2022, (Şubat 28, Genelge: №3163). 2022-2026 Yılları Gençlerin Saygın Yabancı Üniversitelerde Öğrenim Görmeleri İçin Devlet Programı. https://static.president.az/upload/Files/2022/02/28/0d175b1e2716f120d1b22290e2f81af7_8497713.pdf
- 2022, (Şubat 7, №313). 74. Uluslararası Uzay Bilimleri Kongresi'nin 2023'te Bakü'de düzenlenmesine ilişkin düzenleme kurulunun oluşturulması hakkında Genelge. <https://president.az/az/articles/görünüm/55383>
- Azərbaycan Cumhuriyeti Anayasası, (1995). <https://e-qanun.az/framework/897>

EK1 ORJİNALLIK FORMU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTE Sİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜ SÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-DR-21
	FRM-DR-21 Doktora Tezi Orjinallik Raporu <i>PhD Thesis Dissertation Originality Report</i>	Yayın Tarihi Date of Pub.	04.01.2024
		Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTE Sİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜ SÜ BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA	
Tarih: 16/01/2024	
Tez Başlığı: AZERBAIJAN CUMHURİYETİNİN ULUSAL EĞİTİM, BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARINDA BİLGİ YÖNETİMİNE YAKLAŞIM: BİR STRATEJİ GELİŞTİRME VE UYGULAMA MODEL ÖNERİSİ	
Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)*:	
Yakında başlığı verilen tezimin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 161 sayfalık kısmına ilişkin, 16/01/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitın adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 7'dir.	
Uygulanan filtrelemeler**:	
1. ☒ Kabul/Deney ve Bildirim sayfaları hariç	
2. ☐ Kaynakça hariç	
3. ☐ Alıntılar hariç	
4. ☐ Alıntılar dahil	
5. ☒ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç	
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışmaları Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezimin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğa kabul ettiğimi ve yakında vermeyi olduğum bilgilerin doğru olduğuna beyan ederim.	
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
Ad-Soyadı: _____	

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Eda Pınar Erbağ
	Öğrenci No	N19144185
	İzmitli Anabilim Dalı	Sosyal Bilimler Enstitüsü
	Programı	Bilgi ve Belge Yönetimi -Doktora
	Statüsü	Doktora ☒ Lisans Derecesi ile (Bitirimsizlik) Dr ☐

YANIRMAN ÜNAYI

UYGUNDUR.
(Prof. Dr. Bülent YILMAZ)

*Tez Almanca veya Fransızca yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışmaları Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nın ikinci bölümü madde (4/3)'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu / Form No.	FRM-DR-21
	FRM-DR-21 Doktora Tezi Orjinallik Raporu PhD Thesis Originality Report	Yayın Tarihi / Date of Pub.	04.01.2024
		Revizyon No / Reviz. No.	02
		Revizyon Tarihi / Reviz. Date	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF INFORMATION MANAGEMENT

Date: 16/01/2024

Thesis Title (In English): Approach to information management in national education, science and technology policies of the Republic of Azerbaijan: A strategy development and implementation model proposal

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 16/01/2024 for the total of 161 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 7 %.

Filtering options applied¹⁾:

- Approval and Declaration sections excluded
- References cited excluded
- Quotes excluded
- Quotes included
- Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name-Surname/Signature:

Student Information	Name-Surname	Eda Peri Erbag	
	Student Number	N16144185	
	Department	Institute of Social Sciences	
	Programme	Information and Document Management - PhD	
	Status	PhD ☒	Combined MA/MSc+PhD ☐

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
(Prof. Dr. Bilal YILMAZ)

¹⁾As mentioned in the second part (article (4)(3)) of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding reference, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

EK 2 ETİK KURUL MUAFİYET FORMU (YA DA İZİNİ)

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-66777842-300-00003369356
Konu : Etik Kurulu İzni (Eda Peri ERBAŞ)

09/02/2024

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 30.01.2024 tarihli ve E-12908312-300-00003345482 sayılı yazınız.

Enstitünüz Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencilerinden **Eda Peri ERBAŞ**'ın, **Prof. Dr. Bülent YILMAZ** danışmanlığında yürüttüğü "*Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Ulusal Eğitim, Bilim ve Teknoloji Politikalarında Bilgi Yönetimine Yaklaşım: Bir Strateji Geliştirme ve Uygulama Model Önerisi*" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **06 Şubat 2024** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Değeri Koda: E7D6EDDF-9EB1-48D2-A23B-15F38BFA9CA

Belge Değeri Koda Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ta-0b9a>

Adres:

Bilgi için: Burak ÇELİK

E-posta: Etik@hacettepe.edu.tr

Bilgiyeer İletimci

Telefon: Faks:

Telefon: 03123853002

Kayıt

